

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 april justerades.

§ 2 Anmälan om ordförande i utskott

Talmannen anmälde att *Viktor Wärnick* (M) valts till ordförande i socialförsäkringsutskottet från och med den 14 maj.

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:138 till utrikesutskottet

2023/24:139 till försvarsutskottet

Motion

2023/24:2898 till försvarsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skatteutskottets betänkande

2023/24:SkU20 Ändrade vägavgifter inom eurovinjettsamarbetet

Utbildningsutskottets betänkande

2023/24:UbU11 Lärare och elever

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2023/24:SfU13 Socialförsäkringsfrågor

2023/24:SfU14 Migrationsfrågor

§ 5 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023

Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU10

Verksamheten i Europeiska unionen under 2023 (skr. 2023/24:115)
föredrogs.

Anf. 1 RASMUS GIERTZ (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande *Verksamheten i Europeiska unionen under 2023*. Med hänvisning till det pågående samarbetet mellan Sverigedemokraterna och regeringspartierna, och att utskottet tillstyrker ett av våra motionsyrkanden, har stora delar av vår politik vunnit gehör i utskottets ställningstaganden. Därför väljer vi att inte ha några reservationer i betänkandet, och jag vill därför börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Det är ett omfattande betänkande som vi i dag debatterar, och det sträcker sig över en lång rad områden. Jag kommer därför att fokusera på EU:s ramverk för terrorlagstiftning. Senare i debatten kommer även min kollega Markus Wiechel att hålla ett anförande.

Herr talman! Den ryska paramilitära gruppen Wagner har sedan länge verkat på Rysslands uppdrag över hela världen. Ofta har gruppen satts in i konfliktområden i Afrika, och den har använts för att stödja ryska utrikespolitiska mål. Det kan röra sig om att stötta olika regimer, som Ryssland har goda relationer med, eller att använda brutalt våld mot oppositionen och andra ryska mål. Vi har även sett hur gruppen deltagit i bland annat den ryska invasionen av Ukraina.

Det råder inget tvivel om att Wagnergruppen har begått flera folkrättsbrott i de konflikter den har varit inblandad i. I de konflikter där Wagnergruppen har satts in är det snarare vanligt förekommande än undantag att gruppen knyts till olika folkrättsbrott. Detta gäller inte minst i Ukraina.

I Mali, där Sverige tidigare hade större militär närvaro, har gruppen anlitats av den auktoritära regimen för olika uppdrag. Det har varit en starkt bidragande orsak till den negativa utvecklingen vi har sett i landet, vilket har lett till att många internationella aktörer har dragit sig därifrån.

Under förra riksmötet när utskottet behandlade verksamheten i EU under 2022 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen inom EU aktivt bör verka för att skapa enighet för en terrorlistning av Wagnergruppen. Riksdagen beslutade sedan i enlighet med utskottets förslag.

Herr talman! Det råder inte något tvivel om att Islamiska revolutionsgardet har haft en direkt roll i allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi ser återkommande exempel på mord, tortyr och förtryck. Islamiska revolutionsgardet skyr inga medel när det utövar sin fanatism. Bestialiskt våld kan rikta sig mot vem som helst, så länge det anses gynna dess sak.

Även om IRGC är en del av Irans officiella militär spelar de en central roll i landets användning av terrorism som ett verktyg för den iranska staten. De planerar, organiserar och verkställer terrordåd runt om i världen. Samtidigt har de skapat, stöttat och styrt andra terroristgrupper i hela världen och bistått dem militärt, ekonomiskt och politiskt.

Herr talman! Definitionen av terrorism är tydlig. En terroristorganisation använder våldshandlingar som är politiskt betingade och som syftar till att påverka samhället utan hänsyn till om oskyldiga drabbas. Det råder

därmed inga tvivel om att IRGC ägnar sig åt terrorism. Av den anledningen är det inte heller en slump att andra länder redan i dag betecknar organisationen som en terroristorganisation. Det märkliga i sammanhanget är snarare att Sverige och EU inte gör det, när också svenska och europeiska medborgare drabbas av dåden.

Herr talman! Under 2023 ställde sig ett enat utrikesutskott och en enad riksdag bakom förslag från Sverigedemokraterna om att den svenska regeringen ska driva på för en terrorlistning av det iranska islamiska revolutionsgardet. I det arbete som gjorts särskilt i denna fråga har det blivit tydligt att det rättsliga ramverket för att genomföra en sådan terrorlistning skiljer sig åt mellan EU och andra länder. Till exempel har USA ett mer modernt och mer flexibelt system. Nu krävs det att en rättslig instans eller motsvarande nationell myndighet, såsom en domstol eller åklagare, fattar beslut om att inleda en förundersökning eller att väcka åtal mot en grupp eller organisation, eller att det finns en fällande dom för en terroristhandling, för att IRGC ska kunna klassificeras som en terrorgrupp. Det finns därmed betydande svårigheter för att politiskt fatta beslut om terrorlistning i dag.

EU:s nuvarande ramverk för terrorlistning togs fram för 23 år sedan, efter terrorattackerna den 11 september 2001 i USA. Tyvärr har detta ramverk visat sig vara ineffektivt och att det kan försvåra, komplicera och försena processen för att lista vissa grupper som terrororganisationer. Mot denna bakgrund finns det starka skäl att snarast möjligt verka för en översyn och sedermera en uppdatering av EU:s regelverk för terrorlistning.

Herr talman! Det är därför positivt att det nu finns en majoritet i utskottet för ett tillkännagivande om att vidta åtgärder för att EU ska inleda en översyn av de rättsliga förutsättningarna för att tillämpa sanktioner mot terrorism och därmed bifalla Sverigedemokraternas motionsyrkande.

Översynen bör resultera i en modernisering av de rättsliga grunderna för terrorlistning så att dagens hotbilder kan fångas upp och bli tillämpliga i arbetet mot statsunderstödda grupper som begår terroristhandlingar, till exempel Wagnergruppen och Islamiska revolutionsgardet. I samband med detta bör regeringen även verka för att EU ska terrorlista Islamiska revolutionsgardet.

Anf. 2 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Jag lyssnade noga på anförandet från ledamoten. I detta är vi överens om att vi behöver uppdatera och få till en analys på EU-nivå om hur vi kan komma framåt så att vi kan uppdatera grunden för terrorismsanktionerna. Men ledamoten sa också att det nu finns en majoritet för detta, men det fanns redan förra året.

Vi var ett antal partier som redan då lyfte upp frågan och såg att vi inte kom framåt. Jag minns också att den ledamot som deltog för Sverigedemokraterna i den debatten sa att det innebar att slå in öppna dörrar att rikta ett tillkännagivande till regeringen. Men det är precis det som nu sker, vilket vi välkomnar.

Vad är skillnaden när det gäller ställningstagandet hos Sverigedemokraterna detta år?

Anf. 3 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten Linnéa Wickman för frågan!

Vi har som bekant redan riktat tillkännagivanden till regeringen vad gäller att terrorlista både Islamiska revolutionsgardet och Wagnergruppen. Nu har det gått ungefär ett år sedan dess, och man har inte lyckats nå tillräcklig framgång.

Vi ser att vi behöver trycka på ytterligare för att komma vidare i frågan och få dessa terrorgrupper terrorlistade.

Anf. 4 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Jag delar bilden att det behöver tryckas på i den här frågan.

För ett år sedan hade Sverige ordförandeskapet i EU. Vi hade kunnat samla en majoritet i Sveriges riksdag i den här frågan redan då, inte minst när det gäller terrorlistningen av IRGC. Men vi lyckades inte få till det under det svenska ordförandeskapet, och vi har trots allt tappat väldigt mycket tid.

Min fråga, den vidare frågan, till ledamoten är om Sverigedemokraterna ångrar att man inte redan för ett år sedan riktade ett tillkännagivande till regeringen i den här frågan. Det är ju ett faktum att IRGC och inte minst Wagnergruppen begår terrorhandlingar och att det internationella samfundet och EU i dag inte förmår införa sanktioner mot de här grupperna i tillräckligt hög grad, så jag undrar förstås om man ångrar att vi nu har tappat ytterligare tid i det här arbetet.

Anf. 5 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr talman! Jag instämmer i att både Wagnergruppen och IRGC borde ha varit terrorlistade för länge sedan.

Som ledamoten känner till har Sverigedemokraterna ett samarbete med regeringen, och jag tvivlar inte på att regeringen har gjort sitt yttersta för att driva på för terrorlistning av både Wagnergruppen och IRGC inom EU. Men vi ser att det med EU:s nuvarande ramverk är oerhört svårt att terrorlista.

Därför är det glädjande att våra båda partier har kunnat enas om majoritet i utskottets ställningstagande i den här frågan.

Anf. 6 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Det blir tydligt i dagens debatt, som behandlar verksamheten i Europeiska unionen under 2023.

Jag kommer att lyfta fram de områden som vi socialdemokrater anser vara särskilt viktiga utifrån de reservationer som vi har i betänkandet. Det är ju ett mycket omfattande betänkande, inklusive en skrivelse från regeringen.

Vi lever i en tid som påminner oss om att EU bildades som ett fredsprojekt i ruinerna efter två världskrig. Länder som var svurna fiender blev goda grannar, och i sin strävan efter fred, frihet och demokrati bands man också samman av handel och samarbete. Det lade grunden för en historiskt lång period av fred.

Men nu rasar åter kriget på vår kontinent. Bara ett hundratal mil från detta riksdagshus kämpar Ukraina inte bara för sin egen frihet och rätt att bestämma sin framtid utan också för Sveriges säkerhet och vårt sätt att leva.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har omkullkastat den europeiska säkerhetsordningen och är ett flagrant brott mot folkrätten. Men Ryssland underskattade Ukrainas försvarsvilja och västvärldens beslutsamhet i stödet till Ukraina. Aldrig, herr talman, har EU haft så starka sanktioner på plats som mot Ryssland.

Den politiska enigheten under det svenska ordförandeskapet i EU 2023 om att prioritera stödet till Ukraina var viktig. Att bibehålla tempot i att få på plats ytterligare sanktionspaket mot Ryssland och stoppa kringgående av nuvarande sanktioner var fokus för EU under 2023. Dessa sanktionspaket är avgörande för att krympa Putins krigskassa.

Ett tydligt exempel på hur kringgåendet går till är den ryska skuggflottan på Östersjön med fartyg i dåligt skick, som möjliggör för Ryssland att kringgå sanktionerna mot landets oljeexport. Samtidigt utgör dessa fartyg en stor miljörisk för Östersjön, då ett oljeutsläpp skulle få katastrofala miljökonsekvenser. Förekomsten av dem kan dessutom möjliggöra spionage mot Sverige.

Vi socialdemokrater menar att skuggflottan måste förbjudas och beläggas med sanktioner.

Herr talman! Det har också varit avgörande under 2023 att fortsätta det ekonomiska, humanitära och militära stödet till Ukraina och att se till att avkastningen från de frysta ryska centralbankstillgångarna kommer Ukraina till del och kan användas för att köpa ammunition och vapen till Ukrainas försvar. Det är verkligen en fråga som brådskar där Sverige behöver fortsätta trycka på.

Vi socialdemokrater menar att vi borde kunna gå längre än vi hittills lyckats med på EU-nivå och möjliggöra att försöka använda de frysta ryska centralbankstillgångarna som säkerhet för lån som går till att stötta Ukraina. På det sättet kan en stor summa pengar frigöras, och vi använder Putins pengar för att stötta Ukraina. Det skulle göra livsviktig nytta för att pressa tillbaka Ryssland på slagfältet.

Det är i denna tid också avgörande att stärka den samlade europeiska försvarsförmågan och EU:s förmåga att ta ansvar för unionens egen och dess närområdes säkerhet.

Herr talman! När vi förra året debatterade verksamheten i Europeiska unionen 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att verka för en terrorlistning av den ryska Wagnergruppen. Med tanke på hur Wagnergruppens ledning och organisation förändrats sedan dess menar vi att regeringen måste se över och bedöma behovet av terrorlistning också av andra ryska militära företag.

Dessa företags affärsidé är att underminera mänskliga rättigheter och begå krigsbrott. Nykoloniala arrangemang upprättas med värdländer där företagen skaffar sig rätt att exploatera naturtillgångar för att finansiera sin verksamhet. Det är verksamhet som inkluderar internationell brottslighet som trafficking, smuggling av militär materiel och penningtvätt.

De militära företagens hänsynslöshet är att jämställa med terrorism. De utgör också ett tydligt exempel på att den ryska regimens imperialistiska ambitioner sträcker sig långt bortom Ukrainas gränser.

Herr talman! Dessa företag är inte ensamma om att bedriva statsstödd terrorism. Islamiska revolutionsgardet, IRGC, är den iranska regimens väpnade gren. Man bedriver terror och repression såväl mot den egna befolkningen i Iran som mot människor utanför landet och fängslar utländska medborgare på falska grunder.

Det var därför ett viktigt beslut som riksdagen tog för drygt ett år sedan om ett tillkännagivande också när det gäller att regeringen ska verka för en terrorlistning av IRGC i EU.

Men i dag får vi konstatera att regeringen inte har lyckats. IRGC har inte satts upp på EU:s terrorlista, och än så länge har budskapet från regeringen varit att kraven för att en terrorlistning ska kunna ske inte är uppfyllda. Även om åsikterna går isär bland jurister om det finns en hållbar juridisk grund eller inte sa utrikesminister Billström så sent som för någon vecka sedan i en interpellationsdebatt att det fortfarande saknas stöd i EU-kretsen för en terrorlistning.

Redan för ett år sedan var vi ett antal partier som menade att den rättsliga grunden för terrorlistningar måste ses över i EU och ett uppdrag ges att genomföra en översyn i EU i syfte att ta fram en modell som ger EU förmåga att med bibehållna krav på rättssäkerhet använda en sanktionsregim för terrorism också mot till exempel Wagnergruppen och IRGC.

När nu nästan ett år har gått får vi återigen konstatera att det nuvarande ramverket inte räcker till och att det är uppenbart att EU med det i dag rådande regelverket inte förmår att införa sanktioner mot terrorism när terrorismen kommer direkt från stater. Det här måste vi förstås göra något åt för att förbättra motståndet i en tid när auktoritära regimer flyttar fram sina positioner.

Vi välkomnar därför att riksdagen nu, ser det i alla fall ut som, kommer att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den ska verka för att EU uppdaterar dessa regler så att det blir enklare att terrorlista organisationer som bedriver statsunderstödd terrorism och, återigen, att regeringen i samband med detta även ska verka för att EU terrorlistar det iranska islamiska revolutionsgardet.

Herr talman! Den politiska kampen i världen framstår alltmer som valet mellan frihet och förtryck, mellan sammanhållning och splittring. Det blir särskilt tydligt när vi blickar tillbaka på arbetet inom EU under 2023 och när vi blickar framåt att EU:s utvidgning är det tydligaste verktyg som EU har för att slå vakt om unionens grundläggande värden och säkra demokrati, rättsstatens principer och reformer i EU:s kandidatländer. Det är sett till detta nödvändigt att välkomna fler medlemsländer i EU, förutsatt att de genomför den prestationsbaserade och mödosamma process som vägen till ett medlemskap innebär.

Under överskådlig tid kommer dessa frågor att behöva ägnas mycket kraft, och så har också skett under 2023. Inte minst visar Ukraina att det trots ett brinnande krig är möjligt att ha en hög reformtakt för att nå ett medlemskap, om den politiska viljan finns där.

Ett EU med fler medlemsländer kommer också att kräva inre reformer. Vi vill slå vakt om den svenska budgetrestriktiva linjen. Vi vill se att omfördelning prioriteras framför en ökad budget och att reformer för beslutsfattande kan ske på det utrikespolitiska området. Samtidigt behövs bättre verktyg som gör att befintliga medlemsländer som monterar ned sin demokrati och frångår de värden som unionen vilar på ytterst kan uteslutas ur EU. Det handlar om att vi behöver demokratisäkra EU i den tid vi lever i.

Herr talman! När vi i den svenska OSSE-delegationen besökte EU:s nyaste kandidatland Georgien, som fick sin kandidatstatus i december 2023, rådde det ingen tvekan om att det fanns ett överväldigande stöd bland folket och civilsamhället för ett EU-medlemskap. I dagarna har vi kunnat se hur hundratusentals georgier har demonstrerat just för detta och mot den ryska agentlag som landets ledning nu ser ut att genomdriva, samtidigt som fredliga protester våldsamt har slagits ned.

När vi träffade en rad civilsamhällesorganisationer som arbetar för kvinnors rättigheter, bekämpar korruption och står upp för minoriteters, inte minst hbtqi-personers, rättigheter var det glasklart att de reformer som EU-medlemskapet kräver också är den självklara vägen mot stärkt demokrati i landet.

Vi besökte också EU:s civila övervakningsinsats EUMM vid kontaktlinjen mellan den georgiska utbrytarregionen Sydossetien och Georgien. Där kunde vi se hur ryska militärbaser har byggts upp på georgiskt territorium som ett pärlband sedan kriget 2008.

I Georgien vet man vad ofrihet innebär, och det är därför lätt att förstå folkets starka vilja att ta steg mot EU. När vi nu ser hur landets ledning tar beslut som helt går på tvärs mot vägen till ett EU-medlemskap genom att driva igenom ett lagförslag som kopierats från Ryssland, som innebär att organisationer och medier som får ekonomiska bidrag från utlandet stämpas som utländska agenter, visar detta tydligt vad alternativet till ett EU-medlemskap är för Georgien och många andra kandidatländer. I Ryssland har denna agentlag effektivt slagit undan benen för fria medier och politisk opposition, och det är svårt att se att den ryska lagen inte skulle få samma konsekvenser i Georgien.

Ytterst visar detta åter på att kampen i vår tid står mellan frihet och förtryck, där EU är och måste vara en trygg demokratisk hamn. Det som sker i Georgien är också ett tydligt exempel på den allvarliga geopolitiska situation som präglar vår omvärld och EU-arbetet, där Ryssland, var man än engagerar sig politiskt eller militärt, gör världen mer ofri och auktoritär.

Herr talman! Om mindre än en månad är det val till EU-parlamentet, och det är ett val där vi ser hur högerextrema, högerpopulister och proryska krafter försöker flytta fram sina positioner. I Sverige kan vi till och med se hur Sverigedemokraterna har en egen trollfabrik, som massproducerar och sprider desinformation om politiska motståndare, sina egna samarbetspartier och Sverige. Detta hotar vår demokrati inifrån, och med det vi också ser ske runt om i Europa, den ökade splittringen, riskeras ytterst även stödet till Ukraina på lång sikt.

Vi socialdemokrater vill se ett Europa med starkare sammanhållning och styrka, för det är avgörande för att stå upp för säkerheten, demokratin och rättsstatens principer. Jag hoppas att vi när vi har denna debatt nästa

år kan konstatera att vi också ser detta i EU, med ett nytt parlament, en ny EU-kommission och en ny mandatperiod som har tagit vid.

Avslutningsvis står vi socialdemokrater förstas bakom de särskilda yttranden som Socialdemokraterna har lämnat i både finansutskottet och skatteutskottet samt våra reservationer i betänkandet.

Anf. 7 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 7 under punkt 3. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Herr talman! Det kan tyckas lite bakvänt att vi debatterar en skrivelse, *Verksamheten i Europeiska Unionen under 2023*, som ju är en tillbakablick, när vi sedan också ska hantera motioner som är framåtsyftande, men oavsett detta är det vad vi gör i dag.

Jag vill tacka utrikesutskottets kansli för ert goda arbete med betänkandet och även regeringen för denna tillbakablick över verksamhetsåret. Som framgår av skrivelsen har regeringen haft ett stort engagemang och lagt ned tid och kraft för att hålla riksdagen löpande informerad. Det tackar vi extra för.

Herr talman! Det första halvåret 2023 var Sverige ordförande i EU:s ministerråd. Detta ska nämnas i särskild ordning då det goda arbete som då gjordes har satt Sverige i en god position för framtida framgångsrika arbeten.

Under det halvåret arbetades det med att göra EU grönare, friare och säkrare med prio på säkerhet, konkurrenskraft, energi och den gröna omställningen samt alltid och främst demokratiska värden och rättsstatsprincipen. Klimatpaketet Fit for 55 överenskoms, och betydande migrationsöverenskommelser ingicks.

Herr talman! Europa befinner sig i ett oerhört spänt läge och i en säkerhetspolitiskt minerad tid, med ett grannland som Ryssland försöker ta med våld. Hela 2023 präglades av Rysslands olagliga, fullskaliga invasion av Ukraina.

Tre sanktionspaket lanserades för att begränsa Rysslands inkomster och krigsförmåga. Det har handlat om bland annat importförbud för petroleumprodukter, diamanter, gasol och vissa metallvaror, om att förhindra Ryssland att komma in på europeisk energimarknad, om införande av en No Russia Clause för att förbjuda vidareexport till Ryssland med mera.

Här måste vi också nämna inrättandet av ett internationellt rättscentrum i Haag för att lagföra aggressionsbrott mot Ukraina och uppstarten för arbetet med att kunna använda de frysta ryska tillgångarna och avkastningen av desamma till återuppbyggnaden av Ukraina. Allt detta är positivt för Ukraina.

EU bidrog även till Ukrainas försvarsförmåga genom att öka det finansiella stödet inom den europeiska fredsfaciliteten och enades om att skicka 1 miljon enheter artilleriammunition till Ukraina under våren 2024.

Sverige lyckades under sitt ordförandeskap ena EU:s medlemsstater och behålla den enigheten för att fortsätta leverera stöd till Ukraina, politiskt, humanitärt och militärt. Den enigheten, herr talman, är vårt europeiska guld. Den enigheten kommer att fortsätta hjälpa Ukraina att vinna freden, ända till dess att Ryssland förlorar kriget. Hela Ukraina ska leva i fred, demokrati och frihet.

Herr talman! Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är ett fullskalligt politiskt misslyckande för Putins Ryssland. Putin trodde att det skulle ta tre dagar att ta Ukraina; Ukrainas motstånd är nu inne på sitt tredje år.

Putin trodde att kriget skulle splittra Europa; Europa har aldrig varit mer enat än nu. Putin trodde att Nato skulle försvagas av kriget; Nato har aldrig varit starkare än nu.

Europa står som en stolt och stark värdegemenskap mot det brutalt aggressiva Ryssland. Vi välkomnar Ukraina som medlemsstat i EU. Vi välkomnar Ukraina som medlem i Nato.

Herr talman! Anslutningsförhandlingar har inletts med Ukraina och även Moldavien. Georgien är kandidatland, och Bosnien och Hercegovina kommer att inleda anslutningsförhandlingar. Utvidgningen är ett sundhets-tecken.

Viljan från de länder som vill ansluta sig att införa de lagar, regler och reformer som krävs är beundransvärd. Att Ukraina klarar av att genomföra alla dessa reformer som krävs mitt under brinnande krig visar på den oerhört starka motståndskraft som människorna i Ukraina har, och det visar också på den oerhört stora längtan och beslutsamhet Ukrainas folk har att fortsätta leva i frihet och europeisk gemenskap.

Den intensitet med vilken det georgiska folket demonstrerar mot den så kallade ryska agentlagen visar med all tydlighet att våra georgiska syst-rar och bröder också hör hemma i det fria väst. Men det visar också på hur delikat balansgången är för EU, för hur ska man kunna ställa hårda krav på framtida medlemsländer utan att riskera att landets regering förs in i Rysslands famn?

Svaret på detta är mer internationell och västlig närvaro. Därför var det mycket välkommet att Sveriges biståndsminister Johan Forssell i förra veckan besökte Georgien. Att samtidigt meddela att vår svenska regering stöder georgiska ideella organisationer med ytterligare medel var i sammanhanget en viktig markering.

En annan värderingskamp finns i Belarus, mellan folket och den ryssvänliga regeringen. Vi står helhjärtat bakom det belarusiska folkets frihetskamp.

Dessa länders värderingskamp visar på den enorma attraktionskraften inom Europeiska unionen. Vi ska fortsätta att samla den kraften. Vi ska göra EU starkare, grönare, friare och säkrare.

Medan den tidigare regeringen var farligt passiv när det gällde att stå upp för svenskt skogsbruk är vi tvärtom väldigt aktiva. För några år sedan skrev ett tiotal EU-länder ett gemensamt brev för att värna det aktiva skogsbruket. Då avstod den rödgröna regeringen från att skriva under. Nu samarbetar vi tvärtom nära med likasinnade länder.

Det gäller även frågor om ekonomisk konkurrenskraft. De nordiska statsministrarna antar snart i maj en gemensam deklaration om just konkurrenskraft. Sverige och Norden ska vara en motor i arbetet för att stärka den europeiska ekonomin. Vi ska göra EU starkare, grönare, friare och säkrare.

(Applåder)

Anf. 8 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Om mindre än en månad, den 9 juni, är det val till Europaparlamentet. Valet avgör mycket av inriktningen för Europa framöver.

Jag tycker att rödgröna väljare ska välja Jonas Sjöstedt, som är Vänsterpartiets toppkandidat, med lång politisk erfarenhet både från EU och från Sveriges riksdag.

Men något som många missar är att EU-valet är lika avgörande för Sveriges åsikter och ställningstagande i EU. Det är därför bra att EU-minister Jessika Roswall deltar i dagens debatt, för regeringen är ansvarig för den politik som man för i EU:s ministerråd. Vi behandlar i dag regeringens skrivelse om den förda politiken under förra året.

Herr talman! Vi ser nu hur kriget i Gaza rasat i mer än sju månader. För någon vecka sedan såg vapenvilan ut att vara nära, men i sista sekund sa Israel nej till en överenskommelse om vapenvila. I stället har Israel nu med full kraft inlett en markoffensiv i den sista staden, Rafah – ett Rafah dit många miljoner har flytt undan striderna för att söka skydd. FN-organet OCHA rapporterar nu att under förra veckan flydde 20 procent av människorna i Rafah. Det är ett par hundra tusen människor som nu är på flykt igen. För en del är det åttonde gången de flyr under krigets sju månader.

Många politiker i väst, som Biden och Billström, har sagt att invasion av Rafah är en röd linje för dem. När det nu sker ser vi inga tecken på att denna röda linje verkställs och att pressen ökar på Israel.

I Israels anfall mot Gaza har i skrivande stund över 35 000 människor dödats och miljoner fördrivits. Israels bombningar har förvandlat Gaza till ruiner, och genom blockaden hindrar man mat, vatten, el och mediciner från att nå dem som behöver. WHO larmar om att barn dör av svält samtidigt som nödhjälpen stoppas på vägen. Situationen i Gaza är en mardröm.

Vänsterpartiet är tydligt i samband med denna EU-skrivelse. Vi är enda parti som har skrivit en så kallad följdmotion. Vi kräver att Sverige och EU ökar pressen på Israel för att få fred. Självklart ska vi också öka pressen på Hamas, men skillnaden är att Hamas är en terrororganisation och inte har någon ambassad i Sverige.

Vi vill att EU säger upp sitt handelsavtal med Israel och inför ett stopp för handel med vapen med Israel. Vi vill att EU ska arbeta för att Israels ockupation av Palestina ska upphöra.

Sverige behöver driva på för att EU ska ta ställning för ett omedelbart och permanent eldupphör i Gaza. Att den svenska regeringen inte i dag kräver detta är pinsamt. Permanent vapenvila vore en självklarhet – ett tillfälligt och kort eldupphör kan aldrig rädda Gazas människor.

Israels ockupation av Palestina har skapat en av världens mest segdragna konflikter. Redan genom den process som ledde till att staten Israel utropades 1948 skapades grogrunden för dagens konflikt. Hundratusentals palestinier fördrevs från sina hem. Det kallas för nakba, och minnesdagen för nakba infaller i dag den 15 maj. Sedan följde sexdagarskriget 1967, och Israel ockuperade och blockerade då Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten.

Konflikten mellan Israel och Palestina är inte en konflikt mellan jämlika parter. Israel är en av världens största krigsmakter, vars militärapparat understöds av USA. Landet har ett större ansvar enligt folkrätten i egenkap av ockupationsmakt. Samtidigt är det viktigt att understryka att folkrättens regelverk, bland annat förbudet mot attacker mot civila, omfattar samtliga parter, även Hamas.

Våldet har ökat även på Västbanken. I skuggan av attackerna mot Gaza har ett stort antal palestinier dödats av israelisk militär och aggressiva bosättare. Andra har drivits bort från sina marker och hem. Många byar har tvingats tömmas. Våldet är direkt sanktionerat från den israeliska regeringen. Bland annat har vapen delats ut till bosättare på Västbanken av den högerextrema ministern Itamar Ben-Gvir, vapen där det många gånger sitter svenska sikten från det svenska företaget Aimpoint.

Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer, och fördrivningen ökar. Nya israeliska vägar byggs på Västbanken. Byggandet av den mur som länge har fördömts av FN fortsätter. Israeliska soldater och bosättare har upprepade gånger förstört anläggningar på Västbanken som har finansierats med svenska biståndspengar. Till detta kommer alla de biståndsprojekt som förstörts i Gaza under de pågående attackerna.

Bosättningarna utgör ett brott mot den fjärde Genèvekonventionen och anses vara ett krigsbrott av Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas grundläggande mänskliga rättigheter kommer det inte vara möjligt att uppnå fred.

De sanktioner som EU har antagit mot extremistiska bosättare inom ramen för sanktionerna mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna är förvisso välkomna men långt ifrån tillräckliga för att utgöra en kraftfull markering mot den israeliska bosättarpolitiken. Regeringen bör därför ta initiativ till att Sverige ska rikta ytterligare sanktioner mot israeliska bosättare och driva på för att de ska införas i EU.

Israels ockupation av Palestina hade inte varit möjlig om inte EU haft ett så förmånligt handelsavtal med Israel och utan USA:s militära bistånd till Israel. Europeiska unionen har år efter år riktat kritik mot Israel utan att förändra situationen för palestinierna. Israel har konsekvent kunnat ignorera den kritiken från EU utan att det har fått några konsekvenser.

EU måste sätta tyngd bakom sitt budskap. Samarbetet mellan EU och Israel är omfattande. Associeringsavtalet är villkorat med respekt för mänskliga rättigheter. Det associeringsavtal som finns med Israel bidrar med stora handelsförmåner till det israeliska näringslivet och stora ekonomiska fördelar. På så vis bidrar EU till att stärka den ekonomiska basen i ockupationspolitiken.

Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område, och man bör suspendera det nuvarande associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningar och vägspärrar på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken.

Att strypa vapentillförseln är ett effektivt verktyg för att sätta press på alla parter. I dag förekommer ingen vapenexport från EU till de palestinska parterna, men flera EU-medlemmar exporterar vapen till Israel. All vapenexport från EU-medlemmar till Israel måste upphöra. Sverige bör ta initiativ för att EU ska införa ett vapenembargo mot Israel.

Begångna krigsbrott måste utredas, och de ansvariga måste ställas till svars i Internationella domstolen, ICJ, och Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Sverige bör driva på för att EU ska vidta åtgärder för att underlätta ansvarsutkrävande för de begångna krigsbrotten. Det är helt enkelt dags att arrestera Israels premiärminister Benjamin Netanyahu.

Du medborgare som lyssnar på denna debatt kanske funderar på hur du ska rösta i EU-valet. Jag skulle lägga min röst på Vänsterpartiet. Vänsterpartiet är det enda parti som konsekvent, ända sedan i höstas, har röstat för vapenvila och eldupphör i Gaza. Vi står upp för folkrätten. Vi står upp för fred och frihet för alla folk och kräver att den svenska regeringen nu skärper sig och på allvar stöder de krafter som verkar för fred.

Jag står givetvis bakom alla Vänsterpartiets fem reservationer men yrkar bifall bara till Vänsterpartiets och Miljöpartiets reservation nummer 11 om kriget i Gaza.

Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Den 9 juni är det EU-val. Utgången avgör om vi håller gränsen mot Putin- och Orbánkrafter, mot klimatförnekare och mot desinformation – för frihet, fred och klimat.

År 2023 – året för skrivelsen från regeringen – var naturligtvis en trampolin inför valåret 2024. Det var ett år då EU lovade Ukraina ammunition men inte lyckades leverera och lovade tuffare sanktioner mot Putins krigskassa men inte levererade fullt ut även om nya sanktionspaket tillkommit. Så kan vi visa flera steg.

Enighet sägs ibland vara målet, men enighet kan vara att man följer den som vill minst och att det är den som vill minst som sätter agendan. Det innebär att det är Viktor Orbán, till exempel, som håller i taktpinnen. Det är inte en enighet att sträva efter.

Vi måste skärpa EU:s förmåga utrikespolitiskt, säkerhetspolitiskt och försvarspolitiskt. Det handlar om trovärdighet. När vi talar om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat kräver det att vi själva lever upp till vad vi säger och att vi säkrar att EU:s medlemsländer faktiskt gör det. Annars har vår röst inte trovärdighet när vi talar gentemot andra.

Vi har en värderingskamp globalt mellan auktoritära krafter och liberala krafter. Det finns i och för sig andra också, men man kan huvudsakligen se det så.

Från Centerpartiets sida är vi tydliga med att vi vill använda demokrati-låset och att det ska vara ett effektivt demokrati-lås som EU har. Vi har också sagt att möjligheten att utesluta måste finnas på bordet – om man inte efter återkommande krav levererar.

EU behöver utveckla fler verktyg i sin verktygslåda för att kunna möta den bredd av hot som EU möter i dag, som alla medlemsländer möter. Det har talats om hybridhot i form av rysk flotta i Östersjön. Det är verkligen hybridhot hos oss, inte bara en skuggflotta. Det är en hybridattack som Ryssland har arrangerat. Men det är bara en av många olika attacker som ständigt pågår. Här krävs mer kraft för att EU ska vara att räkna med.

Jag vill yrka bifall till reservation 3 under punkt 1.

Som jag har nämnt var 2023 ett år då vi såg hur Ungern, under Orbáns ledning, fortsatte att göra sin auktoritära resa, att vara Putins trojanska häst i EU och att stoppa, förhindra och försena stöd till Ukraina och kraftfullare sanktioner gentemot Ryssland. Till slut handlade det också om frågan om medlemskap för både Ukraina och Moldavien men framför allt Ukraina i det här läget. Även om vi kunde se att han till slut lämnade rummet för att kunna lösa ut den frågan visar detta hur oerhört svårt det är att nå enighet och hur mycket man måste ge. Det kostade en del rättsstatspengar och en

del av demokratilåset att få detta till stånd. Detta är något som man måste klara att hantera.

Men vi har samtidigt under 2023 sett Polen göra ett annat vägval. Man har bytt från den auktoritära linjen till en liberal. Man står upp för mer av den rättsstat som EU baseras på. Det tycker jag är en positiv bild att ta med från 2023. Människor gör skillnad, och människors val gör skillnad. Människors val den 9 juni kommer på samma sätt som det polska folkets val under 2023 att göra skillnad i fråga om vilken väg EU tar framåt. Ska det vara mer auktoritärt sinnade krafter, mer populistiska, mer nationalistiska och mer extremer eller mer liberala och frihetliga krafter? Där står valet.

Det gäller att hålla gränsen. EU måste kunna både sätta och hålla gränser. Man behöver då naturligtvis också ha förmåga att hantera sanktioner. Frågan om skarpa EU-sanktioner har berörts på flera sätt. Det har varit fråga om Magnitskijsanktioner, som till slut har kommit till men inte fullt ut. Vi har nämligen inte klarat av att möta den systematiska penningtvätt och korruption som pågår och som är en del av det blodomlopp som verkligen gynnar de auktoritära krafterna. Här måste man inte bara tala utan också handla och hålla gränsen. Här krävs mer.

Vi har från vår sida velat se en kraftfullare sanktionsregim gentemot rysk olja, gas, bankväsen och Rosatom än vad vi har mäktat med. Vi vet varför vi inte kommer fram. Det är för att det är svårt att nå enighet eftersom det finns trojanska hästar i rummet. Det ställer oss alla inför utmaningar. Vi måste bättre möta dem framåt.

Vi har sett nationella Magnitskijsanktioner som en väg att utmana. När man läser betänkandet framstår det som om vi skulle ha bara svenska, men vi ser ju att andra länder runt omkring oss har den typen av lösningar. Vi tycker att man ska bygga med underifrånperspektiv och kanske samverka i Norden och Baltikum. Vi vet att de baltiska staterna har motsvarande möjligheter, och på det sättet kan vi skapa en kritisk massa för att påverka och bidra till att förflytta positioner också i EU. Detta är någonting som vi pekar på i ett av våra yrkanden, som jag dock inte yrkar bifall till här och nu.

En annan fråga är den om en tribunal. Vi hörde tidigare om EU-centret för att kunna samla in bevis. Det är bra. Men man måste nå hela vägen fram till att nationalförsamlingen beslutar om en tribunal som verkligen kan adressera det aggressionsbrott som Ryssland har begått. Det är viktigt att hålla den frågan levande och inte lämna den.

Herr talman! Här finns ett tillkännagivande, vilket inte är så vanligt i det här läget. Det handlar om att man måste förändra den rättsliga grunden för terrorlistning. Rådets ståndpunkt från 2001 präglades av händelserna den 11 september, 9/11, när världen chockades av det som hände i New York. Man skapade då en rättslig grund som inte tar in det som har hänt sedan 2001. Vi har sett statsunderstödda terrorgrupper, till exempel Wagner, och vi har jobbat för att få den terrorlistningen. Vi ser också vad som händer med IRGC, men när vi försöker driva dessa frågor heter det alltid att det inte finns någon rättslig grund.

EU måste förmå att skapa en rättslig grund och uppdatera den bas som finns för terrorlistning. Det verkar som om man på flera ställen nu inser att man borde ha gjort mer av detta under de år som gått. Vi hoppas att regeringen nu verkligen gör slag i saken och inte bara söker enighet utan faktiskt försöker att driva på även om det kostar.

Det är bra att vi har nått detta tillkännagivande. Det handlar återigen om att sätta gränser och att hålla gränsen även om det kostar och blåser lite grann. Så kan även vi skapa förflyttningar. Det ska inte bara vara de auktoritära, bakåtskrivande krafterna som sätter mål och försöker skapa en förflyttning av våra värderingar.

Håll gränsen för frihet, för fred och för klimatet, också i det kommande valet!

Anf. 10 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Vi lever i en mörk tid, där den regelbaserade världsordningen ställs inför utmaningar från auktoritära länder som Ryssland, Iran och Kina. Det är en period där grundläggande värden som fred, frihet och demokrati återigen måste försvaras. Det är samma värden som en gång inspirerade tre kristdemokrater i Europa – Adenauer, Schuman och De Gasperi – att starta den europeiska gemenskapen som ett fredsprojekt med målet aldrig mer krig.

EU är Sveriges främsta utrikespolitiska plattform, och ett starkt och enat EU kan ge svenska ståndpunkter i globala frågor genomslag på ett sätt som annars inte skulle vara möjligt. Målen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik inkluderar att främja demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna samt att arbeta för konfliktförebyggande och internationell säkerhet. Sverige har uttryckt en ambition att driva på för att EU ska stärka sin roll som utrikes-, säkerhets- och försvarspolitisk aktör, vilket också syns i genomförandet av den strategiska kompassen, den militära förmågeutvecklingen och främjandet av den europeiska försvarsindustrin.

Europeiska rådet har sedan starten av Rysslands oprovocerade, olagliga och oförsvarliga invasion av Ukraina betonat vikten av ansvarsutkrävande och stöd för utredning av de ryska och belarusiska aggressionerna samt andra krigsförbrytelser. Rådet har också gett sitt stöd för arbetet med att skapa en tribunal för att lagföra brotten mot Ukraina och en framtida kompensationsmekanism. Sverige deltar i kärngruppen som arbetar med att etablera en tribunal för prövning av aggressionen mot Ukraina.

EU och dess medlemsstater utgör världens främsta givare av bistånd. Sveriges regering har i sin reformagenda för bistånd betonat EU:s betydelse som en kanal för svenskt bistånd och vikten av att uppnå utvecklings-effektivitet. Reformagendan tydliggör regeringens avsikt att bidra till att stärka EU:s roll som en global aktör, samtidigt som man strävar efter att EU:s utvecklingssamarbete ska präglas av öppenhet och följa de överenskomna principerna för effektivt utvecklingssamarbete på internationell nivå.

Herr talman! Förra året var särskilt betydelsefullt för Sverige inom EU-samarbetet, inte minst med tanke på att vi under första halvåret för tredje gången fick axla rollen som ordförandeland. Ambitionen var tydlig: att göra EU säkrare, grönare och friare.

Konkret innebar detta att Ukraina sattes högst upp på prioriteringslistan. Ett så långsiktigt och enigt stöd för Ukraina som möjligt måste fortfarande vara ambitionen såväl för varje nytt beslut i EU-kretsen som för varje dialog med våra samarbetspartner.

EU tar nu på allvar upp frågan om unionens konkurrenskraft och gör nödvändiga reformer, värnar styrkan i den inre marknaden och söker mer frihandel. Med Fit for 55 i hamn, med allt vad det innebär för svenskt näringsliv, och det fasta försvaret av EU:s grundvalar och medlemsländernas rättsliga institutioner fick ordförandeskapet samfällt ett mycket gott betyg, och vårt utökade kontaktnät skapar goda möjligheter att få unionen att fokusera på sina kärnvärden.

Herr talman! Framtidens EU behöver såväl gränser som frihet. Europa står inför flera omfattande utmaningar: irreguljära migrationsströmmar, hotet från Ryssland, beroendet av Kina och klimatförändringar. För att möta dessa måste vi återigen definiera vad vi vill att EU ska vara och vilka värden vi strävar efter.

Kärnuppdraget måste vara tydligt: att garantera freden, friheten och frihandeln. Tyvärr ser vi en tendens till att allt fler detaljer regleras i Bryssel, vilket leder bort från detta uppdrag.

Säkerheten och oberoendet måste stärkas, särskilt med tanke på det allvarliga säkerhetspolitiska läge som Europa står inför. Det kräver en förstärkt försvarsindustri, utökning av Frontex för att säkra gränserna och ett minskat beroende av Kina.

EU bör inte detaljreglera skog och mark. I stället behöver vi se dess potential särskilt inom jord- och skogsbruket som utgörande en del av lösningen både för klimatutmaningen och för livsmedelsförsörjningen. En realistisk klimatpolitik med en folklig förankring är avgörande för att nå 2040-målen. En viktig del av klimatmålen är att påskynda elektrifieringen och snabba på investeringar i kärnkraft.

Den ekonomiska och personliga friheten i unionen måste prioriteras, och den inre marknaden behöver fortsätta att utvecklas. Samtidigt krävs uppdaterad lagstiftning för att möjliggöra innovation, särskilt inom digitalisering och AI. EU ska inte blanda sig i medlemsländernas sociala politik. Det är viktigt att respektera nationell suveränitet, särskilt när det gäller frågor som vård, socialförsäkring och arbetsmarknad.

Herr talman! Sverige står, liksom övriga medlemsländer, inför ett Europaval som kommer att forma EU:s framtid. Vi bör sträva efter det som bäst tjänar både Sverige och Europa. I dag yrkar jag därför bifall till reservation 7. I övrigt stöder Kristdemokraterna utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 11 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Det är krig i Europa. Ukraina har blivit invaderat av det auktoritära Ryssland, som försöker att frånta ukrainarna deras rätt till frihet, demokrati och självbestämmande.

Samtidigt upplever civilbefolkningen i Gaza helvetet på jorden. Israels krig mot terrororganisationen Hamas, till följd av Hamas terrorattacker den 7 oktober, har resulterat i ett besinningslöst dödande av tiotusentals oskyldiga palestinier.

I Jemen är över 2 miljoner barn under fem år undernärda, och 90 000 barn beräknas ha dött till följd av det nioåriga kriget.

Det brutala kriget i Sudan, som blossade upp igen för ett drygt år sedan, har resulterat i världens största barnflyktingkris med över 4 miljoner barn på flykt från våldet.

I detta turbulenta omvärldsläge ska EU agera i solidaritet med dem vars självständighet, demokratiska friheter och grundläggande mänskliga rättigheter hotas. EU ska vara en tongivande röst för folkrätten. Det har visat sig extra viktigt med ett starkt och stabilt EU i dessa frågor när allt fler europeiska regeringar, inklusive vår svenska, agerar populistiskt, oberäkneligt och utan konsekvensanalys. Från en dag till en annan stoppar man livsviktigt bistånd och bryter långvariga samarbeten. På så vis kastar man tusentals oskyldiga civila människor under bussen, eller under tanksen i detta fall.

Herr talman! EU är vårt viktigaste forum för internationellt samarbete. Tillsammans ska vi möta en alltmer polariserad värld med demokratiskt samarbete och alliansbyggande. EU ska verka för konfliktförebyggande och krisberedskap, både inom och utom unionens gränser. Utrikes- och säkerhetspolitiken ska vara jämställd och inkluderande.

I dag står vi inför många olika säkerhetspolitiska kriser och utmaningar. Vårt samhälle präglas av allt från klimatförändringar och pandemier till cyberattacker och angrepp på demokratin och yttrandefriheten. För att vi ska kunna möta dessa olika typer av hot krävs en ökad krisberedskap inom EU och fler satsningar på ett grönt, hållbart och långsiktigt civilt försvar.

Arbetet för fred handlar om att lösa de konflikter som pågår men också om att arbeta för att krigen aldrig ska bryta ut. Det handlar om solidaritet och om att se till att våra samhällen är stabila och trygga och kan klara av krissituationer. Målet är att lämna efter oss en säkrare, rättvisare och hållbarare värld till kommande generationer.

Herr talman! Nu har Rysslands fullskaliga invasionskrig i Ukraina pågått i snart två och ett halvt år. Detta krig är av en helt egen karaktär. Det är en ensidig och oprovocerad invasion, och den ukrainska krigsmakten måste ha resurser för att försvara landets självständighet och frihet. Vi får inte tappa fokus eller tappa greppet om det stöd och de löften vi gett Ukraina. Vår solidaritet får inte sina, oavsett vad vissa populistiska partiers företrädare säger. Ukraina hör hemma i Europa; det visar både historien och den ukrainska folkviljan. Detta måste vi också fortsätta att göra tydligt för Putin.

Samtidigt som det ekonomiska och militära stödet till Ukraina fortsätter måste EU sluta att dubbelspela med den ryska regimen. Det är fullständigt oacceptabelt att EU:s länder de senaste två åren köpt ryska fossila bränslen för nära 200 miljarder euro. De ryska intäkterna från dessa köp, som gått rakt in i Putins krigsmaskineri, är betydligt större än den totala summan för EU:s och medlemsstaternas finansiella, militära och humanitära stöd till Ukraina under samma period. Inte ens Sveriges regering har på två år lyckats stoppa den ryska gasimporten till Sverige, trots enighet i riksdagen.

Herr talman! Det krävs att EU och medlemsländerna fortsätter att stötta Ukraina humanitärt, ekonomiskt och militärt i kampen mot Ryssland så länge det behövs. Det krävs också att EU och medlemsländerna omedelbart stoppar all energiimport från Ryssland. Det krävs att alla brott mot internationell rätt, internationell humanitär rätt och internationell lag om

mänskliga rättigheter samt ekocidbrott i och i samband med kriget i Ukraina utreds. Det krävs dessutom att en särskild tribunal för att utreda och åtala de skyldiga bakom Rysslands aggressionsbrott mot Ukraina inrättas, med politiskt och ekonomiskt stöd från medlemsländerna.

Det krävs att EU fortsätter att aktivt stötta återuppbyggnaden av Ukraina och det ukrainska arbetet för att leva upp till kriterierna för EU-medlemskap samt att EU fortsätter att stötta fria medier, opposition och MR-organisationer i Ryssland och Belarus.

Herr talman! För var dag som går når lidandet i Gaza nya ofattbara nivåer. Hotet kommer inte bara från bomberna som regnar ned över Gaza utan också från bristen på mat, vatten, mediciner och sjukvård. Miljöpartiet tar avstånd både från alla former av terrorattacker och från krigföring som bryter mot humanitär rätt och mänskliga rättigheter.

Att se våld som en lösning på Israel–Palestina-konflikten är en återvändsgränd. På det viset kommer fler människoliv att gå till spillo. Krigsbrott kan aldrig rättfärdiga nya krigsbrott. Att döda civila för att bekämpa terrorister är oacceptabelt. Det är en ond spiral som bara föder mer våld, hat och förödelse. Både palestinier och israeler har rätt till frihet, utveckling och trygghet inom säkra och erkända gränser. EU bör ta en aktiv roll i det långsiktiga arbetet för försoning och fred och bana väg för en hållbar tvåstatslösning.

Herr talman! Det krävs att EU kraftfullt verkar för en permanent vapenvila och att Israel stoppar det besinningslösa våldet mot Gazas civilbefolkning. Enligt principen om responsibility to protect, skyldigheten att skydda, har EU ett ansvar att skydda civila människor när man misstänker att krigsbrott begås.

När Sveriges regering vacklar i stödet till civila krävs att EU säkerställer det ekonomiska stöd som behövs för att FN-organet UNRWA ska kunna utföra sitt arbete. Det krävs att EU verkar för att gisslan som hålls av Hamas och de 5 000 illegalt frihetsberövade personer som hålls av Israel släpps och kan återförenas med sina familjer.

EU måste pausa associeringsavtalet med Israel, eftersom Israel bryter mot artikel 2 i avtalet om att respektera mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Inga EU-pengar ska heller gå till israeliska forskningsprojekt som bidrar till Israels krigföring och förtrycket av Palestina. EU och medlemsländerna måste omedelbart stoppa all vapenexport till och allt militärt samarbete med Israel.

Sverige bör driva på för att EU sätter upp bosättare och politiska ledare i Israel som uppviglar till våld på EU:s sanktionslista och för att EU omedelbart inför ett förbud mot produkter från olagliga bosättningar.

Slutligen måste EU verka för att få till stånd en hållbar fredsprocess som leder till en rättvis tvåstatslösning.

Herr talman! Skatteflykt är ett problem som drabbar nästan alla världens länder. Utvecklingsländerna beräknas förlora omkring 1 700 miljarder kronor varje år till följd av skatteflykt. Detta är långt mer än världens sammanlagda bistånd. I Sverige ligger denna siffra på runt 23 miljarder årligen, vilket är mer än det sammanlagda stödet till Ukraina och Palestina. För hela EU uppskattas skatteflykten motsvara runt 650 miljarder kronor. Det är en ofattbart hög siffra.

När vissa partiers företrädare börjar se gränser för stödet till Ukraina, och när vår regering vill begränsa biståndet och helst avveckla stödet till Palestina, skulle ett kraftfullare arbete mot skatteflykt snabbt kunna frigöra betydligt mer pengar och resurser för stöd till exempelvis Ukraina, Gaza, Jemen och Sudan än vad EU hittills lyckats mobilisera.

Herr talman! Jag står självklart bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet, men för tids vinning yrkar jag bifall enbart till reservation 4.

Anf. 12 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Nu debatterar vi ett betänkande där vi blickar bakåt, med särskilt fokus på det svenska ordförandeskapet. Men precis som många före mig tänkte jag ta mig friheten att även blicka lite framåt.

Men först en tillbakablick. Målet med det svenska ordförandeskapet var att göra Europa lite säkrare, grönare och friare, och det lyckades vi med.

Omfattande stöd säkrades till Ukraina i dess kamp mot Rysslands fruktansvärda anfallskrig. Vi enades om att leverera 1 miljon artillerigranater till Ukraina, introducerade flera nya sanktionspaket mot Ryssland, tog initiativ till att frysa ryska tillgångar för att finansiera Ukrainas återuppbyggnad och förhandlade fram en tribunal för att utreda och lagföra Rysslands krigsbrott.

Vår liberala klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari tog världens mest ambitiösa klimatpaket i mål. Fit for 55 har förändrat spelplanen för klimatpolitiken, och EU har tagit på sig ledartröjan i klimatfrågan.

Sverige satte genom sitt ordförandeskap fokus på att stärka EU:s konkurrenskraft och produktivitet, inte minst genom att kraftfullt driva på för fortsatt global frihandel i en tid då protektionismen åter gör stora landvinningar – och detta är något regeringen fortsätter att driva på.

Mycket är gjort, men mer finns att göra när vi blickar framåt.

Herr talman! Demokrati är en färskvara. Europas liberala värderingar är fortsatt hotade, och partier till både höger och vänster vill försvaga Europasamarbetet. Men ett starkare Europa är en förutsättning för ett starkare Sverige. Ukraina måste vinna mot Putin, och både Sverige och EU måste fortsätta att öka stödet till Ukraina till dess att den sista ryska soldaten har lämnat landet. För att detta ska ske behövs gemensamma uppköp av försvarsmateriel och ännu fler och effektivare sanktioner samt att ryska tillgångar i Europa beslagtas och kanaliseras till återuppbyggnad, att importen av olja och gas från Ryssland upphör och att EU agerar internationellt för att stoppa den ryska skuggflottan i Östersjön. Ukraina måste också välkomnas in i den europeiska gemenskapen – för Ukrainas och hela Europas frihet.

Herr talman! I Europa ska mänskliga rättigheter och den liberala demokratin vara en självklarhet. Samtidigt ser vi hur utvecklingen i flera länder, inte i bara Ungern utan även i Slovakien, går åt fel håll. Vi måste därför utrusta EU med de verktyg som krävs för att säkerställa respekt för demokratin och rättsstatens principer.

Den grundläggande rätten till fri och säker abort ska vara garanterad i alla EU-länder. En kvinna ska ha rätt att välja oavsett om hon bor i Malmö eller på Malta. Rätten till abort måste grundlagsskyddas på EU-nivå.

Herr talman! Det är tillsammans vi kan göra störst skillnad. Så har det varit historiskt, och så är det även när vi blickar framåt.

Liberalerna har i decennier arbetat för ett starkare djurskydd på alla europeiska bondgårdar. I en tillbakablick lyser den liberala EU-parlamentarikern Marit Paulsens stjärna starkt i denna fråga. Hon ledde på sin tid arbetet med att få till stånd en gemensam europeisk djurskyddslag. Den satte en lägsta ribba för hur djur får behandlas i Europa. Men arbetet fortsätter. EU-lagstiftningen måste skärpas så att det europeiska djurskyddets miniminivå höjs och blir mer som i Sverige.

Herr talman! EU ska fortsätta att vara världens främsta klimatorganisation. För att det ska bli verklighet är Fit for 55 ett bra steg på vägen, men mer kan göras. Klimatambitionerna måste växlas upp, och ännu fler satsningar på kärnkraft, sol, vind och vatten behöver göras i hela Europa. Här måste alla EU-länder axla sitt ansvar, och därför har Liberalerna föreslagit att EU-kommissionen ska få mandat att stoppa nedläggning av säker kärnkraft i EU:s medlemsländer. Kärnkraftsskeptikerna ska inte styra den europeiska klimatpolitiken.

Herr talman! Precis som många redan varit inne på är det mindre än en månad kvar till Europaparlamentsvalet. Det är med stor oro jag ser hur de högerpopulistiska krafterna i Europa växer sig starkare. Det finns partier som vill se ett tak för stödet till Ukraina, begränsa hbtqi-personers rättigheter och riva upp EU:s mest ambitiösa klimatpaket någonsin.

Slutligen: Till hösten väntar det ungerska ordförandeskapet i EU:s ministerråd. Ungern har en regering som inte bara sluter avtal med diktaturen i Peking och sviker Ukraina utan som i praktiken även motsätter sig de värden EU vilar på. En relevant fråga att ställa sig är om Viktor Orbán kan tillåtas bära det tunga ansvaret att leda EU:s arbete i en tid då så mycket står på spel. Om friheten i Europa ska försvaras måste sådana krafter bekämpas och Europasamarbetet fördjupas. Ett starkare Europa ger ett starkare Sverige.

(Applåder)

Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag reagerade på slutet på Elin Nilssons anförande då hon utan att nämna Sverigedemokraterna vid namn ändå lyfte fram Sverigedemokraternas politik på EU-nivå och vad som är problematiskt med den när det gäller klimatfrågan och synen på hbtq-personer.

Elin Nilsson kom också in på Viktor Orbán, som mitt i sommaren tar över ordförandeskapet i EU. Vi går nu in i en formativ period i EU med tanke på att Europaparlamentsvalet innebär ett nytt parlament och att förutsättningar för Europaparlamentet kan ges för lång tid framöver. Vi är många som har krävt att Ungern ska fråntas ordförandeskapet i EU eftersom man bryter mot rättsstatens principer, och jag undrar hur Elin Nilsson ser på det. Jag tror att det skulle vara en viktig markering. Men det verkar tyvärr inte bli så, utan Orbán ser ut att ändå kunna få makten genom sin starka ställning och att han gång på gång blockerat inom EU-samarbetet.

Men kärnfrågan är egentligen inte Viktor Orbán utan Sverigedemokraterna och deras grupp i Europaparlamentet, ECR. Nu tar Elin Nilsson tydligt avstånd från sin samarbetspartner i Sveriges riksdag. I dagens EU-betänkande målar Sverigedemokraterna ut sig som det EU-kritiska partiet men är det enda parti som inte har någon reservation. Sverigedemokraterna

sätter dagordningen i riksdagen och styr regeringen från baksätet. Vill Elin Nilsson ha denna situation i Europaparlamentet? Risken är nämligen stor att vi hamnar där efter Europaparlamentsvalet och att Sverigedemokraternas grupp ECR stärks och även den andra högerextrema gruppen. Då blir det inte möjligt att bilda breda mittenmajoriteter där Liberalernas grupp Alde kan hoppa fram och tillbaka.

Hur ser Elin Nilsson på samarbetet med Sverigedemokraterna på EU-nivå?

Anf. 14 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Håkan Svenneling för frågan.

För alla som är lite insatta i europeisk politik och den politik som förs i Europaparlamentet finns inga frågetecken när det gäller hur vi ser på ett samarbete med Sverigedemokraterna och deras grupp i Europaparlamentet. Det är inget vi strävar efter, och vi är ofta en stark motpol till den politik de för. Under denna mandatperiod har den liberala gruppen i Europaparlamentet ofta varit tungan på vågen, och det hoppas vi kunna fortsätta att vara.

Vår ambition är att fortsätta driva en liberal mittenpolitik. Vi har inga ambitioner att stödja vare sig partier på vänsterkanten eller partier på högerkanten i Europaparlamentet.

Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Elin Nilsson säger att det inte finns några frågetecken. Jag skulle vilja säga att det finns många frågetecken kring Liberalernas vägval. Vi var många som var frågande kring Liberalernas vägval innan valet i Sverige 2022, och nu har vi sett hur det har lett fram till att Sverigedemokraterna sitter i baksätet och styr den regering som Liberalerna ingår i.

Sverigedemokraterna är inte direkt otydliga. Deras toppkandidat Charlie Weimers har gått ut och sagt att han vill ha ett Tidöavtal, fast på europeisk nivå. Han ser framför sig att han ska samarbeta med Liberalerna och att Liberalerna ska lägga sig ned lika platt som man gör i Sverige om och om igen på europeisk nivå. Han ser framför sig att det blir Liberalerna som öppnar dörren åt honom för att han ska kunna göra det som Liberalerna säger att man motarbetar. Och han har ju hjälp av regeringsföreträdare i Italiens Meloni, i Slovakiens Fico och i Ungerns Orbán.

Som Kerstin Lundgren var inne på har vi turen att ha återtagit Polen. Där har vänsterkrafter tillsammans med liberala krafter återtagit makten, återtagit rätten för public service att verka. Så sent som i går lade Liberalerna fram en utredning som krymper utrymmet för public service genom att man skär i dess budget när kostnaderna ökar. Det är den utvecklingen vi ser i Ungern och Polen och som vi är oroliga för ska komma till Sverige och till Europaparlamentet.

Jag undrar fortfarande om Elin Nilsson kan räta ut dessa frågetecken som jag fortfarande ser när det kommer till Liberalernas och Sverigedemokraternas samarbete.

Anf. 16 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Det var högt och lågt i ledamotens anförande, men jag ska försöka svara kort och koncist.

Inför riksdagsvalet 2022 var Liberalerna tydliga med att vi kan samtala med alla för att komma framåt. Det gjorde vi. Det ledde fram till det samarbete som finns i Sveriges riksdag i dag. Det var inte oväntat för väljarna. Man visste vad man röstade på när man röstade på Liberalerna. Det här är ett resultat som vi såg framför oss. Vi tar ansvar för Sverige. Vi tar tag i stora samhällsproblem.

När det gäller Europaparlamentet är det inte den situationen. Där ser strukturen annorlunda ut. Där ser vi inte framför oss ett samarbete med den grupp som Sverigedemokraterna ingår i.

(Applåder)

Anf. 17 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Den 29 februari i år överlämnade regeringen sin skrivelse *Verksamheten i Europeiska unionen under 2023* till riksdagen. Därefter har regeringen mottagit utrikesutskottets betänkande UU10 om regeringens skrivelse. Även jag, herr talman, kommer att blicka dels bakåt, dels lite framåt.

Under våren 2023 var Sverige, som ni vet, ordförande i Europeiska unionens råd. Det redogjorde jag för när jag var här i kammaren den 13 mars för att debattera den skrivelsen och det betänkandet om det svenska EU-ordförandeskapet. Jag tänker inte upprepa det jag sa då, förutom på en punkt. Jag vill återigen ta tillfället i akt att tacka för det goda och konstruktiva samarbete som vi hade med riksdagen under det svenska ordförandeskapet. Jag vill även tacka min företrädare Hans Dahlgren för allt han gjorde inför ordförandeskapet och det goda samarbete han och jag hade i samband med regeringsskiftet.

Herr talman! År 2023 blev ytterligare ett år då mycket av arbetet i EU tyvärr kom att kretsa kring konflikter. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina fortsatte att prägla EU-arbetet. Hamas terroristattacker i Israel den 7 oktober och den påföljande israeliska militära interventionen i Gaza förde ännu en konflikt högt upp på agendan.

Även om konflikterna fick stort och nödvändigt utrymme har det också hänt väldigt mycket annat under 2023 som är värt att lyfta fram. Jag tänkte nämna några av dessa saker: På svenskt initiativ lade kommissionen under våren fram en strategi för en långsiktig konkurrenskraftsagenda. Klimatpaketet Fit for 55 fördes i hamn. Under hösten inleddes diskussionerna om den strategiska agendan. Under året nåddes en överenskommelse om migrations- och asylpakten. Rättsstatsfrågorna stod fortsatt högt på agendan. Utfrågningar av Polen och Ungern ägde rum i enlighet med artikel 7-förfarandet i EU-fördraget.

Herr talman! Jag har läst utrikesutskottets betänkande med stort intresse. Jag noterar att utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om en översyn av reglerna för EU:s sanktioner mot terrorism. Jag noterar också att utskottet vill ha fylligare information om överträdelseärenden och domar.

Jag kan meddela att vi överväger hur vi kan tillmötesgå de önskemål som utrikesutskottet har utan att det leder till orimligt långa texter. Vidare tycker jag att det är positivt att flera utskott och EU-nämnden valt att dela med sig av sina erfarenheter i form av yttranden till utrikesutskottet. Frågorna som berörs i yttrandena vittnar om den bredd och det djupa engagemang som finns.

Herr talman! Verksamheten i EU 2023 ligger bakom oss. När vi nu blickar framåt har vi ett spännande och viktigt år framför oss. Om mindre än en månad är det val till Europaparlamentet, och därefter ska en ny kommission utses. När EU:s stats- och regeringschefer träffas i slutet av juni på Europeiska rådets möte ska de anta prioriteringar för de kommande fem åren, den så kallade strategiska agendan.

Utrikesutskottets ledamöter och jag diskuterade den strategiska agendan när jag besökte utskottet så sent som i förra veckan. Jag tänkte därför inte upprepa mig här heller, men jag kan kort konstatera att regeringens prioriteringar vad gäller den strategiska agendan i allt väsentligt bygger på de prioriteringar som vi hade under det svenska ordförandeskapet: säkrare, grönare och friare.

Stödet till Ukraina förblir högst upp på dagordningen, men regeringen betonar även konkurrenskraften, energin och den gröna omställningen, hanteringen av migrationen, den gränsöverskridande brottsligheten och rättsstatens principer.

Herr talman! Att leda arbetet i rådet under det svenska ordförandeskapet var ett rejält kompetenslyft för oss politiker och för tjänstemännen i förvaltningen. Jag vill tacka mina kollegor som efter regeringsskiftet snabbt fick sätta sig in i EU-politiken. Det kan, som ni vet, vara rätt snårigt ibland, men Sverige lyckades. Det var ett mycket väl genomfört ordförandeskap.

Nu måste vi alla förvalta och utveckla de lärdomar vi fick med oss. Sverige ska ha en fortsatt stark röst inom EU-samarbetet. Vi har därför bland annat sjösatt en ny och fördjupad form för samråd och samarbete med näringslivet, arbetsmarknadens parter och andra viktiga representanter. Vi kallar det för EU-arbetsgrupper. I grunden handlar det om att tydligare och bättre underbyggda positioner ska mejslas fram, för ju intressantare vi blir som samarbetspartner för andra medlemsländer, desto mer kan vi stärka vårt inflytande i EU:s olika förhandlingsprocesser.

Om vi inte är förberedda kommer Sverige att hamna i utkanten av förhandlingsbordet i Bryssel, liksom om vi kommer in för sent och för lite i processerna. Här tror jag verkligen att vi måste arbeta tillsammans.

Herr talman! En annan viktig fråga för att stärka Sveriges inflytande är att få in fler svenskar i EU:s institutioner. Även om de anställda i institutionerna ska ha det gemensamma bästa för ögonen är det viktigt att det finns en förståelse för alla medlemsstaters förutsättningar och synsätt och en geografisk balans. Denna förförståelse går förlorad om vi har allt färre svenskar i institutionerna. Därför satsar vi nu på att öka det antalet.

Vi gör det dels på kort sikt genom att utveckla vårt informations- och nätverksarbete i Bryssel och med Universitets- och högskolerådet, dels genom ett långsiktigt arbete. Vi satsar på att öka antalet svenska praktikanter i institutionerna, vi ökar antalet stipendier till College of Europe, som är en viktig inkörsport till EU:s institutioner, och vi jobbar aktivt med

mentorsprogram. Dessa åtgärder kommer kanske inte att ge snabba resultat, men de kommer på sikt att leda till förändring.

Herr talman! Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har lyft upp frågan om EU:s utvidgning högt på den politiska dagordningen. Under det senaste halvåret har EU:s ledare beslutat att Ukraina, Moldavien samt Bosnien och Hercegovina ska få inleda medlemskapsförhandlingar. Att Ukraina sökte medlemskap i EU direkt efter den ryska invasionen har bidragit till ett nytt fokus på utvidgningen.

Det finns flera kandidatländer på västra Balkan. Förra året besökte jag Albanien och Nordmakedonien, och i år har jag besökt Bosnien och Hercegovina. Det som har slagit mig när jag har träffat personer från kandidatländerna är hur otroligt mycket ett framtida EU-medlemskap betyder för dem.

I förra veckan var utrikeshandelsministern i Georgien efter den senaste tidens negativa händelseutveckling, som flera här har talat om. Samtidigt viftas det med EU-flaggor på gatan. Jag kan bara instämma i allt det som Linnéa Wickman och Ann-Sofie Alm sa om utvecklingen där och att folket stöder ett EU-närmande. Det är tydligt att det är fler som vill vara med i Europeiska unionen. Här handlar det inte bara om när eller hur, utan det handlar också om att vara redo för EU:s del.

Som går att läsa i skrivelsen hölls det en första fördjupad diskussion om EU:s framtid under EU-ministrarnas informella möte i Uppsala i juni förra året. Sedan dess har framtidsfrågorna diskuterats löpande, också mot bakgrund av en kommande utvidgning. Vi kommer helt klart att få anledning att återkomma till dessa frågor – framtidsfrågorna och utvidgningsfrågorna.

Herr talman! Avslutningsvis konstaterar jag att 2023 var ett riktigt bra år för Sverige i EU. Vi har lett arbetet i Europeiska unionens råd. Vi har påverkat EU-politikens inriktning, bland annat att konkurrenskraften har förts högt upp på den politiska dagordningen.

Regeringen lägger nu om den svenska EU-politiken för att stärka Sveriges röst inom EU-samarbetet. Vi fördjupar formerna för samråd och samarbete, och vi arbetar både kort- och långsiktigt med att få in fler svenskar i institutionerna. Det är bra för Sverige, och det är bra för EU.

Regeringens skrivelse till riksdagen innehåller många angelägna områden som EU kommer att behöva arbeta vidare med under året.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 18 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag gled in lite på denna fråga i det replikskifte som jag hade med Elin Nilsson från Liberalerna. En av de stora frågorna efter EU-valet är ju hur en ska bilda politisk majoritet när valet är över.

Det är kul att det sitter många skolelever uppe på läktaren så att vi kan ha en liten genomgång av hur EU funkar kontra Sverige. I svensk politik brukar man forma en majoritet, så som regeringen har gjort med det man brukar kalla Tidöpartierna, men i EU har man flytande majoriteter där olika partigrupper utgör olika majoriteter i olika frågor.

Ofta handlar det om att den högerkonservativa gruppen, som Jessika Roswall tillhör, gör upp med socialdemokrater med stöd av liberaler och den gröna gruppen i Europaparlamentet. Men på senare år har de två högerextrema grupperna i Europaparlamentet fått mer makt och inflytande och blivit insläppta av den högerkonservativa gruppen EPP.

Efter valet den 9 juni bedöms de två högerextrema grupperna växa, och frågan är om detta kommer att resultera i ökad makt och inflytande. I Sverige släppte Moderaterna makt till rasisterna i Sverigedemokraterna genom Tidöavtalet, även om de hölls utanför regeringen. Frågan är om Moderaterna planerar att göra ett Tidöavtal på europeisk nivå. Charlie Weimers från Sverigedemokraterna är väldigt tydlig med att det är vad man vill. Tänker Moderaterna ge högerextrema som Le Pen, Meloni och Orbán makten i EU?

Sverigedemokraterna har nu i TV4:s granskning visat att de har en del tomtar och troll, och det är inga mysiga troll hämtade från John Bauers sagor utan nättroll som organiserat trakasserar och sprider desinformation. Man skapar fejkkonto på fejkkonto som genererar tusentals inlägg och skapar följare.

Som svar ser vi en trumpism där man går till full attack och beskyller stora etablerade mediehus för desinformation, samtidigt som man själv driver ett fejkat mediehus och gömmer sig bakom humor. Jag undrar: Hur ser statsrådet Roswall på dessa fejkkonton?

Anf. 19 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag tänker fokusera på skrivelsen, utskottets betänkande och det som vi pratar om: EU. Jag kommer inte att svara helt på frågan om hur Europaparlamentet kommer att samla sig. Jag tror inte att de skulle uppskatta om ett annat parlament lägger sig i det.

Under den tid då vi ledde ministerrådet under ordförandeskapet hade jag den stora äran att få representera Sverige i Strasbourg, framför allt, så jag har god kännedom om hur parlamentet fungerar. Jag har även jämfört en hel del med hur vårt fantastiska parlament fungerar, men detta ska jag inte heller lägga tid på.

Jag tror att jag kan svara generellt utan att jag lägger mig i för mycket hur Europaparlamentet ordnar sig. Jag skulle säga så här: Jag tror att det är viktigt att man samlar majoriteter för att få igenom sin politik. Det är så den här regeringen har jobbat här, och det är så jag tror att man får göra.

Om man tror på något, om man har en idé och om man vill komma till rätta med problem och utmaningar i samhället får man samla majoritet för sina idéer och förslag. Det är så jag hoppas att mina partikamrater i Europaparlamentet också kommer att fortsätta att jobba. Det är mitt svar i dag.

(Applåder)

Anf. 20 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vi står inför ett EU-val, och jag är övertygad om att EU-minister Jessika Roswall har ett visst inflytande över de moderata Europaparlamentarikerna och att hon ingår i de typer av kretsar, som jag utgår från att statsministern också ingår i, där man diskuterar vilka vägval som Moderaterna vill göra.

Moderaterna har tidigare visat sig framgångsrika i att till exempel utsluta Orbán från sin partigrupp just därför att han har varit för högerextrem. Jag tror också att det är viktigt att man som EU-minister i ett EU-val diskuterar frågan hur valet görs, och det är därför jag lyfter upp de fejkkonton som Sverigedemokraternas trollfabrik skapar.

Vi har nu mindre än en månad kvar till valet. När jag tar upp min telefon eller när skoleleverna på läktaren tar upp sina telefoner, hur vet vi om de inlägg som är postade i sociala medier är fejk eller på riktigt? Vet eleverna om det är någon som gömmer sig bakom humorn för att smutskasta sina politiska motståndare och aktivt sprider desinformation eller om det är korrekt information?

Här har både jag och Jessika Roswall ett stort ansvar för att det är en korrekt och riktig debatt. Men vi har ett parti, Sveriges näst största parti här i riksdagen, som aktivt driver fejkkonton för att sprida desinformation för att skapa en valrörelse som inte följer de demokratiska spelregler som vi har kommit överens om.

Jag vill höra från EU-ministern att hon vill se en valrörelse utan fejkkonton och att hon vill se en sjyst EU-valrörelse där argument står mot varandra och där man pekar ut vilken riktning man vill ha för EU på ett rakt, tydligt och debatterande sätt. Detta kommer att avgöra hur stark den svenska demokratin är, hur stark demokratin är när det gäller att engagera människor så att de deltar i EU-valet, att de går och röstar och att de lägger sin röst på politiska partier, inte på partier som sprider politisk desinformation.

(Applåder)

Anf. 21 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Det finns två delar i detta som jag vill svara på.

Som EU-minister eller som politiker generellt sett vill jag se ett högt valdeltagande i alla val men i synnerhet i Europaparlamentsvalet. Eller nej, jag ändrar mig, det ska det vara i alla val. Det är för att det är så stora frågor som står på spel, de frågor som vi har pratat om här: säkerhet, klimatförändringar och brottslighet. Alla dessa frågor kräver gemensamma svar, vilket kräver att vi också går och röstar i detta otroligt viktiga val.

Jag gör min del där. Vi partier har ett stort ansvar. Regeringen har tillskjutit pengar till bland annat skolval, apropå att vi har ungdomar på läktaren. Där tror jag att vi alla har en viktig del. Inför valet ser vi en oro för ökad desinformation. Detta ser vi i många länder. Vi har haft partiöverläggningar där vi har tittat på vilka risker som vi ser. Där får vi inte vara naiva över huvud taget, utan vi måste vara vaksamma och se till att vi motverkar all den desinformation som finns.

Som sagt har partierna ett stort ansvar här. Jag tycker att vi tillsammans med våra myndigheter har ett gott samarbete för att motverka detta. Jag kom precis från Grekland där vi pratade mycket om hur valet påverkas av olika desinformationskampanjer.

Svaret på Håkan Svennelings fråga är såklart att jag vill ha en sjyst valrörelse. Jag kommer i alla fall att dra mitt strå till stacken i den delen.

(Applåder)

Anf. 22 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Tack till ministern för att hon är här och debatterar med oss i utskottet i dag!

Jag kommer att ställa lite frågor kopplat till det tillkännagivande som riksdagen alldeles snart kommer att rikta till regeringen om att uppdatera EU:s grund för sanktioner när det gäller terrorism. Den höga representanten Josep Borrell sa så sent som i slutet av april i EU-parlamentet att de rättsliga förutsättningarna inte bedöms finnas på plats för en terrorlistning av IRGC.

Det är ganska tydligt och klart att det nuvarande regelverket behöver uppdateras för att vi effektivt från EU:s sida ska kunna bekämpa terrorism och använda sanktionsverktyget bättre än vi lyckas med i dag.

För oss socialdemokrater går det inte att vänta ännu ett år för att se vad regeringen eventuellt kommer att göra i EU-kretsen. Vi riskerar att tappa ännu mer tid givet att det hade kunnat finnas ett tillkännagivande på plats redan för ett år sedan kring detta. Nu när tillkännagivandet kommer – hur kommer regeringen skyndsamt att arbeta i EU-kretsen för att driva denna fråga?

Medan jag har ordet ska jag också passa på att yrka bifall till reservation 5. Det ska ju vara rätt och riktigt. Det hör ändå inte till vanligheterna att vi föreslår tillkännagivanden, och reservationerna har ändrats lite sedan utskottet behandlade betänkandet.

Anf. 23 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande har jag läst utskottets betänkande. Som gammal riksdagsledamot uppskattar jag verkligen att göra det, även om vissa av mina medarbetare tycker att jag överdriver. Det var långt och bra. Jag läste just den här delen baklänges och framlänges, och jag har också läst och tagit del av vad utrikesministern har sagt i olika diskussioner.

Jag motsätter mig vad Linnéa Wickman säger om vad regeringen eventuellt kommer att göra och inte. Utrikesministern har flera gånger varit tydlig med att vi dels har drivit den i riksdagen förankrade positionen när det gäller IRGC, dels har verkat för att få EU-enighet om listning. Men det var inte riktigt det Linnéa Wickman frågade mig om nu.

Vi har också drivit att EU-institutionerna behöver se över de rättsliga förutsättningarna. Precis som Linnéa Wickman nämnde i sitt anförande finns det olika uppfattningar om dem bland jurister. Vi kommer såklart att fortsätta att driva på, konsultera andra medlemsstater och på olika sätt samarbeta med andra länder. Den här regeringen kommer som sagt att vara aktiv och stark. Jag skäms inte ett dugg för och har inga problem med att vara obekvämt i vissa situationer, och det har inte mina kollegor heller. Vi driver på, men det krävs också flera andra för att få igenom saker.

Det går alltså inte att påstå att vi eventuellt inte kommer att göra något. Vi kommer att fortsätta att driva på för att göra det som är nödvändigt.

Anf. 24 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Jag får konstatera att för ett år sedan motsatte sig en majoritet i Sveriges riksdag att vi skulle driva på för att skapa en analys kring vad som behöver göras i EU för att förändra de rättsliga förutsättningarna och grunden för terrorlistningar.

När vi socialdemokrater hade överläggningar med regeringen kopplade till frågan om IRGC för drygt ett år sedan fick vi inte gehör för att regeringen då inom sex månader skulle återkomma med en rättslig analys av vad som skulle kunna behöva göras för att ta steg framåt i EU. Vem vet – hade vi fått en majoritet med oss då kanske vi hade kommit längre i dag i EU-kretsen.

Sverige har ju, inte minst när det gäller det rättsliga stödet till Ukraina, gått i bränschen för att utveckla det och hur vi använder den internationella rätten i detta. Nu är det uppenbart att vi behöver uppdatera EU:s verktyg, och Sverige behöver gå i bränschen.

Jag hör förstås vad statsrådet säger. Vi kommer nogsnamt att följa arbetet och hoppas att regeringen skyndsamt börjar arbeta i EU-kretsen utifrån behovet av en ny rättslig grund. Det är trots allt bråttom att få de verktyg som behövs på plats för att bekämpa internationell terrorism som hotar människor både i deras egna länder – Iran är ett tydligt exempel – och i hela världen och vår säkerhet här i Sverige.

Anf. 25 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Linnéa Wickman och jag är nog överens om vikten av att ha möjlighet till sanktionssystem och att man behöver jobba aktivt med att utveckla dem allteftersom, men det handlar också alltid om balans, effektivitet och rättssäkerhet. Jag är inte jurist nog att uttala mig exakt om detta, men från svensk sida driver vi detta i enlighet med det mandat som regeringen har från riksdagen och som vi har utarbetat väl tillsammans.

Vi får återkomma till detta. Jag är helt säker på att Socialdemokraterna och Linnéa Wickman kommer att återkomma till utrikesministern.
(Applåder)

Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det här blir ett slags uppsamling av debatten.

När det gäller terrorlistning och rättslig grund har regeringen till utskottet givit bilden av att det inte finns mer att göra. Men nu finns det uppenbarligen momentum i EU-kretsen, och då är det viktigt att regeringen skyndsamt agerar och lyssnar in kravet på att uppgradera den rättsliga grunden. Vi ska inte ha al-Qaida som modell som modell för terrorlistning.

En annan fråga handlar om en internationell tribunal. Det framstod nästan som att regeringen hade förhandlat fram en internationell tribunal för aggressionsbrott. Det var inte statsrådet som sa det, men det hördes i debatten. Jag vill bara få ett klagörande av hur det egentligen ligger till, eftersom statsrådet har varit ansvarig.

Det är bra att regeringen genom statsrådets tydlighet i den här debatten markerar att frågan om överträdelseärenden kommer att tas på allvar och att man överväger hur man ska komma vidare i det arbetet, för det är naturligtvis viktigt att se när överträdelseärenden öppnas.

Jag tycker också att det är bra att man har varit i Georgien, men jag undrar om regeringen och statsrådet är beredda att vara tydliga gentemot Georgiens regering med att den väg man väljer nu hotar EU-medlemskapet och kandidatstatusen. Det behöver vara tydligt redan nu. Det är viktigt, utöver att man ger stöd till civilsamhället.

Slutligen: Är statsrådet beredd att driva i EU att man skärper kraven på Israel för att få in humanitärt stöd?

Anf. 27 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:
Herr talman! Det var många frågor. Frågan om att uppdatera den rättsliga grunden kanske klarades av i mitt tidigare replikskifte.

Kerstin Lundgren inledde sitt anförande med någonting i stil med att EU misslyckats under föregående år, och jag blev lite orolig då, men sedan kände jag att det tog sig. EU har faktiskt lyckats. Jag tycker att EU under förra året lyckades med att behålla enigheten och stötta Ukraina. Det var en oerhörd framgång, liksom många andra delar.

När det gäller frågan om en tribunal måste ansvar självklart utkrävas för de brott som begåtts av Ryssland under aggressionen. Under ordförandeskapet drev vi på för att det skulle inrättas en tribunal. Som Kerstin Lundgren minns fanns det ju då lite olika argument för var den skulle lokaliseras. Vi stöder initiativet att inrätta en tribunal för aggressionsbrottet i Ukraina och att den i så fall skulle vara ett komplement till den internationella brottmålsdomstolen.

Det viktiga är att redan nu under kriget se till att samla in bevis. Sverige stöder det arbetet med personal men också på olika sätt med kompetens. Det är fruktansvärda siffror vi kan läsa om när det gäller hur mycket man redan har samlat in om det som förmodligen kommer att ses som krigsbrott. Det är oerhörda siffror på kanske 70 000 eller 100 000 fall.

Vad gäller Georgien vill jag tacka både Linnéa Wickman och Ann-Sofie Alm som tog upp det i sina anföranden. Jag tycker att det är mycket allvarliga signaler vi får. Det var därför Johan Forssell var tydlig när han besökte Georgien förra veckan och därför vi är tydliga med vårt stöd till de civilrättsorganisationer som finns i Georgien.

Jag får återkomma till den sista frågan i nästa anförande.

Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Georgien är ett land med ett mycket starkt civilsamhälle. Det syns på gatorna. Jag hörde uppgifter om att 4–4 ½ procent av Georgiens befolkning demonstrerade den senaste helgen. Det är en oerhörd stark signal om vart det georgiska folket vill gå. Men tyvärr har regeringen valt en annan väg.

Vi har hört den ledande kraften i Georgien, Ivanisjvili, säga att man ska vara medlem i EU senast 2030. Med den väg som Georgien och den nuvarande ledningen verkar välja måste EU vara tydligt med att det inte är möjligt. Här står Georgien verkligen inför ett vägval.

Det räcker inte att bara uttala sitt stöd för civilsamhället, utan man måste också vara tydlig i sin kritik mot det vägval som de ledande krafterna gör och våga utmana Ivanisjvili, som för landet i rysk riktning. Jag tycker att det är en viktig signal som behöver komma från EU. EU är alldeles för tyst i dag i den delen. Det georgiska folket, som så starkt har manifesterat sitt motstånd, måste få höra att vi agerar och höjer vår röst.

Jag hoppas att statsrådet kan bekräfta att regeringen är beredd att driva på för ett uttalande från EU:s starka röst i denna del.

I fråga om Israel handlar det om öppna gränsövergångar och ett stopp för invasionen av Rafah. När det gäller bosättningarna och våldet på Västbanken måste det komma ett tydligt svar, om vi menar allvar med en tvåstatslösning.

Anf. 29 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag börjar med Georgien. Jag instämmer i det som Kerstin Lundgren säger. Vi i EU måste vara tydliga i vår kritik, och det är vi. Jag vet inte exakt vad Johan Forssell har sagt i sina möten, men jag är säker på att han har gjort på samma sätt som jag när jag har träffat olika representanter. Jag har varit tydlig med hur ett EU-närmande måste gå till. Det finns väldigt tydliga kriterier som ska uppfyllas, och vi är lika tydliga mot alla kandidatländer.

Utvecklingen i Georgien just nu är oroväckande. Flera representanter från EU:s olika institutioner har besökt Georgien för att markera detta. Så huruvida EU har varit alldeles för tyst har vi kanske olika uppfattningar om.

I fråga om Israel börjar jag med bosättare på Västbanken, något som flera har tagit upp i olika reservationer – det nämns i varje fall i betänkandet. När jag sa att jag läser baklänges och framlänges menar jag att jag kanske missade om det var i en reservation eller inte; jag ber om ursäkt för det.

Hur som helst har regeringen och de flesta partier här samma uppfattning. Vid Europeiska rådets senaste möte fattades beslut om sanktioner mot ett antal enheter, men Sveriges regering och Sveriges riksdag är öppna för att driva på för fler.

Situationen på Gaza är fruktansvärd. Det viktiga nu är att Israel måste göra mer för att skydda den humanitära rätten och se till att förnödenheter kommer in. Här har vi på europeisk nivå också fått fram hjälp. Senast jag var här pratade vi om att Cypern hade öppnat möjligheten att skicka förnödenheter till Gaza den vägen. Det räcker absolut inte, men det är en viktig del.

Allt detta är självfallet något som fortfarande står högt på agendan, och vi måste se till att få stopp på det här.

(Applåder)

Anf. 30 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr talman! Det är glädjande att regeringen ställer sig bakom en tvåstatslösning och också är öppen för att driva på för fler sanktioner mot bosättare. Men jag skulle självklart hellre höra att man driver på och inte bara att man är öppen för att driva på.

Både EU och Sveriges regering säger att man stöder en tvåstatslösning. Om vi ser bortom det pågående kriget i Gaza, som är fruktansvärt och som vi skulle kunna prata om i timmar, vill jag också höra något om en eventuell framtida tvåstatslösning, som vi ju stöder.

För att få till stånd en sådan lösning och för att den ska bli hållbar krävs att det finns två parter som på något vis är likvärdiga. Men förra veckan lade ju Sverige ned sin röst när det handlade om att göra Palestina till en fullvärdig medlem i FN. Vi ser även många andra saker som över huvud taget inte är likvärdiga, till exempel handeln. Vi har tullfri handel med Israel, och det gäller även varor från bosättningar. Palestinsk handel däremot sker på israeliska villkor, och varorna måste gå genom Israel för att nå Europa.

Ett annat exempel är visumfrihet. Israeliska medborgare, även bosättare, har visumfrihet när de reser till EU, men palestinier har ingen visumfrihet.

Då har vi inte ens tagit upp frågan om att militärt kunna försvara sig mot den andra parten! Jag ska inte gå in mer på det, men jag vill veta hur regeringen kan arbeta genom EU för att göra konfliktens båda parter mer likvärdiga så att man kan få till stånd en framtida hållbar tvåstatslösning.

Anf. 31 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jacob Risberg tog upp många olika delar, och jag kommer nog inte att svara på allt. Jag vet ju att ni har haft en särskild debatt om frågan, och ni har säkert också regelbundna diskussioner med utrikesministern om detta.

När Sverige avstod i den nämnda omröstningen gjorde vi det tillsammans med likasinnade länder, såsom Finland, Nederländerna, Storbritannien, Kanada, Österrike, Lettland och Litauen. Som jag nyss sa till Kerstin Lundgren är det för oss just nu helt avgörande att få till en omedelbar humanitär vapenvila, frisläppande av gisslan, skydd av civila och humanitärt tillträde. Detta är något som regeringen vill se omedelbart. Det är också något som EU vill se omedelbart.

Frågan gällde hur vi arbetar med det här inom EU. Det gör vi såklart bland annat genom att trycka på. Europeiska rådet har antagit slutsatser i frågan. Och Sverige har varit drivande för att EU-ländernas ambassadörer ska samlas för att trycka på för en omedelbar humanitär vapenvila.

Vi arbetar alltså på olika sätt, men i huvudsak gör vi det genom att vi EU-länder samlas, lyfter frågan och pratar om den i olika ministerråd och i Europeiska rådet.

Anf. 32 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det låter lovande att ni vill trycka på mer för att få till stånd en omedelbar vapenvila. Men samtidigt ser vi att svenska staten mitt under brinnande konflikt ingår försvarsmaterielsamarbeten med olika israeliska företag. Det skulle regeringen givetvis kunna stoppa.

Man skulle även kunna begränsa och till och med stoppa handeln helt med Israel för att visa att man menar allvar, särskilt med tanke på att handeln är tullfri. Det här är en skattesubventionering av handeln med Israel.

Att bara använda ord gentemot Israel och säga ”vi kräver en omedelbar vapenvila” verkar man inte komma speciellt långt med. Vi har en massa andra medel att ta till. Det är välkommet att sanktioner har införts mot vissa militanta bosättare, men vi skulle kunna införa sanktioner mot samtliga bosättare. Samtliga bosättare befinner sig ju illegalt på de ockuperade områdena. Vi skulle kunna visa allvar gentemot Israel genom att säga att det inte längre blir någon tullfri handel. Varför ska vi ha kvar associeringsavtalet när Israel bryter mot dess artiklar, till exempel skrivningarna om mänskliga rättigheter?

Det finns en rad saker som skulle kunna göras för att driva på det här, och inte bara säga ”vi kräver en omedelbar vapenvila”.

Anf. 33 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag tror som sagt att det viktigaste just nu är att få in humanitär hjälp och förnödenheter till befolkning på Gaza. Det är fokus för vårt arbete, och inte bara vårt utan även alla andra nationer runt omkring.

I ett annat anförande nämnde jag att jag nyss varit i Grekland. Då pratade vi mycket om just detta.

EU måste tala med en tydlig röst. Det är det som vi jobbar för – att se till att det blir enhetligt. Det rör också frågan om att vidta olika ensidiga åtgärder. Ska man få effekt jobbar man tillsammans. Det är därför jag tror på EU-samarbetet. Det är samma sak när det gäller sanktioner. Ska man få någon effekt av dem sätter man in dem tillsammans, och vårt samarbete sker inom EU.

(Applåder)

Anf. 34 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Det betänkande som vi nu debatterar är omfattande, och mycket av det är relevant mot bakgrund av att vi närmar oss det mycket viktiga EU-valet med stormsteg. Det är som bekant ett val som står mellan Sverigedemokraterna och de partier som konsekvent har valt att rösta för mer makt till Bryssel och mindre till Sverige.

Jag tänkte mot bakgrund av detta lyfta några frågor som ligger mig mycket varmt om hjärtat, och naturligtvis tänker jag börja med Iran. Det är nämligen ingen slump att vi i dag riktar ett tillkännagivande till regeringen om ett uppdaterat ramverk för terrorlistning. Jag och Sverigedemokraterna har som bekant regelbundet i många år pushat för en terrorlistning av Islamiska republikens revolutionsgarde, IRGC. Slutligen kunde också för ett år sedan en majoritet tydligt deklarerat detsamma, då vårt förslag vann gehör och regeringen fick ett tillkännagivande.

Fru talman! Ännu har dock ingenting hänt rent praktiskt i EU, trots att det i EU har funnits starka röster som pushat för detta, inte minst min partikollega Charlie Weimers. Återkommande har vi fått höra att det krävs en behörig myndighet som menar att en särskild grupp har sysslat med terrorism för att EU ska kunna terrorlista gruppen i fråga. Det finns redan i dag behöriga myndigheter som tydliggjort att IRGC är en terrorgrupp. Men då har vi fått höra EU-kommissionens socialdemokratiska utrikesföreträdare Josep Borrell sprida falskhet om att dessa myndigheter måste finnas i EU.

Fru talman! Det här stämmer inte. Det räcker med en behörig myndighet i ett tredjeland, varför vi har en drös olika domstolsbeslut att använda. Ändå har dessa falskhet nästlat sig in hos regeringsföreträdare på nationell nivå i olika EU-länder, där de sprids som en löpeld.

Fru talman! Där finns också svaret till Linnéa Wickman, som tidigare berörde detta ämne. Redan för ett år sedan uppfylldes nämligen samtliga kriterier. Egentligen är det bara socialdemokraten Josep Borrells ovilja att gå vidare med detta som är problemet. Om de svenska Socialdemokraterna hade lyckats prata med honom kanske vi hade fått se en förändring.

Fru talman! Även om det redan i dag skulle gå att terrorlista IRGC om bara ansvarig kommissionär kände för det har hela den här tragiska cirkusen satt fingret på att det legala ramverk som används inom EU för att kunna genomföra en terrorlistning är föråldrat och djupt ineffektivt. Precis som min partivän Rasmus Giertz anförde tidigare under debatten finns det betydligt modernare regler i exempelvis USA, ett land som i likhet med många andra för länge sedan har terrorlistat IRGC.

Prot. 2023/24:114

15 maj

-----

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2023*

Vi kan helt enkelt inte ha en situation där livsviktiga beslut, såsom att terrorlista uppenbara terroristorganisationer som IRGC, ska stoppas av en socialdemokratisk EU-byråkrat som ingen har valt. Att tycka detta borde inte vara särskilt kontroversiellt utan snarare en självklarhet.

Fru talman! Något som också behandlas i detta betänkande och som är relaterat till det här är frågor som rör specifika sanktioner. Som de flesta som har följt dessa debatter känner till har Sverigedemokraterna varit drivande i att införa olika former av Magnitskijsanktioner. Vi menar att det bör införas en svensk version av dessa. Men vi tycker också att EU:s Magnitskijlagstiftning behöver breddas till att också inkludera korruption och penningtvätt för att kunna bli mer effektiv.

Därtill har det kanske sällan varit mer passande än nu att framhålla vikten av att rikta Magnitskijsanktioner mot azeriska förövare och ledande företrädare efter deras obeskrivliga grymheter när de oprovocerat valde att invadera Armenien och Artsach. Det vi såg i det senaste kriget borde inte ha förvånat någon. Men ändå kunde det ske inför öppna ögon utan att de ansvariga i den azeriska diktaturen drabbades nämnvärt.

Fru talman! Ett annat ämne som jag tänkte lyfta särskilt och som behandlas i detta betänkande är hur man från EU:s sida ska tackla den kubanska kommunistdiktaturen. Ända sedan den kubanska revolutionen 1959 har kubaner valt att riskera sina liv för att med båt ta sig över till USA, ibland genom att bara använda hemmasnickrade flottor. Faktum är att var tionde kuban har valt att lämna sitt hemland. De har kunnat vittna om det omfattande förtryck som sker i denna diktatur.

Därtill vet vi tack vare omfattande vittnesmål från bland annat MR-aktivister att angreppen mot dem som förespråkar demokrati har varit konstanta och i flera fall även förvärrats, inte bara genom utökade trakasserier utan även genom att antalet politiska fångar, som ofta utsätts för skoningslös och daglig tortyr, har ökat. De fångar som drabbas hårdast är minderåriga, kvinnor och hbt-personer.

Fru talman! Det är således ingen hemlighet att yttrandefrihet, pressfrihet, organisationsfrihet eller något som ens kan jämföras med fria val inte existerar i denna skurkstat. Ändå valde riksdagen år 2019 att trotsa människorättsförsvarens och exilkubanerna när de varnade för det djupt kritiserade EU–Kuba-avtalet, PDCA. Nämnda avtal innebar i korthet att man legitimerade den djupt odemokratiska kubanska kommunistregimen. Samtidigt har man aktivt hållit den politiska demokratiska oppositionen utanför samtalen.

Vad vi i dag vet är också att situationen sedan detta avtal slöts inte har blivit bättre utan tvärtom. Dessutom har vi klart och tydligt sett hur denna regim har skickat kubanska soldater att slåss på Rysslands sida i det fasansfulla kriget mot Ukraina. Det är därför i sammanhanget extra glädjande att regeringen genom bistånds- och handelsministern har öppnat för att vi säger upp detta skamfulla EU–Kuba-avtal, som faktiskt bidrar till den obeskrivliga ondska som vi ser i Ukraina.

Fru talman! I dessa tider ser vi hur auktoritära stater som förtrycker sina folk och hotar andra väljer att knyta sig närmare varandra. Vare sig det gäller Ryssland, Iran, Kina, Kuba, Venezuela, Belarus eller någon annan diktatur gläds jag åt att utrikesutskottet med nuvarande majoritet har en betydligt tuffare linje mot dessa än tidigare. Det är min fasta övertygelse

att vi inte bara ska samarbeta mer med likasinnade utan också vara tydliga när auktoritära stater begår övertramp.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 35 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Den här debatten förs som alla har noterat av utrikesutskottet. Att då även jag som ledamot av finansutskottet anmält mig till debatten beror på att det i betänkandet finns ett särskilt yttrande som berör Sveriges verksamhet i Europeiska unionen och som en samlad opposition har ställt sig bakom. Detta särskilda yttrande handlar om att Sveriges regering agerar – eller, om man så vill, icke agerar – på ett sådant sätt att Sveriges finanser äventyras och att riksdagens möjlighet att bedriva finanspolitik försämras.

Detta särskilda yttrande beskriver och kritiserar ett dåligt politiskt hantverk, en regeringsduglighet som brister. I grunden handlar det om hanterandet av Sveriges återhämtningsplan. Efter pandemin upprättades nämligen en europeisk återhämtningsfond som alla medlemsländer skulle få pengar från om de levde upp till vissa villkor. Den tidigare socialdemokratiska regeringen lämnade därför in en plan, som också godkändes, och pengarna skulle betalas ut.

Fru talman! När SD-regeringen efter regeringsskiftet ändrade Sveriges finanspolitik, och därmed plötsligt inte längre lever upp till villkoren, och heller inte har uppvisat några alternativa insatser för att leva upp till villkoren, riskerar Sverige att inte få pengarna. För Sveriges del handlar det om hela 38 miljarder kronor. Än har vi inte sett ett enda öre. Snart är vi ensamma i EU om att inte ha fått ut några pengar.

Vi från Socialdemokraterna och andra partier har under hela hösten, vintern och våren återkommande tagit upp ämnet med berörda statsråd, men inga betryggande svar har givits. Det närmaste som regeringen har kommit någon form av konkretion av hur läget är för oss att få pengarna är finansministerns svar att man inte vet.

Fru talman! Det är anmärkningsvärt. Därför skriver vi följande i det särskilda yttrandet, som alla fyra oppositionspartier står bakom: "Sveriges återhämtningsfond omfattar 38 miljarder kronor. Men på grund av regeringens finanspolitik är det oklart om Sverige lever upp till de åtaganden och insatser som ligger till grund för att få pengarna utbetalda. Finansutskottet har vid flertalet tillfällen begärt att regeringen ska informera utskottet om ärendet. Likaså har frågan lyfts i debatter och interpellationer. Trots det har regeringen inte givit betryggande svar på vare sig om, när eller hur mycket pengar som Sverige beräknas få eller gå miste om. Ovissheten om dessa miljardbelopp försämrar finansutskottets möjligheter att planera och bedriva ekonomisk politik."

Fru talman! Vad gäller SD-regeringens verksamhet i Europeiska unionen utifrån ett svenskt ekonomiskt intresse och svenska medborgares välfärd finns det anledning att från riksdagen vara mycket kritisk.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Anf. 36 ANN-CHRISTINE FROHM (SD):

Fru talman! Nu ska vi tala om integration, och äntligen händer det något inom området. Äntligen har vi börjat bygga på en integrationspolitik värd namnet. Vi är många som längtat efter det paradigmskifte som vi nu äntligen ser i svensk integrationspolitik. Ja, inte bara längtat efter förresten, utan som vi har kämpat för. Detta är Sverigedemokraternas förtjänst.

Människor runt om i landet har sett misslyckandet som de gamla partierna med Socialdemokraterna i spetsen stått för på nära håll. Dessa människor vet att något är väldigt fel. De befinner sig nämligen därute i verkligheten.

Gradvis infann sig den insikten även hos andra partier än Sverigedemokraterna. Från att ha haft ett läge – er pratar vi inte med – har nu de flesta erkänt att Sverigedemokraterna hade rätt. De flesta har sett och förstått att SD har lett utvecklingen till det sunda förnuftets planhalva, och att andra i olika takt följt efter.

Socialdemokraterna, som enligt sin egen grandiosa självbild aldrig gör något fel, har ju som vi alla vet svårt att erkänna att de har gjort det. Men för oss – vilket stora delar av svenska folket har noterat – är det inte ens en fråga huruvida Socialdemokraterna har hanterat det korrekt eller ej med sin politiska linje under de senaste decennierna.

Ett stort ansvar för det vi ser i dag faller just på er socialdemokrater. Att ni nu försöker smita undan det ansvaret blir i ärlighetens namn bara löjligt. För ni kan naturligtvis inte själva tro på att ni har stått för en restriktiv invandringspolitik, något som ni nu försöker lura i väljarna.

Fru talman! Jag är stolt över att stå här i dag med rent samvete i de här frågorna. Jag är stolt över att till sist ha lyckats få med flera av er andra partier. Jag är stolt över den politik som redan implementerats och för den som kommer i framtiden.

Vi har nu en lång väg att gå. Som vi alla vet prövades Socialdemokraternas lama och kravlösa politik under er tid vid makten. Resultatet ser vi alla: otryggheten har ökat, rädslan har spridit sig och medmänskligheten har satts på undantag.

Miljard efter miljard som skeppats ut i utanförskapsområden har gett en minimal, ja knappt ens mätbar, effekt. Det är många partier här inne som borde skämmas. Det är inte bara för alla glåpord som vi sverigedemokrater har fått ta emot, utan främst på grund av alla miljarder ni plöjt ned i misslyckade integrationsprojekt.

Det är pengar som kunde ha gått till våra egna pensioner, till skolan eller till sjukvården. Det har inte blivit mycket pang för pengarna, om man inte räknar alla skjutningar och sprängningar som numera är vardag.

Framför allt borde ni tänka över ert ansvar för det lidande ni utsatt vanligt, hederligt folk för. Det finns medborgare som till och med dödsats för att de är ansvarsfulla medmänniskor som visat civilkurage och försökt göra vardagen bättre för våra medborgare och för Sverige. Det som ni inte har lyckats med får medborgarna betala dyrt för.

Fru talman! Nu är det vi som tvingas reda upp den röra som övriga partier har skapat, och vi kommer inte att göra det genom att försöka skönmåla en bild av massinvandringens effekter. Det är slut med det nu. Inget mer duttande, och inga fler ursäkter. Kravlösheten ska ersättas av tydlig kravbild. Flum ska ersättas av ordning och reda. Den trasiga värderingskompassen ska lagas och låta oss navigera rätt.

Vi ser nu till att genomföra en rad åtgärder som kommer att ge effekter såväl kortsiktigt som långsiktigt:

- Vi ser till att kraven för att bli medborgare blir hårdare. Endast den som visar en ärlig vilja att bli en del av Sverige på allvar ska bli medborgare.
- Vi jobbar för att nå EU:s miniminivå när det gäller asylinvandring.
- Vi inför kvalificering till välfärden: endast den som bidrar till välfärden ska få ta del av den. Sverige ska inte vara ett smörgåsbord för människor som kommer endast för att försöka att roffa åt sig så mycket av det som möjligt.
- Vi jobbar stenhårt på olika platser i landet med att införa språkkrav inom välfärdens olika sektorer. Personal som jobbar inom yrken som ytterst handlar om människors väl och ve ska kunna svenska språket, punkt slut.
- Vi säkerställer ett ökat inkomstkrav kopplat till möjligheten att få jobba i Sverige.
- Vi jobbar stenhårt med att stänga islamistiska skolor och förskolor som sprider uppfattningar som direkt motverkar viljan till integrering i ett demokratiskt och jämställt samhälle.
- Vi höjer straffen, jagar brottslingar och är envetna i vår uppfattning att ju mer elände kriminella tvingas uppleva i vardagen, desto mindre attraktivt blir det att gå samma väg för dem som tittar på.

Allt detta och mycket mer, var för sig men också tillsammans, kommer att ge betydligt bättre möjligheter att bedriva en ansvarsfull integrationspolitik. Det är en synnerligen restriktiv invandringspolitik kombinerat med krav för den som sköter sig och fängelse eller utvisning, eller både och, för dem som inte sköter sig.

Om migrationen fungerade skulle vi inte behöva någon integrationspolitik, för då skulle människor befinna sig i vårt land av rätt skäl. Då skulle de som kommer bidra till att göra vårt samhälle bättre, och inte riva ned och förstöra det.

Att Sverigedemokraterna nu är en del av Tidösamarbetet och ett stöd till regeringen är den enda vägen framåt. Det är den enda vägen framåt om vi på allvar ska lyckas få ordning på allt som främst Socialdemokraterna har ställt till med.

Tidöpartierna har förhandlat fram ett nytt integrationsmål, och vi kommer nogsamt att följa regeringens utveckling av integrationspolitiken. Vi är förstas inte helt nöjda än, men detta är ett steg på den Sverigevänliga vägen. Vi hänvisar därför till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Sverigedemokraterna är och förblir garanten för ett tryggare och mer inkluderande Sverige.

Anf. 37 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Man får som vanligt överklighetskänslor när man hör Sverigedemokraterna. Det kan kanske bero på desinformation.

Oavsett detta är konsekvenserna här och nu att otroligt många människor i Sverige får stå tillbaka under en SD-ledd regering. Men inte alla, för Sverigedemokraterna har lyckats införa ännu ett jobbskatteavdrag där 90 procent av pengarna går till den halva av befolkningen som har störst inkomster. Det ökar de ekonomiska klyftorna, och det ökar segregationen i samhället.

Samtidigt har hushållskrisen stadigt förvärrats och försvårats, och det är de som har små marginaler som har drabbats mest. Och regeringen gör ingenting. Valfärden missköts, hushållen lämnas vind för våg och byggkrisen är i fritt fall. Sverigedemokraterna och regeringen vill ge sken av att de gör satsningar samtidigt som de låter en nedskärningsvåg svepa över Sverige och medvetet ökar de ekonomiska klyftorna.

Jag har en enkel fråga till Sverigedemokraterna nu när ledamoten i anförandet sa att detta är regeringsunderlagets förtjänst. Ledamotens politik antingen förvärrar eller står passiv inför alla kriser som pågår i Sverige vad gäller välfärd, sjukvård, arbetsmarknad, skola, klimatomställning och byggande. Men politiken från regeringen visar sig vara väldigt aktiv när det gäller att ge pengar till dem som har det väldigt gott ställt. Varför ökar ni de ekonomiska skillnaderna mer än någonsin förr?

Anf. 38 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Mig veterligen är inte det här en skattedebatt, utan vi debatterar integration i arbetsmarknadsutskottet. Jag lämnar därför frågan därhän, och jag håller naturligtvis inte med ledamoten om att vi fördelar pengarna på ett sådant sätt.

Jag vill påminna ledamoten om att Sverigedemokraterna inte sitter i regeringen, vilket ledamoten mycket väl vet. Jag råder därför ledamoten att ställa frågan till något av regeringspartierna. Sverigedemokraterna är som bekant ett stöd till regeringen i form av Tidöavtalet, och det vet ledamoten också mycket väl. Jag lämnar därför som sagt skattefrågan och fördelningen av inkomster därhän.

Men i och med att vi pratar om integration här kan jag ändå nämna att det är Sverigedemokraternas förtjänst att det nu äntligen har blivit en omläggning av integrationspolitiken. Det var också det jag sa i mitt anförande.

Anf. 39 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Ledamotens ekonomiska politik förvärrar och försvårar integrationen i Sverige. Det är otroligt märkligt att ledamoten står här och säger att hon inte håller med mig när jag exempelvis tog upp skatterna. När man ger 90 procent av jobbskatteavdraget till dem som har det bäst ställt och säger att det inte påverkar integrationen och inte har med debatten att göra är det verklighetsfrånvänt.

Men det kanske blir så här när man, som Sverigedemokraterna har gjort, slår sig ned i ett slott bakom murar långt ifrån vanliga människors vardag och förhandlar om det politiska innehållet. Då blir det ingen politik för vanligt folk. Det är dessa konsekvenser vi nu möter, och det är dem jag pratar om just nu.

De ekonomiska klyftorna ökar, och trots krisläget reagerar inte regeringen på de faktiska problem som människor där ute upplever. Vi står i en integrationsdebatt och har ett parti som är ansvarigt för politiken men som frånsäger sig ansvaret när man känner för det. Denna politik drar isär vårt samhälle på alla sätt. Den drar isär samhället och förvärrar välfärdskrisen och hushållens ekonomi. I stället borde regeringen göra satsningar som stärker vårt samhälle och gör att vi kan ha en god integration.

Ledamoten förvärrar hela situationen. Hon frånsäger sig ansvaret och säger att ekonomi inte har med debatten att göra. Det är verklighetsfrånvänt. Sverigedemokraterna vill prioritera sänkta skatter för dem som har det bäst och öka de ekonomiska klyftorna i stället för att göra någonting åt integrationen i form av integrationsåtgärder. Åtgärderna lyser med sin frånvaro, och nu kan de rika dra ifrån och de fattiga lämnas efter. Det ökar det vi kallar för segregation. Varför driver Sverigedemokraterna en sådan politik?

Anf. 40 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik:

Fru talman! Det verkar ha etsat sig fast ordentligt i ledamotens medvetande att Tidöpartierna befann sig på ett slott. Det är för övrigt ett slott som ligger utanför Västerås, där jag själv bor. Det är ett fantastiskt slott. Jag vet inte om ledamoten, som jag vill betona kommer från Vänsterpartiet, hade varit mer nöjd om Tidöpartierna hade befunnit sig någon annanstans och förhandlat fram sitt avtal. Men jag tror inte det.

Jag tycker att jag i mitt anförande var väldigt tydlig med alla de åtgärder som vi nu har vidtagit inom integrationsområdet. Det finns mer att förhandla om framöver; som jag sa är vi inte nöjda. Men det stämmer helt enkelt inte att vi skulle vara utan åtgärder. På tal om desinformation är det just detta som Vänsterpartiet ägnar sig åt just nu.

Om migrationspolitiken i Sverige skulle fungera skulle vi som sagt inte behöva någon särskild integrationspolitik över huvud taget. Då skulle människor som kom till vårt land också vara intresserade av att arbeta och bidra till det svenska samhället, vilket också många är – men tyvärr inte alla. Det är de som inte är intresserade av detta som inte ska vara kvar här. De ska åka hem igen.

Anf. 41 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Vi ska ställa krav på nyanlända. Men hur vi som samhälle bemöter och välkomnar personer från andra länder spelar roll. Hur vi pratar om personer med utländsk bakgrund spelar roll. Hur vi beter oss spelar roll.

När samhället i allmänhet och politiska partier i synnerhet konstant pratar illa om människor från andra länder växer bilden av att det finns ett vi och ett dom. Vill vi att människor ska bli en del av vårt gemensamma Sverige måste vi också välkomna människor med öppet sinne, med framtidstro och med möjligheter – inte med misstänksamhet och hat.

Kalla faktas granskning visar hur Sverigedemokraterna har en väl utstuderad och strukturerad verksamhet för att misstänkliggöra och sprida hat och rent krasst få den svenska befolkningen att tycka illa om människor med utländsk bakgrund.

Sverigedemokraternas trollfabrik bidrar till att splittra Sverige. Den bidrar till ett vi och ett dom. Sverigedemokraternas trollfabrik är ett hot mot

den svenska demokratin, men den påverkar också integrationen mycket negativt.

Jag har en mycket enkel fråga till ledamoten: Delar ledamoten bilden att hatiska kommentarer mot och smutskastning av människor från andra länder bidrar till ett vi och ett dom och därmed försvårar en bra, snabb och lyckad integration?

Anf. 42 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för ditt inlägg och dina frågor!

Alla vet att Centerpartiet var underlag för Socialdemokraternas regering tidigare. Är det några som har misslyckats inom integrationsområdet är det just socialdemokratiskt ledda regeringar, vilka som än har stått bakom dem. Det har varit lite olika under årens lopp.

Ni från Centerpartiet har i allra högsta grad varit med och bidragit till vi-och-dom-samhället. Ni har inte lyckats bygga ett samhälle som inkluderar och som är vi tillsammans – Sverige, Sveriges medborgare, Sveriges befolkning. Där har ni misslyckats fatalt. Det är därför vi i vår vardag ser skjutningar och sprängningar där vanligt hederligt folk mister livet. Det är ingenting som jag kan försvara. Jag tror heller inte att ledamoten från Centerpartiet försvarar det. Det är dock summan av den politik som Centerpartiet har varit med och bedrivit.

Att ha ett helt kravlöst samhälle för de människor som kommer hit är inte rättvist mot någon. Det är inte rättvist mot människorna som bor här. Det är inte rättvist mot de nytilkomna medborgare som vi har tagit emot och som vill bli en del av Sverige. Det är inte rättvist mot någon, som sagt.

Vad gäller trollfabriken, som jag förstod skulle komma på tal här, var Jimmie i medierna nästan hela dagen i går angående detta, så jag lämnar det därhän. Det ligger inte på min nivå att prata om det, tycker jag, i en integrationsdebatt.

Anf. 43 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Centerpartiet och Moderaterna har alla haft ett ansvar för integrations- och migrationspolitiken i Sverige. Men i dag är det Sverigedemokraterna som är med och styr. Nu är det ni som har ansvaret, och ni har haft det i snart två års tid. Allting kan inte vara någon annans fel längre.

Jag är väl medveten om att Sverigedemokraterna inte sitter i regeringen. Men jag är också väl medveten om att Sverigedemokraterna är med i Tidöavtalet. Där är det vissa politikområden som omfattas, och integration är ett av dem. Sverigedemokraterna är ansvariga för Sveriges integrationspolitik.

Vi är helt överens om att vi ska ställa krav. Men min fråga gällde om det sätt på vilket vi som samhälle bemöter folk med utländsk bakgrund spelar roll. Det har faktiskt med hets och hatiska kommentarer att göra. Ledamoten måste, som ansvarig för Sverigedemokraternas integrationspolitik och därmed också Sveriges integrationspolitik, kunna svara på om hon tycker att det spelar roll hur man pratar om människor från andra länder.

Jag tror inte att det underlättar integrationen för unga pojkar om de ständigt får höra att de är ett problem, att de ska ut och att allting de drömmer om är förgäves – de vill ju ändå inte komma in i samhället. Jag tror att

de här pojkarna vill lära sig svenska språket och bli en del av det gemensamma Sverige, men då måste det finnas integrationsmöjligheter för det.

Jag vill ha ett svar på frågan, för Jimmie pratade inte om detta i går. Han pratade om helt andra saker. Han attackerade TV4. Jag vill ha ett svar på om ledamoten tycker att det spelar roll för integrationen hur vi politiker pratar om människor. Det har med integration att göra.
(Applåder)

Anf. 44 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att svara på frågan så att jag inte missar det. Jag tycker absolut att det spelar väldigt stor roll hur vi människor bemöter varandra och hur vi agerar som medmänniskor. Vare sig det handlar om våra egna landsmän, nytilkomna medborgare eller människor som befinner sig i vårt land av något annat skäl är det naturligtvis viktigt hur vi bemöter varandra. Mig veterligen sa jag inte heller något annat i mitt anförande. Att bemöta någon på ett hatiskt sätt ligger väldigt långt ifrån mig som person. Det ligger också, vill jag hävda, väldigt långt ifrån mitt parti.

Det är rätt uppfattat att Sverigedemokraterna är en del av Tidösamarbetet. Det är också rätt uppfattat att det är därför vi nu ser en omläggning av integrationspolitiken. Den omläggningen är alldeles nödvändig.

Ledamoten och de övriga riksdagspartierna ska inte glömma bort att det är väljarna som har givit oss detta förtroende. Väljarna har sagt sitt. Detta är inte någonting vi själva har hittat på. Vi har ett understöd bland väljarna där ute, som vill att vi ska vara med och förändra integrationspolitiken – och för övrigt även annan politik. Väljarna känner ett förtroende för att vi klarar av att vända den här skutan, som har varit på väg mot vattenfallet under lång tid och nu befinner sig mitt i forsen. Nu ska vi försöka vända den. Det kommer inte att gå i en handvändning, utan det kommer att ta tid.

Jonny Cato har som sagt varit underlag till en regering som inte bara agerat naivt utan även, hävdar jag, agerat dumdristigt.

Anf. 45 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Ledamoten ägnade väldigt mycket av sin talartid åt att skuldbelägga den socialdemokratiska regeringen. Den socialdemokratiska regeringen gjorde ingenting under sina åtta år, sa hon. Låt mig bara lite kort konstatera några saker som Socialdemokraterna gjorde under sin period 2018–2022 när det gällde att främja integration och bekämpa segregation.

Den socialdemokratiska regeringen tog fram en strategi för att bekämpa segregation långsiktigt och avsatte också medel utifrån denna strategi, som tyvärr Sverigedemokraterna och nuvarande regering tog bort. Socialdemokraterna införde också ett snabbspår för nyanlända. Vi införde etableringsjobb för att få fler nyanlända och långtidsarbetslösa i jobb. Vi införde språkplikt för att säkerställa att alla som lever i Sverige ska kunna svenska språket. Vi införde utbildningsplikt så att de som tackar nej till sådan utbildning som behövs för att man ska vara anställbar kan få sin ersättning indragen. Vi införde samhällsorientering. Vi införde också väldigt många regleringar och förändringar, inte minst när det gällde lagen om eget boende.

Jag vill gärna stanna just vid lagen om eget boende, fru talman, och ställa en fråga till ledamoten. Sverigedemokraterna har ju uttryckt kritik både mot EBO-lagen och mot bosättningslagen, men i betänkandet argumenterar man enbart för att avskaffa bosättningslagen. Det skulle innebära att man återinförde ett system där asylsökande måste finna boende, vilket potentiellt skulle förstärka de problem med EBO som finns i dag.

Med anledning av detta vill jag fråga ledamoten från Sverigedemokraterna: Varför är ledamoten och Sverigedemokraterna inte för att avskaffa EBO men för att avskaffa bosättningslagen, som enligt SD bidrar till både segregation och integrationsproblem?

Anf. 46 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik:

Fru talman! Tack för dina frågor, ledamoten!

Jag kan bara konstatera att ledamoten i dag i ett replikskifte med mig presenterar lösningar som inte tidigare har presenterats under åtta år vid makten. De svar och lösningar som inte fanns då finns plötsligt nu när Socialdemokraterna inte sitter vid makten. Det är väldigt typiskt för Socialdemokraterna att agera på det sättet: I styrande ställning har man inte lösningarna. Man har inte svaren. Sverige går mer och mer mot förfall under socialdemokratiskt styre. Det har vi sett smakprov på, och vi hoppas att vi aldrig någonsin kommer dithän igen.

Vad gäller bosättningslagen är den i dag tvingande för kommunerna. Sveriges alla 290 kommuner är självstyrande, utom i den här frågan. Genom bosättningslagen går staten in och pekar med hela handen och styr vad kommunen ska göra. Man har inte rätt att själv välja hur många man ska ta emot. Det betyder att en kommun kan stå utan tillräckligt med bostäder, utan förskoleplatser, utan tillräckligt många platser i skolan eller vad det må vara. Men det tas det ingen hänsyn till. Staten tvingar i stället.

Det är klart att vi vill avskaffa den lagen. Det säger sig självt. Det är inga konstigheter. Jag tycker däremot att det är väldigt märkligt att vilja behålla den.

Anf. 47 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! De åtgärder som jag nämnde var de reformer och åtgärder som genomfördes under den socialdemokratiska regeringens tid, mellan 2014 och 2022. Jag pratade inte om några reformer för framtiden. Det var ett svar på ledamotens tidigare fråga om varför Socialdemokraterna inte gjorde någonting under våra åtta år vid makten.

Jag vill ställa en enkel fråga till ledamoten. Ledamoten talade om att Sverigedemokraterna har lagt om hela integrationspolitiken. Vad är den sverigedemokratiska omläggningen av integrationspolitiken? Vilka är de här integrationsåtgärderna?

Ledamoten talade om att man nu har lagt om, är stolta, har rent samvete, har fått med andra partier och har fått igenom sina förslag. Jag har en enkel, konkret fråga: Vilka är de här åtgärderna? Vilka är dessa reformer som ledamoten talade om?

Fru talman! Sverigedemokraterna har varit med och styrt Sverige i 18 månader. I arbetsmarknadsutskottet är reformlistan tom. Jag undrar alltså var de här reformerna är.

Anf. 48 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik:

Fru talman! Jag menar inte att Socialdemokraterna inte har gjort någonting. Jag menar däremot – det tycker jag att jag har varit tydlig med – att de åtgärder som Socialdemokraterna genomdrev med sitt regeringsunderlag inte har lyckats. Det tycker jag att jag har varit tydlig med, men jag tackar för chansen att upprepa det, så att det blir ännu tydligare.

Jag anser att Socialdemokraterna under sin tid vid makten inte lyckades med någonting egentligen vad gäller integrationspolitiken. Annars skulle vi inte se det framväxande parallellsamhälle som vi ser i dag. Där ser vi att jämställdheten, där vi i vårt land har varit så framstående, nu är på tillbakagång. I dag hindras kvinnor i vårt land att vara självbestämmande. Det är tragiskt. Det är en av de utvecklingar som vi verkligen inte vill se i Sverige. Jag tror faktiskt att ledamoten håller med mig om det, även om det är mycket annat som vi inte är överens om.

Jag tackar också för chansen att upprepa en del av våra integrationsåtgärder. Det handlar som sagt om högre krav för att bli medborgare och om att jaga brottslingar, fängsla dem och utvisa dem om de inte är intresserade av att leva i Sverige så som vi förväntar oss och kräver att man ska göra när man kommer hit.

Vi jobbar som sagt för EU:s miniminivå vad gäller asylinvandring och för kvalificering till välfärden. Man måste bidra till välfärden för att få ta del av den. Det tycker jag är respektfullt gentemot alla människor i Sverige som i dag arbetar och betalar skatt. Det är inte respektfullt att dela med sig av den välfärden till vem som helst, så som det faktiskt har varit under en tid.

Anf. 49 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Vi lever i ett fantastiskt land, som är rikt på möjligheter. Ändå står vi inför betydande utmaningar i vårt land. Ökande ekonomisk utsatthet och växande segregation sliter sönder vårt land, ökar misstron och göder nyrekryteringen till de kriminella gängen.

Segregationen har inte uppstått över en natt och har flera bottnar, inklusive ökade klyftor och en orättvis fördelning av samhällets tillgångar. Många har anledning att reflektera självkritiskt över varför segregationen vuxit sig så stark i Sverige.

Vi socialdemokrater ser som vårt viktigaste uppdrag att arbeta aktivt för att minska dessa ojämlikheter. Vi tror på långsiktighet, tidiga insatser och ökad samverkan. Vi vet att det inte finns någon snabb lösning, ingen quickfix, för att minska segregationen. Det krävs uthålligt arbete och insatser från alla delar av samhället. Det handlar om staten, kommunerna, näringslivet och civilsamhället. Det börjar från förskolan och framåt.

Fru talman! Tyvärr har den nuvarande regeringen, med stöd av Sverigedemokraterna, visat en förkrossande passivitet i dessa frågor. Efter mer än 18 månader med ansvar för arbetsmarknad och integration har inte en enda konkret reform för att bryta segregationen presenterats. I stället var det första man gjorde att avveckla Delegationen mot segregation, Delmos. Därmed har man försämrat samordningen av det långsiktiga arbetet mot segregation.

Nu har regeringen i vårändringsbudgeten presenterat ett nytt mål för integrationspolitiken. Vi är överens med regeringen om att det ska vara högt ställda förväntningar på individen att integreras i det svenska samhäl-

let. Men detta är inte någon större omläggning utan en justering i linje med den politik som redan drivits under en tid där både individens och samhällets ansvar betonas och krav, stöd, möjligheter och skyldigheter går hand i hand.

Det var exempelvis den socialdemokratiska regeringen som inom etableringsprogrammet införde ett proportionerligt sanktionssystem för ny-anlända motsvarande det som gäller för övriga arbetssökande.

Fru talman! För att effektivt bekämpa ojämlikhet och segregation krävs vilja och en tydlig politisk vision. Vi har i dag en skolsegregation som bidrar inte bara till ojämlikhet i utbildningsresultat utan också till en djupare samhällssplittring. Vi ser hur barn från olika socioekonomiska bakgrunder separeras, inte bara geografiskt utan även i fråga om möjligheter och framtidsutsikter. För att ta itu med detta problem krävs en bättre omfördelning av resurser till våra mest utsatta skolor och förbättrad kvalitet på utbildning och stöd för både lärare och elever.

Fru talman! Vi socialdemokrater förespråkar kraftfulla satsningar för att minska skolsegregationen. Skolor i utsatta områden måste få de resurser som behövs för att individuellt möta varje elevs unika behov och förutsättningar. Det är också avgörande att fler unga killar väljer skolbänk framför kriminalitet, vilket kräver en ökad satsning på lärare, elevassistenter och andra trygga vuxna i skolan.

Fru talman! Arbetsmarknadsläget är avgörande för etableringstiderna. Den ekonomiska krisen och lågkonjunkturen riskerar tyvärr att påverka etableringen. Antalet inskrivna arbetslösa har ökat sedan i somras. I slutet av april var närmare 346 000 personer inskrivna som arbetslösa. Det är en ökning med närmare 19 000 personer jämfört med samma period förra året, enligt Arbetsförmedlingens statistik.

Precis som i tidigare lågkonjunkturer innebär ett ökat inflöde av nya arbetslösa att grupper med sämre förutsättningar knuffas längre bak i kön. Det ger längre arbetslöshet för dem som redan har det svårast, inte minst utomeuropeiskt födda kvinnor. Därför är det oroväckande att se nedskärningar på nästan 2 miljarder kronor i den aktiva arbetsmarknadspolitik. Det innebär mindre pengar till Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiska program. Detta försvårar integrationen, spår på segregationen och får långsiktiga effekter på samhällsintegrationen.

Stödet i etableringen behöver vässas och förbättras. Att låta en stor grupp människor stå utanför arbetslivet och samhället är inte ett alternativ. Det råder inte heller brist på förslag på området.

Utredningen om förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor tillsattes sommaren 2022 av den socialdemokratiska regeringen för att samla kunskap, dra lärdomar från andra länder och presentera nya lösningar. I delbetänkandet, som heter *Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration*, presenterades många bra förslag.

Utredningen föreslår bland annat att etableringsprogrammet görs mer ambitiöst, innehållsrikt och individanpassat, bland annat genom individuella slutmål och tidigare och mer parallella aktiviteter men också genom förlängd programtid när det behövs.

Etableringsinsatser måste erbjudas till dess att individen etableras på arbetsmarknaden snarare än under oflexibla tidsbestämda ramar. Vidare föreslår utredningen att även personer som invandrar av familjeskäl, oftast kvinnor, ska få ta del av insatserna och bli berättigade till ersättning. Det

innebär goda förutsättningar att öka arbetskraftsdeltagandet och på sikt sysselsättningen, men det gäller även friheten för individen. Ett minskat ekonomiskt beroende innebär större jämställdhet.

Alla dessa förslag är utmärkta och stöder långsiktig etablering, och det är ett måste i dag för svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Arbetsmarknadsminister Johan Pehrson framförde hur stolt han var över förslagen under Järvaveckan, och han har vid upprepade tillfällen lovat att man ska komma tillbaka med konkreta förslag och reformer. Min uppmaning till Johan Pehrson är därför att prioritera integrationsåtgärderna genom att skyndsamt ändra i regelverken och tillföra resurser. Vidare ska de förslag som finns i betänkandet genomföras. Det har nu gått snart ett år sedan förslagen presenterades.

Fru talman! Vi ser också en växande boendesegregation som förstärker utanförskap, ojämlika levnadsvillkor och ökad kriminalitet. Denna utveckling gör bostadssegregation till en brådskande fråga som kräver snabba och effektiva åtgärder. Därför är det anmärkningsvärt att regeringen och Sverigedemokraterna inte har presenterat några konkreta reformer, och reformlistan är även här fortfarande tom.

Fru talman! Vi måste investera i våra vardagshjältar: våra lärare, fältassistenter och idrottsföreningar, vilka spelar en central roll i arbetet mot segregation. De är avgörande för att inspirera och stärka våra unga. De ger hopp och framtidsutsikter till dem som annars skulle stå utanför. Vi måste ge dessa vardagshjältar de resurser och det stöd de behöver för att kunna fortsätta sitt värdefulla arbete.

Men, fru talman, det är oroväckande att även om den nuvarande regeringen och Sverigedemokraterna inte vill att vi ska prata om skatter och skattesänkningar för höginkomsttagare, så påverkar de välfärden. I dag är välfärden underfinansierad. Trots de generella och riktade statsbidragen till välfärden för 2024 räcker dessa inte till för att kompensera för den pågående kostnadskrisen. Detta framhäver behovet av att stärka resurserna till skolor, fältassistenter och idrottsföreningar samt till att förbättra den aktiva arbetsmarknadspolitiken och hantera boendesegregationen.

Fru talman! Segregation i dag är inte bara en ekonomisk fråga, utan segregation påverkar människor, deras chanser i livet och deras framtid. Vi måste ge människor hopp och ge möjligheter till dem som har vuxit upp i fattigdom, som står utanför arbetsmarknaden och som stängs ute från bostad och utbildning. Vi måste kämpa mot diskriminering och rasism i alla dess former i samhället och på arbetsmarknaden. Vi kan inte acceptera lösningar som enbart fokuserar på sänkta skatter eller samarbete med partier som bidrar till ytterligare polarisering, inklusive trollfabriker som manipulerar det demokratiska samtalet och spelar dem som vill splittra oss i händerna.

Det är dags för regeringen att ta en seriös diskussion om hur man ska bekämpa segregationen. Vi måste bygga ett samhälle där förorter återigen är platser för möjligheter, där varje individ känner tillhörighet och där vi tillsammans skapar ett hållbart samhälle för alla.

Vi socialdemokrater står självklart bakom vårt särskilda yttrande och alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 2 och reservation 13.

(Applåder)

Anf. 50 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för ett engagerat och väl genomfört anförande.

När jag lyssnar på Socialdemokraterna och andra mer vänsterorienterade partier brukar segregation ofta handla om ekonomiska klyftor eller bostadsfrågor.

Låt oss titta lite på hur vi i Sverige har jobbat. På 70-talet införde vi förskola. Vi har tidigare lagt skolgången med förskoleklass, vilket innebär att man påbörjar skolgången vid den tidpunkten. Vi har byggt upp fritidsgårdar, och det har vi gjort i alla partier. Vi har fört en bostadspolitik som jag själv har haft många synpunkter på, men syftet har ändå varit att lägenheterna ska vara billiga.

Många av oss som har varit kommunpolitiker har gjort precis vad som har föreslagits i talarstolen, nämligen att ge extra pengar till utsatta områden. Jag har varit skolpolitiker i Uddevalla, och Uddevalla var en av de första kommunerna i Sverige som gjorde så. I norra Uddevalla får man ungefär 20 procent mer resurser än vad man får i Ljungskile.

Jag var kommunpolitiker i 13–14 år. Jag satt i majoritet i åtta år, och jag satt i opposition i åtta år. Jag överlämnade ordförandeskapet i barn- och utbildningsnämnden till en socialdemokrat, Cecilia Sandberg – en fantastisk duktig person. Hon och jag konstaterade vid ett tillfälle att under de år vi satt tillsammans i nämnden, ungefär 13–14 år, ökade vi anslagen alla år utom 2009. Oavsett regering tillförde vi resurser. Här i kammaren står vi ibland och bråkar om en och annan krona, men det är ungefär 0,5 procents skillnad i budgetarna i olika anslag. Det intressanta är att vi inte såg någon förändring till det bättre i Uddevalla – trots alla satsningar. Har Socialdemokraterna något mer förslag, någon mer tanke, än bara pengar? Pengar verkar ju inte vara lösningen.

Anf. 51 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för Magnus Jacobssons analys och fråga.

Det blir en lite märklig diskussion om vi inte kan prata om ekonomisk politik, budget eller skatter och de konsekvenser den förda ekonomiska politiken kan få för bland annat kommuner. Det handlar om de insatser och åtgärder som kommuner behöver sätta in för att bekämpa segregation och se till att det finns en fungerande förskola, fler anställda i förskolan, fler lärare och att människor har tillgång till fritidsklubbar. Det är några exempel på vad kommunerna ägnar sig åt, och det kräver att kommunerna har ekonomiska resurser. Har de inga ekonomiska resurser blir det svårt.

Det är svårt att utgå från det enskilda exemplet, att i en kommun har man ökat resurserna men det har inte lett till resultat. Då får man fråga sig vilka prioriteringar som har gjorts. Varför har ni inte lyckats?

Jag har också varit kommunalpolitiker. Man sätter oftast ramar och mål för vad man vill åstadkomma, och sedan finns en pengapåse. I det här fallet frågar man sig vilka mål som finns och hur pengaflödet har hängt med.

I min värld som socialdemokrat är det otroligt viktigt att om det ska skapas ett jämlikt samhälle ska det finnas ekonomiska resurser fördelade efter behov. Allt annat vore konstigt, om vi inte ska prata ekonomisk politik, skattepolitik och budget.

Anf. 52 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har inga problem med att under en integrationsdiskussion även prata pengar. Det är självklart att pengar möjliggör vad man kan göra och önskar göra.

Problemet är att det ibland i denna kammare låter som att det är stor skillnad på budgetarna. Men om man tittar på budgetarna ser man att det kan skilja en halv till en procent. Då pratar vi bara om den statliga budgeten. Ute i kommunerna och regionerna har man egna budgetar och egna skatteunderlag. Det är alltså inte där skillnaden finns. En halv procent mer eller mindre kommer inte att lösa segregationen, utan det är en kvasi-diskussion.

Det är helt korrekt att Uddevalla är ett lokalt exempel. Det jobbiga är att forskningen inom skolområdet visar att pengar inte har någon avgörande effekt på vad som händer i en skola. Det som har effekt är om det finns en bra rektor. Det finns flera spännande studier som visar att ett byte av rektor i ett utsatt område har skapat förändring. Jag kommer själv att ta upp ett sådant exempel i mitt anförande.

Det handlar alltså om hur vi jobbar med värderingar, den sociala gemenskapen, inställningen till civilsamhället, hur andra vuxna blir delaktiga och hur vi får hemmasittarna att inte sitta hemma. Det är inte bara en budgetfråga, och det var min grundläggande kritik. Jag har respekt för ert engagemang, men jag tycker att ni gör en för grund och för enkel analys.

Jag ska ta ett sista exempel. Fritidsgårdar tror jag att de flesta av oss försvarar. Jag ställde en fråga till RUT om fritidsgårdar har något samband med att kunna få en bättre situation i stadsdelar.

Forskningen visar tvärtom att fritidsgårdar blir en samlingsplats för kriminalitet på en del ställen. Då måste vi orka prata om det också om vi vill lyckas med integrationen.

Anf. 53 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för ditt engagemang i de här frågorna! Det är viktiga frågor och en viktig debatt.

Men låt mig konstatera att vi inte är riktigt överens om den analysen. Ledamoten pratar om att 0,5 procentenheter inte har så stor betydelse i det stora hela i den lokala budgeten. Låt mig påpeka att det är fel.

I kommunernas fall betyder 0,5 procentenheter 20, 30, 40 miljoner. Det är väldigt mycket pengar, inte minst i de små kommunerna där varenda krona är viktig för att man ska kunna se till att förskolan, skolan och så vidare får de resurser de behöver. Pengar har absolut betydelse för kommunerna, inte minst för de små kommunerna.

Vi diskuterar arbetsmarknadspolitiken lite grann i dag. Under högkonjunkturåren hade vi 13 miljarder avsatta till aktiv arbetsmarknadspolitik. I dag ligger den budgeten på drygt 7 miljarder. Det är en halvering samtidigt som vi befinner oss i ekonomisk kris. Vi har lågkonjunktur. Vi har ökad arbetslöshet. Varslen ökar, och den ekonomiska krisen slår nu mot väldigt många branscher. Då blir det väldigt svårt att säga att budgeten i det här fallet, pengarna avsatta för att bekämpa arbetslösheten, inte skulle ha någon betydelse.

Vi kan alltid ha en filosofisk diskussion om budgeten och den ekonomiska politiken. Vi kan luta oss mot olika forskningsrapporter och olika forskningsskolor. Men för mig som socialdemokrat är det en bestämd upp-

fattning att om vi ska uppnå ett jämlikt samhälle behöver resurserna fördelas efter vars och ens behov.

(Applåder)

Anf. 54 ARIN KARAPET (M):

Herr talman och ärade ledamöter, kollegor och åhörare! Det är inte första gången jag går upp i integrationsdebatten, och det finns risk för upprepnin g. Men på valborg det här året fick jag, nyss 36 år fyllda och född i Sverige, för första gången uppleva svensk kultur.

Där jag växte upp, i Hässelby och Rinkeby med olika kulturer, kom vi sällan i kontakt med den svenska kulturen. I förskolan skulle vi tala svenska. I skolan lärde vi oss svenska och pratade på svenska. Men vad var det Sverige som var utanför Hässelby, det man utifrån kallade Arabdalen? Det var det mitt område kallades, men det var inte så många araber som bodde där. Det var människor från Balkan, Mellanöstern och andra delar av världen.

Vi kom i kontakt med det Sverige när vi tog bussen från miljonprogramsområdet till Vällingby och när vi tog tunnelbanan in till stan. Människor där såg annorlunda ut. De talade mycket bättre svenska. De hade andra intressen. Det var det Sverige den yngre Arin skulle växa upp i.

Jag hade en diskussion med en kollega från Sverigedemokraterna, Mattias Karlsson. Vi lärde känna varandra tillsammans med Serkan Köse när vi var en del av IPU-delegationen, där jag satt som ordförande och Serkan som vice ordförande. Då har man hetlevrade diskussioner sent på nätterna, och det är inte så att jag som moderat alltid är överens med en sverigedemokrat. Man börjar hamna där man inte är överens. Då sa jag: Men för guds skull! Jag har aldrig fått frågan om att fira midsommar eller valborg eller svensk julafton.

Jag är kristen, men jag firar på armeniskt sätt. Jag är inte van att titta på Kalle Anka, så när man pratar om Kalle Anka känner jag inte igen mig. Jag firar jul natten mellan den 5 och den 6 januari. Min mormor var katolik och firade jul den 25 december. Visst hade vi en tillställning hemma den 24 december, men det var något som mamma liksom bara fixade till så att man inte kände sig ensam och lite utanför. När man gick tillbaka till skolan kunde man säga i samtal med sina klasskamrater att ja, vi hade också någonting hemma. Man kände sig inte utanför.

Det är det integration och segregation handlar om. Känner jag mig innanför eller utanför?

Samma sak skedde när jag gick med i Moderata ungdomsförbundet. Där lyssnade de inte på samma musik som jag gjorde där jag kom ifrån. Det är inget fel på det.

Man kan få höra: Nämen Carola, det är ju Carola. Jag kan lova er att om vi skulle ha en stor fest här och spela Carola skulle 90 procent av alla kollegor dansa. Men jag visste inte vem Carola var. Min mamma visste inte vem Carola var. Hade jag känt någon gemenskap då, när man skulle ha kul och alla stod på dansgolvet och hoppade? Nej, jag hade kanske känt någonting inombords: Vad är det här? Varför är de så konstiga? Det kan de säga ibland i förorten: Svenskarna, de är lite konstiga. Men om jag kommer i kontakt med den kulturen och förstår vilken betydelse Carola eller Abba eller andra svenska musikartister har haft för det här landet, då kanske jag inte tycker att de är konstiga. Då kanske jag tänker att det är

dålig musiksmak; jag gillar inte den typen av dans. Men jag kan fortfarande umgås med personerna.

Samma sak handlar det om i den svenska skolan. Ställer man samma krav i våra förorter som man gör i innerstan?

Vi vet redan på förhand att förortsföräldrarna oftast inte kan språket eller att de kan språket men inte fullt ut. Det är oftast innerstadsföräldrarna som ställer jättehöga krav och mejlar lärarna på nätter och helger medan förortsmamman och förortspappan kanske tänker: Ja, men jag litar på den där läraren. Jag sätter mitt hopp till det.

Sedan, efter 5–10 år, ser de att det inte gick så bra. De tappar kontrollen över sitt barn eftersom barnet inte längre är 6–7 år och lyssnar på föräldrarna utan 16–17 år och kanske hamnar i klorna på kriminella gäng. Det behöver inte nödvändigtvis vara kriminella gäng. Det kan vara psykisk ohälsa. Det kan vara att barnet har hamnat efter i skolan, har dåligt självförtroende och inte har kontaktnätet.

Man kanske inte har pratat med en vän som säger: När du fyller 18, samma dag som du fyller 18 eller faktiskt den månad du fyller 18, ska du skriva in dig i bostadsförmedlingens kö. Gör det inte tre månader efteråt. Gör du det tre dagar efter din födelsedag är det redan kört, för då kommer du inte in på bostadsmarknaden.

Man kanske inte har föräldrar som har pengar till en kontantinsats. Därmed får man inte något förstahandskontrakt, utan man hamnar i andrahandskontraktshärvan. Man kanske måste bo kvar hemma för att man inte har pengar att betala de höga hyrorna.

Herr talman! Det jag pratar om, det är så verkligheten ser ut. Här i politiken tillsätter vi utredningar. Vi sänker skatter. Men det vi måste göra och det vi gör nu är det Sverige alltför länge inte har gjort, för vi är konfliktträdde. Vi vill oftast prata om någonting annat än det vi egentligen borde prata om: språkrav. Det ska vara språkrav på föräldrarna så fort de kommer till Sverige. Det ska vara godkända resultat för att man ska kunna få uppehållstillstånd.

Man pratar om vi-och-de-samhället. Men ”vi” är vi i Sverige, och ”de” är de som är på väg till Sverige. Om ”de” ska bli en del av ”vi” måste vi uppvärdera vad vi vill att de som är på väg in till oss ska veta om oss och vilka förväntningar och krav som finns. Men samtidigt, om de uppfyller det, har vi en hand som välkomnar dem. Man ger, och sedan tar man.

Det handlar om att få ordning på skolan. Det ska vara obligatorisk språkförskola för barn och för dem i områden där svenska språket är undermåligt, för vi vet att om man har rätt skolgång och en bra skolgång kommer man också att lyckas.

När vi pratar om jämställdhet och svenska värderingar måste vi inse att människor kommer hit från andra delar av världen där det här inte är självklart. Då kan vi inte bara ha utbildningsinsatser. Vi ska ha det, men det måste också finnas konsekvenser.

Det måste finnas konsekvenser. Om du slår ditt barn eller hindrar ditt barn från att gifta sig med den ditt barn vill och är beredd att bruka våld mot den personen ska du i bästa fall låsas in. Sedan ska du utvisas.

Någonstans måste vi dra gränsen. Sverige är inte ett stort hotell. Man kan inte bara komma hit och tro att man kan leva precis hur man vill. Jämställdhet är självklart. Män får älska män, och kvinnor får älska kvinnor. Man väljer sin partner; ingen annan väljer åt en. Man ska ha samma möj-

ligheter, samma skyldigheter och samma förutsättningar. Hur utfallet sedan ser ut kan vi inte styra över.

Herr talman! Jag ser att några kollegor har begärt replik. Jag kommer då att förklara regeringens politik i repliktalarstolen. Jag yrkar avslag på alla motioner.

Anf. 55 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Det finns många olika saker som utgör svensk kultur. Jag åkte själv Finlandsfärja för första gången i helgen – det är väl också en form av svensk kultur som var en ny upplevelse för mig.

För några veckor sedan var vi många som runt om i landet på olika sätt firade valborg och välkomnade våren. Jag såg i sociala medier och hörde även här i talarstolen att Arin Karapet fick möjlighet att tala i Småland. Självtal var jag inbjuden av Björketorps byalag och hembygdsförening och talade just om hembygden i Björketorp, min hembygd.

Jag håller med om att den svenska kultur som finns på landsbygden är fantastisk och behöver upplevas av fler, inte minst personer med utländsk bakgrund. Jag delar ledamotens bild att detta vore bra för integrationen och samhällsgemenskapen.

I mitt tal lyfte jag att min hembygd blomstrar, och det är inte tack vare staten, regionen eller kommunen. Det är tack vare ideella krafter och civilsamhället.

Genom åren har det gjorts en hel del av civilsamhället och föreningslivet på landsbygden för att främja integration, av bland annat Landsbygdsnätverket, Hushållningssällskapet, Bygdegårdarnas riksförbund, våra studieförbund såsom SV och ABF samt Folkets Hus och Parker. En del av dessa organisationer är helt avgörande för landsbygden. Civilsamhället är avgörande för integrationen, inte minst på landsbygden.

Min fråga är därför mycket enkel. Kommer Moderaterna i regeringssamarbetet att driva på i fråga om ökade satsningar på civilsamhället och föreningslivet på landsbygden för en bättre integration?

Anf. 56 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Jag har god kännedom om att ledamoten Jonny Cato inte är stockholmare och naturligt kommer i kontakt med landsbygden. Han är visserligen från Helsingborg, som är en storstad, men har mycket närmare till landsbygden än jag har.

Vi som politiker, oavsett vem av oss som är bäst och blir mest omtyckt, ska självklart alltid se till att civilsamhället får stöd från det offentliga. Men det fina med civilsamhället – vi kan ta exemplet när jag var i Småland – är att någon kokar karameller, någon gör raggmunk och någon har gjort saft. Folk lägger ned hjärta och själ; det är en del av den riktiga folkrörelsen. Man tar sig tid och lägger ned det mest dyrbara, sitt engagemang.

Jag tror att de flesta av oss här i kammaren har varit med i ett ungdomsförbund. Mycket av det vi gjorde hade kunnat göras utan pengar, förutom kanske kongresserna och resorna. Men det handlar om de timmar man lade ned och om gemenskapen.

Det jag ville komma fram till i mitt anförande var att människor kommer hit från olika delar av världen, och det är helt naturligt att de kommer att ha kvar sin kultur, sina värderingar och sitt språk. Vi är inte robotar. Man kan inte bara trycka ”Ctrl Alt Delete” och köra in ett nytt operativ-

system. Men det handlar också om att från dag ett visa att det här är vi; så här lever vi. Förstå oss, låt oss umgås och låt oss förstå dig! Sedan är det en gemensam resa. Men vi måste vara tydliga, för i slutet av dagen är detta Sverige. Det är inte Sverige som ska ändra på sig till hundra procent, utan det är den som kommer hit som ska anpassa sig efter hur vi lever i Sverige.

Din fråga om mer pengar kan jag inte svara på – det får finansministern göra.

Anf. 57 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Vi behöver knappt ha några debatter längre, för det är ingen från regeringspartierna som kan svara på någonting. Det är antingen ett annat parti eller en annan person som har ansvaret. Ärligt talat – Arin Karapet är ansvarig för Moderaternas integrationspolitik. Moderaterna har ingen i regeringen som arbetar med integrationspolitik. Då måste ju Arin Karapet kunna svara på de frågorna.

Allting handlar inte om pengar. Men när man ser hur en förening på landsbygden vänder och vrider på varenda krona inser man att det där lilla stödet som föreningarna får är helt avgörande. Två av de organisationer som har gjort absolut mest för integration på svensk landsbygd är Studieförbundet Vuxenskolan och ABF. Regeringen har slaktat bidragen till dem. Det innebär att integrationen på landsbygden blir sämre.

Jag är den första som vet att det stora ideella engagemanget är det som får en bygdegård att funka – det är inte pengar. Det är det som får hembygdsföreningen att funka – det är inte pengar. Men ska du kunna göra de större satsningarna, som jag tror att ledamoten tycker vore bra, för landsbygden och inte minst för integrationen behöver också staten våga satsa. Nu drar man ned. Det får konsekvenser någonstans. Jag har sett vilka prioriteringar studieförbunden måste göra, och det påverkar integrationen på landsbygden, herr talman.

Därför undrar jag återigen: Vill regeringens största parti Moderaterna att vi ska satsa mer på civilsamhället, som är helt avgörande för en fungerande integration i hela Sverige och inte minst på landsbygden?

Anf. 58 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Det är väldigt intressant att höra den ledamot som jag faktiskt tror är den mest nyliberala här i kammaren, som vill sänka skatterna så mycket som det går och i sin drömvärld i princip vill ta bort allt som har med bidrag att göra, nu ställa en fråga till en moderat om pengarna till civilsamhällesorganisationerna. Vi har haft genuina problem med fusk i civilsamhällesorganisationerna. Det handlar om att rensa ut och effektivisera. Vi är på väg mot en ny värld; saker och ting förändras.

Jag vill inte prata ned ABF eller Medborgarskolan – de gör många bra saker. Det finns även andra organisationer som jag inte nämnde. Men vi har haft många fall med studiecirklar och dylikt. Jag har själv en vän som har gått ABF:s tolkutbildning; det har gått väldigt bra för honom, inga problem. Det är en bra verksamhet. Tänk att en moderat kan säga att ABF har en bra tolkutbildning! Men jag förstår att många också har det svårt.

Ledamoten Jonny Cato vet också att vi jobbar årsvis, och det går trögt. Men mer pengar betyder inte alltid att du får ett bättre utfall. Det är som vår kollega Magnus Jacobsson sa här: Man har satsat mer pengar på sko-

lan, men utfallet har, för varje år som gått, antingen förblivit detsamma eller blivit sämre.

Riktig integration är, skulle jag säga, obligatorisk språkförskola, språkkrav på föräldrar, uppföljning och uppvärdering av svenska språket och kravställande i klassrummen. Vi ska inte ha fall där lärare behöver rycka in när det har varit bråk, som i fallet med Stefan Holm, och rektorn bara backar och säger ”Du får gå från jobbet”. Det är oordningen som stör i klassrummet. Detta skulle lösa integrationen på riktigt.

Anf. 59 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Under de senaste åren har vi haft en kraftigt nedåtgående trend när det gäller asylansökningar i Sverige. Rekordfå söker sig hit, och Migrationsverket skriver återigen ned prognosen för kommande år. Asylsystemet har blivit mer repressivt, och Moderaterna har fått precis som de ville. Moderaterna och regeringen motiverar denna politik, att inte längre ge människor skydd i Sverige, med att vi måste lösa integrationsproblemen först eller ta hand om det de kallar våra egna.

Man lovade förbättringar i skolan, sjukvården och den övriga välfärden. Man ställer som vanligt människor som kommer hit mot övriga samhället, men det visar sig väldigt tydligt att regeringen förvärrar situationen, både för dem som kommit hit till Sverige och för samhället i stort.

I fråga om välfärd, arbetsmarknadspolitik, hushållens ekonomi eller bostadssituationen förvärrar den här regeringen integrationen. Man har dragit sig tillbaka och genomför systemhotande nedskärningar i vår gemensamma välfärd.

Jag hörde ledamoten tala sig varm för skolan. Men regeringen driver också kraftfulla nedskärningar på skolor runt om i landet nu.

Var det inte så att vi skulle översvämmas av välfärd och jobb om färre kommer hit? Nu har ledamotens parti strypt flera delar av asylsystemet. Rekordfå söker sig till Sverige. Var är den bättre välfärden och den upp-
rustade sjukvården? Var är jobben, satsningarna och investeringarna – vad är det som händer?

Anf. 60 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Det som har hänt i Sverige de senaste 34–35 åren borde vara ett skolboksexempel för ledamoten Haddou på att den generösa invandringen inte har lett till bättre välfärd. Den har inte lett till bättre skola.

Det enda man får höra från vänstersidan är att man vill ha mer resurser. Jag har full respekt för detta i och med att vi har ideologiska skillnader. På vänstersidan är man för högre skatter och menar att det är staten, det offentliga, som ska sköta allt. Jag tänker inte stå här och kalla ledamoten för kommunist eller säga att Sovjetunionen var ett bra exempel, men man har idén att staten och det offentliga ska sköta allt.

Men så finns vi andra som säger: Låt oss finansiera detta gemensamt! Men det är inte bara kronor och ören. Man lär sig inte mer svenska bara för att vi pumpar in pengar i skolan.

Har vi rätt utbildade lärare? Har de rätt lagstöd om det blir oordning i klassrummet? Har de rätt uppbackning av rektorn? Har de rätt kursplan? Är det bara närvaroplikt, eller ska man ha godkända resultat för att gå vidare? Allt detta hör jag aldrig någon från Vänsterpartiet tala om. Det är

bara mer pengar de vill ha: Mer pengar, så löser sig allt av sig självt, bara vi hoppas lite! Men så funkar det inte i verkligheten.

Ja, vi måste få ned antalet asylsökande. Jag är stolt över att den här regeringen har bevisat att man på kort tid kan ta ansvar för den massinvandring som vi har haft i Sverige under 30 års tid. De flesta problem vi har i dag är tyvärr på ett eller annat sätt kopplade till den stora invandringen. Ska man lösa integrationsproblemen på riktigt kanske man ska börja erkänna det riktiga problemet först.

Anf. 61 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Faktum är att många studier visar att Sverige under perioder har haft världens bästa integrationspolitik. Sedan kom vansinnigt dåliga förslag som förstörde den. Men jag tycker också att regeringens politik visar att det egentligen är hur vi investerar i samhället och människorna i det som avgör hur väl vi lyckas. Det handlar inte om hur många som kommer hit eller hur mycket Sverige klarar av, utan det handlar om hur aktiv man vill vara.

Den här regeringen är det tydligaste exemplet på detta. Den har inte bara visat sig vara väldigt passiv, utan den är ett totalt misslyckande, som inte agerar, investerar eller gör något. Sedan kör man med floskler som: Det är bättre att titta på innehåll, så slipper vi tillföra pengar. Det är totalt oansvarigt!

När politiken backar tillbaka så mycket som den här regeringen har gjort blir det bara försämringar. Det är vad människor möter. Hushållskrisen förvärras ständigt. Valfärden missköts varje dag, och arbetsmarknadspolitikerna är frånvarande. Den existerar inte ens med den här regeringen.

Regeringen konstaterar själv i sin ekonomiska vårproposition att det kan ta flera år innan den genomsnittliga reallönen är tillbaka på 2021 års nivå. Vilka tror ledamoten drabbas av detta? Jo, de som har det sämst ställt. Agerar ledamoten för att göra något? Man sänker skatten för dem som har det bäst ställt. Det är ett skolboksexempel på hur man ökar klyftorna som bäst. Det är under den här regeringen.

Ingenting pekar på att den här regeringen vill bygga Sverige starkare, tryggare eller bättre. Man har under de år man har suttit vid makten bara pekat på invandringen och sagt att den är problemet. Man har kört en kultur- och värderingspolitik för att skyla över sitt eget ansvar och smita från ansvar. Det är oansvarigt!

Anf. 62 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på dessa känsloargument. Låt mig ta ett exempel från vårt riktiga Sverige.

När jag var i Älmhult och satt med de äldre, som kom från den svenska landsbygden, skämde jag som stockholmare väldigt mycket. Jag fick insikt om att hela landet inte ser ut som det Sverige jag växte upp i och lever i. Älmhults kommun tvingades – mitt parti var också med på den politiken – ta emot invandrare. Det får också följderna för svensk socialtjänst med dess lagar. Äldreboendet tvingades stänga för att tio barn blivit omhändertagna enligt LVU på grund av hedersrelaterat våld och förtryck. Det blev aktuellt med Sis-placering eller familjehemsplacering.

Äldreboendet har fått flytta sju mil. Det är personer som har bott där hela sitt liv och betalat skatt som har fått betala priset.

Sedan står ledamoten Tony Haddou här och säger att invandringen nästan inte har påverkat någon alls i det här landet. Åk till det äldreboendet och prata med de äldre, som har fått längre avstånd till sina nära och kära. På ålderns höst får de inte en värdig ålderdom. Säg till de närstående: Det är bara sju mil enkel väg! De har svårt att få ihop livspusslet med de höga drivmedelskostnaderna, som också Vänsterpartiet var med och höjde, även om vi nu tack och lov har sänkt dem igen. Fråga dem om de är öppna för mer invandring. Fråga dem om de känner förtroende för en politik som öppnar gränserna.

Nej, de som har varit med och byggt Sverige ska inte betala priset!

Anf. 63 SERKAN KÖSE (S) replik:

Herr talman! Tack, Arin, för ett engagerande anförande! Eftersom Arin Karapet apostroferade mig kände jag mig manad att komma fram och ställa ett par frågor.

Jag kan många gånger dela den känsla som beskrivs här. Man växer upp i en förort, ett socioekonomiskt eftersatt område, och känner sig inte alltid som en del av majoritetssamhället. Både jag och Arin har ju vuxit upp i förorter utanför Stockholm. Jag växte upp i förorten Fittja och gick i Fittjaskolan. Där fick jag träffa många svenska vänner och umgås med dem.

Sedan har befolkningssammansättningen i vissa områden förändrats väldigt mycket. Vi talade tidigare om segregation i samhället, där människor splittras och inte riktigt möts.

Jag tog del av en väldigt intressant undersökning, Integrationspulsen, där man har undersökt 966 personer som kommit till Sverige mellan 1980 och 2024. Jag vet inte om Arin har tagit del av den. Det är den första undersökningen i sitt slag i Sverige. Där är det 59 procent av dem som har svarat som anger att de känner sig som en del av samhället. Integrationsupplevelsen varierar och påverkas av faktorer som vilket land man kommer från, könsidentitet, föräldraskap, förvärvsarbete, sociala relationer och upplevelser av diskriminering. Det är intressant att man konstaterar att det finns ett positivt samband mellan att regelbundet umgås med etniska svenskar och att känna sig som en del av samhället.

I den här kontexten kanske man bör problematisera diskussionen om hur vi ska lyckas med detta om vi inte ser till att ha en bättre integrationspolitik och ha mer resurser för att människor ska kunna lyckas och få åka till Värmland eller Skåne och fira midsommar.

Anf. 64 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Det är med glädje jag apostroferar ledamoten Serkan Köse.

Många väljare kommer inte i kontakt med oss politiker när vi sitter i gemensamma delegationer eller utskott. Man reser med varandra. Man lär känna varandra. Man får veta mer om familjeliv och intressen. Jag har haft många nätter och morgnar – väldigt roliga morgnar – med Serkan. Jag är den morgontrötta. Den morgonpigga är ledamoten Köse.

Det är väldigt naturligt att vi kommer in i dessa diskussioner. Det är därför vi båda står här. Vi har engagerat oss politiskt. Vi har vardera gjort en resa. Jag måste väl säga att vi oftast är överens på individnivå om problemen och lösningarna. Sedan har vi våra partier, stora maskinerier. Lyss-

nar de på oss? Eller får vi majoritet? Det händer inte alltid. Så tycker väl de flesta här inne i kammaren när det gäller de frågor som de är engagerade i.

Men som svar på ledamoten Köses problembeskrivning skulle jag säga så här: Vi har haft så stor invandring att vi inte kommer att kunna lösa detta i en handvändning. Jag tror att det kommer att ta 20–30 år. Det gör ont att säga det, men det är bara att vara uppriktig.

När vi växte upp i förorterna fanns det några svenskar där. I dag finns det knappt några som man kommer i kontakt med. Det jag tycker är viktigast nu när vi har områden där i princip varenda en har utländskt påbrå är att de får lära sig språket, att det är ordning åtminstone i klassrummen och att föräldrarna vet att deras barn inte kommer att hamna i klorna på kriminella gäng eller hamna i religiösa grupperingar och radikaliseras. Det handlar om att de ska komma upp i en ålder där de kan få göra sin klassresa genom hårt arbete eller företagande. Det handlar om att vi åtminstone gör den resan de kommande 20 åren. Det är svaret på frågan.

Anf. 65 SERKAN KÖSE (S) replik:

Herr talman! Tack, Arin Karapet, för ditt svar! Den här undersökningen är väldigt intressant på många olika sätt. Jag önskar att ledamöterna i arbetsmarknadsutskottet tittar på den. Den visar vad som har hänt i Sverige från 80-talet, när jag till exempel växte upp i en förort, till i dag. Det har hänt väldigt mycket i Sverige.

På 80-talet ställde man frågan: Umgås du med personer med svensk bakgrund? Då svarade 74 procent ja. Har du upplevt någon form av diskriminering? På den frågan svarade 52 procent ja – redan på 80-talet.

På 90-talet var det 75 procent som umgicks med etniska svenskar. 61 procent upplevde diskriminering.

På 2000-talet gick siffrorna ned. Det var 52 procent som hade kontakt med etniska svenskar. 68 procent upplevde diskriminering. Den började öka.

På 2010-talet var det 42 procent som umgicks med svenskar. 52 procent upplevde diskriminering.

Varför tar jag upp de här siffrorna, herr talman? Hur blir det om vi inte pratar om den diskriminering som finns och om vi inte pratar om att människor inte möts?

På 2020-talet svarade 39 procent att de hade kontakt med etniska svenskar.

Detta är ett ganska stort och djupt problem. Därför tror jag – jag vet att Arin Karapet också brinner för dessa frågor – att man i regeringspartierna måste ta en större diskussion och ett större ansvar när det gäller hur vi ska bekämpa segregationen, som är utmanande, och diskrimineringen, för de hänger ihop.

Ska kulturer och människor mötas behöver vi kanske anstränga oss lite från var sitt håll.

Anf. 66 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Jag ska vara uppriktig. Jag har inte läst rapporten, men jag läser den jättegärna i närtid om jag bara får länken eller om jag kan skriva ut den.

Det finns rasism, och det finns diskriminering. Men det går åt båda håll. Jag har många gånger suttit i en grupp där det inte finns någon etnisk svensk. Då kan man få höra massor med saker:

Svenskar öppnar bara upp sig när de dricker. Svenskar kan byta partner jättesnabbt. De har inte samma värderingar. Man kan vara 15 år och sova hos varandra, vara pojkvän och flickvän.

Ja, det sägs sådana saker. Sedan kan man sitta och vara förvånad: Herregud, kan folk tycka sådant här?

Detta pratar vi inte om. Vi pratar om det om det är någon svensk som har sagt det till någon med en annan bakgrund eller om det är diskriminering och rasism mellan invandrargrupper. Det är otroligt. Jag har armeniskt påbrå. Serkan har kurdiskt påbrå. Det är två förtryckta folk. Vad har de fått utstå? Än i dag får man ibland liksom bita sig i tungan när man ska säga varifrån man egentligen kommer.

Det handlar liksom om attityderna. Vi lever också i en kultur i dag där alla kan känna sig kränkta för vad som helst. Jag hade en jättebra chef som sa: Arin! Livet går ut på att bli kränkt. Gå vidare och visa att du hade rätt! Och kämpa hårt!

Det är något jag tar med mig.

Ja, rasism och diskriminering ska bekämpas, men vi måste också våga prata om vad som är rätt och fel och säga nej till all typ av diskriminering och rasism, oavsett från vilket håll den kommer.

Anf. 67 LEILA ALI ELMİ (MP) replik:

Herr talman! Jag delar ledamotens uppväxtbakgrund. Jag har likt ledamoten vuxit upp i ett miljonprogram. Jag instämmer också i Arin Karapets beskrivning. Jag tror att vi är ungefär lika gamla. Att växa upp i miljonprogram innebär utanförskap och segregation. Det innebär att man inte kommer i kontakt med det övriga samhället och att man därmed inte delar referensramar och erfarenheter.

Därför vill jag fråga ledamoten, som har denna uppväxtbakgrund och erfarenhet av miljonprogram, vad han anser om regeringens politik vad gäller att man tar bort pengarna när det gäller segregation. Man har avvecklat expertmyndigheten Delmos, som arbetade med segregation. Man har också en retorik där man pratar väldigt nedsättande om människor som bor i miljonprogrammen. Man inför visitationszoner och anmälningsplikt.

Jag undrar om ledamoten anser att den politik och den retorik som SD-regeringen tillsammans med ledamotens parti har bidrar till att fler unga människor – fler unga pojkar och flickor – från förorten får vara med på midsommarafton och får känna sig inkluderade i samhället. Bidrar er politik och er retorik till mer inkludering?

Anf. 68 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja svara så här på ledamoten Leila Ali Elmis fråga: Det är inte fler myndigheter som kommer att lösa problemet i verkligheten. Visst, vi behöver forska. Vi behöver myndigheter. Vi behöver skaffa oss mer kunskap. Det är inte där skon klämmer. Skon klämmer när man får höra retoriken.

Jag måste faktiskt ge Liberalerna rätt. När Liberalerna gick ut, under Lars Leijonborgs tid, och sa att vi måste ha språkkrav skrek man "rasism" överallt. Det gör man än i dag. Tyvärr backade Liberalerna. De fick inte

stöd av borgerligheten då. Men nu inför vi språkrav. Jag måste ge Liberalerna rätt. När Mauricio Rojas sa att vi har problem med integration var allt rasism. Vi ska inte prata om problemet. Vad händer?

Det var invandrarnas barn som hamnade efter i skolan. Det var invandrarnas barn som fick lära sig sämre svenska. Det var invandrarnas barn som fick sämre kunskapsresultat i skolan. Det var invandrarnas barn som inte kom in på universitetsutbildningar. Det är invandrarnas barn och invandrarna som är i majoritet när det kommer till långtidsarbetslöshet och utanförskap.

Var det bra? Var det retoriken?

Jag ser mig själv i spegeln varje dag och vet att jag ser annorlunda ut än majoritetssamhället. Men det handlar om att komma bort från det tjafs vi har i Sverige att allting är rasism. Och de som oftast skriker "rasism" är de som har det bra, för de vill känna sig goda. De har allting fixat. De har allting i ordning, medan det är våra barn som får ta smällen.

Anf. 69 LEILA ALI ELMI (MP) replik:

Herr talman! Jag instämmer med ledamoten vad gäller att svenska språket är nyckeln till samhället. Min fråga handlade om regeringens politik, om visitationszoner och anmälningsplikt. I er retorik ställer ni grupper mot varandra – ledamoten gjorde det i replikskiftet i Serkan Köse – och i politiken tar ni bort förebyggande insatser. Ni satsar inte på välfärden. Ni lägger ned en expertmyndighet mot segregation och tar bort pengarna för insatser mot segregation. Leder det till att fler människor inkluderas? Leder det till mindre rasism? Leder det till mer integration?

Vi är överens, Arin Karapet, om att det svenska språket är viktigt för att människor ska komma in i samhället. Det finns ingen konflikt i den frågan. Men leder er retorik och politik till att fler unga människor från förorten faktiskt inkluderas i samhället?

Anf. 70 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Det finns undersökningar som visar att de som bor i våra förorter, där majoriteten är invandrare, är mer för visitationszoner än etniska svenskar som bor i innerstaden och känner sig oroliga och har en klump i magen över att det kommer att bli rasprofilering eller dylikt.

Det är i förorten gängskjutningarna sker. Det är där ungdomarna tvingas in i knarkförsäljning. Det är där barn antingen blir mördare eller blir morgondagens torpeder. Det är där mammor och pappor får sina söner ihjälskjutna utanför sin ytterdörr eller sin fastighet sprängd.

Det är de som förtjänar visitationszonerna. Det är dags att vuxenvärlden börjar vara vuxna och att barn är barn. Barn ska inte uppfostra barn, och barn ska inte diktera för vuxenvärlden hur världen ska vara.

Barn kommer till genom att två vuxna har bestämt sig för att föröka sig. Då medföljer också ett ansvar. I Sverige är det någonstans så här att vi ska prata om saker som är här uppe, fast vi vet vad kärnproblemet är.

Vi behöver informationsplikt. Ja ska vara ja, och nej ska vara nej. Vi politiker har ett ansvar för vem som får och inte får korsa gränsen, vem som får vara här och vem som inte får vara här.

Om jag, med utländsk bakgrund, har fått ett ja och det känns bra i magen ska jag veta att när jag går och jobbar och betalar skatt finns det ingen annan som skor sig. Vi ska inte ha bidrag till papperslösa. Papperslösa ska

inte vara i Sverige, för man har inte fått rätten att vara i Sverige. Vi är en rättsstat. Någonstans måste det finnas en ordning.

Jag vill inte att fler invandrarföräldrar ska se sina barn bli kriminella eller ihjälskjutna. Vi behöver visitationszoner. Vi skulle ha behövt dem långt tidigare. Nu genomför vi dem.

Anf. 71 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Du är 13 år. Året är 2024, och du bor i ett socioekonomiskt eftersatt område i Sverige.

Det område som du bor i har dåligt rykte. Mediebilderna av ditt område är negativ.

Den skola du går i har dåligt rykte och är nedläggningshotad. Dina lärare har låga förväntningar på dig på grund av din bakgrund och det område du bor i.

Du får höra att ditt namn kan bli ett hinder för dig i framtiden.

Alla vuxna omkring dig arbetar i bästa fall i lågstatus- eller serviceyrken.

Dina föräldrars situation debatteras som ett problem.

Din kultur och religion debatteras som ett problem.

Du är född i Sverige men kallas invandrare. Du får höra att du inte hör hemma här.

Du får höra att samhällsproblem som debatteras är ditt fel.

Du ser skillnaden mellan ditt område och andras. Du ser få eller inga som du kan identifiera dig med i maktens korridorer eller i medievärlden.

Här är några frågor till dig som 13-åring: Vilka framtidsdrömmar har du? Vilka möjligheter ser du framför dig? Känner du att det finns plats för dig i samhället? Känner du att du hör hemma i det offentliga rummet?

Jag vänder mig nu till regeringspartierna; jag ser att en ledamot är på väg att lämna kammaren. Ni borde fråga er vad som händer inom denna 13-åring med den politik ni för och den dagordning ni sätter. Vad tar ni för ansvar här inne?

Herr talman! I dag har vi i Sverige en regering som inte gör annat än att förstärka känslan av hopplöshet och maktlöshet, inte minst hos barn och unga. Jag förstår vid det här laget att det inte ens väcker något slags eftertanke, men att lämna människor efter, ignorera deras livsvillkor och släcka deras hopp går som en röd tråd av förakt från den här regeringen.

Vi debatterar integration här i dag – med en regering som genomgående har en mycket stark politik för att öka det vi kallar segregation och gör integrationen mindre möjlig. Det skapar en otroligt pressad situation för människor, men regeringen ignorerar totalt folks verkliga problem. Allra hårdast slår det mot de hushåll som redan har små eller inga ekonomiska resurser. Det handlar om ensamstående och barnfamiljer vars inkomster nu dessutom urholkats av inflationen. Det är de som får betala för regeringens totala passivitet.

Herr talman! Sverige har under lång tid nedmonterats, och det skulle inte vara överord att säga att delar av det starka Sverige har gått sönder och blivit skört. Politiska reformer lade grunden för exempelvis en av världens bästa skolor oavsett din bakgrund, var du bor eller var du kommer ifrån. Så är det inte längre. Det är ett misslyckande, inte bara för det enskilda barnet utan också för samhället i stort.

Detta är inte något som bara råkade bli. Det är politiska beslut som har trängt undan rättvisebygget. Försämringar driver människor ifrån varandra och får misstro och rasism att slå rot. Det söndras och splittras. När högern och Sverigedemokraterna gifter ihop sina idéer och uttrycker vem som hör till och vem som ska ut stannar orden inte i maktens korridorer. Det får konsekvenser.

Det som händer där ute är att folk är fruktansvärt trötta på ojämlikheten, nedskärningar och högerpolitik, på passivitet och ständiga försämringar. Vi har en regering som endast ger oss en välfärd i kris, ökad ojämlikhet, otrygga anställningar, höga priser och en rasistisk syndabockspolitik. Man bygger sitt regeringsunderlag på ett parti som aktivt och systematiskt sprider desinformation.

Vänsterpartiet kommer aldrig att acceptera en politik som splittrar och delar upp samhället i olika grupper med olika rättigheter. Nyckeln till framgång för Sverige har aldrig varit misstro, nedskärningar, lägre löner eller sämre villkor. Vår styrka har varit att investera i samhället och i varandra – i skola och utbildning, bostäder, hälsa och jämlikhet.

Det är så Sverige utvecklas och växer. Det har hela vår moderna historia visat.

Tidigare generationer fick bättre utbildning och bättre jobb samtidigt som vi blev fler. Det var möjligt tack vare långsiktigt lönsamma investeringar och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det är en lärdom som Sverige måste ta till sig även i dag. Men det är omöjligt med den här regeringen, som tar löntagarnas arbete för givet och struntar i att utveckla, förbättra, investera och omfördela.

Avsaknaden av allt detta gör att människor lämnas efter. En 13-åring vågar inte längre drömma och blir berövad på hopp och framtidsstro. Det är ett monumentalt misslyckande. Vi behöver helt enkelt bygga ett starkare, tryggare och bättre Sverige genom att investera i samhället och människorna i det. Detta är den viktigaste och effektivaste integrationsmotorn, och det går att göra.

Det går också att undvika kommande nedskärningar i välfärden om man bara väljer att prioritera det. Vi har historiskt bevisat att det är fullt möjligt att investera i den generella välfärden och minska de ekonomiska klyftorna. Jag är övertygad om att människor lyckas bättre med bättre förutsättningar. Det är hur vi investerar i samhället och människorna i det som avgör hur väl vi lyckas.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 6 i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 72 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! I dag pratar vi om integration. Enligt min uppfattning är detta en av våra största utmaningar. När vi pratar om integration tycker jag dock att vi oftast fastnar i frågor som handlar om utbildning, jobb och bostad.

Även i denna debatt har vi väl fastnat rätt mycket i skatter och pengar. Allt det där är viktigt, men i grunden är vi rätt överens. Jag tror att de flesta av oss anser att vuxenutbildningen är viktig och att folkhögskolorna, studieförbunden – även om vi kan ha olika uppfattning om hur de ska hanteras just nu – och universiteten är viktiga.

Vi är också överens om framtidens utmaningar. Det råder arbetslöshet, men det råder också brist på arbetskraft. Sverige har även en bostadssegregation. Vi kan diskutera hur den ska hanteras – jag tillhör dem som tror att man behöver fundera mer på egnahem – men det är ändå ett faktum att vi är överens om att bostadsfrågan är viktig.

Herr talman! Det jag saknar i debatten – och det har jag egentligen saknat i 30 år – är värderingsfrågor. När jag som ung kristdemokrat i slutet av 80-talet började med politik lyfte vi kristdemokrater fram begreppet värderingar och pratade om de kristna värderingarna. Det gick inte en debatt, en artikel eller någonting annat utan att man till viss del skrattade åt oss. Det intressanta är det som sedan dess har växt fram i samhället. I dag finns det väl inte ett enda företag som inte har någon form av diskussion om värderingar. Jag noterar också att de flesta partier i dag åtminstone ibland nämner ordet värderingar.

Vi pratar dock inte alltid om vilka värderingar det gäller. Vad är det som bygger ett gott samhälle? Hur skapar man en bra och respektfull integration? Vad var det som byggde Europa?

Strikt akademiskt och historiskt är det så, herr talman, att den demokrati som vi tycker är viktig inte har växt fram i ett vakuum. Den växte inte fram inom det indiska klansystemet. Den växte inte fram i konfucianismen, shintoismen eller delar av de afrikanska trossystemen. Den växte inte heller fram bland aztekerna eller inkafolket eller inom islam. Det är inte där demokratin har växt fram.

Rent akademiskt har demokratin växt fram under 2 000 år i en koppling mellan Aten, Rom och Jerusalem. I Aten har vi demokratin och filosofin, i Rom har vi lag och ordning och i Jerusalem har vi teologin.

Vi ser att detta lyfts fram av fler och fler forskare. När vi lever i en mer rörlig värld – i en värld där vi träffar allt fler kulturer och på kort tid kan flyga någon annanstans – blir det viktigt att fråga oss hur vi bygger det trygga och goda samhället.

En professor som jag tycker är spännande är Robert D Woodberry, som bland annat har skrivit texten *The Missionary Roots of Liberal Democracy*. Han har i sin forskning försökt att studera vad det är som gör att man kan bygga en demokrati där människor oavsett ursprung känner delaktighet. Han pekar på missionärerna. Vad var då det unika med dem? Jo, det var synen att alla människor har lika värde – det du vill att någon annan ska göra mot dig ska du göra mot dem – i kombination med satsningen på att bygga skolor och utbilda alla.

I Sveriges demokratiska utveckling kan vi se hur integrationen mellan stad och land växte fram i slutet av 1800-talet när frikyrkorörelsen satsade på utbildning ihop med staten. Vi ser också hur nykterhetsrörelsen jobbade med dessa frågor och hur arbetarrörelsen växte fram med arvet från frikyrkorörelsen och nykterhetsrörelsen.

Här fanns en värderingsdiskussion. När man pratar om arbetarmoral handlar det om en uppfattning om att det finns en moral, ofta uttryckt som ”Gör din plikt, kräv din rätt”. Det där hänger ihop med att våga prata om värderingar.

När jag tog upp detta för 30 år sedan var det ingen som höll med, men jag är glad för att allt fler i dag inser att integration aldrig kommer att kunna handla bara om kronor och ören. Det kommer inte bara att handla om ut-

bildning, jobb och bostad, utan det handlar också om vilket Sverige vi vill vara med och skapa.

Låt mig ta några konkreta exempel där jag ser styrkor och svagheter med dagens situation.

Jag börjar med Balkansituationen 1998. Väldigt många flydde. Det var krig i Europa, vilket vi hade hoppats att vi aldrig mer skulle behöva se.

Sedan kom Syrien 2015, 2016 och 2017. Det var ett fruktansvärt krig. Ryska förband bombade civila, och människor flydde för sina liv.

Jag avslutar med Ukraina år 2022. Det var samma situation igen.

Det intressanta med alla dessa tre situationer är att samhället egentligen inte orkade. Många glömmet det, men redan 1998–1999 hade vi diskussioner om detta. Jag satt själv i riksdagen då. Vi införde exempelvis visumkrav för folk från Balkan, trots att det var brinnande krig. Jag säger vi, för jag satt i riksdagen då. Det var en röd regering, men jag tycker inte att senare regeringar alltid har varit bättre. Det är ett ”vi”. Det blev tufft, och då satte vi gränser.

Men vad hände samtidigt? Civilsamhället klev fram. Jag såg 1998 hur civilsamhället – kyrkor och andra – engagerade sig för att hjälpa. Vi såg det i Syriensituationen och när det gällde Ukraina. Vi såg dock också att staten gjorde det – exempelvis gjorde Migrationsverket det 1998.

Min mamma jobbade som familjestödjare. Det var en fantastisk arbetsuppgift. Hon mötte kvinnor, oftast från Balkan, som hade råkat ut för saker jag inte tror att vi förstår. Min mamma och andra familjestödjare fick jobba med att stötta och berätta hur Sverige fungerar. Det handlade inte bara om regler hit och dit utan också om att finnas som någon som lyssnar. Jag vet inte om Migrationsverket har kvar detta i dag, men jag vet att man hade det 1998 och att det var en väldigt bra insats.

I min egen kommun och i många andra kommuner, till exempel Göteborg, Malmö och Stockholm, har man haft interreligiösa råd. I Uddevalla hade vi ett sådant med präster, pastorer och imamer. Jag förstod nog aldrig hur viktigt det var när vi skapade rådet.

Vi hade tyvärr en fruktansvärd situation i Uddevalla för några år sedan. Tre unga människor mördades. Det råkade i det fallet vara två kristna libaneser som sköt två kurder och en tjej från Orust, om jag minns rätt. Vi var på väg att hamna i en situation där människor gick in i familjeklanssystem och skulle ta hämnd.

Men vad hände då i Uddevalla? Svenska kyrkans präst, imamen uppi från Dalaberg och kommundirektören stod vid mordplatsen. Kommundirektören åkte upp och ned till stadshuset efter kaffe och bullar. En del har ju inte respekt för det, men jag har det. Prästen och imamen pratade med människor. Situationen dämpades genom ett idogt gemensamt arbete.

Gärningspersonerna fälldes senare, vilket jag tror var väldigt bra. Det skapade ett förtroende i staden.

Vi kristdemokrater var med och startade Soheila Fors tehus i Uddevalla just för att försöka jobba nära civilsamhället. Det var bara ett litet problem: När IS och kriget brakade loss spräcktes tehuset. Där fanns svenska kvinnor, kurdiska kvinnor och arabiska kvinnor. Men det slutade att fungera i och med IS, för då kom en annan konflikt in som gjorde arbetet svårt.

I en skola i Uddevalla, jag tänker inte nämna vilken, fick vi exakt samma dilemma när IS-situationen dök upp. En konflikt i Mellanöstern fick en direkt effekt i Sverige: Shiamuslimska ungdomar blev mobbade av

sunnimuslimska ungdomar. Det var en situation vi inte var förberedda på, för vi visste inte hur kulturen fungerade. Det slutade med att dåvarande socialdemokratiska ledning och oppositionen samverkade, bytte rektor och fick in en person som gjorde vad han kallade ronden, det vill säga varje dag gick till klassrummen och träffade eleverna. Hela situationen dämpades av duktigt ledarskap, och jag vill verkligen lyfta fram den rektorn och det arbete personalen gjorde.

Integration handlar om människor. Jag har en god vän, en tjetjen och FN-flykting som flydde från det andra Tjetjenienkriget. Vi satt en dag efter ramadan, på eid, och åt när han tårfyllt sa: Jag kommer aldrig att åka tillbaka till Tjetjenien. Jag sa: Varför då? Kriget kommer säkert att ta slut, och Ryssland kommer förr eller senare att förändras. Det handlar inte om det, Magnus, svarade han. Mina barn har gift sig och fått barn i Sverige. Mina barnbarn är svenska. Jag kommer aldrig att resa hem igen, för jag vill vara med mina barnbarn.

Den resa som pågår vid integration pratar vi för lite om. Det gäller också när integrationen inte fungerar. Jag är ute och går med min hund och träffar unga palestinier som känner igen mig som kristdemokrat och frågar varför jag är emot palestinier och varför jag stöder Israel. En av de unga tjejerna säger: Jag önskar att man bombar Israel med kärnvapen. Tror du inte att rätt många palestinier kommer att dö då, frågar jag. Det spelar ingen roll, bara Israel försvinner, säger hon. När jag gick därifrån funderade jag mycket på detta samtal. En del av dessa unga människor var födda i Sverige men identifierade sig ändå med ett flyktingskap. Någonstans har vi misslyckats med integrationen när vi får denna typ av reaktioner.

Jag har även lyssnat på demonstrationer hemma och sett demonstrationer i andra sammanhang. När en ung kvinna säger till mig ”vi är alla Hamas” och ingen vuxen säger emot och när man firar den 7 oktober med att skjuta raketer i norra Uddevalla, då, vänner, har vi misslyckats med integrationen. Vi har misslyckats att skapa ett Sverige där vi funderar på vad som är goda värderingar. Man kan vara oense om en konflikt och kritisera en regering, men det är något våldsamt annorlunda när man skjuter raketer och firar ett övergrepp. Då har vi misslyckats med integrationen.

Vi misslyckas också ibland med att prata om historia och kultur. Bland historiker och i debatten finns en bild av att Europa är imperialistiskt. Det är sant att det har funnits en europeisk imperialism. Men vi pratar aldrig om den arabiska imperialism som pågår här och nu. Vi pratar inte om att 1900-talet var en period av stor folkförflyttning och etnisk rensning. Efter 1948 har 800 000 judar tvingats lämna Mellanöstern. Ingen pratar om dessa flyktingar. Men vi pratar inte heller särskilt mycket om de palestinska flyktingarna. En del gör det, men vi gör det inte generellt sett. 1900-talet har faktiskt inneburit att människor från båda sidor har flytt.

Ännu mindre pratar vi om kristna flyktingar. Ibland tar vi upp seyfo, men vi pratar inte om att det här och nu i Afrika pågår etnisk rensning. Den kristna förföljelsen påverkar.

När jag pratar med en del kristna säger de: Magnus, ni politiker förstår inte; islam är farligt. När jag pratar med en del av mina muslimska vänner, säger de: Ni förstår inte; vi känner oss utanför.

Vi har alltså flyttat hit konflikter för att vi själva inte har klarat av att samtala om dessa problem.

Herr talman! Jag ska gå in för landning. Vi är duktiga på att prata utbildning, jobb och bostäder. Vi kan till och med vara duktiga på att tvista om skatt. Men vi är inte duktiga på att försöka förstå hur människor som av olika skäl blivit kränkta och kommer som flyktingar till Sverige känner, mår och upplever sin situation. Vi har gett dem mycket, men vi ger dem inte alltid chansen. De har fått komma hit, men de har inte fått chansen att komma hem.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 73 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Trots ledamotens långa anförande fick vi inget veta om Kristdemokraternas integrationspolitik i denna regering. Men ledamoten ska få tillfälle att svara på en fråga.

Jag möter väldigt många kvinnor som är frustrerade. De beskriver ofta hur svårt det är att komma in på arbetsmarknaden. De har kommit till Sverige och försöker etablera sig, men deras berättelser vittnar om hur svårt det är. När kvinnorna beskriver för mig hur viktigt det är att lära sig språket, börja jobba och komma in i det svenska samhället kan jag inte annat än att bli glad och hålla med om att visst är det så.

Den 8 mars, på internationella kvinnodagen, arrangerade organisationen Hand in Hand ett möte i Skärholmen. Företrädare från flera partier var representerade. Vi fick då höra kvinnor med olika bakgrund beskriva hur svårt det är att integreras och att dörren är stängd trots att de har fina utbildningar och har lärt sig svenska språket på kort tid.

Min fråga är enkel: Kan Kristdemokraterna ge något exempel på en konkret åtgärd som riktar sig till dessa utrikes födda kvinnor så att de ska kunna komma in på svensk arbetsmarknad?

Anf. 74 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Nej, jag kommer inte att svara med en enskild konkret åtgärd. Jag tror inte att det löser något. Det vi gör är att jobba med arbetsmarknadsåtgärder, vuxenutbildning och civilsamhälle, och jag tror att det kommer att räcka till viss del. Men eftersom vi är på väg in i en lågkonjunktur är det tufft, och tyvärr är det alltid tuffare för dem som står en bit från arbetsmarknaden än för dem som står nära arbetsmarknaden. Det vet vi båda.

Då finns det andra grejer som är viktiga. Regeringen gör det den ska, men kommunerna tittar också på spännande grejer. I Norrköping såg man över sin organisation för att på ett bättre sätt kunna jobba med arbetsmarknadsfrågor, försörjningsstöd och utbildning i samma nämnd. Jag vet att min hemkommun tittar på en sådan lösning och att Örebro jobbar med denna modell.

Jag tror att vi kommer att vara tvungna att samverka, och det var huvudpoängen i mitt anförande. Jag tror inte på en enda lösning eller en procentsats.

Jag tror att det handlar om värderingar. Vi måste vara överens om att vissa värderingar gäller i Sverige. Jag skulle kunna ta fler exempel hemifrån. Jag vet att det förekommer månggifte i Uddevalla, för jag har suttit i sådana diskussioner och sagt att det inte är okej i Sverige. Jag har suttit i diskussioner om könsupplade idrottslektioner och sagt nej till det.

Förutom värderingar handlar det om det praktiska, och jag är väldigt nöjd med det regeringen gör.

Anf. 75 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Regeringen gör typ ingenting, och det är Kristdemokraterna väldigt nöjda med. Det är ju nästintill skamligt att påstå något sådant.

Jag ställde en konkret fråga om en riktad åtgärd för kvinnor som står utanför arbetsmarknaden och som inte vill något annat än att jobba, som gör allt som står i deras makt, som är otroligt kreativa och drivna och som frågar oss i politiken: Behöver ni inte oss? Vad är Kristdemokraternas svar på det?

Jag tycker att det är angeläget att Kristdemokraterna och andra regeringspartier faktiskt tar ansvar för det som händer, att man är en del av regeringen och företräder regeringen. Men det är inte vad som sker i den här kammaren just nu. Det som sker just nu, herr talman, är att Kristdemokraterna pratar om en massa andra saker. Jag vet inte riktigt hur de är tänkta att höra ihop över huvud taget.

Vad det handlar om är praktisk politik med åtgärder som gör verklig skillnad för dem vi behöver göra skillnad för. Man får gärna komma med fler konkreta åtgärder som riktar sig till den här målgruppen som står långt ifrån arbetsmarknaden, men jag tänkte ändå försöka mig på att säga att en åtgärd ändå kan räcka för i dag. Vilken åtgärd riktar sig till utrikes födda kvinnor så att de ska komma in och etablera sig på svensk arbetsmarknad och bli självständiga och självförsörjande i det här landet?

Anf. 76 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Först och främst vänder jag mig mot denna typ av överord. Det som sker i Sverige, om man tittar på budgeten, är att vi lägger miljarder på arbetsmarknad och utbildning. Vi gör likadant i kommunerna.

När det gäller enskilda åtgärder som vänder sig till den grupp ledamoten pratar om, nämligen kvinnor som vill in på arbetsmarknaden, vill jag säga att en av de absolut största åtgärderna som vi alla gör faktiskt är förskolan – att man har möjlighet att lämna sina barn under tiden man söker jobb, jobbar eller studerar.

Detta är skillnaden mellan oss och socialdemokratin. Jag tror inte på att bara ha en enda enskild åtgärd; jag tror inte att det fungerar så. Jag tror på det samlade åtgärds paketet.

När jag själv var kommunpolitiker var jag genuint frustrerad när regeringar kom med enskilda pengar för enskilda projekt. Många av oss vädjade: Snälla, ge oss generella pengar så att vi kan vidta åtgärderna lokalt, vi som ser hur det ser ut! Jag uppfattar att det är precis vad regeringen gör – man ändrar en del av fördelningen, gör det mer generellt och ger mer pengar till kommuner och regioner i en mer generell lösning. Svaret är då inte just ett visst projekt, för själva poängen är att man inte jobbar med enskilda projekt.

Jag är stolt över att regeringen satsar mer pengar på kommuner och regioner, att vi fortsätter att utveckla vår arbetsmarknadspolitik, att vi fortsätter med vuxenutbildning och att vi fortsätter med att ge stöd till studieförbund och folkhögskolor. Jag är övertygad om att hela det politikpaketet av åtgärder i sin förlängning underlättar även för kvinnor att komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 77 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag brukar inte begära replik för att markera, men just med det här anförandet känner jag att jag behöver göra det.

Har man ingen politik att stå bakom pratar man ju om allt annat, men här går ledamoten in på Palestina. Det pågår ett brutalt folkmord i Palestina. Jag tycker att det är helt oacceptabelt att uttrycka sig på det sätt som ledamoten gör. Att ledamoten för att förstärka sina integrationstester tar upp enstaka exempel om att han har hört att någon vill dra kärnvapen över Israel eller att några har sagt att de firar Hamas och så vidare misstänkliggör hela solidariteten med Palestina och palestinier.

Det är helt oacceptabelt att stå här och uttrycka sig på det sätt som ledamoten gör. Har man en politik och vill förstärka sin tes behöver man inte skapa misstro. Det tycker jag är helt oacceptabelt.

Anf. 78 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att ledamoten får lyssna på vad jag sa. Jag sa inte att jag har hört. Jag sa att jag har samtalat med människor.

Det som sker just nu i Sverige är inte bara en legitim protest mot en enskild regering, för man har rätt att protestera mot regeringar, utan det som sker just nu i Sverige är en kraftfull utveckling av antisemitism som jag bestämt tar avstånd från.

Titta bara på vad som har hänt. I Stockholm har man på ett universitet till och med stoppat, hindrat, en föreläsare bara för att personen var judisk. Vi har människor som inte ens vågar vara i Malmö för att de är av judisk börd. Minnesmärken över Förintelsen i olika delar av Europa blir förstörda. Man kan inte säga att minnesmärken över Förintelsen är kopplade till staten Israel. De är kopplade till förintelsen av judar.

Vi har ett problem som vi måste våga prata om och som handlar om att det finns en utbildad, till viss del kulturellt betingad, antisemitism även i Mellanöstern. På samma sätt som vi måste diskutera den antisemitism som fanns i Europa och som har funnits inom kyrkan – där jag själv har ett ansvar som kristen att våga ta en diskussion om var gränserna går för hur man uttrycker sig – måste vi klara av att diskutera den antisemitism som finns i Mellanöstern och den koppling som finns mellan demonstrationer i Sverige och Hamas, Muslimska brödrskapet och stormuftin av Jerusalem som var nära vän med Hitler. Vi måste klara av att diskutera även jobbiga frågor om vi ska klara av att prata integration.

Anf. 79 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Antisemitismen ska tryckas tillbaka. Det är misstänkliggörandet mot palestinier på det sättet ledamoten uttryckte sig som jag starkt vänder mig mot. Att misstänkliggöra på det sättet är oacceptabelt.

Jag är glad över att ledamoten vill ta kamp mot antisemitism. Då tycker jag i första hand att ledamoten ska titta på det största partiet i ledamotens regeringsunderlag – varför de bildades och vad de försöker dölja just nu. Men det passade inte in i ledamotens världsbild när han stod uppe och talade, för det fanns ett annat syfte. Det är det jag vänder mig mot.

Det är helt oacceptabelt att skapa misstro mot en grupp på det sättet för att sedan försöka stärka sin tes. Det är ohederligt.

Vill ledamoten jobba starkt mot antisemitism borde han fråga ledamoten som sitter här en bit bort i kammaren varför hans parti grundades. Det grundades för att de hatar judar.

Det är en oacceptabel utveckling.

Anf. 80 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Om man läser Säpos rapporter och tittar på hur hotet ser ut mot den svenska judiska minoriteten är det tre grupper som pekas ut: extrema nationalister, extrema vänsterpolitiker och extrema islamister. Jag fördömer dem alla tre. Jag har inga problem med det.

Jag har heller inga problem med att ifrågasätta en del av de operationer som Israel gör. Jag har vid flera tillfällen kritiserat Israels enskilda politik vid olika sammanhang, bland annat situationen 1982 med Sabra och Shatila.

Jag har inga problem med att man kritiserar ett enskilt lands regering eller ett enskilt lands politik, men det vi har sett i Sverige, Europa och USA sedan den 7 oktober handlar inte bara om kritik av ett land. Det vi ser just nu, vilket är djupt obehagligt, är hur delar av vänstern och delar av den islamiska rörelsen de facto håller på med antisemitism, och det måste vi våga säga nej till. Det duger inte att krypa för antisemitismen, oavsett var den kommer ifrån.

(Applåder)

Anf. 81 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag hade verkligen inte tänkt ta replik, men det blev ett brandtal här på slutet från ledamoten. Han sa att vi inte har lyssnat. Jag håller med. Vi är dåliga på att lyssna på folk från andra länder när det gäller vad de behöver och vill ha från oss.

Jag instämmer verkligen i ledamotens bild att hur vi betar oss och hur vi välkomnar och tar emot folk från andra länder spelar roll. Under rätt många minuter talades det om detta, och jag instämmer verkligen i den bilden. Men det blir lite motsägelsefullt mot bakgrund av det replikskifte som jag hade med Sverigedemokraterna här tidigare.

Kristdemokraterna har släppt in Sverigedemokraterna på Regeringskansliet. Sverigedemokraterna har en trollfabrik som går ut på att spä på hatet, söndra och härska och skapa ett vi och dom. Lyssna är ett ord som jag inte ens tror finns i vokabulären på SD:s trollfabrik. Tvärtom, man ska hata och hata.

KD har legitimerat detta genom att släppa in sverigedemokrater på Regeringskansliet. Sverigedemokraternas presschef får till och med lön från Regeringskansliet. Min fråga till Magnus Jacobsson är därför: Håller ledamoten med om att hatiska trollfabriker som bidrar till ett vi och dom försvårar integrationen?

Anf. 82 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Min partiledare Ebba Busch har redan på ett mycket tydligt sätt sagt ifrån att det inte är okej. Hon har fullt stöd i den kristdemokratiska riksdagsgruppen. Därutöver har jag ingen kommentar om den delen. Vi har redan sagt vad vi tycker. Det är inte något som vi står bakom, utan det är en fråga som SD själva måste hantera.

När det gäller frågan om att lyssna in och om hatisk retorik är det tyvärr så jag tror att många av oss upplever det. Jag började väldigt tidigt med Facebook när jag var kommunpolitiker. Jag upplevde på den tiden att det var ett sätt att ha en nära dialog med medborgarna där hemma. Jag fick ofta frågor om enskilda grejer och kunde reda ut politiska processer.

Under de senaste fem åren har jag mer och mer funderat på varför jag är kvar på Facebook och Twitter. De som känner mig vet ungefär var jag står värderingsmässigt, och jag kan konstatera att jag med jämna mellanrum utsätts för hat, från två håll. Det finns de som utifrån mitt perspektiv är extrema högernationalister och som förklarar att jag är en landsförrädare, och så finns det de som är mer ute på vänsterkanten och som tycker att jag är ondskan på jorden.

Jag tror att vi som politiker, du och jag, Jonny Cato – förlåt duandet, herr talman! – tillsammans har ett ansvar för hur vi använder retoriken. Det är därför jag reagerar när man säger att en budgetskillnad på en halv procent är ett moras. Nej, det är en skillnad på en halv procent, och det är lite olika prioriteringar i budgeten. Vi måste vara rädda om orden. Om vi inte är rädda om orden, vem ska då vara det?

Anf. 83 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Integration är svårt och komplext. Jag tror på riktigt att hur vi som politiker och samhälle pratar om människor spelar roll. Jag tror att det spelar roll vad den lille pojken i förorten hör oss säga i denna talarstol och vad han hör Jimmie Åkesson prata om när de kollar på tv i klassrummet exempelvis. Jag tror att det spelar roll för möjligheterna att lyckas.

Det är jättebra att Ebba Busch har markerat, men det kan ju inte räcka. Detta är en av de största politiska skandalerna i modern tid. Det är inte synd om Alice Teodorescu Måwe, som har blivit utsatt, utan det är synd om alla de invandrare som konstant får ta emot hat från SD:s trollfabriker. Detta tror jag försämrar integrationen på riktigt. Detta har Kristdemokraterna legitimerat, menar jag, genom att släppa in SD-anställda på Regeringskansliet och genom att samarbeta om integrationspolitiken. Det är jättebra att Kristdemokraterna tycker att det spelar roll hur vi pratar om människor, men då kan man inte legitimera Sverigedemokraterna.

I går fortsatte trollkontona att sprida hat. De trollkonton som *Kalla fakta* har avslöjat fortsatte i går. Då kan det ju inte räcka att Kristdemokraterna har markerat, utan man måste agera på riktigt. Då blir frågan: Är regeringsmakten viktigare än hur vi behandlar människor från andra länder i det här landet? Är regeringsmakten viktigare än en fungerande integration? Frågorna är många, men svaren hittills är få.

Anf. 84 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tror på en rätt enkel grundprincip, och det är att i kammaren samtalar man med alla som kommer in där. Jag tror också på en annan enkel grundprincip, nämligen att man som parti alltid försöker få igenom sin egen politik i så stor mån som möjligt.

Haken med den andra grundprincipen är att man då måste samtala med flera partier, åtminstone än så länge. Jag hoppas givetvis att vi får 51 procent i nästa val. Det ser inte riktigt ut att bli så just nu, men man kan alltid leva på hoppet. Så länge man har de siffror man har kommer man att vara tvungen att förhandla med alla.

Det finns en tredje grundprincip, och det är att inte ta över ett ansvar som någon annan har. Ansvaret för det som nu har avslöjats hör hemma hos SD. Ebba Busch har varit glasklar med vad vi kristdemokrater tycker, och nu ligger bollen helt och hållet hos SD. Jag ämnar inte ta ansvar åt andra partier för hur de hanterar sin kommunikation. Det får de själva bära.

På Jonny Catos konkreta fråga, om jag tror att hat generellt sett leder till mer hat, är svaret: Självklart! Tror jag att goda relationer generellt sett leder till mer goda relationer? Ja, självklart!

Jag tror också, herr talman, att jag här i kammaren, även när vi diskuterar svåra frågor ibland, vilket vi gjorde för en liten stund sedan, försöker använda mina ord så att jag inte lägger ord i någon annans mun. Jag säger ”jag tycker”. Det är för att vi ska försöka ha en respekt gentemot varandra även när vi diskuterar svåra frågor.

Anf. 85 JONNY CATO (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 15.

Regeringen behöver sätta fokus på integrationspolitiken, för Sverige präglas sedan länge av en långvarig och väldigt allvarlig social klyvning, som tyvärr växer i stället för att krympa. Det är en klyvning som skär mellan människor och platser, mellan dem som har ett nätverk, utbildning, jobb och yrkeserfarenhet och dem som inte har ett jobb och mellan å ena sidan välmående, framtåsträvande och företagsamma orter och å andra sidan utsatta stadsdelar och bruksorter som mår dåligt.

Friheten och möjligheterna i vårt land är alldeles för ojämnt fördelade. Sverige har stora integrationsutmaningar som tyvärr bara växer. I stället för att lägga ned en massa tid på att skylla på vems fel det är kan jag konstatera att ansvaret nu ligger på Tidöpartierna – ett ansvar som man hittills inte har tagit.

Centerpartiet menar att jobb och svenska språket är två grundförutsättningar för att bryta den växande sociala klyvningen i vårt land. För att lyckas behöver det bli enklare och billigare för företag att anställa inte minst nyanlända.

Nyanlända behöver tidigt få lära sig om vårt svenska samhälle. Det kan handla om praktiska frågor som vart man vänder sig om man är i behov av hjälp, hur arbetsmarknaden ser ut och vilka regler som gäller här i Sverige. Vad vi förväntar oss av nyanlända och vad nyanlända kan förvänta sig av samhället behöver också vara glasklart. Den som behöver ska kunna få vidareutbildning och svenskundervisning. Nyanlända får inte fastna i byråkrati, administration och långa utredningar.

För att Sverige ska stå starkt nu och i framtiden behövs effektiva reformer som förbättrar vårt mottagande av nyanlända och har tydligt fokus på jobb. Jag tror genuint att det första jobbet är nyckeln till mycket. Det är nyckeln till frihet och att bli ännu bättre på det svenska språket. Vi ska inte underskatta vikten av att få kollegor och nya bekantskaper. Att få ett socialt sammanhang kan vara en viktig dörröppnare in i det gemensamma Sverige.

Låt mig även vara tydlig med att vi behöver ställa krav på den som kommer hit. Det ska vara tydligt vilka lagar, regler och grundvärderingar som finns i vårt samhälle. Men vi behöver också ställa betydligt högre krav på oss själva – Sverige och oss som politiker – att skapa bästa tänkbara förutsättningar för en lyckad integrationspolitik.

Det finns partier i Sveriges riksdag och i regeringsunderlaget som tror att majoriteten av flyktingarna som kommer hit gör det med onda avsikter och vill Sverige illa. Jag tror att människor som flyr hit undan krig och förtryck vill gott, vill lära sig svenska och vill komma in i och bli del av vårt gemensamma Sverige, men att många inte får de förutsättningar och möjligheter som krävs för att lyckas.

Om man vet vad människor flyr från och vad man riskerar på flykt, då vet man att trygghet är det enda man söker. Det handlar om trygghet för sig själv, sin familj och inte minst sina barn. Vårt synsätt som samhälle, medmänniskor och politiker på människor som flytt undan krig och förtryck påverkar möjligheterna till lyckad integration. Sättet vi pratar om människor från andra länder på bidrar till lyckad integration. Vänner! Detta skrev jag innan *Kalla Faktas* reportage sändes, och det har ju inte blivit mindre aktuellt nu.

Jag förväntar mig, och jag kommer att fortsätta tjata om detta i kamraren, att Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna tar ansvar. De vill inte annat än att Centerpartiet ska ta ansvar för Socialdemokraternas politik. Det är det enda de pratar om i den här talarstolen. Men vi samarbetar inte ens! De måste själva ta ansvar för vad det största partiet i regeringsunderlaget gör. Det sades nyss att hat föder hat. Ja, och hat bidrar till sämre integration. Det är Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna ansvariga för. Ta ansvar!

Det är av största vikt att samhället i stort och politiken i synnerhet inte bara svartmålar, för även om integrationsutmaningarna är stora görs det väldigt mycket som är bra. Jag ska inte bara vara arg. Jag ska också vara lite tacksam. Jag är tacksam mot föreningslivet, civilsamhället och alla ideella krafter som många gånger är helt avgörande för integrationen. Där finns nätverk, kontakter och jobbmöjligheter, och där finns ett socialt sammanhang.

Civilsamhället gör otroliga insatser, vill många gånger mycket mer och behöver ges betydligt bättre förutsättningar. När jag besöker sådana verksamheter runt om i landet är det absolut vanligaste medskicket jag får att det måste vara slut med projekt snart. Jag håller med. Civilsamhällets föreningar i Sverige som arbetar med integration behöver långsiktig finansiering. Den får inte gå upp och ned från år till år, för så fungerar inte integrationen. Det krävs långsiktighet.

Det är enkelt att generalisera och stigmatisera när man pratar om utsatta områden, men det är många gånger en svår balansgång. Det finns alldeles för många unga pojkar och flickor i vårt land som inte har något framtidshopp. Många gånger är vi i politiken med och försvagar det.

Pojkar riskerar att redan i tidig ålder hamna i kriminella kretsar och ser tidigt enkla och snabba vägar till mycket pengar. Det pratar vi ofta och mycket om, och det är bra, för mer behöver göras. Samtidigt pratar vi för lite om de unga flickor som i stort sett bara får vara i skolan och i familjens lägenhet. Det skapar ett kortsiktigt och framför allt långsiktigt utanförskap. Det behövs mer särskilda satsningar på unga tjejer. Vi behöver prata om unka värderingar som begränsar unga flickor.

Vi behöver också skapa en trygghet för föräldrar att låta sina barn röra sig i utsatta områden och gå på aktiviteter. Vi behöver hjälpa föräldrarna och guida dem så att de kan bli sina bästa jag för att i sin tur kunna ge sina barn möjligheter att bli sina bästa jag.

Herr talman! Den svenska integrationen behöver bli bättre. Jag vågar nog påstå att samtliga åtta partier i Sveriges riksdag är överens om det. Förväntningarna på nyanlända behöver bli tydligare och förutsättningarna för att komma in i och bli del av det svenska samhället bättre. Fler unga pojkar och flickor behöver se sina mammor och pappor gå till jobbet. Integrationen är en av den här mandatperiodens största ödesfrågor.

Herr talman! Jag ska snart avrunda, men jag kan inte låta bli att säga att efter att i snart två års tid ha deltagit i integrationsdebatten och lyssnat på regeringsunderlagets integrationspolitik – eller snarare sökt med ljus och lykta efter regeringens integrationspolitik – har jag inte blivit klok på vad den faktiskt är. Integrationspolitik kan väl rimligen inte vara bara pressträffar om hur regeringen ska genomföra Sverigedemokraternas migrationspolitik? Men det verkar inte bättre eftersom de stora reformerna för att få en fungerande integrationspolitik lyst med sin frånvaro. Migrationspolitik och integrationspolitik hänger ihop men är inte samma sak.

I arbetsmarknadsutskottet hanterar vi både den rena integrationspolitiken och den för integrationspolitiken så avgörande arbetsmarknadspolitiken. Integrationen är en av vår tids största utmaningar, men på propositionslistan för Arbetsmarknadsdepartementet för innevarande år finns bara en proposition om a-kassa och en skrivelse om en Riksrevisionsrapport. Det kommer alltså inte ett enda förslag om hur integrationen kan bli bättre. Inte ett enda sådant förslag mäktar regeringen med att lägga fram under hela 2024! Till alla er som lyssnar vill jag säga att med Sverigedemokraternas integrationspolitik får man alltså inte ett enda förslag på integrationsområdet.

Anf. 86 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

I dag debatterar vi integrationspolitik. Det är utan tvekan en av Sveriges allra viktigaste frågor, både på individnivå och för Sverige AB. Därför är jag glad, tacksam och stolt över att det är liberala ministrar som nu kan förverkliga alla de politiska integrationsförslag som vi i Liberalerna har drivit under många år. Dem har vi format med både hjärta och hjärna – eller som en mig närstående kollega brukar säga: med både lovikkavante och stålhandske. De allra flesta förstår att den typen av arbete är tidskrävande och kräver förändringar i många verksamheter. Det handlar om långt fler än de som arbetsmarknadsutskottet styr över.

Herr talman! Läget är allvarligt, och framtiden ser dystert ut om vi inte återupprättar kunskapsskolan och lyckas kompensera de elever som har sämre förutsättningar att lyckas. Arbetslösheten är tre gånger högre bland utrikes födda än inrikes födda. Hälften av alla hoppar av sfi. Och utrikes födda barn och barn med utländsk bakgrund klarar sig sämre i skolan än andra barn.

Liberalernas och regeringens proaktiva strategi vilar på tre ben: utbildning, arbete och det svenska språket. Viktigast av allt för en lyckad integration är ett skolsystem som går tillbaka till grunderna och fokuserar på att förmedla kunskap och grundläggande färdigheter. En lyckad skolgång är ett starkt vaccin mot ett liv i kriminalitet, och den är en grundförutsättning för att man själv ska kunna bestämma över sin framtid.

Svensk skola var länge en förebild, men det är den tyvärr inte längre. Faktum är att den senaste Pisamätningen visade på det största kunskaps-

raset för svenska elever någonsin. Var fjärde elev kan i dag inte läsa eller räkna ordentligt. Samtidigt har hot och våld blivit vardag i många skolor. Läget är oerhört allvarligt, och de som framför allt drabbas är de som kommer från studieovana hem och hem där man inte talar svenska.

För att vända denna nedåtgående trend får skolan 850 miljoner kronor i ett så kallat kunskapsbidrag, för att fler lärare ska kunna behålla sina jobb. Vi vill ändra skollagen så att alla elever i Sverige får tillgång till bemannade skolbibliotek, och för att fylla bokhyllorna har Liberalerna i regeringsställning gått fram med satsningar i miljardklassen på böcker och läromedel.

Läraryrket är särskilt allvarligt i områden där skolorna har tuffa förutsättningar. Att locka de skickligaste lärarna till de tuffaste utmaningarna är det allra viktigaste för att alla skolor ska kunna prestera. Därför satsar Liberalerna i regeringsställning på extra resurser till dessa områden.

Det svenska språkets ställning behöver också stärkas. Det har vi i Liberalerna vetat länge, och det är glädjande att även andra partier nu har insett det. Därför reformerar vi sfi-undervisningen. Den måste bli mer intensiv. Det duger inte längre att ha undervisning på ett par timmar på förmiddagen. Om man ska lära sig ett språk måste man tala det mycket, mycket mer.

Liberalerna har i regeringsställning aviserat att vi kommer att tillsätta en utredning om obligatorisk språkförskola. Som ni kanske minns var det ett förslag som vi gick fram med i valrörelsen. Då blev vi anklagade för att vilja tvångsomhänderta alla barn som inte kunde räkna till 20 på svenska. Nu är vi många som ser vikten av språkförskola. Det är vi både stolta och glada för. Målet är ju att alla barn ska lära sig svenska.

Regeringen inför en ny obligatorisk kurs, Sverigekursen, i samhällskunskap för nya svenskar, och den avslutas med ett prov. Det ska vara tydligt för alla vilka lagar och regler som gäller i Sverige. Det är avgörande för att vi ska kunna bryta utanförskapet och klara integrationen.

Herr talman! I måndags var jag tillsammans med jämställdhetsminister Brandberg i Göteborg och besökte Angeredsgymnasiet. Deras arbete med SSOR – sex, samtycke och relationer – visar hur man kan jobba med de allra känsligaste frågorna på ett professionellt och strukturerat sätt och göra skillnad. Både jag och statsrådet blev imponerade av deras resa. De involverade även civilsamhället och näringslivet i arbetet för att tillsammans med eleverna hitta en framtid med jobb eller studier.

Fritidskort för att tillgängliggöra föreningsliv och satsningar på sexuell hälsa, satsningar på elevhälsan, kunskap om hedersnormer och resurser för kvinnors och flickors organisering i utanförskapsområden är ytterligare exempel på integrationspolitik som gör skillnad i individens resa mot att bli en del av det svenska samhället.

Herr talman! Det ska löna sig att arbeta, och vi är fast beslutna om att återupprätta en arbetslinje som gynnar hela Sverige. Vi driver igenom bidragsreformer – bidragstak och aktivitetskrav för försörjningsstöd – som ökar drivkrafterna för fler att skaffa jobb. Samtidigt reformerar vi a-kassan på ett sätt som leder till bättre incitament att hitta nästa jobb och förenklar för företagen.

Inkomstskatten har sänkts, och vi har satsat på 15 000 fler sommarjobb i kommuner med hög arbetslöshet. Lägg därtill en historisk utbyggnad av

vuxenutbildningen. Det handlar om cirka 20 000 nya platser på yrkeshögskolan och inom yrkesvux bara i år.

Vi är ett av fyra samarbetspartier, och som alltid tvingas man kompromissa. Om vi liberaler hade fått bestämma skulle vi ha gjort en snabbare liberalisering inom bostadspolitiken. Segregationen på bostadsmarknaden och svårigheterna att kunna göra en bostadsresa skapar de utanförskapsområden som förhindrar en vettig integration i dag; det ser vi ju alla. Men vi fortsätter vårt enträgna arbete. Jag har i mitt anförande pekat på att vi tidigare har lyckats få fler partier att ändra sig.

Ett steg på vägen till en förändrad bostadsmarknad är att ändra i EBO-lagen. Regeringen gör nu viktiga förändringar i den för att alla de i våra utanförskapsområden som lever i trångboddhet och otrygghet ska få en bättre vardag.

(Applåder)

Anf. 87 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för hennes anförande. Hon sa en rad bra saker, men jag noterade också att jag saknade en del. Det gäller bland annat det som handlade om den utredning som min kollega Serkan Köse tog upp tidigare. I utredningen om kvinnors möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden finns en rad konkreta förslag, bland annat en individualisering av etableringsprogrammet.

Jag har i andra sammanhang hört att ledamoten har varit positiv till förslagen och att de bereds i Regeringskansliet. Jag är mycket nyfiken på hur det går med beredningen. Det har snart gått ett år sedan förslagen kom, och de har välkomnats av väldigt många. Förslagen är nödvändiga för att fler kvinnor ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

Jag undrar alltså hur det går med arbetet. Ledamoten är ju inne på att man måste kompromissa med andra partier. Jag tror fullt och fast på det ledamoten säger om att det har kompromissats mycket från Liberalernas sida. Men vad finns kvar, och vad kommer Liberalerna att få igenom? Kommer Liberalerna att få igenom de förslag som de är positiva till? Trots att de har två statsråd på Arbetsmarknadsdepartementet verkar det vara svårt att få igenom konkreta politiska förslag.

Vilka är de konkreta förslagen? Var i Regeringskansliets beredning finns de? Kommer vi att få ett mer individualiserat etableringsprogram?

Anf. 88 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Herr talman! Sofia Amløh och jag arrangerade ett seminarium om dessa frågor för inte så länge sedan. Då hade ledamoten möjlighet att ställa frågor direkt till statsrådet. Som jag minns det gjordes också det. Vi diskuterade då etableringsmöjligheterna och pågående beredning av de förslag som förelåg.

Ledamoten vet precis likaväl som jag att kvarnen mal långsamt, och ofta går det alldeles för långsamt. Jag har full tilltro till att vi i Liberalerna och våra statsråd kommer att driva på i dessa frågor, men jag kan inte ge ett datum eller något mer konkret i dag.

Anf. 89 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr talman! För att tydliggöra vill jag nämna att statsrådet inte var på plats på seminariet. Jag kunde alltså inte ställa mina frågor, vilket jag annars hade gjort.

Jag förstår att kvarnen mal långsamt. Frågan är hur långsamt det går. Jag hoppas att jag inte ska behöva stå här om ett år igen och ställa samma frågor. Det har ju redan kommit några budgetar utan att det här har funnits med. Och vi talar ju inte om några jättestora summor. Verkningseffekten av åtgärderna är mycket större än den i sammanhanget lilla summa det handlar om. Jag hoppas verkligen att man mal på lite fortare.

Något som däremot var enkelt för regeringen var att ta bort extratjänsterna. Det gick väldigt fort. Extratjänsterna riktade sig till personer som behövde komma närmare arbetsmarknaden. Det är faktiskt den enda arbetsmarknadsinsats som haft jämställd fördelning; den kom många kvinnor till del. Dem har ni tagit bort utan att ersätta det med något annat. Varför? Och varför är fördelningen så ojämsställd i de arbetsmarknadspolitiska insatserna för att komma in på arbetsmarknaden?

Anf. 90 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt, ledamoten Amloh. Det är en hel del seminarier, och just detta var inte statsrådet Brandberg med på. Det har du alldeles rätt i.

Vi konstaterade också att vi var alldeles överens om att de här sakerna måste införas och ska införas. Diskussionen om hur snabbt det går i Regeringskansliet kan inte jag bemöta mer än vad jag har gjort.

Däremot kan jag konstatera att extratjänsterna försvann väldigt snabbt. Det beror inte på att de hade en mer jämlik fördelning eller någonting annat utan på att de var uruselt arbetsmarknadspolitik. Vi har inte tillsatt någonting som ersätter just extratjänster eftersom den typen av arbetsmarknadspolitik blir otroligt snuttifierande. Den ger inte heller någon effekt i längden.

Vi har i stället satsat på yrkesutbildningar, på sfi, på skolan och på övriga integrationsåtgärder. Det är det som behövs, och inte några hittepå- och pysseljobb som kommunerna anställer extratjänstpersonal till för att rädda sin egen kommunala ekonomi när året är slut.

Anf. 91 LEILA ALI ELMI (MP):

Herr talman! I dag vill jag prata om de farliga myter som sprids om integrationen i Sverige. De är vilseledande och destruktiva, och de har blivit ett hinder för själva integrationen, när vi i stället behöver förstärka tilliten till samhället och vår gemensamma välfärd.

Det finns en utbredd uppfattning att Sverige har misslyckats med integrationen. Detta är inte en sanning, utan en myt som har blivit etablerad genom upprepning. Sverigedemokraterna och likasinnade krafter bidrar till denna felaktiga bild.

En annan myt som dessa krafter sprider är att människor som har flytt från Syrien och Somalia egentligen inte är riktiga flyktingar som har flytt från krig utan att de är ekonomiska flyktingar som kommer till Sverige med intentionen att urholka vårt generösa välfärdssystem. Det finns inga belägg för dessa påståenden, utan det här är ren desinformation som har som syfte att stigmatisera och piska upp hatet mot invandrare.

Man hör ofta i debatten en diskussion om vilka människor som är inkompatibla med vårt moderna samhälle och att vi bör ta hit människor som är lätta att integrera. Så som debatten förs pekas lågutbildade från vissa länder ut som en belastning, vilket enbart kan tolkas som att det bara är en viss typ av människa som är berättigad att fly och tas emot. Alltså är du mindre önskvärd om du är en lågutbildad flykting än om du vore högutbildad.

Herr talman! Detta är ett orimligt sätt att prata om människor som behöver skydd. Asylrätten bygger inte på idén att vi ska ta hit en viss typ av människor, utan den handlar om mänskliga rättigheter och rätten till skydd. Rätten att fly och att få en fristad är en mänsklig rättighet oavsett utbildningsbakgrund eller arbetslivserfarenhet. Dessa rättigheter är universella.

Herr talman! Sverigedemokraterna talar om kulturell belastning och kopplar gängkriminaliteten till kultur och härkomst i stället för att titta på de verkliga grundorsakerna: ojämlikheten, en stressad och underfinansierad välfärd och den omfattande segregationen.

Dessutom påstår Tidöpartierna att det inte ställs krav på de människor som kommer till Sverige och att de kan utnyttja systemet utan motprestation. Detta är ännu en osanning från de högerextremisterna. Krav på integration finns. Att påstå något annat är vilseledande.

Det är inte sant att människor kravlöst får bidrag. Det ställs redan en rad krav för att man ska få försörjningsstöd. Utöver att du ska stå till arbetsmarknadens förfogande kan kommunen ställa krav på att du ska delta i praktik eller kompetenshöjande verksamheter, och den enskilde får avslag om hen nekar. För att få etableringsstöd krävs att du fullföljer Arbetsförmedlingens handlings- och aktivitetsplan samt att du aktivt söker och tackar ja till de möjligheter som erbjuds. Den som är arbetslös och får a-kassa ska också stå till arbetsmarknadens förfogande.

Herr talman! Det sprids ofta myter om hur mycket invandrarfamiljer får i bidrag och att de skulle sakna incitament för att arbeta. I argumentationen påstår man att det går att stapla bidrag på varandra, men detta stämmer inte med verklighetens regelverk.

Tidöregeringens egen utredning om integration pekar på att solida och evidensbaserade insatser ska vara grunden för integrationen, vilket vi naturligtvis instämmer i. Men samtidigt går Tidöavtalet emot den evidensbaserade integrationspolitiken. Det som på lång sikt bäst främjar integrationen är generella åtgärder men även riktade åtgärder. En välfungerande välfärd är helt central för integrationen och behöver vara högprioriterad.

Grunden är en bra och jämlik skola för både barn, ungdomar och vuxna och att de som är i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver. Vi ska ha en välfungerande arbetsmarknadspolitik med fokus på arbetsmarknadsutbildningar och svenska språket.

En annan viktig faktor är permanenta uppehållstillstånd. En undersökning från Röda Korset visar att personer som har beviljats tillfälliga uppehållstillstånd känner osäkerhet kring om det är värt att satsa på språk och andra studier när de inte vet om de kommer att få stanna här. Dagens reglering av uppehållstillstånd och familjeåterförening bidrar också till att kortsiktiga val premieras framför mer långsiktiga. Arbetsförmedlingen menar till exempel att den tillfälliga lagen ger incitament för nyanlända att ta lågkvalificerade arbeten snarare än att validera eller komplettera sin utbildning.

Herr talman! Avslutningsvis: Ett jämlikare samhälle förbättrar individens förutsättningar att integreras i samhället. Det går inte att strunta i de förebyggande insatserna och negligera segregationen och de socioekonomiska faktorerna om man på allvar vill främja en god integration. Men det är precis det som Tidöpartierna gör med sin segregerande och icke evidensbaserade integrationspolitik.

Tidöavtalet handlar inte om att underlätta integration utan om att möjliggöra utvisning av så många människor som möjligt. Tidöpartierna vill utesluta nyanlända från välfärden och göra redan fattiga människor ännu fattigare. Permanenta uppehållstillstånd har tagits bort, man drar ned på arbetsmarknadspolitiken och man vill införa ett bidragstak. De förebyggande insatserna tas bort.

Det vore bra om Tidöregeringen kunde få grepp om verkligheten och genomföra precis det som deras egen utredning föreslår: att bedriva en evidensbaserad integrationspolitik. Men det är mycket att önska då Tidöregeringen styr på Sverigedemokraternas nåd och då det är SD:s främlingsfientliga politik som driver integrationspolitiken. Vi vet att detta kommer att leda till mindre integration, mer segregation och ett ännu mer splittrat samhälle.

Med det sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 och reservation 10.

Anf. 92 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Jag har en kort fråga till ledamoten Leila Ali Elmi: Hur finansieras svensk välfärd?

Anf. 93 LEILA ALI ELMİ (MP) replik:

Herr talman! Ett kort svar till Arin Karapet: Svensk välfärd finansieras genom våra skatter.

Anf. 94 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Då har vi klargjort att välfärden betalas genom skattepengar, genom att vanligt folk går till arbetet och betalar in skattemedel. Vi säger ju att de som betalar in ska ha rätt till en välfärd eftersom det finns ett löfte mellan staten och allmänheten.

Sedan står ledamoten Leila Ali Elmi här och säger att om bara människor får permanent uppehållstillstånd från dag ett kommer integrationen att gå fantastiskt. Vi har testat det i Sverige i över 30 år, och det har gått helt åt skogen.

Den generösa invandring som Leila Ali Elmi talar om i talarstolen har belastat välfärden. Människor ska få komma hit, men inte i den stora mängd som ledamoten Leila Ali Elmi drömmer om. I princip är hela världen välkommen hit. Sedan ska vi förvänta oss att människor som betalar in till välfärden ska få den välfärd som de behöver när de väl behöver den.

Kommer människor hit så kan de inte svenska språket. Det innebär mer insatser. Det kommer personer med andra sjukdomsförhållanden. De har kanske dålig tandhälsa eller munhälsa. Det kostar pengar. Det är en begränsad resurs med sjuksköterskor, undersköterskor och läkare. Man kan inte bara trycka in människor i välfärdssystemet.

Herr talman! Min fråga till Leila Ali Elmi är: Har inte Miljöpartiet lärt sig en läxa från hur det har gått för Sverige? Permanent uppehållstillstånd

löser ingenting. Tillfälliga uppehållstillstånd där man ställer krav löser många problem.

Kommer du till Sverige ska du lära dig svenska. Kommer du till Sverige ska du respektera jämställdhet, det vill säga att det inte är någon skillnad mellan män och kvinnor. Kommer du till Sverige ska du kunna försörja dig själv. När du har gjort detta har du rätt att få ta del av svensk välfärd.

Anf. 95 LEILA ALI ELMİ (MP) replik:

Herr talman! Jag instämmer i ledamotens beskrivning. Samhällskontraktet är viktigt, och människor ska arbeta och bidra till vår gemensamma välfärd och vårt gemensamma samhälle. Det finns ingen konflikt där mellan mig och Arin Karapet. Jag instämmer i det.

Problemet är beskrivningen av att integrationen har gått helt åt skogen. Det stämmer helt enkelt inte. Jag medger att vi absolut har brister i vår integration. Men att den har gått helt åt skogen stämmer inte. Det är långt från sanningen.

Den stora majoriteten av människor som har kommit till Sverige har integrerats. Det ser vi runt omkring i samhället med våra undersköterskor och våra busschaufförer. Det finns tydliga bevis i samhället på att integrationen fungerar. Men visst kan den absolut utvecklas och förbättras.

Det vi i Miljöpartiet har lärt oss är att luta oss mot forskningen. Forskningen säger att tillfälliga uppehållstillstånd är dåligt för svensk arbetsmarknad och dåligt för integrationen. Det är vad jag har att säga.

Anf. 96 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jämställdhetsinsatser är avgörande för hur vi ska lyckas eller inte lyckas med integrationen. Det är när båda föräldrarna går till jobbet som barnen ser hur det ska fungera. Det är när mamma kan betala för nya fotbollsskor, eller kan betala för något så självklart som att sätta mat på bordet, som respekten och självständigheten kommer.

Integration är när vi behöver varandra. Det är när vi möts hemma hos mormor, jag för att dricka kaffe med henne och hemtjänstpersonalen som är där för att ta bort stödstrumpan. Det är när personen i hemtjänsten är på fotbollsträningen med sina barn när jag är där med mina. Det är när barnen från fotbollsträningen ses på skolgården.

För mig hade det räckt gott att integrationen handlar om människovärdet. Men när det inte räcker för alla finns det starka samhällsekonomiska skäl, eller det är genom integrationen som samhället kan bli starkare. Det är när vi deltar, bidrar och formar samhället som vi bor och lever i som det blir starkt. Det är det vi behöver i en orolig tid som i dag. Det behövs mer sammanhållning, mer gemenskap, och inte mer uppdelat, mer splittring.

Välj vilken anledning eller vilket skäl som du vill, men ingen av oss har råd, på något sätt, att lämna någon efter, förutom Sverigedemokraterna som vinner på det som parti.

Herr talman! Varken jämställdhet eller integration är något som intresserar regeringen. Det gjorde den klart direkt. Man stampade ned foten hårt i marken med Tidöavtalet. Tidöavtalet visar riktningen och under vilka premisser som regeringen får sitta i Rosenbad.

Det är ett tydligt politiskt projekt som handlar om att öka motsättningarna och att ställa grupp mot grupp. Det handlar om att ställa människa mot människa. Det är den riktningen som vi ser. Det är den direkta motsatsen till integration.

Regeringen skär ned med miljardbelopp på den aktiva arbetsmarknadspolitiken och på välfärden som sjukvård och skola. Regeringen har tagit bort den enda arbetsmarknadsinsatsen som var jämställt fördelat och behåller de insatser som överrepresenterat kommer män till del.

Extratjänsterna, som är ett exempel, har spelat stor roll för många att komma närmare arbetsmarknaden, och framför allt för de utrikesfödda kvinnorna som har stått långt ifrån den. Det är en insats som inte har ersatts med någon annan riktad insats. Regeringen blundar inte bara utan väljer aktivt att ta bort insatser som nådde målgruppen utrikesfödda kvinnor.

Herr talman! Med SD och regeringen får vi ingen integrationspolitik. Det står helt klart. Det gjorde det innan, och det gör det i dag. Vi får inget samhälle där alla behövs. Det vi får är en stökig mix av klassförakt och invandrarhat som inte löser bostadssegregationen och skolsegregationen. Det kommer heller inte att lösa arbetsmarknadssegregationen, den som delar upp människor i att vara på eller utanför arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill ha en bred och långsiktig plan för integrationen över flera politikområden där vi tar ett gemensamt ansvar för att ingen ska stå utanför samhället. För oss socialdemokrater måste jämställdheten gälla alla kvinnor och män. Det ska gälla oavsett var i landet du bor eller i vilket land du är född.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet

Justitiekottets utlåtande 2023/24:JuU22

EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet (COM(2023) 641)
föredrogs.

Anf. 97 PETER LÖBERG (S):

Herr talman! Nu är det knappt en månad kvar tills européerna gör något väldigt vackert. De tar på sig något lite högtidligt, och sedan lägger de sin röst i valurnan. De pekar därmed ut den framtida vägen för vårt Europa.

Vi socialdemokrater kommer i det sammanhanget såklart att kämpa för ett Europa grundat på humanism och för ett öppet Europa. Det är vårt Europa. Det är ett Europa där vi hjälps åt att bära de tyngder som vi kanske inte alltid orkar bära på egen hand, där vi hjälps åt i stället för att gå ensamma.

Så gjorde vi när våra vänner i Belgien och Frankrike drabbades av de fruktansvärda terrorattentaten för ett antal år sedan. Då hjälptes vi åt att fånga förövarna. Vi hjälptes åt att implementera vapendirektiv. Vi hjälptes åt i den europeiska familjen.

*EU:s färdplan för att
bekämpa narkotika-
handel och organi-
serad brottslighet*

Så gjorde vi under pandemin. Vi kunde inledningsvis se hur länderna sprang iväg på egen hand och försökte roffa åt sig av de fåtaliga lager som fanns av munskydd och annat. De bjöd över varandra för att få vaccin ända till dess att den europeiska familjen tog några djupa andetag, tittade på varandra och tänkte: Det är bättre att samarbeta. Då blev det väldigt bra.

Så gör vi också när det gäller den grova välorganiserade brottsligheten i Europa. Det är det som dagens övning handlar om.

Nu tar EU med ett 17-punktsprogram ytterligare steg för att vässa arbetet. Detta ska genomföras de närmaste åren. Vi i utskottet har fått i uppdrag att yttra oss om det, och det ska vi försöka göra. Jag ska egentligen bara highlighta några enstaka frågor.

Till exempel lyfter man i färdplanen att vi behöver vässa arbetet med kontrollerna i de så kallade logistiknaven, som man kan säga med ett krångligt ord – hamnar, med ett lite enklare ord. Det har vi också försökt göra under våren från både utskottet och riksdagens JPSG-delegation, som jobbar med att kontrollera Europols verksamhet. Vi har haft seminarier där vi har fått en bred bild av det här.

Vi kan tyvärr se att Sverige och de logistiknav som är placerade här alltmer har blivit föremål för internationell verksamhet av stora mått. Beslag görs på nivåer som vi inte ens kunde drömma om för bara några år sedan. Elva ton narkotika beslagtogs förra året av tullen, som dessutom kan se att de stora mängderna narkotika troligtvis inte i huvudsak är avsedda för den svenska narkotikamarknaden. Det innebär att det är ännu viktigare att vi försöker samarbeta över gränserna.

Framtidens lösningar hänger ihop med mängder av saker när det gäller logistiknaven. Det lyfts i den här handlingsplanen också. Det handlar om underrättelsearbete, om korruptionsbekämpning och naturligtvis som vanligt om forensik. Vi behöver få hela det här systemet att gå ihop. Vi har många gånger diskuterat vad som händer när de större hamnarna i Europa, i Rotterdam till exempel, skannar alla containrar som är på väg från området där till exempel kokain tillverkas. Då behöver även andra hamnar, mindre hamnar, vara på tårna.

En röd tråd i det dokument vi nu debatterar är att man ska vässa de befintliga organen. Inte minst Eurojust har visat sig vara ett effektivt redskap, men framför allt Europol. Vi är några här inne i kammaren som haft förmånen att vid flera tillfällen bevista Europol i utskottets regi men också granska Europol på mer kontinuerlig basis. Europol är en organisation som egentligen inte har en större personalstyrka än en kommun i Sverige med 10 000 invånare. Det är en otroligt slimmad organisation med tanke på de stora uppgifter man har. Europol bygger databaser och bistår vid konkreta operationer, och man är ett nav för de nationella polisstyrkorna, inte minst vid samverkan i enskilda ärenden.

En del pratar om att man vill ha ett europeiskt FBI. Men att det snabbfotade Europol fungerar så väl i dag ser jag som ett bevis på att vi inte behöver ett europeiskt FBI – en koloss på lerböter i stället för det nav Europol de facto är i dag. Så var det sagt – lite utanför ämnet kanske.

Någonting som också lyfts fram i rapporten är att mer än 80 procent av de kriminella nätverken inom EU använder legala verksamheter både för finansiering och för tvätt av medel man fått från brottslig verksamhet. Här behöver vi bli betydligt bättre på att göra bakgrundskontroller, men vi behöver också bli bättre på att göra konkreta inspektioner av både hälso- och

arbetslivsrelaterad karaktär. Det är en del av färdplanen, vilket jag tycker är mycket bra.

Färdplanen innehåller som vanligt en del blomsterspråk, och det är naturligt i dokument av det här slaget. Det är högnivåkonferenser hit och implementeringsretorik dit. Men det finns också viktiga ansatser som utskottet välkomnar, till exempel att man försöker ta ett helhetsansvar. Man kan väl säga att det är en holistisk ansats, om man vill använda blomsterspråk själv.

En gång för alla måste vi förstå det: Ska vi knäcka gängen och knäcka brottsligheten måste vi göra det med ett starkt brottsförebyggande arbete som naturligt stödben. Annars kan vi lagföra individ efter individ tills fängelserna är sprängfyllda. De enda som blir glada av det i längden är de som vill starta privata anstalter. Av respekt för dem ska vi inte nämna dem vid namn här. Det unnar vi dem inte. Det bästa är att knäcka gängen innan de hinner rekrytera nya människor till verksamheten. Det är också EU väldigt tydligt med, och det står väldigt tydligt i färdplanen. Det är mycket skönt att vi kan vara överens i utskottet om att detta är viktiga faktorer för att kunna bekämpa brottsligheten på strukturell nivå.

Vi socialdemokrater står bakom utlåtandet.

Anf. 98 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Jag kan instämma i mycket av vad som nyss anfördes av Petter Löberg. Jag delar som vänsterpartist också utskottets uppfattning att den organiserade brottsligheten i dag är ett av de allvarligaste säkerhetshot som våra samhällen i EU står inför. Därför finns behov av kraftfulla och effektiva åtgärder. De är nödvändiga för att möta problemet.

Det handlar inte bara om vad vi upplever inom nationen, utan den här brottsligheten har blivit alltmer gränsöverskridande. Samverkan måste absolut ske. Jag är därför i huvudsak positiv till kommissionens meddelande och utskottets utlåtande om det. Behovet är inte minst starkt när det handlar om brottsförebyggande åtgärder. Vänsterpartiet stöder alltså i princip utskottets utlåtande.

Jag har dock funnit anledning att lämna en reservation som handlar om motiven, där det finns en passage som Vänsterpartiet inte uppskattar. Kommissionen har en lite oroväckande formulering under åtgärd fyra om hur man ska gå till väga med de rättsliga frågorna. Man argumenterar för att man ska åtala nätverk. Det är något som är främmande i svensk rättspolitik. Vi brukar åtala individer. Sedan kan jag vara fullt enig om att vi behöver fokusera på att vi ska kunna knäcka strukturerna och gripa så många enskilda att vi bryter ned de nätverk och grupperingar som finns på det här området. Men vi har med reservationen velat markera att det är viktigt att säkerställa att kommissionen i det fortsatta genomförandet av färdplanen inte går vidare med konkreta lagförslag som innebär att medlemsstater ska åtala hela kriminella nätverk. I stället ska vi fortsätta att angripa enskilda personer och därigenom förhoppningsvis kunna knäcka gängen.

Något som också framgår av det här många sidor långa och intressanta utlåtandet är att narkotika är en av de allvarligaste komponenterna i gängens uppbyggnad. Man bedömer att hela en femtedel av den globala brottsligheten över huvud taget handlar om narkotika. Det finns givetvis anledning för oss att sätta in allt vi kan för att begränsa detta.

Man pratar bland annat om harmonisering av rättsliga definitioner och om att vi ska kunna förstå varandra bättre över gränserna och därigenom kunna ingripa på ett kraftfullare sätt. Man markerar också, vilket jag tycker är extremt viktigt, satsningarna på brottsförebyggande åtgärder som en väsentlig del i den långsiktiga bekämpningen. Man vill gå fram brett och engagera inte bara nationella instanser utan också lokala myndigheter och civilsamhället, någonting som är extremt viktigt för att vi ska kunna hindra nyrekryteringarna.

Man framhåller också behovet av evidensbaserade strategier och av att bedriva ett arbete som bygger på forskning, vilket vi har varit rädda för att på allvar göra i Sverige. Även behov av informationsdelning markeras. Man värnar alldeles särskilt barnen. Vi måste kunna skydda barn och unga från att engageras in i kriminella aktiviteter. Man hoppas kunna samla exempel på vad som brukar kallas best practice, alltså goda exempel att kunna följa som har varit verkningsfulla på någon ort eller i något land och som vi kanske kan fortsätta gemensamt.

Med detta vill jag markera att det är angeläget att vi samarbetar på EU-nivå för att knäcka den här kriminaliteten. Det är ett mervärde med arbetet i EU och någonting som vi inte klarar ensamma på nationell nivå.

Det har också nämnts att man nu hoppas på en europeisk hamnallians. Det vill jag också lyfta som någonting viktigt. Jag tror att många av oss har lagt märke till de enorma beslag som nu sker i svenska hamnar utifrån att man blivit effektivare nere på kontinenten med att skanna containrar och upptäcka vad som finns i dem. Naturligtvis har de kriminella då hittat en ny strategi och vänt sig mot Sverige, där vi förhoppningsvis också kommer att kunna skanna containrar och i samarbete med tull och polis fortsätta arbetet för att knäcka detta.

Samarbete behövs dessutom inte bara inom EU. Kanske är det dock enbart genom EU som vi med gemensam kraft kan få till stånd samarbete också med andra nationer och jurisdiktioner utanför EU:s gränser.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 99 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Herr talman! Vi lever i en ytterst osäker tid med både yttre och inre säkerhetshot. Rysslands olagliga anfallskrig i Ukraina kräver att Europa håller ihop. Men det gör även det hot mot Europas inre säkerhet som den organiserade brottsligheten utgör.

Vi är i Sverige smärtsamt medvetna om vad kriminaliteten gör med ett samhälle. Tilliten urholkas och samhällskontraktet hotas.

Den moderatledda regeringen har påbörjat en välbehövlig offensiv på flera fronter för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten. Men vi kommer även att behöva göra mer på europeisk nivå. Europol pekar på att den organiserade brottsligheten aldrig har utgjort ett så stort hot mot människor och samhällen som den gör i dag.

Europol presenterade nyligen en kartläggning av de kriminella nätverk som utgör störst hot i EU. Rapporten baseras på information om 821 högrisknätverk och beskriver hur dessa nätverk är organiserade, vilka typer av brott de ägnar sig åt, var och hur de verkar samt deras karaktäristika. Där framgår bland annat att 76 procent av nätverken är närvarande i två till sju medlemsländer, att 50 procent ägnar sig åt narkotikasmuggling och att 68 procent använder våld eller hot i sin verksamhet.

Den fria rörligheten för EU:s medborgare närmare varandra. Det gör oss friare när vi kan resa, handla och arbeta fritt i nästan hela Europa. Men den fria rörligheten utnyttjas också av kriminella nätverk. EU och alla 27 medlemsländer måste därför tillsammans slå tillbaka mot den organiserade brottsligheten. När gränsöverskridande kriminella nätverk utnyttjar den fria rörligheten måste EU-samarbetet stå starkt.

Vi välkomnar därför EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet. Färdplanen innehåller, precis som föregående talare har berört, 17 åtgärder inom fyra områden som under 2024 och 2025 ska genomföras i nära samarbete mellan EU:s medlemsstater och institutioner.

Det handlar om att mobilisera tullarbetet mot narkotikasmuggling med en europeisk hamnallians. För det är ju så: När man drar åt snaran kring vissa hamnar där stora inflöden har skett ställer gängen och den organiserade brottsligheten om och riktar sig mot andra hamnar, mot de svaga punkter som finns. Därför måste vi samarbeta närmare.

Det handlar om att inrikta sig på att systematiskt gå efter hela nätverk snarare än enskilda gärningspersoner och enskilda brott. Med det sagt är det i slutändan fysiska personer som kommer att åtalas för brott de har begått. Det krävs ett effektivare informationsutbyte mellan myndigheter och medlemsstater och att brottsbekämpande myndigheter ges bättre tillgång till digital information.

Det handlar om att stärka det brottsförebyggande arbetet, bland annat att genom administrativa åtgärder som bakgrundskontroller eller inspektioner förhindra att kriminella använder företaget som brottsverktyg. Vidare betonas i färdplanen vikten av att stoppa rekryteringen av barn och unga till kriminell verksamhet.

Till sist handlar det om ett stärkt internationellt samarbete med länder utanför EU. I färdplanen pekas bland annat Västafrika, Latinamerika och Karibien ut som strategiska områden att stärka samarbetet med. Men det krävs också att samarbetet stärks med icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner där kriminella kan komma undan rättsvisan eller investera sina brottsvinster. Vad gäller dessa länder behöver EU och Sverige enligt Moderaternas uppfattning använda hela verktygslådan, det vill säga även till exempel bistånds- och handelspolitiken, för att nå resultat.

Herr talman! Färdplanen är betydelsefull för att få kraft i EU:s gemensamma arbete mot den organiserade brottsligheten. Men det kommer inte att räcka. Den fria rörligheten för kriminella behöver dras in. Det ska inte vara möjligt för personer som är djupt involverade i grov organiserad brottslighet att leva livet på spanska solkusten. Vi behöver dra in gängens semester. Europols resurser och mandat behöver stärkas för att i högre utsträckning kunna punktmarkera och störa kriminella nätverk.

Herr talman! Arbetet mot den organiserade brottsligheten kommer att vara en av de allra viktigaste frågorna under den mandatperiod som följer på Europaparlamentsvalet om en knapp månad. Här behöver rådet, parlamentet och kommissionen kroka arm för att med förebild från arbetet med asyl- och migrationspakten få ytterligare tryck även i arbetet mot den organiserade brottsligheten.

Med det vill jag slutligen yrka bifall till utskottets förslag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Anf. 100 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Mikael Damsgaard och jag är uppenbarligen ense om ganska mycket. Jag uppskattade särskilt att du nämnde förebyggande verksamhet. Vi är ju inte alltid ense om hur omfattande den ska vara, och ledamoten får gärna utveckla det något mer.

Det som däremot oroade mig i anförandet var att också biståndet nämndes. Där undrar jag: Handlar det om att stödja ingripandeverksamheter, eller handlar det om att använda biståndet mer repressivt, alltså att man inte får bistånd om man inte uppfyller vissa ”svenska” villkor?

Anf. 101 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan, ledamoten Nordborg!

Att använda hela verktygslådan, även biståndspolitiken och handelspolitiken, för att sätta tryck på de länder som inte är samarbetsvilliga menar jag är att ta ansvar för att komma åt den typen av problem. När det gäller migrationspolitik handlar det om ett antal länder runt om i världen som inte tar emot sina egna medborgare eller om att vi behöver utvisa sådana som är dömda för brott. Men i det här fallet handlar det också om länder som faktiskt skyddar personer som begår grov organiserad brottslighet och som får leva skyddade i de länderna.

I de fall det går svenskt eller europeiskt bistånd till de länderna menar vi att det är motiverat att använda även de verktygen för att sätta tryck på dem att samarbeta på ett bättre sätt med Sverige och med EU.

Anf. 102 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret, som dock gör mig lite förbryllad. Jag kan förstå att man vill skapa samarbete. Vi är ense om att det behövs över nationsgränser och nu kanske framför allt med länder utanför EU som inte kommer att ingå i detta som vi hoppas bygga upp.

Frågan är dock om man då kommer att bestraffa en hel befolkning som kanske är i behov av stöd och hjälp för en demokratisk utveckling eller med att bekämpa fattigdom. I så fall sätter man repressiv press på den nationen, genom att de inte får något bistånd alls. I stället skulle man kunna försöka hitta andra vägar för samverkan. Man skulle kanske kunna både stödja delar av befolkningen och få till stånd överenskommelser, till exempel om att utlämna en kriminell person.

Anf. 103 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Herr talman! På vilket sätt biståndet kan användas måste avgöras från fall till fall och beroende på hur biståndet till det aktuella landet ser ut.

När det gäller länder som vi har samarbete med, i form av bistånd, handelsavtal eller vad det kan tänkas handla om, ska vi ändå ta oss rätten att använda även de instrumenten för att sätta tryck på länder som inte vill samarbeta att faktiskt börja göra det. Det tycker vi moderater är en fullt rimlig hållning. Beroende på hur det ser ut i det aktuella landet och hur biståndet är utformat kan man naturligtvis göra det på olika sätt.

Jag vill också betona betydelsen av exempelvis handelspolitiken. Den kan vara viktig i det här fallet.

Anf. 104 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! Europeiska kommissionen har, som har sagts här, presenterat en färdplan för EU med målsättningen att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet. Färdplanen, som vi debatterar i dag, innehåller 17 åtgärder inom fyra prioriterade områden. Det handlar i grunden om att förebygga, förhindra, uppdaga och utreda brott med fokus på narkotikabrott och de brottsorganisationer som huvudsakligen kontrollerar produktion, distribution och försäljning.

Kommissionens initiativ är välkommet, och det finns all anledning för Sverige att medverka till att de föreslagna åtgärderna genomförs.

Herr talman! Sverige var under lång tid förskonat från organiserad brottslighet, men under senare år har kriminella organisationer och nätverk med internationella förgreningar etablerat sig i vårt land och utgör nu ett allt större hot mot såväl vår trygghet som vår välfärd.

Likaså har införseln av narkotika ökat lavinartat, vilket flera talare har vittnat om före mig. Tull och polis har de senaste åren gjort rekordbeslag av narkotikapartier om hundratals kilo, ibland över ett ton. En stor del av beslagen har gjorts i containrar i svenska hamnar. Mängden beslagtagna narkotika tyder på att partierna inte var avsedda enbart för den svenska marknaden.

Trots stora beslag konstaterar tull och polis ändå att priserna på narkotika i Sverige fortsätter att vara stabila. Det tyder på att vi inte har lyckats stoppa införseln till Sverige helt och fullt.

Såväl Europol som FN:s narkotikaorgan UNODC har noterat att brottsmyndigheten noggrant kartlägger hamnar med bristande kontroll och säkerhet och skeppar narkotikan dit risken för upptäckt bedöms som liten. Likaså finns belägg för att kriminella rekryterar medhjälpare i hamnarna eller rentav infiltrerar verksamheten med någon av sina egna.

De stora hamnarna på kontinenten har skärpt rutinerna, vilket har nämnts här. Det finns anledning för oss i Sverige att göra detsamma. Den i färdplanen föreslagna europeiska hamnalliansen är därför ett steg i rätt riktning mot bättre säkerhet. Hamnalliansen inkluderar bland annat stärkt tullsamarbete men också medel för inköp av utrustning för skanning av containrar.

Ett steg mot ökad säkerhet är även att vi utvecklar lagstiftning och metoder för bakgrundskontroller av personer som har nyckelfunktioner i hamnarnas shipping och spedition. Överlag bör vi få bättre bakgrundskontroller av personal inom såväl näringsliv som offentlig sektor för att förebygga infiltration och otillbörlig påverkan.

Herr talman! En fördel med den föreslagna färdplanen är att den bygger på befintliga strukturer med Europol, Eurojust och Europeiska åklagarmyndigheten som stöd för medlemsstaterna och en naturligt samordnande roll i det internationella samarbetet. Viktig är även uppmaningen till medlemsstaterna att till fullo använda Schengen Information System, SIS, som med den senaste uppdateringen ger stora möjligheter till viktigt informationsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna.

EU har en bra struktur och bra system på plats. Nu är det medlemsstaternas ansvar att såväl använda systemen som se till att de matas med relevant information. Mer kan göras för att sprida kunskap om SIS och möjligheterna till så kallade Joint Investigation Teams, där man sätter samman polis från olika länder för att gemensamt lösa en uppgift. Det kan ske inom

det befintliga regelverket, men det gäller att vi blir bättre på att utnyttja det.

Herr talman! Välkommet är även ett ökat fokus på kriminella nätverk och den kartläggning av dessa som gjorts av Europol. För att få effekt är det nödvändigt att slå mot huvudmännen som planerar, organiserar och finansierar narkotikabrottsligheten.

Det föreslås även en harmonisering av rättsliga definitioner av vad som avses med organiserad brottslighet. Det är viktigt att vi talar samma språk och menar samma sak med begreppet organiserad brottslighet.

Nämnas bör också föreslagna åtgärder mot syntetisk narkotika, till exempel amfetamin och fentanyl. En stor del av den produktionen sker inom EU, även om mexikanska drokarteller också står för viss tillverkning vid sidan om kokainet. Producenterna har ett stort våldskapital och finansiella muskler och utgör nu ett hot mot personer inom rättsväsendet som ska utreda och lagföra brotten.

Produktionen vi nu talar om möjliggörs enligt såväl den amerikanska drogadministrationen DEA som Europol till stor del av de prekursorer som importeras från Kina. Det planerade mötet med Kina är alltså viktigt och välkommet.

Herr talman! Slutligen: Efterfrågan på substanserna måste minska. Här krävs insatser genom prevention, vård och behandling. Jag menar att vi alla har ett val och personligt ansvar här. Vill vi fortsätta göda den gökunge som den organiserade brottsligheten utgör, eller vill vi ta ett eget ansvar och se till att inte fortsätta köpa narkotika från de här kartellerna?

Anf. 105 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Vi har i dag en brottslighet i Sverige som vi inte har sett tidigare. Unga män skjuter ihjäl folk för att få respekt, för att få erkännande och i vissa fall för att få pengar. Unga män struntar i om oskyldiga dör när de väljer att spränga hus och portar eller när de skjuter in i lägenheter. Vi har i dag, i vårt samhälle, unga män som inte drar sig för att mörda.

I många fall är det fråga om unga män som väljer detta, som vill bli kriminella och som ser något glamoröst i att vara gängmedlem. För de kriminella nätverken handlar det om att kontrollera narkotikahandeln, att utpressa och att begå bedrägerier. Man gör detta hänsynslöst och utan konsekvenstänk, utan tanke på de skador som drabbar offren. Och ja, absolut, de unga männen är på sitt sätt också offer.

Den organiserade brottsligheten är i sitt slag systemhotande, eftersom den alltmer tar sig in i myndigheter och organisationer samt i positioner kopplade till välfärden. Vi ser hur kriminella strukturerar sig med en stark och auktoritär topp som sedan utnyttjar yngre förmågor för att styra sin marknad och för att kontrollera sitt territorium.

Det här är, herr talman, en form av kriminalitet som vi tidigare inte har varit med om. När kriminaliteten ändras måste även de brottsbekämpande myndigheternas arbetssätt ändras. Hur ofta hör vi inte poliser sucka och säga att de kriminella alltid ligger steget före, och de gör det på grund av att polisens händer är bakbundna av gammal och förlegad lagstiftning.

Det är här vi politiker kommer in i bilden, vi här i riksdagen, vi som faktiskt sitter på makten att ge de brottsbekämpande myndigheterna de verktyg de behöver och de lagar som behövs för att de ska följa med när kriminaliteten utvecklas och på så sätt bekämpa den. Så har det inte riktigt

varit under åren. Man har, oavsett vem som har suttit vid makten, mer tittat på, inte riktigt förstått, varit naiv – ett slitet och klyschigt ord i sammanhanget. Numera har vi en regering som är lite mer på tårna, som lyssnar på vad polis, tull, åklagare och andra myndigheter behöver för att vara effektiva och i fas för att bekämpa den nya brottsligheten.

Men delar av brottsligheten, den som är kopplad till den organiserade brottsligheten i Sverige, är gränsöverskridande. Vi ser hur narkotikan utanför EU kommer in i EU via europeiska hamnar. Så är det även här i Sverige i de svenska hamnarna. Det handlar om över en miljon containrar varje år där bara en bråkdel kontrolleras. Anledningen till att inte fler kontrolleras är brist på resurser i fråga om personal och material.

Och nu ska jag i dessa valtider slå ett slag för EU. Det är just i sådana här situationer och sammanhang som EU-samarbetet är som bäst, det vill säga när medlemsländerna samarbetar, när de olika brottsbekämpande myndigheterna i de olika medlemsstaterna pratar med varandra och i samförstånd koordinerar insatser. Utan ett EU hade det inte fungerat lika bra. Att ett litet land som Sverige skulle stå utanför ett sådant samarbete förstår vi alla numera är dåligt.

Brott som sker i Sverige kan ibland kopplas till utövare i andra länder. Vi ser i dag hur de olika kriminella nätverkens ledare sitter utomlands och styr verksamheten, och de utnyttjar de unga män här i Sverige som jag nämnde tidigare. Då måste de brottsbekämpande myndigheterna i Sverige också jobba gränsöverskridande och kunna agera i andra EU-länder. Vi liberaler vill därför stärka det brottsbekämpande arbetet inom EU och göra det mer effektivt och mer operativt. Och det är något vi kommer att driva hårt i EU-parlamentet framöver.

Att tullens arbete med att bekämpa smuggling av narkotika och vapen i hamnarna har varit eftersatt har vi hört förut, och vi har pratat om det förut. Vi vet också att regeringen även i den här frågan satsar på tullen, och det är bra. Det är för övrigt något vi liberaler har velat i många år, och det här har vi också pratat om tidigare.

Men det kostar pengar att förhindra att narkotika smugglas in via hamnar. Inte minst kostar det att ha en effektiv och fungerande kontroll, till exempel med hjälp av mobila skannrar. Tullen uppger själv att man behöver fler skannrar för att kunna göra fler kontroller. När det nu görs stora beslag av tullen i våra svenska hamnar är det uppenbart att de kriminella ser Sveriges hamnar som platser där narkotikan i dag lätt kan föras in. Den bilden måste vi ändra på.

Den färdplan som EU nu tar fram vill att alla hamnar i EU ska rustas upp och förses med bra och effektiv utrustning, vilket till exempel kan vara skannrar. Att EU nu gemensamt vill göra en satsning på att försvåra smuggling av narkotika är bra, och det är bra att Sverige är med på den resan.

Jag tänker inte stå här och upprepa vad som har sagts tidigare och prata om alla de 17 punkter som färdplanen tar upp. Det har andra här i salen gjort bra. Jag kan bara konstatera att vi alla över partigränserna är överens om och positivt inställda till färdplanen. Det är också bra.

Jag kan också konstatera att jag är nöjd med att man från EU tar frågan om organiserad brottslighet på allvar och att man nu vill satsa rejält på att bekämpa den.

Anf. 106 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Ledamoten Martin Melin lyfter upp de åtgärder vi kan vidta på den rättsliga arenan och framför allt behovet av sådana ingripanden. Jag kan i stort instämma i detta. Vi måste förstås angripa och lagföra de brott som begås.

Men ännu viktigare är att vi markerar och arbetar effektivt med förebyggande verksamheter. Där nämnde ledamoten ingenting. Kan jag hoppas på en komplettering?

Anf. 107 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Jag kan göra ledamoten Nordborg glad genom att säga följande.

Nej, jag tog inte upp den frågan. Det var mycket jag inte tog upp, utan jag försökte hålla mig till de repressiva frågorna, som färdplanen tar fram.

Jag är nog en av de största förespråkarna för att det brottsförebyggande arbetet nu, när polisen har fått alla de redskap, lagar och verktyg de behöver för att jobba repressivt, är viktigast och det vi måste prata mest om. Jag sa i ett anförande i förra veckan att vi måste prata lika mycket om socialtjänsten och deras resurser som vi har pratat om polisen och deras resurser de senaste åren.

Socialtjänsten i dag har en enormt viktig uppgift när det kommer till att ta hand om det brottsförebyggande arbetet. Polisen kan inte finnas överallt, men socialtjänsten och deras medarbetare, fältassistenter och så vidare, är där ungdomarna är, de ungdomar som ännu inte har fångats upp av de kriminella nätverken. Det är deras uppgift och roll att se till att så inte heller sker. Det arbetet pågår i dag ute i landet. Jag var i Norrköping i måndags och träffade representanter för socialtjänsten där, och jag fick ta del av det enormt fina arbete de gör där med ett program som innebär ett samarbete mellan polis, socialtjänst och skola. Man jobbar praktiskt med att fånga upp ungdomar så att de inte ska hamna i fel miljö.

Jag kan lugna ledamoten med att jag är en stark företrädare för att vi måste prata mycket mer om det brottsförebyggande arbetet, och det måste läggas mycket mer resurser på det brottsförebyggande arbetet.

Anf. 108 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret, som framfördes med engagemang. Det gläder mig.

När vi nu står inför ett val till Europaparlamentet är det extremt viktigt att vi markerar både det brottsförebyggande arbetet och det repressiva arbetet. Vi ska få båda att fungera på ett så effektivt sätt som det bara är möjligt.

Där tycker jag att det brister i den nuvarande regeringens arbete. Man har ett för ensidigt fokus. Jag ser fram emot att se andra tecken.

Jag är mycket väl medveten om att både socialtjänsten och skolan, från förskola och uppåt, har många spännande verksamheter på gång som är tänkta att kunna kupera den oroande utvecklingen med nyrekrytering. Det räcker ju inte att vi sätter vissa bakom lås och bom om det kommer många fler som blir aktiva på den kriminella arenan och som ödelägger fler liv, både för dem som är aktiva och för dem som då löper risk att bli utsatta för ytterligare våld.

Anf. 109 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Ledamoten och jag är helt överens om att det brottsförebyggande arbetet är viktigt och att det är framtiden. Jag vill nästan sticka ut hakan och säga att lösningen för att stoppa våldsvågen som vi sett de senaste åren är det brottsförebyggande arbetet.

Därför måste vi prata mer om socialtjänsten, vad den kan göra och vad den behöver för att kunna göra detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Grundläggande om utbildning

*Grundläggande
om utbildning*

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU10
Grundläggande om utbildning
föredrogs.

Anf. 110 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Nu har vi att behandla ett betänkande med ett hundratal yrkanden från allmänna motionstiden i riksdagen i höstas. Det rör skolans värdegrund, trygghet, betyg, läromedel och en del annat.

Herr talman! Låt mig börja med att konstatera att svensk skola står inför mycket stora utmaningar. Resultaten i förra årets Pisamätning kan inte beskrivas på något annat sätt än som en ren kunskapskollaps. I dag kan var fjärde elev inte läsa eller räkna ordentligt. Detta är enormt allvarligt för Sveriges framtid som en rik kunskapsnation. Den här utvecklingen måste vändas.

Liberalerna har i regeringen sett till att viktiga första steg tagits mot mer statlig styrning och en tydligare regelstyrd skola. Det handlar bland annat om alla elevers rätt till riktiga skolböcker, bemannade skolbibliotek och tillgång till elevhälsa.

Mitt parti har även inlett ett långsiktigt arbete, herr talman, för att återupprätta skolans grundläggande delar. Ett arbete för att reglera lärarnas tid till undervisning samt för- och efterarbete är redan igång.

Liberalerna kommer också att driva på för att det ska införas ett tak för hur många elever varje klass maximalt får innehålla.

Herr talman! Det finns inga snabba lösningar för att lyfta svensk skola. Det finns inte heller några enkla lösningar. Den som tror det har inte förstått vare sig vidden av de här utmaningarna eller hur en så pass omfattande verksamhet som svensk skola med så många huvudmän, regelverk, fördelningssystem och medarbetare kan förändras.

Vad som krävs är en rad reformer och ett kontinuerligt, mödosamt arbete under många år för att höja svensk skola till att åter bli en skola i världsklass.

Svensk skola måste återgå till att vara en kunskapsskola. Fokus måste vara på lärarledd undervisning av hög kvalitet med fokus på kunskapsresultat och läroböcker av hög kvalitet i en miljö som präglas av lugn och ro och ordning och reda, att eleverna följer de regler som gäller och att lärarna har en arbetsmiljö som gör att de trivs och vill utvecklas i jobbet. Föräldrarna måste ta ett större ansvar för att deras barn sköter sig i skolan.

I grund och botten, herr talman, behöver svensk skola ett statligt huvudmannaskap igen. Detta är i det längre perspektivet den allra viktigaste pusselbiten för att garantera likvärdigheten i svensk skola.

Tre decennier av kommunalt huvudmannaskap har försämrat kunskapsresultaten. Det har urholkat läraryrkets status och skapat orimliga skevheter i resursfördelningen. Många kommuner har inte tagit det ansvar för sin skola som krävs, antingen för att de inte har prioriterat det eller för att de inte har haft kapacitet att kunna prioritera det.

Ett sätt att öka likvärdigheten i undervisningen är att satsa på läroböcker av hög kvalitet. Det gör den här regeringen. Den 1 juli i år förtydligas det i skollagen att elever ska ha tillgång till läromedel, läroböcker och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Samtidigt definieras vad läroböcker, läromedel och lärverktyg är. Det säkerställs på så sätt att skollagen inte kan tolkas som att det räcker att elever får använda sig av digitala lärverktyg eller information på internet i undervisningen.

Parallellt fortgår vår satsning på riktiga läroböcker ut till kommunerna i form av det stora statsbidraget på i år cirka 650 miljoner kronor. Detta ska användas för att säkerställa elevers tillgång till riktiga, fysiska läroböcker. Genom detta riktade statsbidrag får Sveriges skolor möjlighet att köpa in ungefär 1,3 miljoner läroböcker under detta år.

Det finns mycket starka skäl för denna satsning, herr talman. Läroböcker i skolan förbättrar inlärningen, höjer undervisningens kvalitet, gör det lättare för föräldrar att hjälpa sina barn med skolarbetet och minskar arbetsbördan för lärare, som lägger tiotals timmar varje termin på att producera egna läromedel.

Fler läroböcker är också en förutsättning för att minska skärmtiden i skolan. Det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att omfattande skärmtid försämrar psykisk hälsa, sömn, rörelse, koncentrationsförmåga och skolresultat.

Herr talman! I nästan hela västvärlden har psykisk ohälsa bland ungdomar blivit alldeles för vanligt. Sedan 2010 har antalet unga tjejer som känner ångest ökat med 150 procent i Sverige. Denna utveckling sammanfaller med sociala mediernas historiska utbredning. Enligt Statens medieråd använder 80 procent av de äldre barnen sin mobiltelefon på natten, och de sover som en konsekvens av detta mindre. Detta är en delförklaring till minskad koncentrationsförmåga och sämre psykisk hälsa. I en skolenkät uppgav nästan nio av tio elever att mobilen går ut över sömn, skolarbete och rörelse.

Vi menar att skärmtiden är något som föräldrar ska ta ansvar för men att politiken måste tvinga nätjättarna att sluta motarbeta Sveriges föräldrar.

Själva grundproblemet är att nätjättarnas affärsmodeller bygger på att maximera barns skärmtid – ju mer skärmtid, desto högre annonsintäkter. Apparna är konfigurerade på ett sådant sätt att de ständigt påminner om sin existens genom notifikationer och vibrationer. När man väl använder dem är innehållet till synes oändligt, och genom algoritmer är det skraddarsytt efter varje användares preferenser.

Det här har ingen plats i svensk skola. Därför har vi lagt fram en mängd förslag, herr talman, för att skärmtid ska ersättas av fritid och att skolan ska gå från skärm till pärm. Våra barn behöver mindre skärmtid. De behöver mer läsning och mer skrivning med papper och penna. Framför allt behöver de en kunskapsskola som en motvikt till en hetsig samtid, en skola som går tillbaka till grunderna.

(Applåder)

Anf. 111 PAULA ÖRN (S) replik:

Herr talman! Det var många fina ord i ledamotens anförande. Men om alla de saker som han målade upp ska kunna bli verklighet krävs det resurser, och är det något som saknas i svensk skola i dag är det just resurser.

Senast i går kom vårens ekonomirapport från Sveriges Kommuner och Regioner, som visar att läget är allvarligt för Sveriges kommuner och för den svenska skolan.

Förra året gjorde ungefär 25 procent av kommunerna ett underskott. I kommunsektorn som helhet blev resultatet ungefär 2 miljarder för alla kommuner – långt från de 10 miljarder som är målet för god ekonomisk hushållning.

Kommunerna går på knäna, och eftersom skolan är den största budgetposten blir följderna för skolan väldigt allvarliga. Vi ser stora nedskärningar, och mycket av det som det dras ned på är otroligt viktiga resurser som elevassistenter, skolsociala resurser och annan stödpersonal. Det i sin tur ökar bördan för lärarna och gör deras jobb svårare.

Man kunde ju som politisk opposition vara glad när regeringens olika företrädare, ledamoten Malm inkluderad, med en dåres envishet fortsätter prata om historiskt stora satsningar på skolan. Men det är satsningar som lärare, elever och föräldrar inte ser röken av. Det framstår som tämligen tondövt, så min fråga blir om Fredrik Malm på allvar tycker att verkligheten i den svenska skolan i dag är en situation som präglas av historiskt stora resurser.

(Applåder)

Anf. 112 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Vi får gå tillbaka en bit i tiden. För 34 år sedan drev Socialdemokraterna igenom en kommunalisering av svensk skola. Det har varit förödande, herr talman.

De senaste sju åtta nio tio åren har vi sett att de statliga satsningarna på skolan ökar. Det beror på att kommuner, ofta socialdemokratiskt ledda, inte klarar av att prioritera skolan; man prioriterar en massa annat i stället. Det innebär att staten nu måste gå in och täcka upp för ett ansvar som kommunerna inte har tagit.

Jag delar inte, herr talman, uppfattningen att kommunerna i Sverige går på knäna. Det är ett slentriamässigt, närmast sloganmässigt, brett uttalande. Det finns många kommuner i Sverige som har god ekonomi och som klarar sina uppgifter. Men det finns många kommuner som har betydande problem – det är mycket riktigt. Staten kan kompensera för en del, genom riktade eller generella statsbidrag och olika typer av satsningar, men i slutändan är fördelningen ungefär 80–20 mellan kommun och stat när det handlar om satsningar på skolan.

I grund och botten är alltså detta, herr talman, en fråga om att våra kommunpolitiker måste förmå att prioritera skolan högre. Staten kan hjälpa till och bör ta ett större ansvar. Jag är den första att argumentera för just detta. Staten bör självklart öka anslagen i så stor utsträckning vi kan. Men i slutändan måste kommunerna göra prioriteringar för skolan.

Avslutningsvis kan jag notera till exempel att den röda ledningen för Stockholms stad struntade i att söka riktade statsbidrag för läroböcker, vilket har gjort att Stockholms stads skolelever nu har gått miste om 46 miljoner kronor till läromedel. Sossarna tyckte inte att det var så viktigt, och det är också ett väldigt stort problem i detta sammanhang, skulle jag säga.

Anf. 113 PAULA ÖRN (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att ledamoten väljer att ta upp detta med läromedlen och såklart riktar in sig på Stockholms stad. Sanningen är den att det tyvärr var väldigt många kommuner som inte sökte medlen för läromedel. De blev helt enkelt inte utnyttjade, och det borde man tycka är ett problem. Kanske borde man fundera över hur man har konstruerat detta statsbidrag när vi får den här situationen, att många fler kommuner än Stockholms stad inte hade möjlighet att söka. Många hade gjort stora satsningar tidigare och hade inte möjlighet att för 2023 nå upp till samma nivå, när man hade använt till exempel coronapengar och annat.

Jag hörde ledamoten Malm när man pratade om denna reform nämna funktibilitet; det var viktigt. Det var väldigt viktigt med tydliga regler, för kommunerna fick minsann inte göra något annat med pengarna än att köpa läromedel. Det kan man sympatisera med. Det jag kan tycka är märkligt är att Fredrik Malm och hans kollegor inte verkar tycka att det är ett problem att samtidigt som kommunerna lägger resurser på specifika saker, till exempel läromedel, för att kompensera för pensionskostnader ska pengarna betalas ut till de fristående skolorna utan någon som helst möjlighet att ställa krav på att de faktiskt ska göra samma saker för pengarna.

Varför har Fredrik Malm så stort förtroende för friskolornas fantastiska förmåga att göra rätt prioriteringar samtidigt som han inte verkar ha något förtroende över huvud taget för svenska kommunpolitiker och rektorer ute i landets skolor?

Anf. 114 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det sista Socialdemokraterna tar upp omhändertars i en annan utredning som kommer med sitt betänkande om ett år, där vi ser över hela resursfördelningssystemet. Jag hade gärna sett att det hade kunnat ske tidigare, men tyvärr har vi haft åtta förlorade år när det handlar om att få en rimligare reglering av friskolesektorn i Sverige. Jag beklagar detta. Vi kommer nu verkligen att ta tag i och se över detta, för vi kan inte ha en ordning med så pass skeva ekonomiska incitament som de som är inbyggda i svensk skola i dag.

För att, fru talman, återgå till det som är själva kärnfrågan här talar Socialdemokraterna gärna om mer resurser till skolan, men i slutändan innebär detta att tusentals kommunpolitiker runt om i Sverige måste göra dessa prioriteringar. Gör man inte dem på lokal nivå kommer inga pengar till skolan. Problemet är att socialdemokratiska kommunpolitiker prioriterar en massa andra saker, och sedan står Socialdemokraterna i riksdagen och lägger skulden för detta på mig och mina partikollegor, på oss som har

undertecknat Tidöavtalet och på regeringen. Men i grund och botten är detta en fråga om att kommunerna måste klara av att prioritera skolan högre.

(Applåder)

Prot. 2023/24:114

15 maj

-----

*Grundläggande
om utbildning*

Anf. 115 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Fredrik Malm, för anförandet! Jag har en fråga till ordförande Malm kring regeringens styrning av skolan. Ledamoten säger att vi har haft åtta förlorade år när det gäller regleringen av friskolorna. Det är väl så att vi har haft åtta förlorade år då Liberalerna och andra högerpartier har blockerat varje försök till reglering av friskolemarknaden.

Vi har också haft åtta år då vi genom utredningar, skolkommision och kunskapsinhämtande lagt grunden för reformer som den här regeringen nu tar vidare. Det är väldigt tacksamt att se reformer som gäller skolbibliotek och stärkt rätt till läromedel gå vidare. Det är bra att den grunden finns så att det kan bli verkstad från den här regeringen. Sedan får vi se hur mycket verkstad det blir – om det blir riktigt bra förutsättningar för skolbiblioteken, till exempel.

Fredrik Malm säger att många kommuner inte har kunnat ta ansvar för skolan. Ett skäl till att många kommuner inte har kunnat göra det är att den här regeringen har valt att låta kommuner, och för all del också regioner, bära ansvaret för en krisekonomi som beror på pandemi och krig, fast regeringen hade kunnat ge stöd eftersom staten har en god ekonomi.

Jag blev därför väldigt nyfiken på Fredrik Malms uttalande om tydligare statlig styrning och om att han vill att staten ska finansiera skolan så mycket det går. Då är min fråga: Är det detta staten gör nu? Är det detta regeringen gör nu, finansierar skolan så mycket det går? Någonstans har vi kanske ändå en gemensam grund här politiskt. Vi i Miljöpartiet vill att staten ska ta ett större ekonomiskt ansvar för skolan. Men hur vill Liberalerna ha det?

Anf. 116 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag upplever att det finns ett mycket brett stöd i svensk politik för att precis som Camilla Hansén uttrycker det öka det statliga ansvaret för svensk skola. Sedan varierar det hur långt man vill gå och så vidare, men det finns en insikt om att den stora decentralisering som gjordes på 90-talet i form av dels kommunaliseringen, dels friskolereformen, dels det vi kallar skolpeng – resursfördelningssystemet – och därtill luddigare läroplaner sammantaget har lett till en mer bristande likvärdighet i svensk skola. Man måste parera de negativa konsekvenserna av dessa reformer på 90-talet. Detta finns det ett brett stöd för.

För min och mitt partis del vill vi gå betydligt längre. Vi menar att man i grund och botten bör förstatliga huvudmannaskapet för svensk skola och återinföra regelstyrningen. Den avreglering och decentralisering som skedde på 1990-talet har nämligen frontalkrockat med likvärdigheten i svensk skola men också försämrat våra möjligheter att höja kunskapsresultaten. Detta är en mycket stor orsak till att vi i dag ser sjunkande kunskapsresultat i internationella mätningar.

Jag välkomnar varje steg som innebär att staten tar ett större ansvar, men det finns ingen majoritet i riksdagen – det vet även Miljöpartiet och Camilla Hansén. Det finns ingen majoritet för att återförstatliga huvudmannskapet för svensk skola. Då får vi i alla fall försöka komma fram till en ökad statlig styrning för att den vägen kunna höja likvärdigheten i svensk skola.

Anf. 117 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Fredrik Malm, för svaren! Jag tror att vi båda är bekymrade över att skolresultaten inte är tillräckligt bra. Det jag och Miljöpartiet inte instämmer i är vad man gör åt det. Vi hade höga förväntningar på regeringens debattartikel efter Pisaresultaten, men det visade sig att det man ville komma med var mobilförbud, alltså något som skolor redan kan besluta om. På de allra flesta skolor har man inte mobiler i dag.

Fredrik Malm talar om luddiga läroplaner. Det är tydligt att det finns ett kunskapsuppdrag i de läroplaner vi har. Att förstatliga skolan innebär en enorm reform som tar 30 år. Det betyder att inte ens barn som inte är födda än kommer att gå i den nya, reformerade skolan. Jag kan inte hitta på något talande exempel på generationsskiftena, men det kommer alltså att ta omkring 30 år.

Vi måste göra något som kan ske direkt för att barn och unga ska få den utbildning de har rätt till. De ska ha med sig att kunna räkna, skriva och läsa. Då behöver man nu se till att skickliga lärare har tillräckligt med tid med sina elever. Det är detta som behövs.

Då undrar jag varför man kommer med denna detaljstyrning. När man vill göra stora reformer kommer man med detaljstyrning om skärmförbud. Man kommer med detaljerade statsbidrag som en del kommuner inte kan använda. Varför har man inte tillit till professionen att besluta hur undervisningen ska bedrivas i klassrummen och att välja läromedel?

Hade Miljöpartiets budget gått igenom hade skolorna haft mer pengar till skolböcker och till det de behöver. Om de ett visst år inte behöver just skolböcker får de använda pengarna till det de behöver. Det är så vi ser på relationen till skolan och till kommunerna som huvudmän för skolan.

Anf. 118 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det var högt och lågt och vitt och brett i Camilla Hanséns replik. Men låt mig försöka samla upp detta.

Vi satsar stora resurser på vår skola i Sverige, men vi har för låga resultat. Elever i svensk skola lär sig för lite, och det beror på en rad olika faktorer. Jag har nämnt en del av dem i mina anföranden. Men i grund och botten får vi alltså ut för lite för de pengar vi investerar i svensk skola.

Vi har generellt för låga ambitioner i svensk skola. Vi har för många elever som inte når målen. Vi har en stor grupp elever som efter årskurs 9 inte blir behöriga till de nationella programmen på gymnasiet. Det är ungefär 15 procent i varje årskull. Vi har också en grupp som inte når gymnasieexamen och inte kommer in på universitetet eller hoppar av svensk gymnasieskola. Helt enkelt presterar svensk skola inte tillräckligt bra. Vi ser detta i Pisamätningarna, Timss, Pirls och på andra håll.

Det som är regeringens, mitt eget partis och även regeringens samarbetsparti Sverigedemokraternas uppfattning är att vi behöver gå tillbaka till grunderna för svensk skola. Det handlar om lärarledd undervisning, ordning och reda i klassrummet, riktiga läroböcker och om att prioritera det som är kärnuppgifterna i skolan för att på så sätt också höja kunskapsresultaten.

Fru talman! Jag instämmer i mycket av det som Camilla Hansén säger. Jag skulle gärna se att vi fick tusentals behöriga lärare i svenskt skolväsen. Problemet är att det är många behöriga lärare som har lämnat skolan på grund av arbetsmiljöproblematiken, och det är väldigt svårt att snabbutbilda lärare. Man kan göra så kallad kort KPU för att snabbt bli lärare, men det är inte en tillfredsställande situation i dag. Vi har för få behöriga lärare, helt enkelt.

(Applåder)

Anf. 119 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Jag håller med om bilden av en kollaps i svensk skola som vi verkligen måste ta tag i. Kommunerna stänger skolor och skär ned. Pedagoger sparkas. Då kommer Liberalerna med utspelet om tak för klassstorlek och tak för barngruppernas storlek i förskolan.

Jag har en ganska konkret fråga mot bakgrund av detta. Vi gjorde ett slags beräkning på detta med förskolan och kom fram till att det skulle kosta kommunerna ytterligare 18 miljarder att genomföra detta med barngruppernas storlek. Det går inte riktigt lika lätt att göra en beräkning angående taket för klasstorlek, för det finns ingen riktigt bra statistik, om inte Fredrik Malm sitter på den. Men jag undrar helt enkelt: Varifrån kommer pengarna till reformen? Kommer det en jättesatsning i nästa års budget och i framtida budgetar för att man ska kunna genomföra detta?

Anf. 120 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det vi vill från Liberalernas sida är att återföra huvudmannaskapet för svensk skola till staten och återinföra regelstyrning av svensk skola. Det handlar om till exempel lärarnas arbetstid och mycket annat. Vi tar små steg åt detta håll på olika sätt nu. I sommar träder till exempel ny lagstiftning i kraft som innebär reglering av vad läroböcker och lärverktyg är för något. Det kommer att regleras hårdare vad till exempel ett skolbibliotek är.

Detta är för att vi vill återföra svensk skola till att vara en skola i världsklass och för att det ska vara tydligt vad som gäller i svensk skola. Ett bibliotek är inte en bokhylla på hjul i en korridor. Ett gymkort är inte en idrottslektion. Det är rimligt att skolor i Sverige har skolmatsal och inte bara laddar på ett kontantkort åt barnen så att de kan gå till Ica och köpa Nocco.

Om man återinför regelstyrningen måste man också ha någon reglering av klasstorleken. Annars blir risken att klasserna sväller för att kompensera för de ökade kostnader som de andra reglerna innebär. Jag tycker att man ska se detta i det perspektivet. Det är alltså en bredare fråga och en viktig fråga för oss i Liberalerna. Vi driver på, och ni i Centerpartiet är varmt välkomna att också ansluta er till detta, så blir vi ännu starkare när det gäller att göra verklighet av detta.

Anf. 121 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Det där var ju inte svar på min fråga. Det är lovvärt med ett tak för klasstorlek just för att det inte ska bli för stora grupper.

Vi i Centerpartiet satsar betydligt mer än vad regeringen gör i sin budget, men jag kan lova att vi inte har råd att täcka mer än en bråkdel av detta, och kommunerna har väldigt mycket andra kostnader. Frågan kvarstår fortfarande: Var ska pengarna komma ifrån, och vad har Fredrik Malm för tidsspann när det gäller att genomföra detta? Det skulle ju behöva genomföras ganska snart, så att åtminstone den närmaste generationen kan beröras av det.

Frågan är fortfarande hur detta ska finansieras. Visst är det möjligt att detta att bara förstatliga skolan på något sätt skulle effektivisera den. Jag har dock lite svårt att se det. Jag tror inte riktigt att det har att göra med om det är stat eller kommun som är huvudman. Möjligtvis kan ett reglemente styra upp. Men det är fortfarande väldigt stora resurser som det handlar om.

Är detta något som kommunerna till 100 procent ska stå för, eller kommer staten att bidra? Kommer man att bidra med en milliprocent, eller hur tänker sig Fredrik Malm och regeringen att detta ska finansieras?

Anf. 122 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det fanns ju en reglering av klasstorlekarna. Den tog Socialdemokraterna bort när man kommunaliserade svensk skola. Det har sedan lett till att klasserna blivit alldeles för stora i Sverige.

Vi menar att detta är ett stort problem. Om klasserna blir för stora blir det för liten tid för eleverna för individuell handledning och individuell hjälp från lärarnas sida. Vi behöver generellt ha mindre grupper. Det gäller även i förskolan, givetvis, vilket även Kommunal och andra driver väldigt hårt.

Anna Lasses och Centerpartiet frågar när detta ska komma. Ja, detta är vad vi vill i Liberalerna. Vi hoppas verkligen att fler partier ser denna viktiga utmaning och är beredda att ansluta sig till detta. Vi har ett antal frågor som vi driver med stor uthållighet. Ibland går det snabbt; ibland tar det lite längre tid.

Vi blev medlemmar i Nato häromdagen. Det tog 25 år efter det att Liberalerna som första parti tog ställning för detta. Jag hoppas att vi snart kan ansluta oss till euron. Men det är klart att ensam inte är stark. Vi behöver vara många i detta arbete.

Fru talman! Som svar på den mer generella frågan kring resurser kan jag säga: Skolan är en del av den offentliga sektorn. Den är en del av svensk välfärd. Vi ser detta också som en viktig investering. Det handlar om att skapa mer frihet, skapa mer oberoende, skapa mer kritiskt tänkande och skapa mer självständiga individer. Vi ser skolan som en investering i Sverige, och i varje budgetförhandling sätter Liberalerna alltid skolan främst.

Sedan har vi, som alla vet, en tuff situation i dag. Vi har en inflation. Vi har ett krig i Ukraina. Vi har mycket stora investeringsbehov när det gäller svensk infrastruktur och inte minst vår polis, vår försvarsmakt och så vidare. I den totala ekvationen handlar det om att det finns ett parti som verkligen värnar skolan också i de förhandlingarna, och det är Liberalerna.

Anf. 123 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Ibland kan man tänka att ordet styrdokument låter lite tråkigt. Men faktum är att vi i skolans styrdokument återfinner många skrivelser som är både viktiga och ganska vackra. Till exempel står det i skolans första kapitel att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

Det handlar alltså om att lära inte för att man måste utan för att man vill, för att det är lustfyllt och för att man ser möjligheter att fortsätta lära nytt hela livet.

Det är ett fantastiskt fint mål vi har för alla våra barn och unga i svensk skola. När vi i debatten självklart lyfter svårigheter, problem, utmaningar och negativ utveckling i den svenska skolan är det viktigt att komma ihåg att också lyfta att den är full av fantastiska lärare som varje dag väcker barns och elevers lust att lära för hela livet.

Formuleringen som jag nämnde följs av skrivelser om att utbildningen också ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Skolans demokratiuppdrag är viktigt och återkommer i en rad skrivelser.

I går hade jag förmånen att delta i en tydlig manifestation av just skolans demokratiuppdrag när jag deltog i en EU-debatt på Nösnäsgymnasiet i Stenungsund. Jag får väl erkänna att jag kände mig något överårig jämfört med ungdomsförbundens representanter, men i övrigt var det en fantastisk upplevelse.

Ett antal elever hade själva planerat och organiserat debatten som en del av undervisningen i ämnet samhällskunskap, och många elever hade möjlighet att komma dit, lyssna på debatten och själva ställa frågor.

Det är otroligt viktigt, tycker vi, att de politiska partierna och de politiska ungdomsförbunden finns på den arena för demokratisering som skolan utgör. Det gäller särskilt i dessa tider av ökad polarisering i debatten, av ökad spridning av hat och desinformation, av SD:s trollfabriker och av eventuell rysk valpåverkan. Vi har också en ung generation som primärt tar del av nyheter via Tiktok samtidigt som det läggs fram förslag som allvarligt hotar framtiden för public service.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att skrivelserna och regelverken för de politiska partiernas skolinformation behöver stärkas och utvecklas när det med nuvarande regelverk kvarstår stora utmaningar.

Många skolor gör inte som Nösnäsgymnasiet. Ungdomsförbunden har i dag mycket svårt att komma in på många skolor. Det är ett problem som vi ser och som vi vill göra något åt. I dag debatterar vi förvisso grundskola och gymnasium, men vi ser samma tendens på universitet och högskolor, där de partipolitiska studentföreningarna upplever att deras lagstadgade rätt att använda lokalerna kringskärs.

Vi socialdemokrater är övertygade om att mötet mellan människor – med samtal och diskussioner om politik, demokrati och värderingar – är något som behöver stärkas.

Vi socialdemokrater vill också att eleverna ska ha inflytande och medbestämmande under sin skolgång. Det innebär inte att det är eleverna som bestämmer över lärarna, utan det innebär att skolan vid utformningen av ordningsregler praktiserar just de demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

SD-regeringens uttalade avsikt att frånta eleverna just inflytande och medbestämmande i fråga om ordningsreglerna riskerar att minska elevernas delaktighet. Detta riskerar också att minska legitimiteten för och efterlevnaden av reglerna. Vi tycker att det är fel väg att gå.

Vi har förmånen att leva i en av allt färre riktiga demokratier. Vi borde ta vara på alla möjligheter att fortsätta utveckla och stärka vår demokrati och det demokratiska samtalet, också i skolan.

Fru talman! Trots min positiva inledning saknas det sannerligen inte utmaningar i svensk skola. En av de stora är utvecklingen av betygsättningen. Betygsinflationen drivs primärt på av de vinstdrivande skolornas vilja att locka till sig elever genom att framstå som bättre skolor eftersom eleverna som går där får höga betyg.

Man kallar det ibland för glädjebetyg, men jag tycker att den riktiga formuleringen borde vara fuskbetyg. Det har gått så långt att rektorn för Handelshögskolan inte längre litar på betygsättningen i svensk skola. Man kommer inte längre att ta in elever enbart på betyg på Handelshögskolan i Stockholm. Han säger: Gymnasieskolans betygsättning har lett till en tillitsskada som knappast är en liten sak. Den går att reparera, men det måste gå fort.

Fru talman! Det går att reparera, men det måste gå fort. Tyvärr går det allt annat än fort. Den SD-ledda regeringen drar benen efter sig och verkar inte alls förstå allvaret i situationen. Skolinspektionen borde få ett mycket tydligare och kraftfullare uppdrag. I grunden beror problemet på den osunda vinstdrift som har tillåtits härja fritt i svensk skola. Vi hörde ledamoten Malm säga i replikskiftet tidigare att man vill göra någonting åt detta. Men man har tvärtom ägnat åtta år åt att rösta ned alla förslag som lades på riksdagens bord av den socialdemokratiskt ledda regeringen för att komma till rätta med problemen. De röstades ned av Liberalerna och övriga partier i nuvarande regeringsunderlag. Och nu har man inga egna förslag för att snabbt komma till rätta med betygsfifflet.

Man skulle till exempel kunna låta Skolinspektionen punktmarkera de största betygsfifflarna. Man skulle kunna införa hårdare sanktioner och till och med, har vi sagt, gå så långt att man tvångsförvaltar de skolor som fortsätter fiffla med betygsättningen. Man skulle också, som i betänkan-dets förslag, kunna utreda möjligheten att med olika metoder än tydligare koppla betygen till de nationella proven på gruppnivå.

Men vad gör den liberala skolministern och regeringen? Just nu gör de ingenting.

Fru talman! Det är fler saker som skulle behöva ses över i det svenska betygssystemet. Man brukar säga: När kartan och verkligheten inte stämmer överens är det klokt att hålla sig till verkligheten. Men i fråga om utformningen av betygsstegen E och F verkar det liberala greppet om kartan vara närmast krampaktigt.

Jag är helt övertygad om att ingen av de politiker, forskare, lärare och andra som deltog i det arbete som 1994 resulterade i en hård gräns för godkänt såg den utveckling som vi i dag har. Förra året kunde nästan 18 000 elever inte påbörja utbildningen på gymnasienivå efter genomgången grundskola. Ändå verkar denna regering till varje pris vilja behålla en utformning av betyget F som bidrar till en omfattande utslagning av elever i skolsystemet.

Nej, ingen har sagt att betyget ska tas bort hur som helst – inte vi socialdemokrater och inte Centerpartiet. Nej, vi vill inte ha en kravlös flumskola – jag tänker att det är ett av favoritangreppen från regeringspartierna.

Vi tycker att det är rimligt att på ett seriöst sätt titta på frågan om utformningen av kriterierna för betygen E och F när vi ser den omfattande psykiska ohälsan och den stress, press och utslagning som finns i svensk skola i dag.

Det tycker för övrigt både OECD och IFAU, två institutioner som andra partier svårigen kan anklaga för att vara särskilt flummiga.

Fru talman! Vi socialdemokrater står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinning vill jag yrka bifall till reservationerna 5 och 16.

Avslutningsvis vill jag parafrasera ett känt uttalande: För övrigt anser jag att vinstjakten i den svenska skolan bör förbjudas.

(Applåder)

Anf. 124 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Motionsbetänkandet *Grundläggande om utbildning* återkommer för debatt en gång om året. Mitt fokus har nästan alltid varit elevernas trygghet – mer specifikt det fysiska våld som närmare 50 procent av niondeklassarna i Brås rapporter uppger att de har blivit utsatta för under skoltiden. Det handlar också om de nästan 10 procent som behöver uppsöka vård under skoldagen för de skador som de tillfogats av sina skolkamrater. Det rör också de lärare som blir slagna och hotade.

I dag skulle jag dock vilja säga några ord om en annan typ av våld som är minst lika närvarande och lika skadligt.

Fru talman! Det svenska skolsystemet vilar på en lagstiftning med ambitionen att varje unge ska bli en demokratisk medborgare med goda svenska värderingar, stor respekt för mänskliga rättigheter och en förmåga till kritiskt och självständigt tänkande. I tider som dessa är det särskilt viktigt. Med krig i vårt närområde, oroligheter i världen, desinformationskampanjer och trollfabriker som härjar måste den svenska skolan lyckas med detta uppdrag. Det handlar i slutändan om motståndskraft.

När föräldrar lämnar sitt barn den första skoldagen kan jag föreställa mig att många känner en nervositet. Hur ska det gå? Kommer hon att få kompisar? Kommer hon att vara lika dålig på matte som jag var? Kommer läraren att vara snäll och kompetent?

Så föreställer jag mig att föräldrarnas tankar går. Jag har själv inga barn, men om jag någon gång skulle få förmånen att stå där och vinka av mitt barn den första skoldagen i Malmö skulle jag tänka ett par tankar till. Kommer hon att utsättas för rasism? Kommer hon att drabbas av hederskulturen?

Att varje elev ska lämna svensk skola med värderingar om allas lika värde, jämställdhet och demokrati innebär inte att resan dit är enkel eller rak. Barn får sina första grundläggande värderingar i hemmet av sina föräldrar. Ofta stämmer de överens med samhällets gemensamma normer och värderingar, men ibland gör de inte det. Då ska rektorer, lärare, specialpedagoger, matsalspersonal och vaktmästare, ja, alla vuxna som utgör en del av Skolsverige, göra det svåra arbete som det innebär att utmana normbrytande och destruktiva tankemönster och beteenden.

I detta viktiga arbete har den moderatledda regeringen stärkt skolmyndigheternas uppdrag mot bland annat hederskultur, rasism och extremism. Skolinspektionen har fått i uppdrag att stärka sin tillsyn av de skolor där myndigheten bedömer att det finns en riskbild när det kommer till extremism. Tillsynen ska alltid, eller så ofta det är möjligt, genomföras genom oanmänt besök.

Efter förstärkningar av läroplanen med formuleringar om skolans ansvar för att förebygga och motverka olika former av intolerans, våld och förtryck fick Skolinspektionen i uppdrag att granska skolors arbete med att förebygga och bemöta rasism, sexism, homo- och transfobi och även hedersrelaterat våld och förtryck.

Skolverket ska även vidareutveckla det stödmaterial och den kompetensutveckling som finns mot hedersrelaterat våld och förtryck och i det arbetet inhämta kunskaper och erfarenheter från Brottsförebyggandet rådet, Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna och andra relevanta aktörer.

Skolverket har tillsammans med Forum för levande historia utvecklat ett verktyg för systematiskt arbete med demokratistärkande insatser i skolväsendet i syfte att motverka antisemitism och alla former av rasism. Demokratistegen, som detta verktyg heter, består av sju steg för hur skolor kan arbeta systematiskt med frågor om demokrati och mänskliga rättigheter, alltid utifrån verksamhetens behov. Nu ser vi till att detta verktyg också anpassas för att kunna användas av exempelvis förskolan. Att börja i tid är A och O, och myndigheterna arbetar alltid utåtriktat för att nå fler skolor.

Avslutningsvis vill jag säga att vi stärker rektors ansvar för tryggheten i skolan – för all form av trygghet i svensk skola. Med det kommer även befogenheter att agera när det krävs. Att vuxenvärlden tar sitt ansvar när ett barn blir utsatt är inte bara avgörande för att säkra det utsatta barnets trygghet utan också för att säkra barnets förtroende för vårt gemensamma samhälle.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 125 PAULA ÖRN (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för ett väldigt viktigt och välformulerat anförande!

Du lyfter otroligt viktiga frågor kring barns möjligheter att utvecklas till fria, kritiskt tänkande och med sunda demokratiska värderingar. Jag är själv mamma till tjejer, en på 14 och en på 16 år, och de tankar du tar upp upptar också mycket av min vardag och, tror jag, de flesta föräldrars vardag.

När jag hör de problem som ledamoten belyser, tar upp och vill åtgärda skulle jag vilja fråga om man nu inte borde ta de steg som vi vill ta och förbjuda de religiösa friskolorna helt och hållet. Det finns ju larmrapporter från Säpo och andra om risk för radikaliserings i muslimska friskolor. En skola stängde men fick senare tillbaka tillståndet. Vi ser också stora problem i kristna friskolor, där man vittnar om problem för eleverna att fritt få göra precis alla de saker som ledamoten lyfter fram.

Kan det inte helt enkelt vara dags att gå fram med ett förbud mot religiösa friskolor? Det kan ju vara så att skolan försöker nå en förälder eller en vårdnadshavare eftersom man tycker att det finns exempelvis en destruktiv kultur och att vårdnadshavaren då helt enkelt flyttar sitt barn nu

till en religiös friskola där de liksom fritt kan få installera de värderingar vårdnadshavaren vill.

Tycker ledamoten att det är ett problem? Borde vi förbjuda religiösa friskolor?

Anf. 126 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Paula Örn, både för komplimangen och för frågan!

De förslag som vi nu går vidare med som berör konfessionella friskolor handlar om att utöka granskningen och kontrollen. Vi ställer större krav på våra myndigheter att göra oanmälda besök.

Tidigare har det varit väldigt speciellt. I flera år har vi i den här kam-maren haft debatter om Skolinspektionens möjligheter att göra oanmälda besök. Den moderata riksdagsgruppen tillsammans med flera andra bor-gerliga partier har varit väldigt angelägna om att stärka myndighetens möj-ligheter att göra oanmälda besök, men där har alltid Socialdemokraterna varit ett hinder.

Nu ser vi till att oanmälda besök kan göras såväl på konfessionella fri-skolor som på andra skolor där man noterar en viss problematik med ex-empelvis extremism. Det är det ena.

Det andra förslaget vi tittar på är möjligheten att återkräva skolpengen från den typ av skolor som har använt skolpengen felaktigt. Ett exempel från den förra mandatperioden gällde att en religiös, eller konfessionell, friskola använde pengarna till helt andra saker än skolverksamhet. Mode-raterna lade tillsammans med ett par andra partier fram ett utskottsinitiativ om att det skulle vara möjligt att återkräva skolpengen, men det sa Social-demokraterna nej till. Är det möjligt att Paula Örn har fått sin partigrupp att ändra sig i den frågan?

Anf. 127 PAULA ÖRN (S) replik:

Fru talman! Det är såklart bra med inspektioner, kontroll och regler. Detta verkar vara svaret från regeringspartierna varje gång vi tar upp de problem som vinstdriften orsakar och även nu när vi pratar om svårighet-erna med de konfessionella skolorna.

Jag menar dock att det inte är möjligt att inspektera bort dessa problem. Man kommer aldrig att kunna bygga en så gigantisk inspektionsapparat som skulle krävas för det som ni målar upp både när det gäller denna fråga och när det gäller alla de andra frågorna. Det kan handla om att det sätts felaktiga betyg eller om att skolan marknadsförs med falsk marknadsfö-ring. Allt detta ska i er värld kontrolleras bort av en byråkratisk koloss.

Man riskerar också att öka den administrativa börda som vi alla vill minska när man inför dessa regler om hur skolorna ska rapportera olika saker till inspekterande myndigheter.

När det gäller de konfessionella friskolorna är vi överens om att skolan inte är platsen för detta. Det är familjen, eller hemmet, som är platsen för att utveckla den religiösa inriktning som man vill leva sitt liv efter. Det är en betydligt enklare åtgärd att helt enkelt förbjuda de konfessionella fri-skolorna. Jag tycker att det är tråkigt att ledamoten och hennes parti inte ser att det är detta som skulle behöva göras.

(Applåder)

Anf. 128 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Den här debatten kan såklart handla om i exakt vilken grad man vill agera mot skolor eller verksamheter som begår felaktigheter. I grund och botten tror jag att vi är helt överens om att aktörer som begår felaktigheter och till exempel använder skolpengen på ett felaktigt sätt inte ska få lov att göra det.

Problemet är bara att ni röstar nej till förslagen när vi försöker att agera mot det. Förra mandatperioden rapporterades det – hela svenska folket kunde läsa om det i dagstidningarna – om en konfessionell friskola där ägaren använde skolpengen till att finansiera ett islamistparti i, tror jag, Somalia. Skolpengen har också använts till porrklubbar i Thailand. Moderaterna agerade snabbt och konsekvent med förslag om att göra det möjligt att återkräva dessa pengar och se till att svenska skattemedel kommer tillbaka till Sverige, till eleverna och till skolverksamheten, men Socialdemokraterna röstade nej till detta.

Jag måste ändå få säga att det blir lite tunt, fru talman, när det gäller Socialdemokraternas ambitioner att komma till rätta med den här typen av problematik. Det verkar handla om att konsekvent säga nej till alla varianter av friskolor.

Jag är inte emot friskolor och vill inte förbjuda dem. Det jag däremot vill är att komma åt dem som begår felaktigheter. Jag tycker att vi borde kunna komma överens om detta, men eftersom det är en principiell och ideologisk fråga för Socialdemokraterna att vara emot allting som leder till mer valfrihet för eleverna förstår jag att vi inte kommer att komma överens här i dag.

(Applåder)

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner i all ödmjukhet ledamöterna om att samtliga ledamöter alltid talar via talmannen och inte direkt till varandra med ”du” och ”dig”).

Anf. 129 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Jag yrkar för tids vinning bifall endast till Sverigedemokraternas reservation 10, som handlar om en mobilfri skola.

Som alla känner till är den svenska skolan inte på samma höga nivå som för några decennier sedan. Vi brottas i dag med helt nya fenomen som vi då – jag var med på den tiden – inte trodde var möjliga. Ett av de problem som vi fått med den okontrollerade massinvandringen är hedersproblemen. Det har pratats lite om det i dag, och jag vill förstärka detta.

Redan från förskolan finns det en utbredd hedersproblematik som skapar konflikter och segregering i elevernas vardag. I min hemstad – i det socialdemokratiska Malmö – har man nyligen gjort en oberoende granskning av stadens förskolor med häpnadsväckande resultat. Barn av olika kön får inte leka med varandra. Flickor får inte ha kortärmad eller kortbent trots sommarvärme. Det finns pojkar som säger att de vill bestämma över kvinnlig personal och att de inte behöver lyssna på dem bara för att de är just kvinnor. Det finns syskon som styr och kontrollerar varandra.

Men förskolorna i Malmö gör nästan inga orosanmälningar med koppling till hedersförtryck, trots att de är skyldiga enligt lag. Förra året gjordes en enda anmälning från en förskola. En anledning till detta är att personalen helt enkelt inte vågar – de anställda är rädda för hotbilden från vård-

nadshavare och anhöriga. Personalen är rädd för att barnet ska fara illa om de tar upp känsliga saker med föräldrarna. Personal och ledning upplever stora svårigheter i mötet med föräldrar vid oro för hedersproblematik. Personalen kan dessutom själva upprätthålla hedersnormer gentemot barnen på förskolan, eftersom de själva lever i en hederskontext.

Till detta, fru talman, kan vi lägga att var femte niondeklassare i Malmö lever under hedersförtryck, vilket en helt annan undersökning visar. Så har det varit under en längre tid. Trots att det socialdemokratiska styret via sina tjänstemän lovat att vidta åtgärder, och trots att vi har hört från talarstolen här inne hur viktigt detta är, har inget blivit bättre. Det är bara ord.

Nu har det nya regeringsunderlaget gett Skolverket ett uppdrag om ett systematiskt arbete inom området hedersproblematik, vilket är jättebra. Sverigedemokraterna vill gå lite längre och anser att vi måste gå vidare med en riksomfattande kartläggning av hedersförtrycket och islamiseringen i den svenska skolan. Dessa problem är så allvarliga och omfattande att man inte får missa något. Sverigedemokraternas mål är att den svenska skolan återigen ska vara fri från hedersförtryck och islamisering.

Fru talman! Alltför många elever upplever psykisk ohälsa. Här vill vi se riktade kunskapsinsatser till eleverna i form av olika evidensbaserade program – det finns ganska många sådana – som passar för ändamålet. Syftet är att öka kunskapen om och förståelsen för den eventuella egna ohälsan och andras ohälsa. Vi tror att upplysning är en väg att gå.

En annan åtgärd för att minska ohälsa och stress är att lämna bort sin mobiltelefon en stund och undvika sociala medier under skoldagen. Här anser vi att normen ska vara mobilfri skola till och med årskurs 9. I dag är normen att man får ha mobil i skolan men att rektorn kan besluta annat.

Som alla säkert känner till har många elever ganska stora problem med att läsa och skriva. Här har Sverige sjunkit som en sten jämfört med andra länder. Glädjande nog har regeringsunderlaget uppmärksammat detta och har infört ett stöd för inköp av fysiska läroböcker, vilket har varit mycket uppskattat av dem som har ansökt om det. Skolverket har även getts i uppdrag att genomföra insatser för att stärka barns och elevers utveckling i språk, läsning, skrivande och matematik.

För att ytterligare stärka svenska språket vill Sverigedemokraterna att man överväger att ta bort svenska som andraspråk. Alla elever bör mötas av samma höga förväntningar. Verkligheten med fortsatta studier eller arbete kräver god kompetens, och då är det inte bra att man gjort denna segerregering innan.

Fru talman! Modersmålsundervisningen, som utökades 1966–1977 genom vissa reformer, var till för arbetskraftsinvandrarnas barn, som då utgjorde ungefär 5 procent av eleverna i den svenska skolan. Dessa ville bli och blev också en del av det svenska samhället, och några större språkproblem i svenska fanns inte på den tiden. I dag är situationen helt annorlunda. Massinvandringen, från framför allt länder med låg utbildningsnivå, har definitivt förändrat den svenska skolan. Förutom ordningsproblem är dåliga kunskaper i svenska språket ett jätteproblem.

Många här pratar om mer pengar till skolan. I dag har en tredjedel av alla elever rätt till modersmålsundervisning. Det kostar mycket pengar, cirka 2,4 miljarder kronor, vilket är mer än de 2 miljarder det påstås att friskolorna gör i vinst. Dagens modersmålsundervisning har också många

problem, såsom låg andel behöriga lärare, 40–50 procent, och gratisbetyg i moderna språk till eleverna då de i de flesta fall tyvärr per automatik får högsta betyg. Det förekommer också påfallande mycket ”gratis läromedel” innehållande propaganda från islamistiska och andra diktaturer.

Nu måste signalen till alla elever vara att det är goda kunskaper i svenska språket som gäller för att få en god utbildning och ett bra arbete. Har man sedan tid över får man gärna lära sig sitt modersmål men i egen regi.

Avslutningsvis, fru talman: Den okontrollerade massinvandringen har haft enormt negativ inverkan på hela den svenska skolan. Det är därför för mig helt obegripligt att det fortfarande finns partier som vill fortsätta på denna väg.

(Applåder)
(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 maj

SoU7 Riksrevisionens rapport om det nationella smittskyddet

Punkt 1 (Smittskyddsfrågor)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

281 för utskottet

22 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 16 MP, 14 L, 2 -

För res.: 1 S, 21 V

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Åsa Eriksson (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU14 Jakt och viltvård

Punkt 1 (Samlad vilt- och klövviltsförvaltning)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

266 för utskottet

37 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 14 L, 2 -

För res. 1: 21 V, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 2 (Älgförvaltning)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

96 för res. 2

62 för res. 3

145 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Linda W Snecker (V) och Elin Nilsson (L) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

147 för utskottet

94 för res. 2

62 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 16 MP, 14 L

För res. 2: 93 S, 1 -

Avstod: 61 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 3 (Vargförvaltning)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

Votering:

284 för utskottet

19 för res. 4

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 16 MP, 14 L, 2 -

För res. 4: 19 C

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Prot. 2023/24:114
15 maj

Punkt 9 (Blyammunition)

1. utskottet
2. res. 7 (V)

Votering:

280 för utskottet

21 för res. 7

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 SD, 60 M, 18 C, 17 KD, 16 MP, 14 L, 2 -

För res. 7: 21 V

Avstod: 1 C

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Helena Lindahl (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU29 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet

Punkt 1 (Komplettering av strategin)

1. utskottet
2. res. 1 (S, C)

Votering:

190 för utskottet

113 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 16 MP, 14 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 19 C, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 2 (Förebyggande insatser)

1. utskottet
2. res. 2 (MP)

Votering:

287 för utskottet

16 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 14 L, 2 -

För res. 2: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 5 (Intensivövervakning med elektronisk kontroll)

1. utskottet
2. res. 5 (V, C, MP)

Votering:

246 för utskottet

56 för res. 5

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 5: 21 V, 19 C, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L, 1 -

Punkt 10 (Kommuners tillståndsplikt för kamerabevakning)

1. utskottet
2. res. 11 (S, MP)

Votering:

193 för utskottet

110 för res. 11

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 11: 93 S, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU23 Riksbankens verksamhet och förvaltning 2023

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 maj

KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU12 Valfrågor

Punkt 6 (Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V)

Votering:

126 för utskottet

115 för res. 1

62 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2023/24:114
15 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 60 M, 19 C, 17 KD, 16 MP, 14 L
För res. 1: 93 S, 21 V, 1 -
Avstod: 61 SD, 1 -
Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 7 (Incidentrapportering)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

241 för utskottet

62 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 16 MP, 14 L, 1 -

För res. 3: 61 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Minoritetsfrågor

Punkt 1 (Judiskt liv i Sverige)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V, MP)

Förberedande votering:

62 för res. 1

37 för res. 2

204 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

204 för utskottet

62 för res. 1

37 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 19 C, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 61 SD, 1 -

Avstod: 21 V, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 4 (Genomförandet av FN:s urfolksdeklaration)

1. utskottet
2. res. 5 (V, MP)

Votering:

266 för utskottet

37 för res. 5

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 14 L, 2 -

För res. 5: 21 V, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 6 (Stöd till organisationer)

1. utskottet
2. res. 7 (C)

Votering:

268 för utskottet

19 för res. 7

16 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 14 L, 2 -

För res. 7: 19 C

Avstod: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 11 (En samisk språklag)

1. utskottet
2. res. 13 (V, MP)

Votering:

266 för utskottet

37 för res. 13

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 14 L, 2 -

För res. 13: 21 V, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU14 Mänskliga rättigheter

Punkt 1 (Yttrandefrihet)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

286 för utskottet

16 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 19 C, 16 KD, 14 L, 2 -

För res. 1: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 2 (Politiska fångar)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, C)

Votering:

169 för utskottet

134 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 17 KD, 16 MP, 14 L, 1 -

För res. 2: 93 S, 21 V, 19 C, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 3 (Minoriteter)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (C)

Förberedande votering:

63 för res. 3

19 för res. 4

220 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Camilla Hansén (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Anna Starbrink (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

221 för utskottet

63 för res. 3

19 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 M, 21 V, 17 KD, 16 MP, 14 L, 1 -

För res. 3: 1 S, 61 SD, 1 -

Avstod: 19 C

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 4 (Storskalig miljöförstöring s.k. ekocid)

1. utskottet

2. res. 5 (S, V, C, MP)

Votering:

153 för utskottet

150 för res. 5

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 5: 93 S, 21 V, 19 C, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 5

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU8 Finansiering av kommuners medverkan i frågor om slutförvar

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Stödet till ideella föreningar)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

3. res. 2 (MP)

Förberedande votering:

21 för res. 1

16 för res. 2

266 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

265 för utskottet

21 för res. 1

16 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 16 KD, 14 L, 2 -

För res. 1: 21 V

Avstod: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 3 (Kommunernas övriga kostnader)

1. utskottet
2. res. 3 (S, C)

Votering:

191 för utskottet

112 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 16 MP, 14 L, 1 -

För res. 3: 92 S, 19 C, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

NU12 Regional utveckling

Punkt 1 (Insatser för regional utveckling och tillväxt)

1. utskottet
2. res. 1 (S)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

94 för res. 1

62 för res. 2

146 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

148 för utskottet

93 för res. 1

62 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 16 MP, 14 L

För res. 1: 92 S, 1 -

Avstod: 61 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

3. res. 7 (C)

4. res. 8 (MP)

Förberedande votering 1:

19 för res. 7

16 för res. 8

268 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

21 för res. 6

19 för res. 7

263 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

172 för utskottet

21 för res. 6

110 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 S, 60 M, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 6: 21 V

Avstod: 13 S, 61 SD, 19 C, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Anna Vikström (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023

Punkt 1 (EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

3. res. 4 (MP)

Förberedande votering:

19 för res. 3

16 för res. 4

267 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

153 för utskottet

19 för res. 3

131 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 3: 19 C

Avstod: 93 S, 21 V, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Prot. 2023/24:114
15 maj

Punkt 2 (Sanktioner mot Ryssland)

1. utskottet
2. res. 5 (S, MP)

Votering:

173 för utskottet

110 för res. 5

19 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 14 L

För res. 5: 93 S, 16 MP, 1 -

Avstod: 19 C

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Översyn av sanktionerna mot terrorism)

1. utskottet
2. res. 7 (M, KD, L)

Votering:

212 för utskottet

91 för res. 7

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 21 V, 19 C, 16 MP, 2 -

För res. 7: 60 M, 17 KD, 14 L

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 6 (Kriget i Gaza)

1. utskottet
2. res. 11 (V, MP)

Votering:

265 för utskottet

38 för res. 11

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 11: 21 V, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU7 Integration*Punkt 1* (Målet för integrationspolitiken m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

286 för utskottet

16 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 13 L, 2 -

För res. 1: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 3 L

Anna Starbrink (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Bosättningslagen)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

174 för utskottet

94 för res. 2

35 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 2: 93 S, 1 -

Avstod: 19 C, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 4 (Etableringsprogrammet)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

172 för utskottet

21 för res. 6

110 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 6: 21 V

Avstod: 93 S, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 5 (Etableringsinsatserna)

1. utskottet
2. res. 10 (MP)

Votering:

174 för utskottet
16 för res. 10
113 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 10: 16 MP

Avstod: 93 S, 19 C, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 8 (Nyanlända kvinnors etablering)

1. utskottet
2. res. 13 (S)

Votering:

193 för utskottet
94 för res. 13
16 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 19 C, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 13: 93 S, 1 -

Avstod: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Punkt 9 (Civilsamhällets betydelse för integrationen)

1. utskottet
2. res. 15 (C)

Votering:

284 för utskottet
19 för res. 15
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 16 MP, 14 L, 2 -

För res. 15: 19 C

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU22 EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. (V)

Votering:

282 för utskottet

21 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 C, 17 KD, 16 MP, 14 L, 2 -

För res.: 21 V

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 5 C, 2 KD, 2 MP, 2 L

Prot. 2023/24:114

15 maj

-----

§ 12 (forts. från § 8) Grundläggande om utbildning (forts. UbU10)

*Grundläggande
om utbildning*

Anf. 130 PAULA ÖRN (S) replik:

Fru talman! Det var inte direkt en överraskning att modersmål skulle bli föremål för dagens debatt.

Den svenska modersmålsundervisningen måste beskrivas som en stor framgång med fördelar som en tryggare kulturell identitet, stärkt språklig förmåga men framför allt, och viktigast, bättre kunskapsresultat i andra ämnen, också i ämnet svenska. En av de större studierna gjordes 2019 och omfattade så många som 26 500 elever. I en statlig utredning från samma år finns ytterligare 95 vetenskapliga referenser. Sverigedemokraternas dimridåer om att det inte finns forskning om modersmålets fördelar är bara trams och ett försök att dribbla bort korten.

På samma sätt gör de för övrigt på klimatområdet. De ger en enskild forskare eller en artikel samma vikt som hela FN:s klimatpanel IPCC med hundratals forskare och tusentals vetenskapliga studier och publikationer.

Det konstaterades redan förra året att det i den danska rapport om modersmål som ledamoten hänvisade till står att resultaten inte är statistiskt säkerställda och att rapporten inte kan användas för avgöranden.

Det finns väldigt många artiklar och forskare som gång på gång slår fast det vetenskapliga stöd som finns för fördelarna med modersmålsundervisning. Vi vet att modersmålsundervisning leder till bättre skolresultat. Varför fortsätter Sverigedemokraterna framhärda att det saknas forskningsstöd för modersmålsundervisningens positiva effekter när det helt enkelt inte är sant?

Anf. 131 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Visst kan man stå här och hävda att modersmålsundervisning är något helt fantastiskt, men den största undersökningen är den som gjordes i verkligheten. Den gjordes i vårt grannland Danmark, och det var inte någon liten undersökning som inte var statistiskt säkerställd. Det här var en stor undersökning där man kontrollerade alla. Den gjordes visserligen för en del år sedan, men man tittade på alla elever om modersmåls-

undervisningen hade någon verkan. Den hade varken någon positiv eller negativ inverkan, utan man såg att det var ett nollsummespel, plus minus noll.

Däremot fanns det naturligtvis en kostnad, och denna kostnad undviker Socialdemokraterna och andra partier att prata om. Det ger också en bild av vad man tycker är viktigast: det svenska språket eller modersmålet. Det undviker man att prata om.

Danskarna gjorde helt rätt. De följde slutsatsen eftersom de såg att modersmålsundervisningen inte hade någon större positiv inverkan; det var ett nollsummespel. De tog därför bort den i amt efter amt, som det heter där i Danmark – det finns tio stycken. Sist ut var Köpenhamn. Man lade alltså ned den överallt. Den är helt frivilligt, och precis så skulle vi kunna ha det i Sverige.

Det kan vara frivilligt att ge modersmålsundervisning, men i dag är det ett tvång. Varje kommun måste ge en möjlighet till modersmålsundervisning, under vissa premisser. Vi tycker att det fel. Det här är en kostnad, och vi vill lägga pengarna på annat. Dessutom vill vi ha ett tydligt mål om att det är svenskan som gäller.

Jag vet inte om ledamoten har följt med i rapporteringen om Pisa- och Pirlundersökningarna. Där visas tydligt att eleverna har oerhörda problem med svenska språket. Det är detta vi vill göra något åt. Det här är *en* liten åtgärd, och det krävs mycket mer, vilket vi är medvetna om.

Anf. 132 PAULA ÖRN (S) replik:

Fru talman! Det är ändå bra att ledamoten bevisar min tes genom att hänvisa till *en* studie. I själva studien står det dessutom att utredaren anser att underlagen inte kan användas på det sätt som har gjorts. På något sätt är det här ändå klargörande.

Jag vill återgå till en fråga som togs upp under den debatt vi hade förra året med anledning av ett betänkande i samma ämne. Då sa utskottets ordförande Fredrik Malm nämligen att det inte fanns någonting i Tidöavtalet som sa att modersmålsundervisning skulle vara skadligt. Det är ju bra, men det går på tvärs mot det som Sverigedemokraternas ledamot hävdar, det vill säga att den är skadlig och ska tas bort.

Vidare sa utskottets ordförande ungefär att det fanns saker att titta på för en utredning, men han var inte särskilt orolig för utredningen. Den oro han hänvisade till var den oro som min kollega Aylin Nouri uttryckte över att regeringen, styrd av Sverigedemokraterna, kommer att nedmontera och ta bort den svenska modersmålsundervisningen.

Man undrar ju lite nu hur det kommer att bli. Är modersmålsundervisningen fredad, så som utskottets ordförande säger? Kommer den av SD styrda regeringen att skära bort modersmålsundervisningen, så som Sverigedemokraterna vill? Eller finns det ingenting att oroa sig för, så som Liberalerna säger? Jag vore tacksam för ett klargörande från ledamoten.

Anf. 133 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag kan börja bakifrån. Ska man vara orolig? Jag vet inte. Jag är inte orolig i alla fall. Jag och mitt parti vill att modersmålsundervisningen som ett tvingande inslag ska läggas ned. Vi hindrar ingen från att gå på modersmålsundervisning. Det har vi aldrig gjort. Vi hindrar ingen att spela fotboll. Vi hindrar heller ingen från att gå och dansa, om man

hellre vill det. Absolut inte! Men vi vill inte att detta ska ingå i skolans uppdrag. Det är detta vi är emot. Om sedan andra har en annan åsikt får de väl ha det.

Det ska hur som helst göras en utredning om det här där detta finns med. Sedan får vi se var vi landar. Det kan jag inte säga nu, utan det får utredningen visa.

Är det skadligt att gå på modersmålsundervisning? Nej, jag tror inte att det är skadligt. Det har jag aldrig sagt. Jag tycker inte om när andra lägger ord i min mun, fru talman. Jag har aldrig sagt att detta är skadligt. Men vi ser inte att det är något plus.

Det är inte en liten undersökning från Danmark som vi följer; man har gjort flera olika undersökningar i Danmark. Man gjorde den här stora verklighetsgrejen, där man kontrollerade hela allt, och det är rätt många år sedan. Det är inte någon undersökning från förra året. Det här hävdar vi är ett tydligt bevis. Vi vill se en tydlig inriktning på att eleverna i svenska skolan ska bli bra på svenska.

Vi har ett extremt problem, fru talman. Jag undrar om inte ledamoten framför mig har upptäckt och sett att vi har ett jätteproblem i skolan med svenska språket. Vi måste ha fullt fokus på det. För oss är detta en tydlig inriktning. Svenskan är det som ger utbildning och sedan jobb eller fortsatt utbildning. Svenskan är nummer ett i prioritet.

Anf. 134 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Fru talman! Det är ungefär en månad kvar tills Sveriges elever får sommarlov, och många barn har olika aktiviteter, äventyr och semestrar som de längtar till. Men många elever har också någonting ännu starkare som de längtar ifrån. För alltför många elever innebär skolan en vardag som innebär oro och otrygghet och där de inte kan trivas.

Den årliga kartläggningen från Friends visar att nästan varannan elev i mellanstadiet utsatts för kränkningar i skolan det senaste året. 14 procent rapporterar att de utsatts för mobbning. Det här är rapporter som tyvärr ser ganska lika ut år efter år. Mer än var tionde elev känner sig otrygg i skolan. Över hälften av eleverna uppger att andra elever stör ordningen i klassrummet, så att de inte kan arbeta i lugn och ro.

De här ordningsproblemen, med våld, stök och kränkningar, skapar naturligtvis en enorm stress som gör att barn och unga mår dåligt och hamnar efter. Att utsättas för mobbning som barn kan dessutom också få långtgående konsekvenser för hälsan i vuxenlivet och kan leda till dålig självkänsla, depression, ångest, psykisk ohälsa eller självskadebeteende. Ordningsproblemen i svensk skola är ett stort svek.

Särskilt allvarliga är siffrorna om att nära hälften av högstadiel eleverna upplever att lärare eller skolpersonal inte alltid agerar när man kränks eller behandlas illa. Vi kristdemokrater kan aldrig acceptera att vuxna människor passivt ser på när elever kränks eller stöket breder ut sig på våra skolor. Skolan får aldrig kapitulera för dem som väljer att störa, sabotera och trakassera i stället för att behandla andra med respekt.

Fru talman! Ingen förälder ska behöva skicka iväg sin lilla son eller dotter till skolan med oro i magen över vad de andra barnen ska göra eller säga, och inget barn ska behöva känna sig otryggt i skolan och dess korridorer. Det minsta man som förälder ska kunna begära är att skolan är en

trygg plats där eleverna behandlar varandra med respekt. Det som behövs nu är en skolpolitik för ordning, trygghet och respekt.

Hur skapar man då det, fru talman? Jag tror att man behöver mer tid för barnen. Jag tror att vi behöver skapa förutsättningar för mindre undervisningsgrupper, bättre stöd till eleverna, fler speciallärare och fler specialpedagoger. På så vis vill vi på ett bättre sätt anpassa undervisningen till den enskilda elevens förutsättningar, så att fler barn får möjlighet att klara skolan. Jag tror att det skulle skapa förutsättningar för trygga skolor, men jag tror också omvänt att trygga skolor skulle skapa förutsättningar för mer tid till barnen. Det där går hand i hand.

Vi behöver också säkerställa att lärare och annan skolpersonal står redo att gripa in mot mobbning och trakasserier. De antimobbningsprogram som finns på skolorna måste vara evidenssäkrade, men det behövs också mer utbildning i ledarskap och konflikthantering redan på lärarutbildningen och som vidareutbildning. Skolpersonalen behöver dessutom befogenheter att gripa in mot elever som stör ordningen. De befogenheter skolpersonalen har behöver nog förtydligas och skärpas.

I dag finns viss möjlighet till utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering och avstängning, men de åtgärderna behöver kunna användas i större utsträckning. Vi anser att ett större batteri av disciplinära åtgärder bör kunna sättas in mot elever som väljer att hota, kränka eller sabotera i stället för att behandla andra elever med respekt.

Kristdemokraternas arbete för mer ordning och trygghet kommer enbart att fortsätta tills det råder nolltolerans mot mobbning och kränkningar i de svenska skolorna. Vartenda fall av kränkningar och trakasserier behöver få tydliga konsekvenser, och den sortens beteende bör naturligtvis också leda till en direkt kontakt mellan hem och skola.

Skolgången sker nämligen tillsammans med föräldrarna. Vikten av att föräldrar involverar sig och bryr sig om barnens resultat i skolan kan inte nog betonas. Föräldrar behöver därför få stöd och hjälp att ta sitt föräldransvar, hjälpa sina barn att klara skolans krav och mer aktivt involveras i barnens lärande.

Jag pratade i helgen med en lärare som sa att om alla föräldrar bara såg till att barnen sov på natten och åt frukost på morgonen skulle väldigt mycket vara löst i svensk skola. Man kan tycka att det är ganska grundläggande, men uttalandet säger någonting om att det finns ganska många familjer där det där inte är någon självklarhet.

Jag tror att en så enkel sak som ett förväntansdokument skulle kunna bidra – ett slags ansvarskontrakt mellan elev, föräldrar och skola som tydliggör förväntningarna på eleven när det gäller skolans ordningsregler, bemötandet och naturligtvis också själva studierna men som också tydliggör vad föräldrarna konkret kan göra för att stötta sina barn och höja kunskapsresultaten. Skolan kan göra mycket på egen hand, men ett starkt föräldransvar är helt avgörande för att vi ska klara av att förbättra kunskapsresultaten och göra Sveriges skolor till trygga skolor där ingen hålls tillbaka, där ingen lämnas efter och där alla barn behandlas med respekt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 135 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 19 från S, V och MP.

Fru talman! Vi debatterar ett betänkande som innehåller en stor blandning av olika skolfrågor. Jag tänker fokusera på två av de frågor som jag tycker är särskilt viktiga i den tid vi befinner oss i, då krafter som sysslar med desinformation, hat, hot och trollfabriker utgör ett hot mot vår demokrati. Skolans uppgift har sällan varit viktigare avseende demokratiuppdraget.

Första året jag satt i riksdagen tog jag upp en fråga som åter har blivit aktuell: Ska politiska partier och ungdomsförbund kunna vara på skolor eller inte?

Låt mig börja med att säga att alla elever ska kunna känna sig trygga när de går till skolan. Inga judiska, muslimska eller homosexuella barn ska behöva gå till skolan och mötas av politiska krafter som kränker deras människovärde eller ifrågasätter deras existens.

De senaste 15 åren har debatten om huruvida politiska organisationer och partier – och i så fall vilka – ska ges tillträde till Sveriges skolor blivit ett hett ämne. Före valen 2014 och 2018 var det många partier och fackliga organisationer som tydligt kritiserade att till exempel nazistiska organisationer eller partier tillåts sprida sina budskap på skolor – budskap som bryter mot skolans uppdrag och lagar. I en tid där nyssnazister med trollfabriker är med och styr vårt land är det åter dags att ta upp frågan.

Fru talman! Man måste kunna hålla flera tankar i huvudet samtidigt. Att engagera fler unga i partipolitiken är en viktig del i att öka ungas inflytande i samhället. Skolan har precis som de politiska partierna ett viktigt demokratiuppdrag och bör därför hjälpa ungdomsförbund att nå ut till ungdomarna. Så ser det däremot inte ut på alla ställen i dag. En bestämmelse i skollagen gör det möjligt för rektorerna att bestämma om politiska partier ska bjudas in eller inte. I skollagen beskrivs det att rektorns beslut ska vara motiverat ur ett objektivt urval samt att det ska göras på ett sakligt och opartiskt sätt som inte strider mot objektivitetsprincipen.

Att ha ett objektivt urval är jättebra och viktigt för opartiskheten. Vi anser också att det är nödvändigt för demokratin att politiska partier under ordnade former ska kunna tillåtas att sprida information på skolor.

När vissa av rektorerna väljer att inte ta emot partier eller ungdomsförbund på grund av att något enstaka parti bryter mot värdegrunden som finns i skolan skadar det demokratin och möjligheten för ungdomar att faktiskt få reda på vad de olika partierna vill.

Apropå att ha två tankar i huvudet samtidigt är skolan inte heller någon offentlig plats. Det är därför orimligt att släppa in partier som genom sin politik diskriminerar en stor del av Sveriges elever.

Fru talman! Jag vill med det göra en övergång till en annan fråga som jag finner otroligt viktig. Den handlar om förmågan att kunna skilja på fakta och åsikter, och att skilja på demokratiska värderingar och odemokratiska sådana.

Det handlar om förmågan att kunna sätta ord på det man tänker och tycker, och förmågan att kunna arbeta med politik utan att till exempel genom trollfabriker sprida falska uppgifter om politiska motståndare. Därför vill jag prata om skolbibliotek och alla barns rätt till bemannade sådana.

Skolbibliotek är viktiga för lärandet och för tillgången till bland annat litteratur, läromedel och digitala resurser. Det bör vara grundat på att de ska vara bemannade med behörig personal för att bidra till jämlikheten. De bidrar också till att barn blir bättre på självkritik, fostras till att bli demokratiska medborgare som har förmågan att analysera och att helt enkelt vara med och utveckla vår demokrati i stället för att kämpa för att motverka demokratin.

Den förra regeringen satsade på personalförstärkningar i skolbibliotek, och genom Läslyftet har även skolbibliotekarier fått möjlighet till kompetensutveckling. Frågan har också lyfts in i läroplanerna.

I dag ser vi dock en tillbakagång. Tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek har blivit mer ojämlig. En del skolor har bemannade skolbibliotek och god tillgång på läromedel medan andra, ofta vinstdrivande friskolor, sparar in på resurser genom att dra in på tillgången till läromedel och skolbibliotek.

Vinstjakten och marknadslogiken har skapat incitament för skolkoncerner att spara in på just sådana delar som skolbibliotek. Jämte ett förbud mot vinstuttag i skolan för marknadsaktörernas koncerner krävs tydliga regleringar för skolbibliotek som gör att dessa vinstdrivande skolor inte kan spara in det viktiga vi har, nämligen skolbiblioteken.

Vi från S, V och MP vill i den reservation som vi har i dag särskilt lyfta fram förslag i utredningen *Skolbibliotek för bildning och utbildning* som skulle kunna implementeras. Det behöver regleras vad som är ett skolbibliotek. Det ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av såväl digitala som analoga medier som präglas av allsidighet och kvalitet och som ska ställas till elevernas och lärarnas förfogande.

Utredningen föreslår bland annat att det i skollagen ska tydliggöras att syftet med skolbibliotek är att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. Det var bland annat därför som jag lyfte upp denna fråga.

Vi ska se till att satsa på att huvudmännen får sträva efter att i första hand anställa personal som är behörig att vara skolbibliotekarie och som har kunskap inom biblioteks- och informationsvetenskap. Det ökar också sannolikheten att våra barn kommer att få tillräckliga verktyg för att vara självkritiska och lära sig skillnaden mellan vad som är demokratiska värderingar och vad som är odemokratiska sådana. Vi menar helt enkelt att regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad jag här har anfört.

Fru talman! Enligt regeringens propositionsförteckning för våren 2024 framkommer det att regeringen den 4 juni ska inkomma med en proposition gällande just skolbibliotek. Nu har riksdagen chansen att sända en tydlig signal till regeringen så att denna proposition inte blir som det blev senast när Jan Björklund satt vid makten.

I stället gäller det att införa de nödvändiga delar som behövs för att vi ska få just bemannade skolbibliotek i ett jämlikt skolväsen. Det bidrar till att barn och elever, till skillnad från vissa partier, lär sig vad som är fakta och vad som är desinformation.

Anf. 136 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Minns fru talman sitt första betyg? Kanske var det med skräckblandad förtjusning, lite illamående och magont, men ändå med

förväntan? Skulle allt slit som man lagt ned löna sig? Eller var det som för många i dag bara en start på en lång mardröm av ångest?

Du duger inte! Det är i praktiken vad vi säger till en fjärdedel av alla elever. För det är så många som går ut skolan med underkänt, F, i minst ett ämne. Det gäller särskilt de 15 procent som är underkända i ett kärnämne och som därmed stängs ute från stora delar av gymnasiet.

Framtiden förvandlas och blir allt annat än ljus. Den stängs. Det känns som att drömmar om resor, spännande jobb, att kunna bygga en familj är bortflugna. Jag kan lika gärna drömma mig bort i en digital värld, eller skaffa framgång i den undre världen bland kriminella där jag kan få respekt. Här bryr sig ändå ingen.

En fjärdedel av de fina, älskade förväntansfulla ungar som vi skickade iväg som sexåringar är stukade, stressade och trasiga nio år senare. Hur kan detta få fortgå?

Mycket, eller snarare det mesta, beror på att vi har en snedvriden och bristande resursfördelning. Det är brist på stöd till elever med behov. Men vi får inte blunda för att betygen spelar en liten, men ändå så irriterande kliande roll i detta.

Det mest bisarra med dagens betygssystem är att gränsen för godkänt har krav som alla elever inte kan uppnå, alltså inte ens om de försöker. Som det är nu säger vi i klartext att de här barnen, de uppnår inte samhällets krav på vad en människa förväntas vara, vilket helt enkelt vittnar om ett mycket sjukt betygssystem som behöver akut vård.

Samtidigt har vi en väldigt gedigen och fin skollag som säger att alla barn har rätt till utbildning och har rätt att bli godkända i skolan.

Vi i Centerpartiet har varit tydliga. Kriterierna för godkänt, även kallat betyg E, måste vara sammanvägda, precis som A till D är, och framför allt verklighetsanpassade med mål som alla elever faktiskt har möjlighet att uppnå om de lägger tid och arbete på att försöka.

Det är därför både bra och nödvändigt att detta nu utreds. Men det räcker inte. Vi behöver även se över betyget F, det vill säga underkänt, för att se vad det betyget fyller för funktion och om och när det i så fall ska användas. Det kan rent av vara så att det vettigaste är att stryka det. Vi ska helt enkelt inte släppa ifrån oss ungdomar från skolan som inte anses vara godkända.

Det handlar inte om en flumskola och att kraven ska minska. Tvärtom kännetecknas en bra skola av höga förväntningar. Forskning visar entydigt att höga förväntningar är avgörande för alla elevers kunskapsresultat, oavsett bakgrund, kön eller funktionsnedsättning.

Elever som riskerar att inte nå upp till kunskapsmålen måste få rätt stöd så tidigt som möjligt. Krav och förväntningar ska inte sänkas. Men det måste öppnas upp fler möjligheter för barnen att ta sig vidare i livet. Varje individs livsresa ser olika ut och går i olika takt; en del behöver längre tid på sig. Det får aldrig vara för sent att komma rätt på banan.

Om vi ska se krasst på det handlar just betyg – till skillnad från förvärvad kunskap – väldigt mycket om att det är ett sätt att kunna fördela gymnasie- och högskoleplatser på ett effektivt och rättssäkert sätt. Då är den totala meritpoängen avgörande – inte att vi dömt ut unga människor med bokstaven F för resten av deras liv. Därför vill jag yrka bifall till vår reservation nummer 17, som bland annat handlar just om att utreda betyget F. Detta sagt om betygen.

Nu, fru talman, skulle jag vilja vända blicken mot den del av skolan som oftast glöms bort: våra fritidshem. Om skolan är den plats där vi får faktakunskaper och utbildning är det på raster, på fritidshem och i våra föreningar som vi blir delaktiga i samhället. Här formar vi relationer och nätverk, och här lär vi oss det sociala samspelet, normer och värderingar. På fritis sker också en stor del av språkutvecklingen.

I denna verksamhet, som till skillnad från skolan utformas utifrån barnens intressen och behov, möts barnen av vuxna pedagoger som kan handleda och utveckla dem som människor snarare än att fokusera på resultat och betyg. Det är i alla fall tanken. Fritidshemmen är en otroligt underskattad och nedprioriterad verksamhet. Handen på hjärtat – många av oss som har suttit som kommunpolitiker kan nog erkänna att vi har naggat på fritidshemmet när budgeten har varit svår att få ihop.

I en tid där samhället är delat och utanförskapet börjar visa sina konsekvenser på allvar borde vi göra precis tvärtom. Om vi verkligen vill bygga ett samhälle där alla hänger med är fritidshemmet en superbra plats att börja på. Då gäller det också att alla barn har möjlighet att gå på fritis. Totalt är 85 procent av alla 6–9-åringar inskrivna på fritis. Men i utanförskapsområdena är det bara 68 procent, trots att det är just här som fritis behövs mest.

Det är också så att barn till föräldralediga och arbetslösa inte har rätt till fritis. Det bidrar naturligtvis till utanförskap och ojämlikhet och är dessutom ett hinder för integration. Centerpartiet vill därför öka rätten till fritis, och vi föreslår att alla barn i årskurs 1–3, även barn till arbetslösa och föräldralediga, ska ha rätt till tio timmars avgiftsfritt fritis per vecka. Detta är också i linje med de förslag som har framkommit i de bäge utredningar som gjorts om fritidshem och fritidens betydelse och som utskottet hänvisar till i sitt svar.

Det är väl bra att detta bereds inom Regeringskansliet. Det vore ännu bättre om det blev lite handling, särskilt med tanke på att vi har en regering som säger sig vilja slåss mot kriminalitet och utanförskap. Det här är ett ypperligt sätt att förebygga just detta.

Jag erkänner dock att min tilltro till regeringsunderlaget i frågan är ganska körd i botten, inte minst efter den debatt som vi hade om förskolan för några veckor sedan. Där markerade Sverigedemokraterna tydligt att de anser att förskola endast ska vara till för de barn vars föräldrar arbetar, helt utan att se samband mellan orsak och verkan. Förskola, fritis och föreningsliv är sådant som minskar utanförskap och förebygger kriminalitet. Då borde kanske barn som riskerar utanförskap också verkligen få chansen.

Med detta sagt är det viktigt att vi lyssnar till den alltmer desperata kör av fritidspedagoger som visar på att situationen är ohållbar. När svångremmen dras åt och skolan ska betala är det ofta just fritidshemmet som får banta först. Det är en verksamhet som redan är ansträngd, och pedagogtätheten är på många ställen orimligt låg.

Att resurserna till barns utbildning måste öka har vi i Centerpartiet varit tydliga med, inte minst i vår budget. Men vi behöver också hjälpas åt att se till att fritidshemmen verkligen får del av detta. Det är mycket som är snett i regeringsunderlagets hantering av skola, förskola och fritidshem. Man fokuserar på saker som låter bra: på böcker och på att förbjuda skär-

mar och mobiltelefoner. Detta gör man samtidigt som skolor och förskolor stängs i rask takt, pedagoger avskedas och utanförskapet ökar.

Barns utbildning, det vill säga skola, förskola och fritidshem, är grunden i ett demokratiskt samhälle. Det är här vi ska bygga tillit och delaktighet. Det är viktigare än någonsin i dagens Sverige, där utanförskapets konsekvenser med skjutningar, barn som kommer hungriga till skolan och ökade klyftor nu blottas helt öppet.

Det räcker inte med att prata. Om vi menar allvar med det som står i vår skollag måste resurserna öka kraftigt men också fördelas om så att de finns där de behövs. Det är detta regeringen borde ägna sig åt tillsammans med dem som är redo att hugga i, i stället för att klamra sig fast vid trollfabrikens vd och hans armé.

Anf. 137 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! I dag tar vi oss an utbildningsfrågor ur ett brett perspektiv, och det har vi miljöpartister gjort även i motionskrivandet. Våra förslag handlar om demokratiuppdrag, genuspedagogik, medie- och informationskunnighet, ökad kunskap om natur, friluftsliv och allemansrätt, modersmål och minoritetsspråk. Som ni vet bereds en hel del av motionerna förenklat, men detta är likväl partiets politik.

Men skolan är så mycket mer än så. Det är en verksamhet där hundratusentals barn, elever, lärare och många fler yrkesgrupper arbetar varje dag. Miljöpartiet vill lyfta några särskilda områden där, och vi vill värna och lyfta kunskapen hos barn och elever.

Fru talman! Vårt samhälle och världen förändras snabbt, och det är tydligt att de värden som vårt samhälle vilar på – frihet och demokrati – behöver stärkas och värnas. Demokratiuppdraget i utbildningsväsendet är starkt och tydligt. En levande demokrati kräver delaktighet, vilket innebär att undervisning om grundläggande demokratiska värderingar inte är tillräckligt. Utbildningen ska också bedrivas i demokratiska arbetsformer.

Barn och elever behöver verktyg för att vara aktiva medborgare i en demokrati, och elever som har verkligt inflytande över sin utbildning får erfarenhet av att göra sin röst hörd, påverka och fatta beslut. Det är erfarenheter som ger ungdomar större möjlighet att påverka sina liv här och nu och som vuxna.

Vi är nu mitt i en valrörelse, och som flera andra har påpekat blir det påtagligt att skolan behöver bli bättre på att arbeta med demokratiuppdraget i praktiken kopplat till de politiska partierna. Vi hör om flera ungdomsförbund som inte får komma till skolor eller som får komma till skolor och ha bokbord men helst inte prata politik. Om man som riksdagsledamot ställer frågor om studiebesök och annat eller söker kontakt kan det hända att man får till svar att det bara är förvaltningschefen som pratar med politiker.

Skolan är offentligt finansierad, och den styrs av folkvalda, men folkvalda upplever sig inte vara välkomna. Jag tycker att det här är problematiskt. Det blir svårt att lära ut hur en demokrati fungerar i praktiken om elever inte får träffa folkvalda.

Miljöpartiet vill att Kommittén Demokratin 100 års förslag om skolans demokratiuppdrag ska genomföras. Det innebär att Skolverket ska få i uppdrag att utforma rekommendationer, allmänna råd och inspirationsmaterial för demokratiarbetet i skolan. Det ska sägas att det redan görs ett

stort arbete kring demokratifrågor på Skolverket. Kommitténs bedömning är att Skolverket bör utvärdera konsekvenserna av att politiska företrädare numera alltmer sällan bjuds in till skolor.

Fru talman! Vi vill att uppdraget att undervisa i medie- och informationskunnighet ska stärkas i grundskolans och gymnasieskolans läroplaner. När de flesta människor, inte minst unga men i alla åldrar, tillbringar mycket tid i den digitala miljön och exponeras för en flod av olika budskap är förmågan att kritiskt analysera information och olika källor viktigare än någonsin. Utan en sådan förmåga ökar sårbarheten att utsättas för propaganda, felaktigheter och förvanskade budskap av olika slag. Den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt eller inte kan sätta information i ett sammanhang kan få det svårare att bygga en solid kunskap. Detta ökar också risken för att antidemokratiska budskap får genomslag. Därför är det så viktigt att medie- och informationskunnigheten stärks i skolan.

Inte minst visar de senaste dagarnas avslöjanden, reaktioner och debatt kring hur partier driver desinformationscentraler i sociala medier på vad vi alla, barn och vuxna, utsätts för och behöver kunna hantera.

Fru talman! I ljuset av de globala megatrenderna och det världens länder har kommit överens om i Agenda 2030 är det tydligt att de som i dag är barn, elever och studenter behöver utveckla en handlingskompetens för hållbar utveckling.

Skolväsendets uppdrag är tydligt, och arbetet med att öka kännedomen om generationsmålet – att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta – är av yttersta vikt för att barn och unga ska stå starkt rustade för att leva i och leda ett samhälle som ska nå det övergripande generationsmålet.

Miljöperspektivet är tydligt i skolans styrdokument. I praktiken arbetar man också med det bredare begreppet hållbarhet som perspektiv. Miljöpartiet vill att det ska bli ännu tydligare i skolväsendets uppdrag, vilket innebär att utbildningen i alla skolformer för barn, elever och vuxna ska ha hållbar utveckling med dimensionerna social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet som ett grundläggande perspektiv, precis som det nu är för barnen i förskolan.

Naturskyddsföreningens rapport *Hur hänger skolan med i omställningen?*, den tredje i ordningen av deras rapporter, visar en förbättring. Den visar också att det finns ett tydligt uppdrag till skolan men att genomförandet behöver öka takten. Till exempel är det bara sex av tio kommuner som uppger att de har särskilda satsningar för arbetet med hållbar utveckling i grundskolan. Huvuddelen av kommunerna avsätter inte heller särskilda medel för kompetensutveckling för grundskolans lärare eller skolledare när det gäller hållbar utveckling.

För Miljöpartiet är kärleken till naturen viktig. Vi tror att ju mer man vet om naturen, desto mer är man beredd att göra för att skydda den. Okunskap ska inte ligga till grund för att arter hotas och utrotas. Alla barn och ungdomar borde få möjlighet att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i sitt land. Alla kommuner i Sverige borde säkerställa att det finns en ungdomsverksamhet som är inriktad på natur och friluftsliv.

Vi lever i en artkris. Den kallas den sjätte massutrotningen. Tillbaka gången av arter sker i hög grad i det tysta. Genom ökad kunskap om naturen skapas en större förståelse för de värden som nu står på spel. Kunskapen om naturen är en viktig del i läroplanen, från förskolan till grund-

skolan, och det finns ett stort värde i att kunskap om natur och biologisk mångfald finns med och utökas i läroplanen för alla skolformer. Därför behöver artkunskap och artskydd vara en naturlig del av undervisningen. Här spelar också friluftslivet i skolan och kunskap om allemansrätten en stor roll.

Fru talman! Andra har redan pratat om detta på ett förtjänstfullt sätt, men jag vill lyfta att även Miljöpartiet med spänd förväntan ser fram emot regeringens proposition vad gäller bemannade skolbibliotek, som ska komma innan sommaren. Det är en självklarhet att det ska finnas väl bemannade och väl rustade skolbibliotek som alla elever har tillgång till.

Fru talman! Jag vill avsluta med att påminna om vad som verkligen är grundläggande om utbildning. Det är skickliga lärare som har tid med sina elever. Det här kräver att staten tar ett större ansvar för skolans finansiering men överlåter detaljerna i genomförandet av undervisningen till klassrummen och dem som jobbar i dessa. Här går regeringen snarare en väg med något slags popcornpolitik av detaljerade åtgärder som mobilförbud och annat, i stället för att ge den finansiering som man skulle kunna ge.

Man kan välja att göra som regeringen gör. Det är dock viktigt att veta att det finns andra val att göra. Man kan välja att se till att skolan får en tillräcklig finansiering, att den får det den behöver och inte sätts på svältkur.

Miljöpartiet gör ett annat val än regeringen. Vi stärker skolornas ekonomi, och vi överlåter verksamheten i klassrummet till de professionella lärarna.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 14, som handlar om att stärka skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Westerlund (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 maj.)

§ 13 Kompetensförsörjning, e-hälsa och beredskap

*Kompetensförsörjning,
e-hälsa och beredskap*

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU21
Kompetensförsörjning, e-hälsa och beredskap
föredrogs.

Anf. 138 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Äntligen debatterar vi socialutskottets betänkande SoU21 *Kompetensförsörjning, e-hälsa och beredskap*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Kompetensförsörjning är något som man talat om sedan jag inledde min karriär inom svensk hälso- och sjukvård i det sena 80-talet. Behoven har fluktuerat över tid, och vi kan konstatera att diskussionen accelererat det senaste decenniet och att pandemin satte hela hälso- och sjukvårdssystemet i gungning.

Denna tid har satt sina spår, och vi har sett en del medarbetare lämna yrket efter detta. Men antalet som lämnat yrket har varit ganska konstant

under lång tid, och det som hörs i debatten är att det är lönerna som är problemet. Självklart är lönebild en delfaktor, men jag känner inte igen bilden att den är orsaken till att man väljer att lämna yrket. Det jag möter är diskussionen om dåligt ledarskap, delaktighet och möjligheten att få påverka sin arbetsmiljö. Därefter kan lönediskussionen komma. Det finns också en yrkesstolthet som gör att man till slut inte kan stå bakom den vård som för tillfället levereras.

Fru talman! Vi står inför stora utmaningar när det gäller att kompetensförsörja den svenska hälso- och sjukvården. Givet att vi fortsätter att jobba som vi gör nu kommer mitt eget län att behöva rekrytera hela årskullen som lämnar skolan i Kronobergs län 2030 för arbete inom hälso- och sjukvården. Den siffran får man fram genom att jämföra demografin och det beräknade behov som finns för att ersätta avgående personal.

Kommer det att bli så? Svaret är givetvis nej. Vi måste hitta nya sätt att arbeta på. En god och nära vård är helt avgörande för att vi ska klara framtidens hälsoutmaningar och kompetensbehov. Hälso- och sjukvården behöver jobba mer förebyggande och inte så reaktivt som man gör i dag. Detta är något som regeringen slutit avtal med SKR om att genomföra. Samtidigt har man avsatt pengar för ändamålet, 3,2 miljarder för 2023 och ytterligare 1,2 miljarder för 2024 och 2025. Man har också i vårändringsbudgeten tillskjutit ytterligare 6 miljarder till regionerna i sektorsbidrag för att dämpa de effekter som inflation och pensionskostnader har haft på dessa verksamheter.

Vi behöver också diskutera den vårdadministration som tynger verksamheterna, där det inte är ovanligt med dubbel- och till och med trippeldokumentation i samma ärende. Det är inte hållbart att våra medarbetare lägger mer tid på dokumentation än på patientnära arbete.

Fru talman! Det finns redan i dag goda exempel på där överenskomsten om god och nära vård har implementerats. Här vill jag lyfta det arbete som gjorts i Västerbotten med utbyggnaden av deras hälsocentraler och där Glesbygdsmedicinskt centrum varit en stor bidragande del. Denna utveckling har lett till att intresset för att jobba inom verksamheten är stort, och genom patientkännedom ökar det förebyggande arbetet per automatik. Innehållet i arbetet har växt, och personalen är en drivande faktor för att denna utveckling fortskrider.

Fru talman! Användandet av välfärdsteknik behöver utvecklas och ökas samtidigt som den digitala infrastrukturen behöver förbättras och samordnas, vilket är ett uppdrag som utretts och slutredovisats under april månad.

Genom fungerande digital infrastruktur ökar vi patientsäkerheten, men vi underlättar också arbetet för medarbetarna avsevärt. Det frigör tid till det patientnära arbetet. Teknik kan aldrig ersätta det personliga mötet, men tekniken ska användas där det är möjligt, allt för att frigöra personalresurser till just det personliga mötet.

Fru talman! När man läser och lyssnar på allt som sägs om den svenska vårdkrisen får man lätt uppfattningen att vi står på ruinens brant. Men så är inte fallet, enligt mig.

Vi behöver prata om hur vi använder våra personalresurser. Våra kommuner och regioner har faktiskt aldrig haft så många anställda sjuksköterskor och läkare som just nu. Trots det producerar vi mindre. Här behövs

politiskt mod att prioritera vilken verksamhet som ska genomföras och vilka saker vi inte ska hålla på med.

Om vi bara fortsätter skjuta in pengar i ett system utan att följa upp hur de används kommer situationen bara att bli värre. Ett exempel är utfasningen av hyrpersonal, som SKR jobbar med. Det är helt nödvändigt att denna utfasning sker. Ordinarie verksamhet ska inte bygga på hyrpersonal. Hyrpersonal ska användas vid akuta vakanser och vårdtoppar som ordinarie verksamhet inte är bemannad för.

Det är dock viktigt att man parallellt med utfasningen också gör prioriteringar i vad den redan anställda personalen ska jobba med. Annars kommer kompetensbristen att öka och bli ännu djupare. Och då kommer fler att sluta.

Fru talman! Jag vet att politiken inte ska blanda sig i uppgörelsen mellan arbetsmarknadens parter, men det nya arbetstidsavtalet som slutits har inte fått några positiva effekter på kompetensförsörjningsfrågan. Tvärtom ser vi nu att allt fler väljer att byta bransch. Det innebär många gånger högre lön, bättre arbetstider och framför allt mindre eller ingen helgtjänstgöring.

Detta är inte värdeskapande för någon. Delaktigheten, att kunna påverka sitt schema och sina arbetstider, har varit viktigt för personalen. Att man i det läget väljer att övertolka ett EU-direktiv är synnerligen bekymmersamt. Tanken med direktivet är god, men det komplicerar schemalaggingen inom våra 24:7-verksamheter. Det leder i sin tur till scheman som får helt motsatt effekt. Många anställda upplever att de känner sig tröttare och mer slitna, samtidigt som återhämningsperioderna har komprimerats.

Det är mänskligt att feila. Ibland ser man inte hela bilden när man tar beslut. Men med de konsekvenser som nu tydliggörs vore det anständigt om parterna satte sig ned och formulerade om avtalet utifrån den verklighet som råder.

Anf. 139 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag menar att vi har en nationell vårdkris i Sverige. Vi har också en stor kris när det gäller vårdpersonalens arbetsmiljö. Det har vi haft länge. Överbeläggningarna på landets sjukhus ökar också. Intensivvårdsplatserna minskar och är färre än före pandemin. Det är inte särskilt lyckosamt. Facken – Kommunal, Vårdförbundet och Sveriges läkarförbund – larmar.

Ni lägger mycket av ansvaret på regionerna, Thomas Ragnarsson. Och regionerna är ansvariga. Men det är en ekonomisk kris som beror på inflation och diverse saker. Fortfarande saknas ungefär 16 miljarder inom vården.

Det får också andra konsekvenser. Hälso- och sjukvården ligger efter i sitt arbete med att höja beredskapen för krig och allvarliga kriser. Det är inte Vänsterpartiet utan Försvarsberedningen som konstaterar det. Det gör att vår förmåga att klara av en kris, ett krig eller en pandemi, är väldigt begränsad, mindre än tidigare måste jag säga.

Förra året varnade Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, i en annan rapport för riskerna med privat ägande i sjukvården. FOI pekade bland annat på att myndigheterna saknar direkt kontroll över stora delar av vårdsektorn, vilket gör det lite svårt att säkerställa verksamheter i kris och att krigsplacera personal. Jag tycker att regeringen och SD har ignorerat detta.

Jag vill fråga ledamoten: Finns det några vägar framåt? Vad gör vi i en verksamhet som just nu är väldigt dränerad om det – gud förbjud – kommer en pandemi?

Anf. 140 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Vi är helt överens om att den svenska hälso- och sjukvårdens beredskap för att hantera krig och kriser är undermålig. Men det är inget som har skapats med den här regeringen. Det har skett under lång tid. Vi får väl alla ta på oss ett ansvar för det. Vi har varit naiva i det här landet. Upplevelsen när muren föll 1989 var att det inte fanns några hot kvar. Det var då man började avrustningen. Och den har fortsatt med olika regeringar. Även Vänsterpartiet har varit med och avrustat.

Vi kan alltså konstatera att vi i dag är anorektiska när det gäller beredskap. Men arbetet har påbörjats, och nu jobbas det på bred front med frågan. Men det är inte gjort i en handvändning.

Vi kan titta på läkemedelsberedskapen. Vår hälso- och sjukvårdsmister har beskrivit att om vi skulle fylla upp våra förråd skulle vi skapa en akut kris med läkemedel just nu. Jag som är diabetiker fick reda på att mitt långtidsverkande insulin är restnoterat fram till 24/12. Då har jag inte sett något krig här i dag och inte någon kris heller egentligen. Vi har jätteproblem med våra försörjningskedjor.

Jag håller alltså med. Vi har jätteproblem med beredskapen. Men med tanke på att vi har fått en minister som faktiskt är dedikerad när det gäller att jobba med de frågorna finns de ändå med på agendan nu, och de är högt upp på agendan.

Anf. 141 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är inte riktigt min bild. Med 16 miljarder mindre i kassan lär det ju inte bli bättre. Vi lever just nu i en tid då exempelvis intensivvårdsplatserna är färre än före pandemin. Då är det kanske inte på topp.

En annan sak jag oroar mig för är primärvården. Ni vet att vi alla slöt ett avtal om att primärvården skulle axa upp. Det ser vi inte nu. Vi ser snarare att primärvården får bromsa upp, på grund av resursbrist. Det är helt uppenbart.

Här finns ingen långsiktig garanti för primärvården i Sverige. Själva idén har i flera år varit att den nära vården skulle axa upp, och det skulle bli jättebra. Nu blir det inte så. Det är just nu färre specialistläkare och ST-läkare i allmänmedicin än 2017. Det finns inte heller någon plan från SD eller regeringen för att göra något åt primärvården. Jag ser inte det.

De rapporter vi får på olika sätt, exempelvis från Vårdanalys, pekar just på att det blir värre och värre i stället för bättre och bättre. Jag måste säga att det är ett stort misslyckande för regeringen och för SD att man inte har lyckats fånga in primärvården. Det är alltså klart att det är kris också inom primärvården. Det innebär att människor som behöver kontinuitet i sin vård och så vidare får stå tillbaka.

Idén var att primärvården skulle gå framåt; den har i stället backat. Det borde ni väl ändå ta ansvar för. Det går kanske inte att bolla över hela det ansvaret på regionerna. Med 16 miljarder mindre i vården är det klart att det blir skador långt ut i vården och inom primärvården.

Min fråga blir: Finns det några idéer och tankar om vad ni, SD och regeringen, ska göra med primärvården?

Prot. 2023/24:114
15 maj

-----
*Kompetensförsörjning,
e-hälsa och beredskap*

Anf. 142 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Primärvården har haft stora problem under ganska lång tid. Intresset för att jobba inom primärvården har varit ganska svalt. Man gjorde en temperaturmätning på universitetet i Linköping för ett tag sedan. Då var det ingen som gick läkarprogrammet som hade en tanke på att bli allmänläkare. Detta är ett problem.

Varför är det så? Jag tror att begränsningarna i verksamheten i form av vad man ska göra och lite otydliga direktiv har lett till att man tycker att arbetsbördan är för stor sett till den bemanning som finns. Att ändra hela inriktningen för vår primärvård – det kan till exempel handla om god och nära vård – så att man får ett större helhetsansvar kan vara ett sätt att väcka intresse.

Det handlar inte om pengar. Jag kommer från ett län som direkt betalar pengar om man väljer ST eller tar en tjänst inom primärvården, men det är inte intressant. Detta är ett jätteproblem.

Jag tror att det handlar om innehållet i arbetet. Det var därför jag nämnde hälsocentralerna i Västerbotten. De är fantastiska, och de gör hur mycket som helst. Det som är intressant är att de inte upplever att de har någon större brist på personal. De utvecklas och får möjlighet att utveckla verksamheten. Man röntgar och gör mindre operationer och allt möjligt på en vårdcentral. Man har en inläggningsavdelning. Det gör att intresset för arbetet ökar.

Detta är ju inte något som är nypåkommet, utan det har diskuterats under lång tid. Jag är den förste att säga att det är en besvikelse att vi inte gemensamt har kommit längre när det gäller god och nära vård.

Anf. 143 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men jag vill yrka bifall till reservation 5.

Grunden för vårt lands säkra och högkvalitativa hälso- och sjukvård är dess personal. Vi är nu i en absurd situation: Samtidigt som hälso- och sjukvården och omsorgen har stora personalbehov varslas och minskas vårdpersonal i tusental i många regioner, trots att de behövs i vården. Denna sjukvårdskris hade kunnat stoppas av nuvarande regering, men det som gjorts av regeringen är inte alls tillräckligt. Sjukvårdskrisens konsekvenser kommer att drabba patienterna, vården och de anställda i hela Sverige.

Arbetsförmedlingens statistik över varsel i vård och omsorg, både förra året och i år, är skrämmande läsning. Hittills i år har 2 785 personer vars-lats inom vården, varav 268 bara denna månad fram till den 10 maj. Vi kan konstatera att statsministerns uttalande i februari om att regeringen och SD skulle lägga fram en budget som skulle se till att människor inte sägs upp i den svenska sjukvården inte stämde. Den budget som lades fram stoppade inte varslen.

Socialdemokraterna gör en annan prioritering av vården. Våra tre senaste budgetar innehöll en dublerad satsning på vården och välfärden. Vår bedömning är att Sverige inte hade varit i den här sjukvårdskrisen om dessa satsningar hade gjorts. Under den föregående mandatperioden tog

vår regering också initiativ till en riktad satsning på hälso- och sjukvårdens personal med syfte att skapa bättre förutsättningar och villkor för dem att göra sitt jobb. Den nya regeringen har nu avslutat denna satsning, vilket vi ser som ett misstag.

Fru talman! Redan före dessa varsel visste vi att den svenska hälso- och sjukvården i dag är underdimensionerad. Färre vårdanställda leder till färre vårdplatser och längre väntetider, och det går inte att leva upp till medborgarnas behov av vård.

Det har länge varit en utmaning för regioner och kommuner att kompetensförsörja sin verksamhet. Attraktiviteten har sjunkit för välfärdens yrken och arbetsplatser. Arbetsvillkor, löner och arbetsbelastning upplevs som mindre konkurrenskraftiga i jämförelse med andra branscher än tidigare. Gapet har alltså ökat.

Antalet sjukskrivningar för kvinnor i vårdrken är mycket stort. Den situation som råder nu, då vårdpersonal i regionerna inte ersätts när de slutar och då stora varsel har lagts, kommer att få allvarliga konsekvenser både kort- och långsiktigt, inte bara för patienterna utan också för vårdpersonalens hälsa, vårdrkenas attraktivitet och möjligheterna att rekrytera i framtiden.

Den förra regeringen tog initiativ till Nationella vårdkompetensrådet. Man ska om ett par veckor lämna sin slutrapport, som handlar om att ta fram förslag till en nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Vi ser fram emot denna rapport, men vi vill gå vidare och se en beredning för välfärdens personalförsörjning. Förebilder för liknande samverkansstrukturer för beredningar finns till exempel på försvars- och trygghetsområdet. Om utvecklingen vad gäller välfärdsyrkenas attraktivitet ska kunna vändas på sikt krävs en bred samsyn och ett gemensamt nationellt initiativ.

I flera rapporter återkommer den negativa påverkan som följer av den växande administrationen. Det innebär att många av välfärdens anställda, i strid med vad de själva önskar, lägger mer av sin arbetstid på administration i stället för på möten med patienter. Rapportering till myndigheter, ledning eller andra som ansvarar för att följa upp vården tar mycket tid. Ett exempel är att kvalitetsregister ofta kräver manuell inmatning, tvärt emot intentionerna.

Det kom nyligen en utredning som heter *Delad hälsodata – dubbel nytta* och som tillsattes av den förra S-regeringen. Där har man lagt fram förslag med det huvudsakliga syftet att patienterna ska få en god och säker vård. Men förslagen syftar också till att effektivisera vården genom minskad administration för vårdgivarna och genom att onödigt dubbeldokumentation och dubbelarbete ska undvikas. Detta är ett viktigt fokus som även vi politiker måste ha, även när det gäller beslut om digital infrastruktur. Kommer de beslut vi tar att ge patienterna en bättre vård, och kommer administrationen att minska? Alla beslut som ökar administrationen bör övervägas noga, även när det gäller digitalisering.

Fru talman! För närvarande pågår ett flertal regeringsuppdrag och utredningar inom området nationell digital infrastruktur. Regeringen har också tillsatt en samordnare och ett helt nytt råd. Något som faktiskt pågår på riktigt, så att säga, är ett införande av den nationella läkemedelslistan, även om det är rejält försenat. Men i övrigt är det inte så mycket verkstad på detta område utan mest utredningar.

Om det ska bli en nationell digital infrastruktur behövs en rad beslut, inklusive ställningstagande till finansiering. Det är inte gratis att få kommuner, regioner och privata utförare att anpassa sig till statlig styrning inom området digital infrastruktur. Detta är heller inte något som sker av sig självt; det vet vi efter många år med frivillighet och rekommendationer inom e-hälsoområdet. Det krävs också en väldigt bra samordning från statens sida med offentliga och privata utförare. Det är inte bara önskvärt utan nödvändigt att så sker om en nationell digital infrastruktur ska bli verklighet.

(Applåder)

Anf. 144 LIZA-MARIA NORLIN (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Vi debatterar nu flera viktiga och aktuella frågor som berör vården, exempelvis frågor om personalens villkor och god kompetensförsörjning. Annat som berörs i betänkandet är företagshälsovård, arbetsmiljö, life science, vård i glesbygd och den mycket aktuella frågan om hälso- och sjukvårdens beredskap. Kristdemokraterna håller med utskottet i bedömningen att motionsyrkandena bör avslås, bland annat med hänvisning till pågående arbete inom regeringen.

Fru talman! För oss kristdemokrater är det viktigt att fler personer utbildar sig för att arbeta inom hälso- och sjukvården men även att redan utbildad vårdpersonal känner sig stöttad och har en god arbetsmiljö som gör att de orkar jobba kvar inom vården. Alltför många känner i dag att det är tungt att gå till arbetet och upplever en oro över sin arbetsbelastning. Så ska det inte vara.

Trots den konflikt som pågår, där Vårdförbundet inte kommer överens med arbetsgivarna, är vi glada över att de flesta som arbetar inom vården nu har gällande avtal och att man har lyckats komma överens. När det gäller den kvarstående konflikten menar vi att det är viktigt att Vårdförbundet och arbetsgivarna kommer överens om ett avtal som båda parter anser vara godtagbart.

Konflikten men också varslen runt om i landet visar att det i grunden finns ett stort problem och att det inte försvinner på kort sikt utan kräver fler åtgärder. Kristdemokraterna vill att staten tar ett större ansvar för hälso- och sjukvården, och regeringen har nu tillsatt en utredning som ska titta på ett helt eller delvis förstärkt avtal för sjukvården. Det är en stor reform som vi kristdemokrater drivit på för under en lång tid och som är avgörande för en god och jämlik vård på längre sikt.

Men vad gör regeringen åt de utmaningar i vården som vi ser här och nu? I januari 2023 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Slutredovisning sker senast den 31 maj.

I samband med presentationen av vårbudgeten i år meddelade regeringen att man tillför vården 6 miljarder kronor via regionerna. Det är ett stort och viktigt tillskott, som motsvarar kostnaden för 7 000 sjuksköterskor. Sjukvårdspaketet innehåller inte bara pengar utan även strukturella åtgärder, som en effektiviseringsdelegation.

Vi kristdemokrater är också stolta över att regeringen valt att satsa på en nationell vårdförmedling för att öka användandet av ledig kapacitet. Det ska bli möjligt för en person som inte får vård i tid inom sin region att på ett enkelt sätt söka sig till en annan region. Fler patienter ska få vård i tid, och köerna ska kortas.

Fru talman! Det görs saker här och nu från regeringen, men vi stärker också hälso- och sjukvården över tid. En del i att stärka vården är arbetet med e-hälsa. Att på ett säkert och smidigt sätt kunna dela hälsodata mellan vårdgivare är viktigt för att öka patientsäkerheten och minska den administrativa bördan för personalen i hälso- och sjukvården. Regeringen arbetar därför för en enhetlig och gemensam digital infrastruktur för den svenska sjukvården som ersätter och kompletterar de 21 regionernas befintliga infrastruktur. Hälsodata ska vara tillgängliga i hela vårdkedjan.

Nyligen presenterade E-hälsomyndigheten en färdplan som beskriver hur denna infrastruktur ska se ut och när den ska komma på plats. Infrastrukturen ska skapa bättre förutsättningar för invånarna att få tillgång till och kontroll över sina egna hälsodata och effektivisera arbetssätten för verksamheterna. Man ska bättre kunna nyttja data för att utveckla vården, bedriva forskning och förbättra för beslutsfattande. Därutöver ska infrastrukturen genom ökad datatillgång ge förutsättningar för exempelvis precisionsmedicin och träning av AI-modeller.

Denna utveckling ger vårdpersonal mer tid att ge vård. Det ger också ökad trygghet till patienten, som ska kunna lita på att rätt information finns tillgänglig när den behövs. E-hälsa stärker sjukvården.

Fru talman! I den oroliga tid vi lever i är det också viktigt att regeringen gör satsningar på civilförsvaret och cybersäkerhet. I april 2024 presenterade regeringen ett paket för att stärka dessa områden om totalt 385 miljoner kronor. Satsningarna innefattar sådant som upprustning av skyddsrum, ökad lagerhållning av sjukvårdsprodukter, ökad förmåga när det gäller dricksvattenförsörjning och stärkt cybersäkerhet.

Bristande tillgång på sjukvårdsprodukter som är avgörande för viss hälso- och sjukvård utgör ett allvarligt hot, särskilt i händelse av kris eller krig. Regeringen gör därför en satsning för att öka lagerhållningen av sjukvårdsprodukter och för att säkerställa inköp av strategiska varor och tjänster för att förstärka sjukvårdens beredskap.

Det finns många viktiga frågor att diskutera, men jag väljer att stanna här. För oss kristdemokrater är målet tydligt: Sverige ska erbjuda god vård i tid och jämlik vård i hela landet.

Anf. 145 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Ja, det finns en utredning om att förstatliga vården, eller snarare om vem som ska ansvara för vården, och där sitter jag och några andra här i salen med. Det är inte på långa vägar klart vad det blir av den, men regeringen och SD har möjlighet att redan nu gå in med pengar och rädda vården. Det fattas 16 miljarder i sektorn, vården blöder och 5 000 personer är varslade. Givetvis kommer detta att drabba patienterna. Att det blir patientsäkert vittnar man om bland annat på Sahlgrenska och i Linköping – ja, överallt säger man att det inte funkar längre. Personalen går på knäna. Just nu pågår en konflikt, och den handlar om en arbetsmiljö som är helt otillständig där sjuksköterskor får springa fram och tillbaka och inte veta om de är lediga eller inte.

Fru talman! Det hade varit vettigt att gå in med de resurser som behövs för att åtminstone ha en vård i balans och utan försämringar. Men här och nu ser vi att vårdplatserna och intensivvårdsplatserna minskar. Det har inte skett tidigare, utan det sker nu.

Ledamoten är ju med i Kristdemokraterna, som är det stora vårdpartiet. Vad ska denna dränering av vården leda till? Hur har ni tänkt när 5 000 sägs upp i regionerna? Det är ert ansvar, precis som det var förra regeringens ansvar att se till att vården funkade under pandemin. Men ni backar. Det handlar om all typ av vård, som just nu ligger väldigt dåligt till. Alla facken, Kommunal, Läkarförbundet och Vårdförbundet, är extremt bekymrade. Har ledamoten något förslag?

Anf. 146 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik:

Fru talman! Jag har inte bara förslag, utan det görs nu ett aktivt arbete av regeringen. Vi kristdemokrater önskar att detta arbete hade påbörjats för länge sedan. Det var över tio år sedan vi påpekade att systemet med 21 regioner är förlegat när det gäller att driva sjukvård i Sverige och att det behöver tas ett större nationellt ansvar. Det är inte lösningen på allt, men pengar är inte heller hela lösningen på dagens utmaningar. Pengar finns i systemet, men det handlar också om organisation, styrning och ledning.

Det ser väldigt olika ut i regionerna, så när vi riktar pengar från staten till det som är regionernas ansvar är det svårt att vara träffsäker i fördelningen. Vissa regioner säger: Vi vill inte ha några pengar. Förstör inte det arbete vi redan har dragit igång! Andra regioner har fått låna pengar för att betala löner. Detta är först och främst huvudmännens, det vill säga regionernas, ansvar. Men regeringen gör verkligen sitt för att stötta. Karin Rågsjö säger att 5 000 är varslade, och regeringens 6 miljarder räcker till 7 000 sjuksköterskor.

Att regeringen inte gör något håller jag verkligen inte med om. Det jobbas på bred front, och regeringen har som tur är flera år kvar att göra ännu mer eftersom det inte gjordes mycket under de åtta åren innan.

Anf. 147 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att man ska ta ansvar för det som händer nu och inte skylla ifrån sig. Det tycker jag är en självklarhet som ansvarig regering med SD i släptåg, eller snarare i förarsätet.

Ledamoten säger att regionerna inte vill ha pengar, men det är knappast min bild. Jag menar att de fack som finns, alltså Läkarförbundet, Vårdförbundet och Kommunal, och regionerna som jag har träffat sitter i en väldigt dålig sits. De rapporterar om att det är patientsäkert. Detta är inte en region, utan det är 21 regioner. Vilka regioner vill inte ha resurser? Vilken guldregion är det? Det är jag mycket intresserad av.

Detta påverkar ju. Det regeringen gör nu är att vägra ge resurser till regionerna. 5 000 är varslade. Borde det då inte ringa lite varningsklockor? Jag har åkt runt i Sverige och träffat uppsagda sjuksköterskor och så vidare och ser att detta är på riktigt.

Man kan prata om en utredning som är på gång om att förstatliga vården och att allt kommer att bli fantastiskt, men verkligheten ser ut på detta sätt här och nu. Jag måste säga att det statliga ansvaret är nada från regeringen och SD, och det märks.

Även primärvården backar just nu. Vi har en nationell vårdkris. Om cancerköerna ökar är det klart att det är en nationell vårdkris. Om nyfödda barn inte får den vård de behöver på grund av personalbrist är det en vårdkris. Det är väldigt allvarligt runt om i Sverige.

Ansvar tycker jag är en självklar sak när man sitter i en regering. Då kan man inte prata om en utredning längre fram, utan då gäller här och nu, anser jag.

Anf. 148 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik:

Fru talman! Ansvar är en självklarhet. För oss kristdemokrater är sjukvården en av de absolut viktigaste frågorna, som vi har jobbat med så länge vi har funnits som parti. När vi nu också har sjukvårdsministerposten är det alltså full aktivitet på det området, både för att hantera det som händer här och nu och för att bygga på sikt. För det kan väl inte vara så att vi inte ska ta ansvar för kommande generationer utan bara agera på det som händer här och nu?

Vi ser och vi hör att det är stora utmaningar. Det handlar till del såklart om kompetensförsörjningen, som är kopplad till hur arbetsvillkoren ser ut. Här har vår sjukvårdsminister i flera år, långt innan hon blev minister, tryckt på att det framför allt handlar om den politik som förs för medarbetarna inom vården. Här läggs fokus. Här gör regeringen ett arbete här och nu.

Man kan inte säga att regeringen inte tar ansvar i dag. Vi tillsätter extra resurser i budgeten för i år och lägger till extra 6 miljarder kronor nu i vårbudgeten, och det är väl att ta ett ekonomiskt ansvar. Utöver det tar regeringen tag i de strukturella åtgärderna. Det handlar om hur vi kan effektivisera och hur vi kan stötta regionerna i att lägga om sitt arbete så att det blir ännu mer effektivt. Jag nämnde i mitt anförande hur vi kan jobba med e-hälsa och hälsodata. Alla de satsningarna är också viktiga.

Vi gör konkreta saker här och nu, men vi måste också orka hålla i de strukturella reformerna och stärka svensk sjukvård på sikt, för annars är ingenting vunnet.

Anf. 149 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Liza-Maria Norlin för inlägget. Jag har en fråga till ledamoten, eftersom det är Kristdemokraterna som har hand om e-hälsoområdet och detta rör den nationella digitala infrastrukturen.

Det är absolut en jättebra tanke med en nationell digital infrastruktur, men det är väldigt mycket som ska åstadkommas med den. Det ska bli mer tid för vårdpersonalen och det ska vara bättre vård och så vidare. Min fråga är: Hur?

Jag vill ge lite bakgrundsinformation. De flesta regioner är nu i full gång med att upphandla och införa mycket kostsamma nya, stora patientjournalssystem. Dessutom har de väldigt många system som redan är igång. Dessutom betalar regionerna till Inera AB som har nationella e-hälsotjänster som har funnits i sisådär en femton tjugo år. De har utvecklats över tid och används av hela befolkningen och även av en hel del vårdgivare. Det finns alltså redan en sorts infrastruktur, även om den är mellan regioner och kommuner.

I utredningsbetänkandet *Delad hälsodata – dubbel nytta* finns förslag om skyldighet för vårdgivare att göra vissa uppgifter tillgängliga för andra vårdgivare. Det aktualiserar finansieringsprincipen i utredningen. Då undrar jag: Talar ni i regeringen om att detta kan kosta pengar för staten, och finns det över huvud taget några planer på statlig finansiering? Vi har varken hört eller sett det i den här debatten.

Anf. 150 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik:

Fru talman! Jag är glad att ledamoten och jag ändå delar bilden av att en digital infrastruktur är viktig för vården.

En av de utmaningar vi har med 21 regioner är precis det problem som ledamoten belyser, att det är enskilda upphandlingar och enskilda system som inte talar med varandra. Här har SKR haft, och har, en viktig roll i sitt arbete att samordna. Det har alltså på många sätt blivit bättre. Man betalar också för olika tjänster som man använder sig av gemensamt. Att jobba med en gemensam digital infrastruktur handlar också om att sätta krav och standarder för hur de olika systemen ska tala med varandra så att man kan överföra och ta till vara denna data.

Det har raljerats lite här om utredningar, men någonstans är det vägen framåt för att hitta exakt på vilket sätt vi bäst gör saker. Finansieringsprincipen gäller, och den brukar vi använda. Jag har inget besked i dag kring det.

Här behöver vi såklart hjälpas åt. Kristdemokraterna är ett parti som säger att vi behöver en större nationell styrning av vården. Låt oss då kanske börja med de här olika systemen som är så viktiga för patienter och personal både när det gäller att kunna jobba med hälsodata här och nu, för att ha tillgång till data som behövs när man vårdar, och för forskning och utveckling.

Anf. 151 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaret. Det kanske raljeras över utredningar, och det tycker inte jag heller att man behöver göra.

Det är många utredningar och uppdrag. Även vår regering tillsatte en hel del, bland annat en som handlade om sekundäranvändning av hälso-data. Det har kommit en alldeles nyligen.

Min fråga är dock vart de tar vägen. Det finns ju flera olika utredningar som inte har hanterats. Än så länge har det inte blivit någon verkstad mer än när det gäller den gamla proposition som vi var med om att ta fram som handlade om läkemedelsinformation. Vi har inte hört särskilt mycket om vad som har hänt under den här mandatperioden mer än att det har tillsatts utredningar. Frågan är då: Kommer det att bli konkreta regeringsförslag på det här området? Det har talats tyst om det väldigt länge.

Jag kan dock bjuda på att säga att det faktiskt i dag kom en debattartikel från regeringen som publicerades i Läkartidningen, men den gav inte någon färdplansinformation eller några utfästelser om att man på något sätt tänker finansiera regioner och kommuner för att delta i den här nationella infrastrukturen. Det kommer att behövas, för som det är just nu är det fritt valt arbete, och väldigt många utförare – inte minst privata utförare, men också en del andra – kan välja att inte lämna ifrån sig informationen. Då blir det en informationsbrist, och patienter och vårdpersonal kan inte lita på att informationen är fullständig. Därför behöver man ställa krav. Då är

frågan: Finns det en färdplan som realiserar de här förslagen? Känner le-
damoten till det?

Anf. 152 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik:

Fru talman! Jag har inte med mig en färdplan i dag som jag presenterar i samband med den här debatten. Låt mig dock göra det tydligt att allt fokus är såklart på att detta ska bli konkreta åtgärder och konkreta planer för hur detta ska genomföras. Det var därför man startade den här regeringens första tid med att göra utredningar – för att få rätt underlag.

När det gäller frågorna om digitalisering och data har vi en otroligt snabb utveckling. Man skulle önska att det gick att speeda upp det här, för annars ligger tekniken liksom framför oss. Det är också komplicerat när det gäller huvudmannskapet, där det är 21 regioner som behöver komma överens och där vi inte styr det från nationellt håll.

Det jag kan lova här i dag är att det är full aktivitet i detta arbete, som jag hoppas snart ska kunna presenteras för fler.

Anf. 153 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi, precis som mina kollegor sagt tidigare, socialutskottets betänkande nummer 21: *Kompetensförsörjning, e-hälsa och beredskap*. Vi sverigedemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer och stora delar av betänkandet och har även några egna yrkanden, men här yrkar jag bifall endast till reservation nummer 15.

Fru talman! I betänkandet behandlar vi yrkanden om bland annat utbildning av personal i företagshälsovården. Vi pratar om kompetensförsörjning och behörighet. Vi pratar om arbetsmiljö, frågor om life science, vården i glesbygden, hälso- och sjukvårdens beredskap men också vårdens dokumentation.

Vår reservation i dag handlar just om vårdens dokumentation, där vi särskilt lyfter upp frågan om hur man inom vården benämner en individs könstillhörighet. Här ser vi ett värde av att inte frångå benämningarna man, kvinna, pojke och flicka och att inte kalla oss för exempelvis livmoderbärrare. Vi menar att man i inte i någon form av vårddokumentation ska frångå benämning av det biologiska könet och att detta är grundläggande.

Men betänkandet handlar om mycket mer än så, fru talman. Den allra största frågan är nog ändå vårdens kompetensförsörjning. Jag vet att alla här i kammaren i dag är väldigt engagerade i just denna fråga. Vi vet också att sjukvården utgör en av de mest fundamentala delarna i vårt välfärds-samhälle. En väl fungerande och tillgänglig sjukvård är inte bara en grundläggande rättighet för alla medborgare utan också en avgörande faktor för vårt lands välbefinnande och vår utveckling.

För att säkerställa en väl fungerande och tillgänglig vård krävs god kompetensförsörjning och en bra utbildad och stark personalstyrka. Vi behöver ha effektiva processer och kontinuerlig utveckling men också ett gott samarbete över hela landet. Vi vet alla att vårdpersonalen spelar en absolut avgörande roll i detta arbete, för att vården ska fungera effektivt och säkert. De är nyckelspelare och gör ett oerhört viktigt arbete. Detta är värt att poängtera.

Fru talman! Sverige har en av världens högsta skattesatser och är ett av de länder i Europa som investerar mest resurser i sjukvården mätt i andel av bnp. Ändå har vi under alltför lång tid konfronterats med en verklighet där människor dör i vårdköer, där personal väljer att lämna sin arbeten inom sjukvården och där patientsäkerheten hotas av otillräcklig vårdkapacitet runt om i landet. Sverigedemokraterna och flera av Tidöpartierna har varnat för detta under lång tid och har också presenterat en rad konkreta förslag för förbättring.

Vårdkrisen är inte någon nyhet, även om det låter så i dag och oppositionen gärna vill göra detta gällande. Det här har vi diskuterat under minst tio år. Redan 2014, och tidigare för den delen, fanns rapporter om problem med kompetensförsörjning, arbetsmiljö, vårdgarantins utformning, personalbrist och vårdköer. Nu står vi här tio år senare, och det är samma diskussioner i kammaren och samma situation som vi ser ute i landet när det kommer till den svenska hälso- och sjukvården.

Vi har pandemi och oro i världen, inte minst i vårt närområde. Inflation och därmed ökade pensionsavsättningar i kombination med lågkonjunktur har tydligt blottat de brister som redan har funnits, förstärkt dem och också slagit hårt mot regionernas ekonomi. Jag är därför glad, fru talman, över att Sverigedemokraterna tillsammans med övriga regeringspartier inom ramen för Tidöavtalet har enats om en rad avgörande och oerhört viktiga reformer för att komma till rätta med de många och allvarliga brister som vi har i vårt land. Dessa brister har inte uppkommit på drygt ett och ett halvt år.

Vi har som ambition att svensk sjukvård ska ligga i framkant och hålla en hög internationell kvalitet. Patienter ska behandlas med evidensbaserade och effektiva behandlingsmetoder. Väntetiden inom den svenska vårdgarantins ramar ska efterlevas, och vi ska ha en god och patientsäker vård i hela landet. Det ska inte spela någon roll var i landet man bor, fru talman, utan invånarna ska erbjudas en god och jämlik vård i hela landet.

Tidöavtalet innehåller inte minst ett ambitiöst avsnitt om den svenska hälso- och sjukvården, där flera av Sverigedemokraternas sedan länge presenterade åtgärder och förslag finns med. Regeringen har tillsammans med oss enats om reformer som bland annat ska minska vårdköerna, öka tillgängligheten, förbättra effektiviteten och jämlikheten i hälso- och sjukvården och också förbättra arbetsmiljön och kompetensförsörjningen för anställda inom vården.

En av de större och viktiga reformerna i avtalet rör hälso- och sjukvårdens organisering. Vi har länge som parti förespråkat en ökad statlig styrning, med syftet att uppnå ökad jämlikhet, ökad effektivisering och en kvalitetshöjning över hela landet.

I Tidöavtalet tas också frågan om nationell vårdförmedling upp, vilket vi tidigare har kallat för vårdgarantikansli. Vi har drivit denna fråga under många år och hävdar att Sverige behöver ha en nationell funktion som samordnar den lediga vårdkapaciteten i landet. Förslaget har utvecklats och ingår nu som en del i avtalet. Syftet är helt enkelt att tillgängliggöra hela landets vårdkapacitet på en arena för att patienter som är i behov av vård snabbare ska kunna få den och för att vi helt enkelt ska öka effektiviteten. Detta satsar vi nu ytterligare medel på. Vi påskyndar detta arbete, för det är akut.

Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten har också fått i uppdrag att ta fram metoder för att mäta tillgängligheten och kapaciteten och föreslå olika lösningar som nyttjar tillgänglig personal på ett mer effektivt sätt ur ett nationellt perspektiv. De tilldelas också medel för detta.

Vi är egentligen enade i denna sal men kanske inte om exakt hur vi ska göra. Samtidigt som vet vi att antalet vårdplatser behöver öka för att säkerställa en trygg och säker vård har vi problem med bemanningen. Vi menar att regionerna bland annat behöver ha prestationsbaserad ersättning från Socialstyrelsen för att kunna utöka antalet vårdplatser. Vi gör alltså en rad saker för att verkligen försöka jobba fram det här så fort det bara går.

Fru talman! Ett annat prioriterat område i Tidöavtalet är sjukvårdens kompetensförsörjning. Vi har pratat om detta flera gånger, och det är nog så viktigt att återigen komma tillbaka till den frågan. Det handlar om nyckelpersonerna i hela den situation som vi befinner oss i. Inte minst ser vi att utmaningarna är särskilt stora i gles- och landsbygd.

Fru talman! Regeringen gör alltså, tillsammans med Sverigedemokraterna, stora satsningar och viktiga reformer för att komma till rätta med de allvarliga brister som vi ser inom den svenska hälso- och sjukvården. Reformerna tar tid, och utredningar behövs. Vi har utredningskrav i Sverige.

Tro oss – vi känner att vi behöver komma framåt, men det får lov att ta sin tid. Det måste det få göra, för när vi nu gör detta ska vi göra det ordentligt och i rätt takt för att på riktigt, på lång sikt, komma till rätta med den svenska hälso- och sjukvården. Detta är något som man tyvärr har misslyckats med under många år i den svenska politiken.

Anf. 154 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna är hundraprocentigt ansvariga för den nationella vårdkris vi har. 5 000 personer ska sägas upp runt om i regionerna. Det finns ingen region som kommer att gå skadelös ur detta, och det kommer också att drabba patienter.

Trots alla trollkonton måste jag säga att det är ganska glasklart att vården är, om man får uttrycka sig så, lite på dekis, som vi säger i Stockholm.

Sverige sticker ut i den internationella statistiken när det gäller vårdplatser. Det är ju inte så att antalet vårdplatser ökar. Enligt Socialstyrelsen är sannolikheten för vårdskada 60 procent högre för en patient som vårdas på en utlokaliserad plats, exempelvis. Det krävs ett strategiskt tänk kring vårdplatserna i hela Sverige, men just nu ser vi att antalet minskar. De minskar förstås för att det saknas resurser i regionerna. Det är väldigt bra att man har något slags framåtsikt, men det är också oftast väldigt bra om man gör saker här och nu när det händer saker som gör att det blir precis tvärtemot mot vad man önskar och säger.

När det gäller vårdplatser och intensivvårdsplatser är jag mycket oroad, för brist på sådana drabbar patienter oerhört hårt. Med tanke på den nationella vårdkris vi har vill jag fråga hur Sverigedemokraterna tänker. De backar inte direkt upp välfärden och har inte heller backat upp vården sedan de tillträdde 2022 som stödparti till regeringen. Jag är väldigt oroad, måste jag säga.

Anf. 155 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Jag har varit otroligt orolig för den svenska hälso- och sjukvården i minst tio år. Det har inte hänt särskilt mycket, och vi ser inte heller att vårdköerna minskat eller kompetensförsörjningen stärkts. Arbetsmiljön har inte direkt förbättrats. Det här är ingen nyhet för ledamoten Rågsjö. Jag har stått i den här kammaren och debatterat med ledamoten tidigare, och det är samma argument som förs fram nu.

Jag kan hålla med om att det fortfarande finns en viss frustration över att det går långsamt. Vi har en utmanande situation i Sverige, inte minst på grund av inflationen, de ökade pensionsavsättningarna och givetvis att många regioner har det oerhört tufft. Hela landet har en tuff situation.

I den svenska politiken under flertalet år har Socialdemokraternas enda åtgärd varit att tillföra mer medel. Det är uppenbart att den taktiken inte fungerar, för vi sitter fortfarande i samma båt med samma utmaningar och missförhållanden i den svenska hälso- och sjukvården.

Sverige har en fantastisk hälso- och sjukvård, så vi ska inte stå här och säga att allting är väldigt dåligt. Men det finns olika utmaningar. Det är i mångt och mycket socialdemokratiskt styrda regioner som har den allra svåraste situationen. Det är också intressant att ta med i beräkningen.

Jag instämmer i att det är alarmerande och att det är en tuff situation ute i landet. Sverigedemokraterna tar välfärden på stort allvar. Vi tar den svenska hälso- och sjukvården på stort allvar. Jag tycker att det är onödigt att raljera om att vi inte skulle göra det.

Det är också intressant att se hur Vänsterpartiet hanterar detta och vilka lösningar de har. Det är väl mer skatter som ska lösa problemen i den svenska hälso- och sjukvården, enligt dem. Det hade varit väldigt intressant om Vänsterpartiet hade suttit i regering och haft majoritet. Gud förbjude, dock!

Anf. 156 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Om vi hade varit ansvariga hade vi tagit ansvar. Jag tycker att det är bra att ta ansvar för sin politik och inte hänvisa till andra partier som har suttit i andra regeringar.

Det är just nu som 5 000 personer inom vården ska sägas upp. Jag har själv träffat dem.

Det är just nu som antalet vårdplatser minskar.

Det är just nu som antalet intensivvårdsplatser minskar.

Det är nu, i den här specifika situationen, som det saknas 16 miljarder i regionerna på grund av inflationen. Det är här och nu ni hade kunnat ta ansvar.

Jag tänker på pandemin. Det var annat ljud i skällan! Då tog regeringen och andra partier ansvar. Jag tycker att det är en fin sak att ta ansvar för den politik som förs. Det kan man göra.

En annan sak som absolut inte fungerar just nu, fru talman, är primärvården. Allas vår fina målbild var att primärvården skulle axa upp, men så ser det ju inte ut nu. Vi hör i stället från Vårdanalys, andra organisationer och arbetsplatser och Socialstyrelsen att primärvården har väldiga problem. Det är också på grund av att det saknas resurser. Det är svårt att anställa personer och att dra igång någonting om det inte finns resurser. Det är svårt att anställa om man inte har pengar till det.

Vi har en bra hälso- och sjukvård. Är man svårt sjuk får man hjälp. Men nu backar vi på ett oroande sätt. I Västra Götaland säger man på neonatalavdelningen på Sahlgrenska att små, små barn varje dag riskerar att dö på grund av att det saknas resurser. Då handlar det om att ta ansvar för den politik man faktiskt för och för det samarbete man har med regeringen.

Anf. 157 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Fru talman! Vi tar ansvar. Vi tar stort ansvar. Det är mycket som behöver göras och som vi behöver ta itu med. Vi har en hög hastighet på departementet. Vi har också fyra ministrar som nu jobbar brett inom Socialdepartementet för att på riktigt komma i fatt och komma i kapp med det som varit eftersatt inom Socialdepartementet och den svenska hälso- och sjukvården.

Vi tar ansvar. Vi satsar pengar här och nu. Vi har bra satsningar inom hela hälso- och sjukvårdsområdet, och det vet ledamoten.

Vi jobbar också långsiktigt med att få ordning på kompetensförsörjningen och för att stärka arbetsmiljön så att man både kan rekrytera ny personal och få tillbaka den personal som i stället har valt att jobba på till exempel ett Icalager. Det är inget fel i att göra det, men de behövs i den svenska hälso- och sjukvården. De har valt att lämna yrket för att det är en ohållbar arbetssituation, och det jobbar vi med. Vi ser över effektiviteten och hur vi kan använda pengarna och personalen på allra bästa sätt för att få ut den kapacitet som finns i vården att möta behovet.

Vi ser över organisationen av den svenska hälso- och sjukvården, för det måste finnas någon form av systemfel när vi hela tiden lägger mer pengar på den men ändå inte fullt ut får ut den vård vi förväntar oss. Man kan inte bara lägga till mer pengar när det faktiskt inte ger effekt för den patient som behöver det.

Det är många delar vi behöver se över och som vi också jobbar med, här i riksdagen och framför allt på departementen och myndigheterna, för att på riktigt komma till rätta med utmaningarna inom den svenska hälso- och sjukvården. Läget är alarmerande, absolut – men det har inte kommit över en natt. Jag tycker att man ska ta det i beaktande när man har den här typen av diskussion. Vi jobbar aktivt med detta på kort sikt och framför allt på lång sikt. Vi kommer inte att försöka lösa det på samma sätt som man har gjort under många, många år.

Anf. 158 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Allting inom vården som fungerar eller inte fungerar kokar i slutändan ned till kompetensförsörjningen. Oavsett vilken förbättring vi vill åstadkomma i sjukvården kommer den alltid att kräva kunniga yrkespersoner som trivs på jobbet. Det gäller om vi vill minska vårdskadorna, stärka Sveriges civila beredskap och korta väntan på operation eller till barn- och ungdomspsykiatri eller till vilken annan vård som helst. Det gäller om vi vill ha mer vård i förorter, på bruksorter och i landsorten. Det gäller om vi vill bemanna mer och öka antalet vårdplatser. Det har minskat med 20 procent sedan 2012. Det gäller förresten också om vi vill förbättra arbetsmiljön. Bristen på viktiga kollegor är sannolikt vårdens största arbetsmiljöproblem.

Det är alltså betydelsefullt när regeringen satsar statliga medel på arbetsmiljön trots att ansvaret för vården ju ligger hos regionerna. De medlen är avgörande för att man ska få extra skjuts när det gäller att behålla personal, att fler ska orka jobba heltid och att ledarskapet ska stärkas. Det är betydelsefullt med den nationella planen för bättre kompetensförsörjning. Regeringen har tillfört mer än 1 miljard bara i år.

Det är också betydelsefullt med kontinuerlig utbildning. Jag tänker på tillkännagivandet här för några år sedan. Det måste bli en självklarhet i vården att få utbildning under hela sitt yrkesliv.

Det är också viktigt att vi som land anser att forskning och innovation måste vara grundläggande delar av hälso- och sjukvården. Det är väldigt viktigt att regeringen vill göra det enklare att kombinera kliniskt arbete med forskning, men det stannar förstås inte där. För alla de här sakerna måste det ju även finnas tid. Det måste finnas tid för patientmöten. Oavsett hur mycket kunskap man har kommer för lite tid ändå att förstöra patientmötet och mycket av det som kan bli bra i vården. Det måste även finnas tid för utbildning och forskning, men det måste läggas mindre tid på administration.

Fru talman! Svenska läkare ägnar i dag motsvarande en dag i veckan åt administration. De hinner träffa betydligt färre patienter och ägna mindre tid åt varje patient de möter än vad deras europeiska kollegor gör. Samtidigt som det råder brist på sjuksköterskor tvingas sjuksköterskor i vårt land att ägna tid åt dokumentation, kringuppgifter och vårdplatsjakt i stället för åt omvårdnad. Det här är helt orimligt.

Vi måste lämna tillbaka vårdprofessionernas tid till patienterna. Vi måste frigöra tid för handledning, vårdutveckling och utbildning. Regeringen arbetar strukturerat för att få allt detta.

Regeringen jobbar även fokuserat för bättre digital infrastruktur som arbetsverktyg för vård och forskning. Det gäller alltifrån journaler till inrygshantering och kvalitetsregister. Digitalt är sjukvården fortfarande på många sätt en tidsresa tillbaka till 90-talet i dag, och så kan vi inte ha det. Människor ska tycka om att jobba i sjukvården. De ska kunna använda sin tid klokt. Då krävs riktigt bra digital infrastruktur.

Allt detta jobb måste hålla marschfart. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och till regeringens arbete. Genom det kan sjukvårdens bristyrken bli drömjobb. Det kommer i sin tur att minska vårdskadorna, stärka Sveriges beredskap och förkorta väntan på operation eller kön till barn- och ungdomspsykiatri och annan vård. Det kommer att ge mer vård i förort, bruksort och landsort. Det kommer även att möjliggöra en öppning av de vårdplatser som en efter en gradvis har stängts de senaste 13 åren för att människor inte har velat söka tjänster, trots att vården har ropat efter kompetens.

Anf. 159 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Hur mår sjukvården? Under pandemin applåderade vi hälso- och sjukvården. Det gjorde vi allihop. Nu blir i stället 5 000 varslade. Trots ökade behov blir vårdplatserna färre, och den främsta orsaken till det är bristen på personal och på resurser.

Den SD-beroende regeringen dränerar just nu vården genom att inte ge tillräckligt med resurser i en mycket svår tid. Vi har en nationell vårdkris i Sverige. Det behöver vi egentligen inte ha.

Överbeläggningarna på landets sjukhus ökar. Antalet intensivvårdsplatser minskar. De är färre än före pandemin. Kommunal, Vårdförbundet och Läkarförbundet larmar om det allvarliga läget. Jag har respekt för Vårdförbundet som tar fajten.

I Vänsterpartiets förslag till vårbudget visade vi bland annat hur man kan sätta stopp för den akuta vårdkrisen och se till att ingen sägs upp inom vården. Det tyckte vi var självklart. Personalen är guldet.

Vi vill ta bort marknaden från vården. Det är inte helt obekant. Vi vill även ta bort etableringsfriheten så att man får bort vårdmaffian, som nu kan öppna vårdcentraler och vaccinationsmottagningar lite varstans för att tvätta sina pengar.

Högern har ju öppnat för den här maffian, och nu måste man stänga den dörr som har öppnats genom etableringsfriheten. Det gäller vårdcentraler, vaccinationsmottagningar och annat runt om inom välfärden.

Ökade kostnader har urholkat de regionala budgetarna enormt. Samtidigt har vi en ökande befolkning, en ökande *äldre* befolkning, som kräver mer. Det vore kanske bra att ha i beaktande.

Personaltätheten och vårdkvaliteten kommer att sjunka till så pass låga nivåer att patientsäkerheten hotas. Den hotas just nu på grund av för lite resurser. Det säger facken. Man får bestämma sig för om man ska lita på facken eller inte.

Som jag nämnde tidigare är situationen på neonatalavdelningen på Sahlgrenska Universitetssjukhuset så pass ansträngd att personal varnar för att patientsäkerheten hotas varje dag.

De generella statsbidragens andel av hälso- och sjukvårdens finansiering har minskat från 16 procent till 11,5 procent mellan 2010 och 2022. Det kanske är bra att komma ihåg det. Det går stick i stäv med olika regeringars återkommande beskrivningar de senaste åren om historiska vård-satsningar.

Alla regioner utom tre ökade sina kostnader för inhyrd personal inom hälso- och sjukvården förra året med 1,4 miljarder kronor. Totalt landade notan för hyrpersonal i hela landet på 9,3 miljarder kronor. Det beror på brist på annan personal som har sin grund i dåliga arbetsförhållanden, och så har det varit ganska länge.

Vänstern har tagit fram ett tiopunktsprogram för att fasa ut hyrpersonal. Vi tycker att det är oerhört viktigt.

Vårdförbundet berättar nu att deras medlemmar har 3 miljoner övertidstimmar. Vi måste göra något åt det. Det här beror på arbetsmiljön. Situationen är den att man rings in omgående och hela tiden. Folk har svårt att få ut sin ledighet. Det här är en kris.

Fler än 90 procent av arbetsgivarna har brist på grundutbildade sjuksköterskor, distriktssköterskor och röntgensjuksköterskor. 90 procent – det är allvarligt.

Något som oroar mig och som genomsyrade arbetet i socialutskottet under pandemin är att hälso- och sjukvården ligger efter i sitt arbete för att höja beredskapen för krig och allvarliga kriser. Förmågan att ta emot ett stort antal skadade har vi inte. Detta är den SD-beroende regeringens ansvar.

Förra året varnade Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, i en rapport för riskerna med privat ägande i sjukvården. FOI pekade bland annat på att myndigheterna saknar direkt kontroll över stora delar av vårdsektorn,

vilket gör det svårt att säkerställa verksamheter i kris och att krigsplacera personal. Det ignorerar partierna till höger i ganska hög omfattning, anser jag.

Regeringens argument just nu är att vården måste effektiviseras. Det kan ju låta bra. Det finns undersökningar från USA där en forskargrupp har tittat generellt på vården och har kommit fram till att produktivitetstvecklingen underskattas med 3,1 procent per år. Det här handlar också om kvalitetsförbättringar som görs inom vården. Vården är inget bilföretag, utan vården ska ju rädda människor. Det kostar förstås mer och kräver kanske mer personal.

När det gäller god och nära vård skulle primärvården axa upp. De knappa resurserna innebär i stället att man har bromsat. Uppföljningar visar att primärvårdens ekonomiska resurser under den senaste femårsperioden bara har ökat marginellt. Staten måste därför ta ett större ansvar för hela området. Det är för närvarande SD:s och regeringens ansvar att se till att det blir något av denna reform.

Vänsterpartiet anser att det måste finnas en långsiktig finansiering för att klara av den omställning som påbörjats inom primärvården.

Utvecklingen av kompetensförsörjningen inom primärvården går åt helt fel håll. Inte minst har andelen specialläkare i allmänmedicin och andelen distriktssköterskor minskat över tid. I dag finns det färre specialläkare och ST-läkare i allmänmedicin än 2017 i relation till antalet listade patienter.

Det behövs en långsiktig plan för primärvårdens kompetensförsörjning i samverkan med regionerna. Det behövs också en långsiktig ekonomisk nationell plan för grundutbildning, vidareutbildning och fortbildning i syfte att säkerställa behovet av läkare och sjuksköterskor, och inte bara inom primärvården.

Vi anser att regeringen tillsammans med regionerna ska ta fram nationella handlingsplaner för att nå riktvärdet om 1 100 listade invånare per läkarkontakt. Det ska vi gå i land med till 2030.

Sjukvården har varit väldigt pressad i Sverige under en längre period och befinner sig efter pandemin i kris – en tydlig personalkris. Inte minst har det lett till att bristen på vårdplatser är akut, vilket har påpekats av Socialstyrelsen. Inom de närmaste åren behövs 2 300 fler vårdplatser inom den somatiska sjukvården. Det här handlar inte om brist på sängar utan om brist på personal.

Krisen är en direkt konsekvens av de nedskärningar i sjukvården som pågått inte bara under detta år utan även tidigare. För att möta den kris som finns inom sjukvården vill Vänsterpartiet tillsätta en nationell kriskommission för bättre arbetsmiljö för personalen inom hälso- och sjukvården. Man behöver förnya sitt åtagande att säkerställa en god arbetsmiljö för alla anställda inom vården. Jag yrkar därför bifall till reservation 8.

När jag reste runt i Västerbotten för några månader sedan noterade jag förstås att det ibland var väldigt knepigt för personer att få vård. Det är en sak att bo på Kungsholmen, där det vimlar av vårdförutsättningar, en annan sak att bo i Sorsele. Det är svårare och dyrare i glesbygd att bygga upp enheter för att kunna erbjuda invånare rimliga restider. Människor i glesbygdskommuner har också betydligt sämre hälsa än genomsnittet och jämfört med boende i rikare kommuner. Lustigt nog är det så att tillgången till

och användningen av vård är som störst där flest och friskast människor finns. Det kan vi fundera på.

Primärvården i glesbygden har en särskilt resurskrävande verksamhet, eftersom andelen äldre med stora vårdbehov är större i glesbygdens befolkning. Att jobba i glesbygd kräver inte bara medicinsk kunskap utan också tillgänglighet. Man ska kunna se hela vården som ett kluster. Här borde regeringen i samverkan med den aktuella regionen se till att det blir en bättre glesbygdsmedicin. Vi kan bättre, helt enkelt. Det spelar ingen roll hur många trollkonton som ger en skev verklighetsuppfattning. Att vården är i kris är glasklart, och ansvaret är den sittande regeringens och Sverigedemokraternas.

Anf. 160 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är fantastiskt att höra ledamoten beskriva det haveri som har skett med hälso- och sjukvården sedan valet 2022. Det är häpnadsväckande att vi har kunnat missköta den på det viset.

Jag dristade mig till att sitta och titta lite på nätet när ledamoten höll sitt anförande. Jag plockade fram ganska intressanta siffror om antalet vårdplatser. Det stora tappet av vårdplatser har inte skett nu utan successivt mellan 2010 och 2018.

När det gäller antalet vårdplatser är vi helt överens. Vi har 2,0 vårdplatser per 1 000 invånare i Sverige. Motsvarande siffra i Europa i genomsnitt är 5,3 vårdplatser per 1 000 invånare. Tyskland och Österrike ligger i topp med 9 respektive 10 vårdplatser per 1 000 invånare.

På nätet står det att en förklaring skulle kunna ligga i att ädelreformen på 90-talet gjorde att man flyttade över vårdplatser från hälso- och sjukvården till den kommunala hemsjukvården. Men det där är ju en sanning med modifikation. Jag kan tycka att man borde kunna ha lite självrespekt och erkänna att man själv kanske inte har gjort det här så bra heller. Ledamoten Karin Rågsjö har ju suttit i regering eller varit med i ledande ställning under de senaste åren och suttit som en del i ett regeringsunderlag. Visst har även ni en del i detta, Karin.

Anf. 161 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Javisst – alla har ett ansvar. Men jag har aldrig suttit i regeringen. Och det är nu vi har den här krisen. Det är nu det är 5 000 personer som har blivit uppsagda. Det är nu man kan se färskas siffror från Socialstyrelsen om att det behövs 2 000 fler vårdplatser enbart inom den somatiska sjukvården. Det har funnits en brist länge, men det är nu man riskerar att tappa ännu fler vårdplatser. Det är också nu intensivvårdsplatserna verkar minska. Det är nu man kan se från FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut, att det finns en fara i att vården darrar. Det är nu vi har haft den här inflationen, och det är just nu vården backar. Det är just nu vi kan se från exempelvis Vårdanalys att alla staplar visar rött och pekar nedåt när det gäller primärvården. Det händer precis nu. Så är det.

Jag har aldrig suttit i en regering. Det är jättesorgligt. Jag har däremot varit med i ett regeringsunderlag. Vad jag vet tog vi ansvar för det vi gjorde. Jag tycker att man ska göra det.

När facken – Vårdförbundet, Läkarförbundet, Kommunal – säger att detta är en vårdkris som påverkar patientsäkerheten tycker jag självklart att man ska ta det på stort allvar. Men jag tycker inte riktigt att den här regeringen inklusive SD har gjort det. Då skulle ni väl ha sett till att man under den här krisperioden med de höga pensionsavgifterna och så vidare hade klarat av året utan att behöva säga upp 5 000 personer inom vården. Det kan väl inte gagna vare sig vårdplatser, intensivvård, primärvård eller whatsoever.

Ja, jag är bekymrad. Det måste jag säga. Jag vet inte vilka konton le-damoten har gått in och tittat på. Nu för tiden är jag väldigt orolig för alla konton som florerar.

Anf. 162 THOMAS RAGNARSSON (M) replik:

Fru talman! Jag är inte så orolig för SCB:s siffror, inte heller för SKR:s siffror. Men det kanske man ska vara – inte vet jag.

I mitt huvudanförande nämnde jag – det finns siffror på det också – att våra kommuner och regioner aldrig någonsin har haft så mycket anställd sjukvårdspersonal. Ändå producerar vi mindre. Ringer det då ändå inte en klocka om att det är någonting som är skevt?

Jag har tittat lite och försökt rekapitulera mitt eget arbetsliv för att se när det gick fel. Någonstans kring 2010 var det. Då började man titta på länsgemensamma kliniker. Man skulle klustra ihop saker. År 2014 kom det en utredning om nivåstrukturerad inom högspecialiserad vård. Det var en väldigt bra utredning, men tyvärr tolkades och lästes den på ett ganska skevt vis, vill jag nog påstå, av många regionpolitiker; plötsligt var man nere på vanliga galloperationer och vanlig bassjukvård. Där någonstans hände någonting.

Vi måste ändå titta på produktiviteten. En kirurg på 80-talet opererade närmare 800 patienter. En kirurg i dag opererar ungefär 130 patienter. Nu vet även jag att man diagnostiserade genom kirurgi på 80-talet. Men tiden i operationssalen fanns ju där. Då är min fråga: Vad gör våra doktorer under den tid då de gamla kirurgerna opererade 650 patienter? Det är inte fråga om mottagningsverksamhet. Jag vill påstå att man sitter och administrerar in absurdum.

Det går att ändra saker. Man säger upp 5 000 personer, men vem har sagt att det är sjukvårdspersonal som behöver sägas upp? Det pratas aldrig om några andra specialiteter – HR, kommunikationsavdelningar, chefer och vårdstrateger. Vem säger att det måste vara sjukvårdspersonal?

Anf. 163 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! De sägs också upp. Det här gäller specifikt vårdpersonal.

Det här med att vården måste effektiviseras är en ganska intressant grej som ni nu tar fram. Vad gör man? En sak som man gör är jag väldigt förbaskad på. Det gäller läkare och sjukintyg. Man får nämligen sitta och skriva väldigt långa intyg till Försäkringskassan, som undrar om folk är sjuka eller inte. Det tar en väldigt tid. Men ni vill ju snäppa upp det ännu mer. Det kommer att ta ännu mer tid med era förslag, som ni har i byrålådan – nej, inte i byrålådan; de ligger i ”fajlen” här.

Det här med effektivitet har man tittat på i USA, och jag tycker att det är ganska intressant. Där är man väldigt duktig på att titta på saker. Det är en ganska stor forskargrupp som har tagit fram att underskattningen varit 3,1 procent gällande effektivitet. Det handlar om kvalitetsförbättringar. Man hanterar svåra diagnoser som kräver lite mer. Det är ingen tillverkningsindustri vi talar om. Det är ju inte Volvo som vi pratar om just nu, utan hela hälso- och sjukvården. Att ni alltid tar upp det här med effektivitet tycker jag är intressant – hur många kan man operera, hur kan man göra det på kortast tid och så vidare.

Sedan är det ju så att vi har betydligt fler äldre i dag, och de behöver annan typ av vård. Det tar också tid. Eller så är det kanske unga, raska 40-åringar. Det finns mycket man måste titta på, men just nu tycker jag att den här regeringen och Sverigedemokraterna ska titta på den kris som råder och hantera den. Det är klart att uppsägning av 5 000 personer kommer att återverka på patientsäkerheten. Det är ert ansvar, menar jag – regeringens och Sverigedemokraternas. Så ser jag på verkligheten, precis nu.

Anf. 164 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det är tre viktiga områden som diskuteras i motionsbetänkandet. Det kanske allra största av dem är kompetensförsörjning. Det är ett av de grundläggande problem vi har inte bara i svensk sjukvård utan i sjukvården i de flesta andra länder. I de kontakter som man har som riksdagsledamot med kollegor i andra länder är det precis det som de beskriver.

Det är ett bekymmer att fränsett att vi har samma problem som man har i andra länder vad gäller kompetensförsörjning ser vi till att förvärra problemen i Sverige genom egna åtgärder. Ta en sådan sak som nu drabbar sjukvården med EU:s arbetstidsdirektiv. Det hade inte behövt vara så att det är Bryssel som fattar beslutet om arbetstiderna i den svenska sjukvården.

Fru talman! Det var med några få rösters övertikt som vi här i kammaren fattade beslutet om att ge det mandatet till EU. Det tåget har nu gått. Men man ska komma ihåg att beslutet fattades i den här kammaren. Vi skulle ha kunnat ha ett annat agerande från regeringens sida också i den frågan, även om det ytterst är en sak för arbetsmarknadens parter. Men det var här i riksdagen som vi fattade det beslutet.

Det andra är att vi har Nationella vårdkompetensrådet. Det kommer med ganska intressanta slutsatser. Det var bland annat därifrån man sa: Vi har nog egentligen ingen brist på barnmorskor i Sverige. Vi har de barnmorskor som vi skulle behöva. Problemet är bara att de inte vill jobba med förlossningar inom sjukvården, utan de jobbar med ett antal andra saker.

Fru talman! Det blir inte mer populärt att arbeta i den svenska sjukvården om man gör som regeringen och Sverigedemokraterna. De säger: Vi ska nu utreda om man inte ska få ytterligare en uppgift i sjukvården, nämligen att ange dem som inte har ett fullständigt personnummer. Eller för den delen, vilket skulle kunna drabba förlossningsenheter, att ta bort möjligheten att använda tolkar.

Ytterligare en sak som förvärrar problemen vad gäller kompetensbrist är det faktum att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har lagt in en broms vad gäller arbetskraftsinvandringen. Det skapar akuta problem både i sjukvården och inte minst i äldreomsorgen.

Ett av de mest uppmärksammade fallen där är från Norrbotten. Norrbottens kommuner och region värdjar till regeringen: Låt oss slippa höjda försörjningskrav för arbetskraftsinvandring.

I ett läge där man har brist på personal i äldreomsorgen kan man tvingas utvisa ett antal personer som fungerar väldigt bra och kan arbeta, som exempelvis i Harads uppe i Bodens kommun. De problemen kommer sedan att fortplanta sig in till sjukvården.

Detta är problem som vi, eller rättare sagt regeringen med stöd av Sverigedemokraterna, skapar för den svenska sjukvården. Det är något som vi verkligen inte hade behövt med tanke på det allvar vi har i bristen på kompetens.

Vi har Nationella vårdkompetensrådet. Det anmärkningsvärda i det svenska systemet är att volymen på utbildning av exempelvis specialist-sjuksköterskor men även specialistläkare är någonting som varje region själv fattar beslut om.

Det var säkert bra i en annan tid. Utbildade man sig i Jämtland då stannade man i Jämtland tills man dog. Men så är det inte i dag. Unga människor som utbildar sig inom vården skaffar sig utbildningen i Halland, och sedan vill de flytta till en annan del av landet.

Då måste man ha ett nationellt vårdkompetensråd som inte bara är rådgivande utan som faktiskt har mandat att fatta den typen av beslut som gäller detta.

Det finns också det här med e-hälsa. Det är ett av de mest spännande områdena nu. Jag kan bara hålla med min socialdemokratiska kollega som sa att det är ett högt tempo i att tillsätta utredningar. Men ska det bli verkstad handlar det också om att tillföra de ekonomiska resurserna.

Jag ser inte minst vilken utveckling det skulle kunna erbjuda för de glesare delarna av landet. Där är det märkligt med den situation vi har i Sverige. Det gäller de regioner som har det absolut tuffast när det gäller sjukvården och ekonomin. Jag tänker på Norrbotten, Västerbotten, Väster-norrland och Jämtland. Där behöver man göra väldigt stora satsningar på digital sjukvård. Men där är staten inte beredd att tillskjuta resurser.

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till reservation nummer 11.

Anf. 165 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi ett av de allra mest centrala ämnena för vårt utskott och för hela vårt samhälle. Hur ska vi säkerställa kompetensförsörjningen inom vården och omsorgen? Det får betydelse både för hur vi ska kunna garantera att alla får den vård de behöver, av god kvalitet och i rimlig tid, och för hur personalens goda arbetsvillkor ska säkerställas.

För att lösa detta är satsningar på arbetsmiljön och löner nödvändigt. Vi måste komma till rätta med arbetsmiljön i vård och omsorg, branscher som också ofta är kvinnodominerade, och där många kvinnor nu sliter ut sig och arbetar ofrivillig deltid. Enligt en rapport från Kommunalarbetareförbundet känner sju av tio av deras medlemmar i äldreomsorg och barnomsorg en oro inför att pensionen inte kommer att räcka eller att de inte kommer att orka arbeta fram till pensionsåldern.

Vårdförbundet varslade den 11 april om övertids-, mertids- och nyanställningsblockad för samtliga regioner. Blockaden trädde som vi minns i kraft den 25 april och omfattar 63 000 barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor.

Sedan blockaden trädde i kraft har inga förhandlingar skett, meddelar Vårdförbundet på sin hemsida, och de har nu den 6 maj varslat om att de utökar blockaden till den kommunala hälso- och sjukvården i 29 kommuner. Blockaden träder i kraft den 20 maj och omfattar ytterligare drygt 5 000 medlemmar. Den kommunala hälso- och sjukvården omfattar bland annat elevhälsa och hemsjukvård.

Detta är naturligtvis en fråga för arbetsmarknadens parter att lösa. Men en av anledningarna till konflikten är rimligtvis bristande resurser hos arbetsgivaren SKR. Vårt fullt rimliga krav är att vi vill ha hållbara heltider så att våra medlemmar orkar jobba heltid och ett helt yrkesliv, säger Vårdförbundets ordförande. Det antar jag är något som de flesta kan instämma i är ett rimligt krav.

Fru talman! Sjukskrivningstalen toppas av kvinnor, och det gäller särskilt de stressrelaterade sjukskrivningarna. Det är i huvudsak kvinnor som arbetar inom vården. För att komma till rätta med detta är fler kollegor en grundförutsättning men även i övrigt bättre villkor och högre löner.

Miljöpartiet driver att det ska finnas en rätt till heltid och möjlighet till deltid. Men rätten till heltid måste också handla om rätt till orken till heltid. Miljöpartiet vill att offentligt finansierade arbetsgivare ska gå före och erbjuda heltid som norm och deltid som möjlighet för alla sina arbetstagare.

Miljöpartiets viktigaste vårdfråga är att förbättra arbetsvillkor och arbetsmiljö för personal i hälso- och sjukvård och kommunal vård och omsorg. Just nu handlar det om att staten borde hjälpa till att finansiera kommuner och regioner så att vi slipper se stora neddragningar.

Men på sikt ser vi också att det är nödvändigt med en statligt finansierad satsning för att möjliggöra fler anställda och höjda löner i hälso- och sjukvården och omsorgen. Detta skulle, om det blev verklighet, göra stor skillnad för kvinnors arbetsvillkor och minska risken för stressrelaterad ohälsa, och det skulle göra stor skillnad för kompetensförsörjningen.

Vi vill också behålla den återhämtningsbonus som Miljöpartiet drev igenom i regeringsställning och som går till att förbättra arbetsmiljön, exempelvis genom olika arbetstidsmodeller eller andra innovativa arbetssätt som personalgrupper vill pröva.

Fru talman! I vår vårbudgetmotion lägger vi 7 miljarder mer än regeringen till vården, det vill säga ett totalt tillskott på 13 miljarder. Vi vill också att statsbidragen till kommuner och regioner ska indexeras så att de ökar med kostnadsutvecklingen. Det sätter stopp för automatiska nedskärningar och ger kommuner och regioner bättre förutsättningar att planera sina verksamheter på ett bra sätt.

I vår budgetmotion i höstas föreslog vi 14 miljarder mer än regeringen i generella statsbidrag till kommuner och regioner. Vi satsade utöver det 1 miljard på att behålla återhämtningsbonusen.

Vi förstår att alla utmaningar inte kan lösas med bara mer pengar. Men vi menar ändå att pengar är en stor del av pusslet. Regionerna behöver generella bidrag, inte prestationsbaserade, så att de själva kan avgöra var pengarna gör mest nytta.

Det råder också brist på personal med rätt kompetens inom såväl hälso- och sjukvård som äldreomsorg, tandvård och socialtjänst. Personalbristen förväntas växa och inom flera områden bli akut under mandatperioden.

Orsakerna bakom den växande personalbristen är flera. Det behövs därför en bred samsyn och ett gemensamt nationellt initiativ för att vända utvecklingen. Att dela upp frågan genom ett antal olika regeringsuppdrag är inte tillräckligt i sammanhanget. En beredning för välfärdens personalförsörjning borde inrättas, och regeringen borde vidta åtgärder.

Jag står såklart bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 6.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 maj.)

Prot. 2023/24:114
15 maj

-----
*Kompetensförsörjning,
e-hälsa och beredskap*

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 maj

2023/24:749 Svarta pengar hos spelbolag

av *Azadeh Rojhan* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:750 Offentlighetsprincipen i fristående skolor

av *Camilla Hansén* (MP)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:751 Offentlighetsprincipen i fristående skolor

av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 maj

2023/24:897 Den svenska representationen i Taipei

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:898 Kärnenergiavtalet JCPOA

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:899 Flygrutter som underminerar Taiwans suveränitet

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:900 Utvärdering av kärnstöd till Idea

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:901 Försvarets arbete mot PFAS

av *Katarina Luhr* (MP)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

Prot. 2023/24:114
15 maj

2023/24:902 Offentlighetsprincipen i svensk skola
av *Anders Ådahl* (C)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:903 Rätt till fritidstolkning för teckenspråkiga

av *Camilla Hansén* (MP)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 14 maj

2023/24:873 Diskriminering av personer med funktionsnedsättning

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.50.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 5 anf. 33 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 53 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 72 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 8 anf. 112 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 136 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ordförande i utskott.....	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 5 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023.....	2
Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU10.....	2
Anf. 1 RASMUS GIERTZ (SD).....	2
Anf. 2 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	3
Anf. 3 RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	4
Anf. 4 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	4
Anf. 5 RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	4
Anf. 6 LINNÉA WICKMAN (S).....	4
Anf. 7 ANN-SOFIE ALM (M).....	8
Anf. 8 HÅKAN SVENNELING (V).....	9
Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (C).....	12
Anf. 10 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	14
Anf. 11 JACOB RISBERG (MP).....	15
Anf. 12 ELIN NILSSON (L).....	18
Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	19
Anf. 14 ELIN NILSSON (L) replik.....	20
Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	20
Anf. 16 ELIN NILSSON (L) replik.....	21
Anf. 17 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	21
Anf. 18 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	23
Anf. 19 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	24
Anf. 20 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	24
Anf. 21 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	25
Anf. 22 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	26
Anf. 23 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	26
Anf. 24 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	26
Anf. 25 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	27
Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	27
Anf. 27 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	28
Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	28
Anf. 29 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	29
Anf. 30 JACOB RISBERG (MP) replik.....	29
Anf. 31 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	30
Anf. 32 JACOB RISBERG (MP) replik.....	30
Anf. 33 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	30
Anf. 34 MARKUS WIECHEL (SD).....	31
Anf. 35 BJÖRN WIECHEL (S).....	33
(Beslut fattades under § 11.).....	33
§ 6 Integration.....	34
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU7.....	34
Anf. 36 ANN-CHRISTINE FROHM (SD).....	34
Anf. 37 TONY HADDOU (V) replik.....	36
Anf. 38 ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik.....	36

Anf. 39	TONY HADDOU (V) replik	36
Anf. 40	ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik.....	37
Anf. 41	JONNY CATO (C) replik	37
Anf. 42	ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik.....	38
Anf. 43	JONNY CATO (C) replik	38
Anf. 44	ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik.....	39
Anf. 45	SERKAN KÖSE (S) replik	39
Anf. 46	ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik.....	40
Anf. 47	SERKAN KÖSE (S) replik	40
Anf. 48	ANN-CHRISTINE FROHM (SD) replik.....	41
Anf. 49	SERKAN KÖSE (S)	41
Anf. 50	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	44
Anf. 51	SERKAN KÖSE (S) replik	44
Anf. 52	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	45
Anf. 53	SERKAN KÖSE (S) replik	45
Anf. 54	ARIN KARAPET (M)	46
Anf. 55	JONNY CATO (C) replik	48
Anf. 56	ARIN KARAPET (M) replik.....	48
Anf. 57	JONNY CATO (C) replik	49
Anf. 58	ARIN KARAPET (M) replik.....	49
Anf. 59	TONY HADDOU (V) replik	50
Anf. 60	ARIN KARAPET (M) replik	50
Anf. 61	TONY HADDOU (V) replik	51
Anf. 62	ARIN KARAPET (M) replik.....	51
Anf. 63	SERKAN KÖSE (S) replik	52
Anf. 64	ARIN KARAPET (M) replik.....	52
Anf. 65	SERKAN KÖSE (S) replik	53
Anf. 66	ARIN KARAPET (M) replik.....	53
Anf. 67	LEILA ALI ELMİ (MP) replik.....	54
Anf. 68	ARIN KARAPET (M) replik.....	54
Anf. 69	LEILA ALI ELMİ (MP) replik.....	55
Anf. 70	ARIN KARAPET (M) replik.....	55
Anf. 71	TONY HADDOU (V).....	56
Anf. 72	MAGNUS JACOBSSON (KD)	57
Anf. 73	SOFIA AMLOH (S) replik	61
Anf. 74	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	61
Anf. 75	SOFIA AMLOH (S) replik	62
Anf. 76	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	62
Anf. 77	TONY HADDOU (V) replik	63
Anf. 78	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	63
Anf. 79	TONY HADDOU (V) replik	63
Anf. 80	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	64
Anf. 81	JONNY CATO (C) replik	64
Anf. 82	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	64
Anf. 83	JONNY CATO (C) replik	65
Anf. 84	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	65
Anf. 85	JONNY CATO (C)	66
Anf. 86	CAMILLA MÅRTENSEN (L)	68
Anf. 87	SOFIA AMLOH (S) replik	70
Anf. 88	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik.....	70
Anf. 89	SOFIA AMLOH (S) replik	71

Anf. 90 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	71
Anf. 91 LEILA ALI ELMI (MP).....	71
Anf. 92 ARIN KARAPET (M) replik	73
Anf. 93 LEILA ALI ELMI (MP) replik	73
Anf. 94 ARIN KARAPET (M) replik	73
Anf. 95 LEILA ALI ELMI (MP) replik	74
Anf. 96 SOFIA AMLOH (S).....	74
(Beslut fattades under § 11.).....	75
§ 7 EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet	75
Justitiekontorets utlåtande 2023/24:JuU22	75
Anf. 97 PETER LÖBERG (S)	75
Anf. 98 GUDRUN NORDBORG (V).....	77
Anf. 99 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	78
Anf. 100 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	80
Anf. 101 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	80
Anf. 102 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	80
Anf. 103 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	80
Anf. 104 TORSTEN ELOFSSON (KD)	81
Anf. 105 MARTIN MELIN (L)	82
Anf. 106 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	84
Anf. 107 MARTIN MELIN (L) replik	84
Anf. 108 GUDRUN NORDBORG (V) replik.....	84
Anf. 109 MARTIN MELIN (L) replik	85
(Beslut fattades under § 11.).....	85
§ 8 Grundläggande om utbildning	85
Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU10	85
Anf. 110 FREDRIK MALM (L)	85
Anf. 111 PAULA ÖRN (S) replik	87
Anf. 112 FREDRIK MALM (L) replik	87
Anf. 113 PAULA ÖRN (S) replik.....	88
Anf. 114 FREDRIK MALM (L) replik	88
Anf. 115 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	89
Anf. 116 FREDRIK MALM (L) replik	89
Anf. 117 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	90
Anf. 118 FREDRIK MALM (L) replik	90
Anf. 119 ANNA LASSES (C) replik	91
Anf. 120 FREDRIK MALM (L) replik	91
Anf. 121 ANNA LASSES (C) replik	92
Anf. 122 FREDRIK MALM (L) replik	92
Anf. 123 PAULA ÖRN (S)	93
Anf. 124 NORIA MANOUCHI (M)	95
Anf. 125 PAULA ÖRN (S) replik.....	96
Anf. 126 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	97
Anf. 127 PAULA ÖRN (S) replik.....	97
Anf. 128 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	98
Anf. 129 JÖRGEN GRUBB (SD).....	98
(forts. § 12).....	100
Ajournering.....	100
Återupptaget sammanträde.....	100

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 maj	100
SoU7 Riksrevisionens rapport om det nationella smittskyddet	100
MJU14 Jakt och viltvård	101
JuU29 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet	102
FiU23 Riksbankens verksamhet och förvaltning 2023.....	103
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 maj	103
KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	103
KU12 Valfrågor	103
KU18 Minoritetsfrågor.....	104
UU14 Mänskliga rättigheter.....	106
FöU8 Finansiering av kommuners medverkan i frågor om slutförvar	107
NU12 Regional utveckling.....	108
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023	109
AU7 Integration	111
JuU22 EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet.....	113
§ 12 (forts. från § 8) Grundläggande om utbildning (forts. UbU10).....	113
Anf. 130 PAULA ÖRN (S) replik.....	113
Anf. 131 JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....	113
Anf. 132 PAULA ÖRN (S) replik.....	114
Anf. 133 JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....	114
Anf. 134 MATHIAS BENGTTSSON (KD).....	115
Anf. 135 DANIEL RIAZAT (V).....	117
Anf. 136 ANNA LASSES (C)	118
Anf. 137 CAMILLA HANSÉN (MP).....	121
(Beslut skulle fattas den 16 maj.)	123
§ 13 Kompetensförsörjning, e-hälsa och beredskap	123
Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU21	123
Anf. 138 THOMAS RAGNARSSON (M).....	123
Anf. 139 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	125
Anf. 140 THOMAS RAGNARSSON (M) replik	126
Anf. 141 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	126
Anf. 142 THOMAS RAGNARSSON (M) replik	127
Anf. 143 ANNA VIKSTRÖM (S)	127
Anf. 144 LIZA-MARIA NORLIN (KD).....	129
Anf. 145 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	130
Anf. 146 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik	131
Anf. 147 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	131
Anf. 148 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik	132
Anf. 149 ANNA VIKSTRÖM (S) replik	132
Anf. 150 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik	133
Anf. 151 ANNA VIKSTRÖM (S) replik.....	133
Anf. 152 LIZA-MARIA NORLIN (KD) replik	134
Anf. 153 LINDA LINDBERG (SD)	134

Anf. 154	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	136	Prot. 2023/24:114
Anf. 155	LINDA LINDBERG (SD) replik	137	15 maj
Anf. 156	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	137	-----
Anf. 157	LINDA LINDBERG (SD) replik	138	
Anf. 158	LINA NORDQUIST (L)	138	
Anf. 159	KARIN RÅGSJÖ (V).....	139	
Anf. 160	THOMAS RAGNARSSON (M) replik.....	142	
Anf. 161	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	142	
Anf. 162	THOMAS RAGNARSSON (M) replik.....	143	
Anf. 163	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	143	
Anf. 164	ANDERS W JONSSON (C)	144	
Anf. 165	ULRIKA WESTERLUND (MP)	145	
	(Beslut skulle fattas den 16 maj.)	147	
§ 14	Anmälan om interpellationer.....	147	
§ 15	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	147	
§ 16	Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	148	
§ 17	Kammaren åtskildes kl. 18.50.....	148	